

Kolefnisspor vínflöskunnar

Hvaða flösku er gott að grípa fyrir umhverfið?

22

Guðjón frá Dröngum

Hleðslumeistari og höggmyndalista- maður lætur fara vel um sig í Stóru-Ávík í Trékyllisvík.

28–30

Bryggjusauna á Ísafirði

„Að baða sig saman er andstæða hernaðar, segir Tuomas Toivonen arkitekt.

52

RÖMM ER SÚ GARÐYRKJUTAUG Hjónin Sigurlaug Angantýsdóttir og Ómar Sævarsson stunda útiræktun grænmetis í landi Skálholts en eiga rætur í ylrækt í Laugarásnum. Þau ætluðu sér að setjast í helgan stein fyrir fimm árum en garðyrkjan togaði aftur í þau. Þegar ljósmyndara bar að garði voru þau í óða önn við uppskeru á spergilkáli. – *Sjá nánar á miðopnu*

Mynd / Sigurður Már Harðarson

Umdeild orka

Vaðölduver, fyrsta vindorkuverið á Íslandi, var gangsett við hátíðlega athöfn 15. september.

Fjórtán vindmyllur hafa risið á Vaðöldu og verða fjórtan reistar til viðbótar. Í tilkynningu Landsvirkjunar segir að fyrstu myllurnar muni byrja að framleiða orku inn á kerfið um miðjan mánuðinn.

Frumvarp Jóhanns Páls Jóhannssonar umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra um takmörkun vindorkunýtingar og styrkingu verndarflokks rammaáætlunar var samþykkt á Alþingi í júní. Þar er fest í lögum að vindorkunýting verði útilokuð á ákveðnum verndarsvæðum, vindorka felld undir rammaáætlunarferlið og tekið fram að horft verði sérstaklega til afstöðu sveitarfélaga, fuglalífs, og nærumhverfis.

Vindorkan hefur verið umdeild. Á vef Landsvirkjunar segir að vindorkuverin eigi að nýtast til þess að m.a. bregðast við vaxandi orkuþörf samfélagsins, innlendum orkuskiptum og nýjum tækifærum í stafrænni vegferð, nýsköpun og fjölnýtingu. Landvernd er meðal þeirra hópa sem hafa sett spurningarmerki við þær fullyrðingar og bent á að vindorka spili ekki sama hlutverk í orkuskiptum hérlandis líkt og reynist í löndum erlendis sem búa þá ekki að náttúrulegum orkuauðlindum og að fylgjast þurfi með áhrifum versins á nærumhverfið.

/kró

– *Sjá nánar á síðu 6*

Heimila innflutning á frjóvuguðum laxahrognum

Í fyrsta sinn í fjörutíu ár stendur íslenskum fiskeldisfyrirtækjum til boða að kaupa frjóvuguð laxahrogn erlendis frá. Landeldisfyrirtækið Laxey í Vestmannaeyjum reið á vaðið og fékk heimild frá Matvælastofnun (MAST) í sumar. Í kjölfarið hefur öðrum laxeldisfyrirtækjum eins og Arnarlaxi, Eldisstöðinni Íspór og Fjallalaxi verið dæmt heimild.

Innflutningsheimildin er afmörkuð við laxahrogn frá eldisstöðinni AquaGen Profunda í Barstadvík skammt frá Álasundi í Noregi. MAST gerir ríka kröfu um að fullnægjandi heilbrigðisvottorð og önnur lögboðin fylgigögn liggi fyrir við hverja sendingu, og að tilkynningar og skráningar vegna innflutnings séu framkvæmdar með þeim hætti sem stofnunin kveður á um. Í Barstadvík er nýleg stofneldisstöð sem hefur verið

vottuð sjúkdómalaus og uppfyllir skilyrði sem gilda um sjálfstæð hölf fyrir lagardýr samkvæmt reglugerð ESB og heilbrigðisreglum Alþjóðadýraheilbrigðisstofnunarinnar.

Við meðferð málsins leitaði MAST umsagnar til aðila eins og fisksjúkdómanefndar, Hafrannsóknastofnunar, erfðanefndar landbúnaðarins og Náttúruverndarstofnunar. Í umsögnum áður nefndra aðila kom ekki fram andstaða við fyrirhugaðan innflutning, en í þeim lögð áhersla á að innflutningi lifandi erfðæfnis geti fylgt áhætta vegna sjúkdóma og mögulegrar erfðablöndunar við villta laxastofna. Eins var sérstaklega bent á mikilvægi rekjanleika, varðveislu erfðaupplýsinga foreldrafiska, heilbrigðisvottunar, markvissra smitvarna og viðeigandi eftirlits.

Lárus Asgeirsson, stjórnarformaður Laxeyjar,

fagnar því að heimild hafi verið veitt til innflutnings á frjóvuguðum laxahrognum. Hann bendir á að allt laxeldi á Íslandi fái sín hrogn frá Benchmark Genetics, sem áður hét Stofnfiskur. Það að hafa leyfi til að kaupa hrogn frá fleiri en einum aðila sé fyrst og fremst öryggismál fyrir iðnaðinn ef Benchmark Genetics gæti af einhverjum ástæðum ekki afhent pantanir. Stofninn sem ræktaður er af AquaGen er í grunninn sá sami og hjá Benchmark Genetics, en fyrirtækin hafa bæði kynbætt lax sem sóttur var í norskar ár fyrir áratugum síðan. Hvernig innflutningsheimildin verði nýtt eigi eftir að koma í ljós.

Í yfirlýsingu frá Benchmark Genetics vegna málsins segir að fyrirtækið fagni samkeppni sem sé mikilvæg fyrir framþróun greinarinnar. Hins vegar megi samkeppni ekki verða til þess að dregið sé úr þeim kröfum sem gerðar eru til smitvarna

og líföryggis, en Ísland sé leiðandi á því sviði. Viðhafa þurfi viðtæka og reglubundna skimun fyrir veirum og sjúkdómsvaldandi smitefnum sem ekki hafi greinst í íslenskum eldislaxi.

Gísli Jónsson, dýralæknir fisksjúkdóma, segist hins vegar áhyggjufullur af því að til standi að hefja innflutning á frjóvuguðum laxahrognum frá Noregi. Staða stofnfiskeldis á Íslandi sé einstök á heimssviði og fjöldi landa leiti hingað eftir sjúkdómafríu erfðæfni fyrir sitt fiskeldi. Markaður með hrogn sé viðkvæmur og um leið og minnstu vísbendingar berist um veirur eða smitefni í fiskeldi á Íslandi halda mörg viðskiptalönd að sér höndum, þó svo að tengslin við stofneldi Benchmark Genetics á Suðurnesjum séu fjarstæðukennd. Það eitt að flytja inn hrogn frá Noregi setji mikinn skjálfta í kerfið.

/ál

– *Sjá nánar á síðum 20–21*

Öflug lýsing

þegar mest á reynir

www.klettur.is/trime

www.klettur.is

590 5100

KLETTUR

Samkvæmt fjárlagafrumvarpi 2027 verður fjárveiting til innleiðingar loftslagsaðgerða 87 milljónir króna á næsta ári en ekki 127 milljónir eins og áður var gert ráð fyrir.

Mynd / smh

Fjárlagafrumvarp 2027:

Minna fjármagn til loftslagsaðgerða í landbúnaði

Framlag stjórnvalda til innleiðingar loftslagsaðgerða í landbúnaði verður skert um 40 milljónir króna á næsta ári samkvæmt fjárlagafrumvarpi 2027.

Gert er ráð fyrir 87 milljóna króna framlagi til verkefnisins að teknu tilliti til 40 milljóna króna aðhaldsráðstöfunar.

Í útgefinni aðgerðaáætlun stjórnvalda um samdrátt í losun gróðurhúsalofttegunda og aukna kolefnisbindingu er sérstakur flokkur helgaður aðgerðum í landbúnaði.

Undir þann málaflokk fellur sú losun gróðurhúsalofttegunda sem verður til við ýmsa ferla í landbúnaði, bæði við búfjárhald, landnotkun og áburðarnotkun og bruna jarðefnaeldsneytis við notkun tækja og vinnuvéla. Aðgerðir vegna losunar í landbúnaði skiptast í fjögur viðfangsefni; loftslagsvænni landbúnað, áburðarnotkun í landbúnaði, búfê og framræst ræktarland.

/smh

Sláturfélag Suðurlands:

Frestar verðhækkunum til að stuðla að lækkun verðbólgu

Sláturfélag Suðurlands frestar verðhækkunum haustsins til þess að koma til móts við óskir Verslunarmannafélags Reykjavíkur (VR), Landssambands íslenskra verzlunarmanna og Rafiðnaðarsambandsins um að leggja sitt af mörkum til þess að ekki kæmi til uppsagnar kjarasamninga.

„SS hefur fjallað um þessa beiðni og telur rétt, sem ábyrgur aðili, að taka tillit til þessara óska vegna þess sem er í húfi,“ segir í fréttatilkynningu frá félaginu. „Verðhækkun allra vara í smásölu undir vörumerkjum SS, 1944 og Búrfell sem áttu að hækka um 3% hefur verið frestað fram í janúar. Nokkrir vöruliðir í smásölu sem áttu að hækka um 5% munu hækka um 3%.“

Kostnaður SS við að fresta eða breyta nefndum verðbreytingum er áætlaður 90-110 mkr. Steinþór Skúlason, forstjóri SS, segir að frestun hækkana hækka muni ekki hafa áhrif á verð til bændna en félagið er að fullu í eigu bændna.

Verðhækkanir haustsins voru ætlaðar til að mæta hluta þeirra kostnaðarhækkana sem orðið hafa á árinu. „Frá áramótum þá hafa plastumbúðir hækkað um 16-30%, flutningskostnaður aukist um 15%, önnur rekstrarvara hækkað um 5-15% og laun hækkað um 5,3%. Áætluð hækkun til bændna er 3-4%. Til að mæta hluta þessa kostnaðarauka ætlaði SS að hækka verð um 3-5% á næstu dögum,“ segir í tilkynningunni.

/ph

Aldur: 3 -24 mánaða

Kálfapróttur

Vaxtarfóður fyrir kálfa

- 16% próteininnihald
- Til vöðvauppbyggingar og þyngdaraukningar
- Sérlöguð steinefna- og vítamínblanda
- Ríkt af auðmeltri orku og hægmeltum kolvetnum
- Hægt að veita frjálsan aðgang að fóðrinu fyrir nautkálfa

Allar nánari upplýsingar hjá söluráðgjöfum

Líflands í síma **540 1100** eða á **fodur@lifland.is**

LÍFLAND

fyrir lífið í landinu

Velferð dýra:

Heildarendurskoðun á lögum á dagskrá

Atvinnuvegaráðuneytið hefur kynnt áform um heildarendurskoðun á lögum um velferð dýra í Samráðsgátt stjórnvalda.

Áætlað er að leggja frumvarpið fram í nóvember. Í áformaskjali kemur fram að tilefnið sé meðal annars niðurstöður skýrslu Ríkisendurskoðunar frá 2023, sem gefin var út í kjölfar stjórnsýsluúttektar stofnunarinnar á eftirliti Matvælastofnunar með velferð dýra. Úttektin var unnin að frumkvæði Ríkisendurskoðunar og helstu niðurstöður voru þær að Matvælastofnun stæði frammi fyrir margvíslegum áskorunum þar sem ekki

Hrönn Ólína Jörunds dóttir. Mynd / Aðsend

hefði tekist að byggja upp nægilegt traust sem nauðsynlegt sé hverri eftirlitsstofnun. Þannig þyrfti stofninin að huga betur að innri og ytri upplýsingagjöf, virkja betur samstarfsráð sitt og bæta samskipti og samstarf við hagaðila. Þá var gagnrýnt að stofninin hefði sýnt mikið langlundargeð í sumum málum og í öðrum hafi aðgerðir stofnunarinnar ekki

verið nægilega markvissar og eftirfylgni ábótavant. Ríkisendurskoðun taldi að nálgun stofnunarinnar í dýravelferðarmálum hefði í einhverjum tilvikum verið svo varfærin að hún gengi í raun gegn markmiðum laga um velferð dýra. Fram kom að vönduð málsmæðferð væri mikilvæg en hafa verði markmið laga um velferð dýra í huga þannig að mál dragist ekki úr hófi.

Tilgangur úttektarinnar var einmitt að kanna hvort eftirlitið væri skilvirkt og árangursríkt og hvort það væri í samræmi við lög og reglugerðir um velferð dýra.

Dýravelferð mikið til umræðu

Í áformaskjalinu í Samráðsgáttinni segir að í skýrslunni hafi komið fram ábendingar ríkisendurskoðanda í 13 liðum sem snúi annars vegar að Matvælastofnun og hins vegar matvælaráðuneytinu (nú atvinnuvegaráðuneytinu). Þá hafi dýravelferð mikið verið til umræðu undanfarin misseri og ljóst sé að þörf sé á endurskoðun ýmissa ákvæða laga um velferð dýra.

Þar segir enn fremur að við setningu gildandi laga árið 2013 hafi verið stigið stórt skref í átt að úrbótum í málaflokknum. Lögin séu nú komin til ára sinna og því nauðsynlegt að fara í heildarendurskoðun á þeim.

Varðandi útfærslu á lagasetningunni segir að tilteknum ákvæðum laganna er snúa að eftirliti með velferð dýra verði breytt í ljósi ábendinga sem fram koma í úttekt Ríkisendurskoðunar en þær ábendingar snúi meðal annars að atriðum sem ekki er hægt að breyta nema með lagasetningu

Unnið að endurbótum undanfarin ár

Hrönn Ólína Jörunds dóttir, forstjóri Matvælastofnunar, fagnar því að málið sé nú sett á dagskrá og að umræða um meðvitund um dýravelferð sé alltaf að aukast, dýrunum í hag. „Eins og segir í greinargerðinni þá hefur margt breyst á þessum tíma og tími til kominn að fara yfir hvernig hefur gengið með beitingu laganna og hvar mætti betur fara. Þessi vinna er að hefja og leidd af ráðuneytinu en við hjá Matvælastofnun komum inn, ráðuneytinu til stuðnings, með sérfræðipækkingu og reynslu af beitingu laganna. Það er mikilvægt að svona endurskoðun sé gerð reglulega þannig að regluverkið fylgi takti samfélagsins og takist á við þær áskoranir sem við rekumst á í dag,“ segir hún.

Um þær aðgerðir sem Matvælastofnun hafi ráðist í á undanförnum árum, sem viðbragð við úttektinni, segir Hrönn að endurskoðun á þeirra innviðum, uppbyggingu og framkvæmd eftirlits hafi í raun verið byrjuð áður en Ríkisendurskoðun fór í sína úttekt. „Sömuleiðis höldum við áfram að vinna með athugasemdir sem komu fram í úttektinni.

Markmið okkar er að vera með hnitmiðað, málefnalegt og skilvirkt eftirlit byggt á gögnum, áhættumati og frammistöðu eftirlitsþega. Við erum á síðustu árum einmitt búin að vera að straumlínulaga okkar ferli til þess að ná þessu fram án þess að við séum að ógna öryggi okkar skjólstaðinga sem eru neytendur og dýr.“

Endurskoðað ákvörðunarferli stjórnsýsluaðgerða

„Við höfum endurhannað og skrifað nýjan eftirlitsgagnagrunn og kerfi sem við notum til að halda utan um eftirlitsþega, framkvæma eftirlit, fylgja eftir tímasettum úrbótum og draga út tölfræði. Eldra kerfi var komið til ára sinna og markmið með nýju kerfi var meðal annars að stytta tíma eftirlitsfulltrúa bæði til að undirbúa eftirlitsheimsókn og klára skýrslu í lok eftirlits. Þetta hefur skilað umtalsverðri hagræðingu í tíma,“ heldur Hrönn áfram.

„Önnur mikilvæg breyting var að við endurskoðuðum ákvarðanaferli í stjórnsýsluaðgerðum. Það er þegar teknar eru stjórnsýsluákvarðanir gagnvart eftirlitsþegum sem bregðast ekki við þegar við setjum frávik. Dæmi um þetta eru til dæmis ef við framkvæmum verk á kostnað eiganda, leggjum á dagsektir eða förum í vörslusviptingu. Nýtt ferli er mun skilvirkara sem gerir okkur betur í stakk búin til að bregðast hratt við svo mál dragist ekki á langinn. Um slík mál sjá þriggja manna teymi. Þau samstanda af lögfræðingi málaflokks, væntanlega dýravelferðar í málum tengdum bændum, héraðsdýralækni og sérgreinadýralækni eða sérfræðingi málaflokks. Aðrir aðilar eru svo kallaðir til eftir eðli máls og stærð. Þessi breyting hefur reynst mjög vel og við sjáum að við erum að ljúka málum mun hraðar en áður og ná að beita okkur betur á landsvísu.“

Þá segir Hrönn að einnig hafi verið unnið að bættri ímynd stofnunarinnar og að betri samskiptum við hagaðila.

/smh

Greiðslustaðan afar erfið

– Ýmsir möguleikar til skoðunar varðandi fasteignir og reksturinn

Sala á vörum Ístex hefur verið góð seinni part sumars. Greiðslustaðan er þó enn afar erfið og ekki fyrir-sjáanlegt að hægt verði að greiða bændum fyrir ullarinnlegg í september.

„Við erum að ýta mörgum boltum á undan okkur frá fyrra ári, margt að hækka og raungengi hátt. Við höfum því ekki náð að greiða til bændna í sumar og náum því ekki í september heldur,“ segir Sigurður Sævar Gunnarsson, framkvæmdastjóri Ístex.

Bið á vöruskiptin

Ístex hefur glímt við mikinn rekstrarvanda frá árinu 2024 og náði ekki að greiða bændum neitt vegna ullarinnleggs á árinu 2025. Ístex greiddi bændum síðast í janúar á þessu ári, en þá var um helmingur uppsafnaðra heildarskulda greiddur, eða samtals 90 milljónir króna.

Í júní bauðst bændum hins vegar að umbreyta kröfum í hlutafé í

Bændur fengu síðast greitt í janúar fyrir ullarinnlegg sitt hjá Ístex. Mynd / smh

fyrirtækinu eða að þiggja vörur upp í skuldarnar.

„Margir bændur hafa nýtt sér möguleikann að kaupa sér teppi og sængur eða að andvirði 34 milljóna króna. Þetta hefur komið sér ágætlega, meðal annars vegna þess að Rammagerðin, sem hefur verið einn af okkar stærstu teppasöluaðilum, hefur átt erfitt. Við stefnum að því að setja bið á vöruskipti við bændur í byrjun október, meðal annars vegna

verðhækkana sem hafa orðið og eru að lenda á okkur,“ segir Sigurður.

Ýmsir möguleikar til skoðunar

Sigurður segir að salan hafi verið góð seinni part sumars og verkefnastaðan sé góð núna í haust, bæði fyrir innlendan markað og erlendan.

Hann segir að ýmsir möguleikar séu til skoðunar varðandi fasteignir og reksturinn, til að laga greiðslustöðu fyrirtækisins.

/smh

Akureyri

Merkigil

Stóri hamar 1

Holtset

Bærinn Grund I og II og kirkjan

Fjósið á Grund I og II

#rafmagnslaust

Það er rafmagnslaust í Eyjafirði og eina húsið í sveitinni sem er upp ljómað og fullt af orku er fjósið á Grund I og II, sem er vel búið 40kW Bluetti varaafskerfi sem tryggir rafmagn í a.m.k. 20 klst.

Kerfið er einnig hægt að hlaða með sólarcellum og/eða ljósavél.

ÍSLENSKUR LANDBÚNAÐUR 2026

Velkomin á BLUETTI básinn á stórsýningunni ÍSLENSKUR LANDBÚNAÐUR 2026 9.- 11. október og kynntu þér hvað Bluetti varaafskerfið getur gert fyrir þitt bú eða fyrirtæki.

ORKULAND

Súðarvogi 50 - 680 6000 - orkuland.is - info@orkuland.is

Framlag stjórnvalda vegna stuðningsáttaks til eflingar kornræktar hækkar um 82,6 milljónir á næsta ári, en er þó 17,4 milljónum lægra en áður hafði verið gert ráð fyrir.

Mynd / smh

Fjárlagafrumvarp 2027:

Minni kornstuðningur en áætlað var

Samkvæmt fjárlagafrumvarpi fyrir næsta ár verður framlag stjórnvalda til stuðningsáttaks í kornrækt 17,4 milljónum króna lægra en áður hafði verið gert ráð fyrir.

Í fjárlagafrumvarpinu fyrir 2027 er gert ráð fyrir 460,6 milljóna króna framlagi til verkefnisins. Það er 82,6 milljónum meira en í fjárlögum 2026, en í greinargerð um landbúnaðarhluta frumvarpsins kemur fram að fjárhæðin sé að teknu tilliti til 17,4 milljóna króna aðhaldsráðstöfunar.

Stuðningurinn er liður í átaki stjórnvalda til eflingar íslenskri kornrækt og byggir á skýrslunni Bleikir akrar, aðgerðaáætlun um aukna kornrækt. Landbúnaðarháskóli Íslands gaf út árið 2023 og var unnin að beiðni þáverandi matvælaráðherra.

Áætlunin hefur meðal annars það markmið að auka innlenda framleiðslu á korni til fódurs og manneldis og styrkja þannig fæðuöryggi landsins.

Þegar stjórnvöld kynntu fjármögnun átaksins árið 2023 var gert ráð fyrir að um tveimur milljörðum króna yrði varið til þess á fimm árum, frá 2024 til 2028. Fjármagnið átti að fara stighækkandi eftir því sem átakið þróaðist.

Fjárfestingarstuðningur var veittur í fyrsta sinn árið 2024 og náði þá meðal annars til kornþurrkunarstöðva, geymslna og sérhæfðs búnaðar.

Á síðasta ári bættist framleiðslutengdur stuðningur síðan við. Hann er greiddur fyrir þurrkað bygg, hveiti og hafra sem uppfylla skilgreindar gæðakröfur.

/smh

Kortlagning óbyggðra víðerna:

Reglugerð gefin út

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra hefur gefið út reglugerð um kortlagningu óbyggðra víðerna. Markmið reglugerðarinnar er að setja í fyrsta sinn skýrar og samræmdar reglur um hvernig kortleggja skuli óbyggð víðerni á Íslandi.

Með skýrari skilgreiningum og sameiginlegum upplýsingagrunni verður auðveldara að meta áhrif framkvæmda á víðerni og taka ákvarðanir á traustari grunni, ekki síst þar sem áhrif á náttúru geta safnast upp með tímanum og í sumum tilvikum verið óafturkræf. Þetta kemur fram í frétt á vef stjórnarráðsins.

Hingað til hafa verið gerð ólík kort af óbyggðum víðernum eftir mismunandi aðferðum. Með reglugerðinni verður því til sameiginlegur og gagnsær rammi fyrir kortlagninguna og Náttúrufræðistofnun

mun annast gerð og viðhald opinbers korts yfir óbyggð víðerni.

Kortlagningin er fyrst og fremst upplýsingagrunnur fyrir stjórnvöld. Hún felur ekki sjálfkrafa í sér bann við framkvæmdum eða takmörkun á landnotkun. Hún gefur hins vegar stjórnvöldum betri upplýsingar þegar teknar eru ákvarðanir um skipulag, landnýtingu og vernd landslags og náttúru. Reglugerðin skýrir hvernig skilgreiningu náttúruverndarlaga á óbyggðum víðernum skuli beitt við kortlagningu. Þar eru meðal annars sett viðmið um áhrif mannvirkja og annarrar landnotkunar og tekið tillit til sýnileika mannvirkja og þess hvernig landslag getur dregið úr áhrifum þeirra. Til dæmis eru áhrif vindorkuvera metin þrefalt meiri en áhrif hefðbundins mannvirkis.

/þh

Brotist var inn í svínabú Stjörnugriss í tvígang og í Reykjabúið í Mosfellsbæ í sumar. Mynd tekin í svínabúi á Íslandi.

Mynd / ál

Innbrot og eignaspjöll:

Játar innbrot í eldisbú

Karlmaður á þrítugsaldri var handtekinn og hefur hann játað á sig innbrot og eignaspjöll í húsnæði Stjörnugriss á Kjalarnesi, Reykjabúsins í Mosfellsbæ og í önnur bú á Suðurlandi og Kjalarnesi. Maðurinn er talinn hafa verið einn að verki.

Vísbendingar sem bárust lögreglunni á höfuðborgarsvæðinu leiddu til þess að rannsókn hófst á manninum. Verður hann ákærður fyrir innbrot og eignarspjöll. Hjördís Sigurbjartsdóttir aðstoðaryfir lögregluþjónn segir í samtali við blaðið að maðurinn hafi játað á sig innbrot í fleiri bú sem ekki voru tilkynnt til lögreglu, þar á meðal innbrot í kjúklingabúið Móa á Kjalarnesi og svo á fleiri staði í eigu Stjörnugriss. Maðurinn er talinn hafa verið einn að verki þar sem hann sést einn á ferð í þeim uppökum

sem lögreglan hefur undir höndum og segist sjálfur auk þess hafa starfað einn.

Brotist var inn í svínabú Stjörnugriss í tvígang og í Reykjabúið í Mosfellsbæ í sumar. Bændur hafa verið uggandi yfir innbrotahrinunni og lögreglan hefur kvatt eldisbú til að huga að öryggisráðstöfunum. Að sögn Hjördísar sýna viðburðir sumarsins okkur að mögulega þurfi að hafa aukið eftirlit með búum og sé það samtal sem lögreglan sé einnig að eiga við Matvælastofnun.

Einnig var brotist inn í minkabúið Dalsbú í Mosfellsdal í sumar en maðurinn liggur að svo stöddu ekki undir grun í því máli. Í tilkynningu lögreglunnar segir að innbrotið í minkabúið sé enn til rannsóknar og miði vel en að ekki sé hægt að veita frekari upplýsingar um það að svo stöddu.

/kró

EFTA-dómstóllinn:

Blóðmerahald fellur undir reglur um dýratilraunir

EFTA-dómstóllinn hefur komist að þeirri niðurstöðu að blóðtaka úr fylfullum hryssum til framleiðslu á hormóninu PMSG/eCG, sem notað er til að auka frjósemi búfjár, teljist „tilraun“ í skilningi tilskipunar Evrópusambandsins um vernd dýra sem notuð eru í vísindaskyni. Dómurinn var kveðinn upp að beiðni Héraðsdóms Suðurlands sem hefur til meðferðar mál milli Ísteka ehf. og Matvælastofnunar vegna leyfis til blóðtöku úr fylfullum hryssum.

Ísteka framleiðir PMSG/eCG úr blóðvökva fylfullra hryssa á Íslandi. Fyrirtækið hafði sótt um framlengingu á leyfi sínu til blóðtöku en Matvælastofnun hafnaði umsókninni á þeim grundvelli að starfsemin félli undir lög sem innleiða tilskipun 2010/63/ESB og

að fyrirtækið þyrfti því að uppfylla skilyrði hennar.

Fyrir EFTA-dómstólnum hélt Ísteka því fram að starfsemin væri ekki vísindatilraun heldur lifræns hráefnis til lyfjaframleiðslu. Dómstóllinn féllst ekki á það. Í niðurstöðunni segir að orðalag tilskipunarinnar um notkun dýra „í öðrum vísindalegum tilgangi“ sé viðtækt og takmarkist ekki við rannsóknir sem miða að nýrri þekkingu. Því geti framleiðsla hormónsins, þótt hún hafi verið stunduð hér á landi í nær fjóra áratugi, fallið undir hugtakið „tilraun“.

Dómstóllinn lagði einnig áherslu á að staðdehyfing og nálarstunga sem notuð er við blóðtökuna sé líkleg til að valda sársauka eða vanlíðan umfram það sem telst venjuleg

nálarstunga samkvæmt góðum starfsvenjum í dýralækningum. Þar með sé farið yfir þann þröskuld sem tilskipunin miðar við.

Jafnframt hafnaði dómstóllinn þeirri túlkun að starfsemin nyti undanþágu sem venjuleg landbúnaðarstarfsemi eða viðurkennd aðferð við dýrahald. Bent var á að blóðtaka úr fylfullum hryssum væri aðeins stunduð á Íslandi innan EES-svæðisins og teldist ekki dæmigerð eða venjuleg aðferð við dýrahald þar sem velferð dýranna væri ekki meginmarkmið starfseminnar.

Ráðgefandi álit EFTA-dómstólsins er ekki endanleg niðurstaða í málinu. Héraðsdómur Suðurlands mun nú taka málið aftur til meðferðar og kveða upp dóm með hliðsjón af niðurstöðu EFTA-dómstólsins.

/þh

Þorlákshöfn:

First Water tvöfaldar framleiðslugetu með framkvæmdum

First Water og Ístak hafa undirritað samning um umfangsmiklar byggingarframkvæmdir sem munu tvöfalda framleiðslugetu landeldisfyrirtækisins úr 5.000 tonn um 10.000 tonn af slægðum laxi á ári. Framkvæmdirnar marka lok fyrsta uppbyggingaráfanga fyrirtækisins og á þeim að ljúka á fyrstu mánuðum ársins 2028.

Samkvæmt tilkynningu frá First Water felur verkefnið í sér byggingu nýs ker- og stjórnhúss þar sem verða átta fiskeldisker, hvert um sig með um 5.500 rúmmetra rými, auk tilheyrandi tæknibúnaðar.

Stór og mikilvægur áfangi í þróuninni

Ístak mun annast steypuvinnu, uppsetningu burðarstáls og klæðningu mannvirkjanna að utan. Framkvæmdir hefjast á næstunni og er gert ráð fyrir að þær taki 16 til 18 mánuði.

„Samningurinn við Ístak er stór og mikilvægur áfangi í þróun First Water. Með þessu verkefni lýkur fyrsta uppbyggingarstigi okkar og núverandi framleiðslugeta

tvöfaldast. Við erum afar ánægð með að eiga samstarf við öflugt íslenskt byggingarfyrirtæki með mikla reynslu af flóknum framkvæmdum,“ er haft eftir Einari Erni Ólafssyni, forstjóra First Water.

Fyrsti af sex áföngum

Þetta er fyrsti af sex fyrirhuguðum uppbyggingaráföngum í þróun landeldisstöðvar First Water í Þorlákshöfn. Langtímamarkmið fyrirtækisins er að framleiða allt að 60 þúsund tonn af slægðum laxi á ári þegar uppbyggingunni verður að fullu lokið.

First Water lauk á síðasta ári byggingu átta yfirbyggðra landeldiskera sem eru 25 metrar í þvermál. Fyrirtækið slátraði í fyrsta sinn fimm kílóa úrvalslaxi í september 2025 og regluleg slátrun hófst í janúar 2026. Samkvæmt fyrirtækinu hafa 95 prósent framleiðslunnar farið í hæsta gæðaflokk.

Afurðir First Water eru seldar til viðskiptavina í Evrópu og Bandaríkjunum.

/þh

VIÐ KOMUM Í SVEITINA TIL ÞÍN

SAFNPÖNTUN

FRÍR FLUTNINGUR Í KRAFTI FJÖLDANS

15% AFSLÁTTUR
STEINAR & STAMPAR

20% AFSLÁTTUR
PRO OMEGA

15% AFSLÁTTUR
POKKI & HNOKKI

SKANNADU
QR KÓÐANN
TIL AÐ LESA MEIRA

TVÍHJÓLADRIFID – FYRIR ÍSLENSKAR AÐSTÆÐUR

KEMST ÞANGAÐ SEM AÐRIR STOPPA

Rokon Trail-Breaker er með drifi á báðum hjólum sem gerir það nánast óstöðvandi í erfiðum aðstæðum. Einstakt torfæru- og vinnuhjól sem getur dregið hátt í tonn. Frábært fyrir bændur, landverði, björgunarsveitir, veiðimenn og alla þá sem láta ekkert stoppa sig. Hægt að fá í ýmsum útfærslum.

www.sumarlif.is

2×2

DRIF Á BÁÐUM HJÓLUM

Yfir 900 kg

DRÁTTARGETA

108 kg

EIGIN ÞYNGD

Flýtur

HOLAR FELGUR BERA
HJÓLIÐ

MOTOTRACTOR

Vinnuhjól fyrir bændur,
landverði o.fl.

FIRE-RANGER

Fyrir björgunarsveitir. Er
með kastljósi, dráttarbeisli
o.fl.

DÆMI UM FYLGIRHLUTI Í BODI

FLATVAGN

Dregur timbur, verkfæri, veiði.

BEISLI

Fest á grind, tekur staðlaða kúlu.

KÚLA OG PINNI

50 mm dráttarkúla með splitti.

SUMARLÍF

Umboðsaðili Rokon á Íslandi

Dúfnahólar 10 ehf.

Pantaðu skoðun á sumarlif@sumarlif.is / eða 898 7737

Bændablaðið

Ritstjóri: Þröstur Helgason (ábm.) throstur@bondi.is **Sími:** 563 0300
Auglýsingastjóri: Þórdís Una Gunnarsdóttir thordis@bondi.is **Sími:** 866 3855
Blaðamenn: Ástvaldur Lárusson astvaldur@bondi.is – Edda Kristín Sigurjónsdóttir edda@bondi.is
Karólína Rós Ólafsdóttir karolina@bondi.is – Katrín Lilja Jónsdóttir katrinlilja@bondi.is
Sigrún Pétursdóttir sigrunpeturs@bondi.is – Sigurður Már Harðarson smh@bondi.is

Vefur blaðsins: www.bbl.is – **Netfang blaðsins:** bbl@bondi.is
Frágangur fyrir prentun: Sigrún Pétursdóttir – **Prentun:** Landsprent ehf.
Upplag: 33.000 **Dreifing:** Landsprent og Íslandsþóstur. ISSN 1025-5621

Pitsuostur og almannahagsmunir

Margt er skýrtíð í kýrhausnum. Nú eru stjórnvöld enn og aftur búin að setja pitsuostamálið svokallaða á dagskrá með einni afar óljóstri málsgrein í áformaskjali á vegum fjármála- og efnahagsráðuneytis Daða Más Kristóferssonar í samráðsgátt. Málsgreinin hljóðar svona: „Breytingar á tollflokkun á rifnum mozzarella osti með viðbættum jurtaolíum sem notaður er við pizzagerð.“ Engar frekari skýringar eru gefnar, ekkert samhengi eða útfærsla.

Ekki kemur þó á óvart að bæði Bændasamtök Íslands og Samtök fyrirtækja í landbúnaði (SAFL) bregðast við með ítarlegum umsögnum þar sem gengið er út frá því að með þessari málsgrein í áformaskjali Daða Más sé boðað að breyta eigi lögum þannig að „rifinn mozzarella ostur með viðbættum jurtaolíum“ verði ekki skilgreindur sem ostur við innflutning heldur sem jurtaostur. Innihald þessa innflutta osts er þó eigi að síður 82–83% mozzarella-ostur, 11–12% pálmaolía og 4–5% kartöflusterkja. Sem sé að riflega 4/5-hluta er þetta ostur (og að restinni til aukaefni sem koma ostagerð yfirleitt ekkert við).

Þetta virðist ríkisstjórnin áforma nú þrátt fyrir að á undan séu gengin ítrekuð málafærli, höfðuð af heildsölunum sem flytja þennan ost inn, sem öll hafa endað með bindandi stjórnsýsluákvörðunum, úrskurðum yfirkattanefndar og í dómi Héraðsdóms Reykjavíkur þann 8. júlí 2021, dómi Landsréttar þann 11. febrúar 2022, synjun Hæstaréttar á áfrýjunarleyfi þann 21. mars 2022, úrskurði Endurupptökudóms þann 20. desember 2023, dómi Héraðsdóms Reykjavíkur þann 17. febrúar 2025, dómi Landsréttar þann 11. mars 2026 og loks í dómi Hæstaréttar þann 27. apríl 2026 um að þarna sé um að ræða ost sem beri að tollflokka sem slíkan.

En fjármálaráðherra vill sem sagt halda áfram að berja hausnum við steininn. Og satt að segja verður ekki annað séð en að það eigi að gera að yfirlögðu ráði, af þeirri pólitísku sannfæringu að það sé almenningshagsmunum, sem þessari ríkisstjórn er jú tíðrætt um, fyrir bestu að hingað til lands megi flytja þennan svokallaða jurtaost tollfrjálst, alveg burt séð frá því hvort þar hvíli á bak við einhver lagaleg skylda.

En eru það í raun og veru hagsmunir almenninga að heildsalar fái að flytja inn þennan ost tollfrjálst? Eða eru það kannski fyrst og fremst sérhagsmunir heildsalanna? Í dag fer rúmlega 12% af allri mjólk sem framleidd er í landinu í að búa til rifinn ost sem neytt er í landinu, eða um 18,5 milljónir lítra af mjólk. Samsvarar það mjólkurframleiðslu 49 meðalkúabúa á ári. Verði tollar á umræddan innflutning felldir brott þá mun það hafa veruleg áhrif á íslenska kúabændur.

Svo mikið er aftur á móti víst að heildsalarnir munu græða umfram alla aðra verði innflutningur á þessum osti gerður tollfrjáls. Neytendur munu í auknum mæli fá verri ost á pítsumar sínar. Að auki sitja þeir uppi með veikari mjólkurframleiðslu í landinu, færri kúabændur, veikari tollvernd fyrir íslenska landbúnaðarframleiðslu og þar með veikari landbúnað sem setur búsetu í landinu í hættu og sömuleiðis fæðuöryggi þjóðarinnar og þar með þjóðaröryggið.

Þegar betur er að gáð snýst þetta mál ekki síst um það hvort almannahagsmunir felist í því að landsmenn geti keypt af heildsölum innfluttan ódýrari mozzarella-ost, sem er blandaður með aukaefnum á borð við pálmaolíu og kartöflusterkju, eða í öflugum íslenskum landbúnaði sem heldur uppi fyrsta flokks matvælaframleiðslu og fæðuöryggi fyrir landsmenn.

Þröstur Helgason

15% afsláttur

af kúaklippum

VIÐ LEGGJUM GRUNN AÐ GÆÐUM

Vindorkuver:

Spurningar um vernd og vind

Fréttaljós | Karólína Rós Ólafsdóttir
karolina@bondi.is

Fyrsta vindorkuver Íslands, Vaðölduver, var gangsett 15. september síðastliðinn. Í sumar var frumvarp umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra sem snéri að breytingum á lögum um vindorku auk þess samþykkt. Umræðan um vindorku hefur mikið snúist um í hvað orkan á að fara og hvaða áhrif vindorkuver hafa á nærsamfélög sín og náttúru.

Frumvarp Jóhanns Páls Jóhannssonar umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra, sem var samþykkt á þinginu í júní um breytingar á lögum um verndar- og orkunýtingaráætlun snýr að takmörkun vindorkunýtingar og styrkingu verndarflokks rammaáætlunar. Fjórtán vindmyllur hafa risið í Vaðölduveri og verða fjórtán reistar til viðbótar á næsta ári. Vindorkuverið er staðsett austan Þjórsár, sunnan Sultartangastíflu og á að vinna samhliða vatnsaflsvirkjunum á svæðinu. Verið var gangsett við hátíðlega athöfn í blíðviðri og logni.

Hvar mega vindmyllur vera?

Með lögnum verða vindorkuver útilokuð á friðlýstum svæðum og svæðum sem njóta sérstakrar verndar, líkt og á Ramsarsvæðum, en það eru svæði sem eru skilgreind sem mikilvæg votlendissvæði alþjóðlega. Á Íslandi eru sex friðlýst svæði skráð sem Ramsarsvæði en það eru Andakill, Grunnafjörður, Guðlaugstungur, Mývatn og Laxá, Snæfells- og Eyjabakkasvæðið og Þjórsárver.

Einnig er bannað að reisa vindorkuver á svæðum á heimsminjaskrá UNESCO og þeim sem eru í B-hluta náttúruminjaskrár, þeirri skrá yfir náttúruminjar sem Alþingi hefur sett í forgang um friðlýsingu eða friðun næstu fimm árin.

Vindorka felld undir rammaáætlun

Með nýju löggjöfinni verða allar vindmyllur yfir 30 metra hæð eða yfir 10 MW uppsettu afli að fara í gegnum rammaáætlun. Fallið var frá fyrri hugmyndum um flýtimeðferð vindorkugarða fram hjá rammaáætlun. Í lögnum er einnig gerð grundvallarbreyting á verndarflokki rammaáætlunar. Svæði sem eru talin verðmæt verða því friðlýst á grundvelli almennra friðlýsingarflokka, ekki einungis gegn orkuvinnslu. Þeir kostir sem Alþingi samþykkir í verndarflokk verða því sendir Náttúruverndarstofnun. Þá verður afstaða sveitarfélaga grundvallarbreyta við mat á vindorkukostum sem fara í gegnum rammaáætlun.

Skiptar skoðanir

Frumvarpið hlaut gagnrýni er það var lagt fram, bæði fyrir það að veita ekki nægilegt aðhald og að það þrængdi reglur um of. Samtök iðnaðarins og Samtök atvinnulífsins voru gagnrýnin á að stór svæði yrðu fyrir fram útilokuð frá vindorkunýtingu og að fella vindorku undir rammaáætlun þyngdi regluálag og myndi auka tafir. Alþýðusamband Íslands var á öðru máli en í umsögnum ASÍ var kallað eftir því að öll vindorkuverkefni ættu að fara í gegnum rammaáætlun, óháð stærð og afli.

Samtök ferðaþjónustunnar, Náttúrufræðistofnun og Landvernd voru meðal þeirra sem lögðu áherslu á betri skilgreiningar á röskuðum svæðum og bentu á áhrif sjónmengunar í náttúrunni í umsögnum sínum um frumvarpið. Öll kölluðu þau eftir skýrari umgjörð verkefna en Landvernd og þingmenn stjórnarandstöðunnar hafa einnig varpað fram áhyggjum um að frumvarpið skapi verkefnamiðaða nálgun, að allir vindorkukostir, óháð því hversu raunhæfir þeir reynast, séu teknir til umfjöllunar.

Á vef Stjórnarráðsins kemur fram að fram undan séu reglugerðarbreytingar til þess að skýra kröfur um gagnaskil vegna vindorkukosta og með því tryggja skilvirkari meðferð í rammaáætlunarkerfinu.

Skoðanir sveitarfélaga hafa einnig verið skiptar. Nýlega fjallaði sveitarstjórn Borgarbyggðar um þau áform að byggja upp vindorkuver við Alviðru og lýsti efasemdum sínum. Sveitarstjórnin segir óvissu um hvert raunverulegt framlag vindorkuvers við Alviðru til orkuöryggis landsins yrði. Sömuleiðis bentu þau á að stórar vindmyllur myndu breyta ásynd landslagsins til muna og að svo miklar framkvæmdir líkt og fylgja uppbyggingu vindorkuvera geti skapað ágreining milli ólíkra hagsmuna og haft áhrif á samfélagslega sátt á svæðinu.

Landvernd vill staldra við

Þó að fegurðarskyn vindorkuvera megi ræða til lengdar þarf að fylgjast grannt með áhrifum þess á umhverfið. Björg Eva Erlendsdóttir, framkvæmdastjóri Landverndar, segir í skriflegu svari til blaðsins að Landvernd hvetji stjórnvöld til þess að staldra við og meta reynslu af Vaðölduvirkjun þar sem ekki sé sátt um vindorkuiðnað í landinu. „Af hverju eru Garpsdalur, Hnotasteinn, Langanesbyggð, Mosfellsheiði, Grjótháls, Hrútmúlavirkjun, auk Blöndu og fleiri, öll í ferli ef aðeins á að leyfa vindorku á örfáum stöðum? Hvað eru örfáir staðir í huga stjórnvalda?“

Björg bendir á að áhrif 200 metra hárra túrbína og stærri hafi allt að 45 km sjónmengunaráhrif. Í Vaðöldu eru túrbínurnar 165 metra háar og sjást víða af hálendinu þegar

Tuttugu og átta vindmyllur eiga að rísa í Vaðölduveri, fyrsta vindorkuveri Íslands. Mynd var tekin í Vaðölduveri í sumar.

Mynd / ál

hellingur er risinn. „Útfærsla á vindorku innan við 10 MW virðist nokkuð valfrjáls meðal sveitarfélaga, hvað verður þá um örfáu staðina, en vindorka undir 10 MW virðist eiga að leyfa í allt að 100 m hæð. Það þarf mótvægisorku með nýjum vatnsaflsvirkjunum, hver er framtíðarsýnin um það? Á Landsvirkjun að útvega hana alla?“ spyr Björg.

„Byggja þarf á varúðarsjónarmiðum, skýrum og gagnsæjum forsendum um áhrif á náttúru og raforkukerfi. Landvernd vill herða kröfur um gögn og kerfisgreiningu (jafnvægisafli, flutningskerfi og kostnað), tryggja skýrari vernd lyklibúsvæða, skilgreina „raskað svæði“ og skýra vernd allra þeirra svæða sem ekki á að leggja undir vindorku.“

Á vef Stjórnarráðsins kemur fram að með þessum lögum séu í fyrsta sinn settar heildstæðar reglur um vindorkunýtingu á Íslandi í þeim tilgangi að stuðla að umhverfisvernd, hlusta á vilja nærsamfélaga og tryggja hagkvæma uppbyggingu raforkuflutningskerfisins.

Björg spyr hvar það sé sýnt fram á að það sé umhverfisaðgerð fyrir Ísland, sem hefur nú þegar úr tveimur stöðugum orkugjöfum að velja, þ.e. vatnsafl og jarðvarma, að förna íslenskri náttúru undir vindorkuver víða um land. „Aukin orkunotkun fyrir gagnaver og aðra stóriðju er ekki umhverfisaðgerð og á ekki að rugla saman við útfösun jarðefnaeldsneytis.“

Hvernig er fylgst með áhrifum á fuglalíf?

Í nýrri grein laganna, 10. gr., sem bættist við með frumvarpinu, er tekið fram að horfa skal sérstaklega til þess „hvort virkjunarhugmynd hafi áhrif á alþjóðlega mikilvæg fuglasvæði, farleiðir fugla og búsvæði, íbúa nærumhverfis, óbyggð víðerni og ásynd lands og landslag“.

Í svari ráðuneytisins við fyrirsögn blaðsins hvernig áhrif á fuglalíf verði metin kemur fram að Náttúrustofa Norðausturlands hafi gert rannsókn árið 2019 til að meta áflugshættu og möguleg afföll fugla. Þar kemur m.a. fram að áhrifin hafi verið metin með því að kanna umferð fugla við Sultartangastíflu og gert hafi verið nýtt mat á áflugshættu miðað við endurhönnun virkjunarsvæðisins. Ratsjá var keyrð í lóðréttri stöðu og tölva safnaði sjálfvirk gögnum um umferðartiðni og flughæð fugla á átta mánaða tímabili.

Í rannsókninni, sem var gerð yfir 7 mánaða tímabil, var áætlað að mest afföll yrðu af heiðagæs en minnst af álft. Þó yrðu afföll ekki í svo miklu magni að það teljist hafa áhrif á stofnstærð. Á þessu tímabili voru afföllin mest í júní en reikna má með því að þau yrði mismikil eftir mánuðum. Í lok rannsóknarinnar er tekið fram að mikilvægt sé að áhættumatið sem hún dragi upp verði sannreynt með vel útfærðum vöktunarrannsóknum.

Í svari Landsvirkunar til blaðsins kemur fram að starfsleyfi Vaðölduvers fylgi krafa um að fylgst verði með hugsanlegum fugladauda á svæðinu. Utanaðkomandi ráðgjafi mun sinna eftirlitinu. Talning og leit látinna fugla mun fara fram með þeim hætti að gengið er eftir fyrir fram ákveðnum sniðum í kringum hverja vindmyllu. Í svari Landsvirkunar kemur einnig fram að fyrr á árinu styrkti fyrirtækið þróunarverkefni hundahjálfara þar sem kannað er hvort hægt sé að nota hunda til að finna hugsanleg fuglahræ við vindmyllur.

Vöktuninni verður skipt í tvö tímabil. Fyrra tímabilið næði til far- og umferðarflugs að vori og umferðarflugs á varptíma, frá mars til júlí, á meðan að seinna tímabilið væri yfir aðaltíma far- og umferðarflugs að hausti, frá ágúst til október. Vöktunin mun hefjast í mars á næsta ári.

Þrátt fyrir að liðið sé á haustið er enn þá iðandi mannlíf og fjöldi ferðamanna með myndavélar á lofti á vinsælustu áfangastöðunum við Gullna hringinn. Þessi mynd var tekin við Gullfoss á blívíðisdegi um miðjan september, en þá var lítið sem gaf til kynna að sumarið væri á enda annað en haustlitir á gróðri.

Mynd / ál

Landsbyggðin og jafnræði

Vinkill | Margrét Ágústa Sigurðardóttir
margret@bondi.is

Ég hef oft velt því fyrir mér hvers vegna það þykir eðlilegt að auknar álögur leggjst þyngst á þá sem búa lengst frá þjónustunni. Ég bý vestur í bæ og telst eflaust borgarbúi samkvæmt öllum hefðbundnum skilgreiningum. Samt byggist stór hluti þeirra lífsgæða sem ég nýt á því sem verður til utan höfuðborgarsvæðisins. Ég kaupi íslenskan mat, ferðast um landið og nýt þess að búa í samfélagi þar sem framleidd eru matvæli, byggðir eru lífandi og verðmæti verða til um land allt. Þess vegna finnst mér umræðan um auknar álögur á landsbyggðina oft sérkennileg.

Fólk á landsbyggðinni greiðir sömu skatta og aðrir landsmenn. En til að sækja vinnu, heilbrigðisþjónustu, menntun, verslun eða aðra nauðsynlega þjónustu þarf það oft að fara mun lengri vegalengdir en flestir í þéttbýli. Þar eru valkostirnir einfaldlega færri. Billinn er ekki munaður heldur nauðsyn. Þegar kostnaður við samgöngur hækkar bitnar það því ekki jafnt á öllum.

Í fjárlagafrumvarpi næsta árs er boðuð veruleg hækkun kílómetragjalds. Á sama tíma

hækkar kolefnisgjaldið enn frekar. Þessi gjöld lenda ekki í einhverju tómarúmi. Þau lenda á heimilum, fyrirtækjum og þeim sem þurfa að fara lengst til að sinna daglegum erindum sínum.

Áhrifin takmarkast heldur ekki við einstaklinga. Aðföng þurfa að komast á bæi, afurðir af bæjum og þjónusta milli landshluta. Hærri flutningskostnaður þýðir hærra verð á áburði, fódri, varahlutum og fjölmörgum öðrum aðföngum sem eru forsenda matvælaframleiðslu. Sá kostnaður hverfur ekki og hver mun á endanum bera hann uppi er augljóst.

Tilgangur kolefnisgjalds er sagður vera að hvetja fólk og fyrirtæki til að velja grænni orkugjafa. Gott og vel en hvaða val hefur bóndinn? Bændur geta einfaldlega ekki lagt dráttarvélinni og keypt rafmagnsútgáfu. Þeir geta ekki skipt út vinnuvélum fyrir tækni sem enn hefur ekki náð þeirri þróun að hún sé raunhæfur kostur við íslenskar aðstæður. Landbúnaðurinn getur ekki ákveðið orkuskipti með pennastriki þegar hvorki tæknin né innviðirnir eru tilbúnir.

Þegar gjöld eru lögð á í þeim tilgangi að breyta hegðun sem ekki er mögulegt að

breyta verða þau að lokum fyrst og fremst kostnaðarauki.

Við getum ekki bæði sagt að landbúnaður skipti þjóðina máli og á sama tíma hækkað kostnaðinn við að framleiða mat, flytja aðföng og halda uppi atvinnustarfsemi um land allt. Auknar álögur á landsbyggðina eru ekki vandamál einhvers annars. Þær enda að lokum hjá okkur öllum. Fólkíð á landsbyggðinni greiðir sömu skatta og aðrir landsmenn og á að geta gert sömu kröfu um aðstæður sem gera því kleift að búa, starfa og sækja nauðsynlega þjónustu.

Umræðan ætti því ekki fyrst og fremst að snúast um ný gjöld eða nýjar tekjuöflunaraðgerðir ríkisins. Hún ætti að snúast um jafnræði. Um hvort við ætlum að tryggja fólki raunhæfan möguleika til að búa, starfa og skapa verðmæti um land allt án þess að greiða sífellt hærra verð fyrir landfræðilega staðsetningu. Að lokum spyr maður sig hvort verið sé að styrkja byggðafestu eða skattleggja hana. Svarið við því er augljóst.

Höfundur er framkvæmdastjóri Bændasamtaka Íslands.

Pistill formanns | Trausti Hjálmarsson

trausti@bondi.is

Ég er ostur

Tollflokkun á pálmaolíublönduðum mozarellaosti, sem í daglegu máli er ýmist kallaður pitsuostur eða jurtaostur, er enn og aftur komin á dagskrá þings og fjölmiðla. Málið er eins og illmenni í lélegri hryllingsmynd, því sama hvað gert er þá virðist ómögulegt að kveða það niður fyrir fullt og allt. Á endanum skriður það upp úr grófinni til að trufla menn og dýr – og þá oftast á afar erfiðum tímapunkti.

Markaðsverndin er óumdeilt eitt af grundvallarstarfsskilyrðum íslensks landbúnaðar. Bændasamtökin hafa gengið til viðræðna við stjórnvöld um nýja búvörusamninga á þeirri forsendu að markaðsvernd yrði sérstaklega til umræðu við samningsborðið, rétt eins og viðræðuáætlunin sjálf kveður á um.

Það er síst til þess fallið að liðka fyrir viðræðum og auka traust milli aðila að stjórnvöld lýsi því annars vegar yfir að fjalla eigi um markaðsvernd í samningaviðræðunum en undirbúi svo á sama tíma einhliða breytingu sem veikir þá vernd áður en samningaviðræðunum lýkur. Slík framganga raskar forsendum viðræðnanna og er til þess fallin að grafa undan trausti milli samningsaðila.

Í samtölum formanns og framkvæmdastjóra Bændasamtakanna við atvinnuvegaráðherra og formann samninganefndar ríkisins hefur verið lögð sameiginleg áhersla á mikilvægi vinnufríðar og fyrirsjáanleika á meðan viðræður standa yfir.

Þá hafa íslensk stjórnvöld sjálf sagt við Eftirlitsstofnun Efta (ESA) að viðræður við Bændasamtök Íslands séu meðal annars ætlaðar til að fjalla um fyrirhugaðar breytingar á tollskránni og meta áhrif þeirra á innlenda framleiðendur. Stjórnvöld sögðu jafnframt að þau teldu „mikilvægt að ljúka viðræðum við Bændasamtök Íslands um fyrirhugaðar breytingar á tollskránni áður en frumvarp verði lagt fram á Alþingi“.

Það er því morgunljóst að stjórnvöld skilja vel að málið varðar grundvallarstarfsskilyrði innlendar matvælaframleiðslu og eigi að vera hluti af viðræðum við Bændasamtök Íslands áður en tekin er ákvörðun um lagabreytingu. Ráðuneytin og ráðherrar hafa ítrekað staðfest þetta í opinberum yfirlýsingum og bréfum, sem og samtölum við fulltrúa Bændasamtakanna.

Það er alger grundvallaratriði í samninga- viðræðum að traust ríki á milli samningsaðila. Fátt er betur til þess fallið að grafa undan slíku trausti þegar aðilar standa ekki við orð sín og yfirlýsingar. Það væri nógu slæmt að þurfa að standa í stappi um tollflokkun innfluttra mjólkurafurða á sama tíma og reyna á að ná samkomulagi um starfsskilyrði landbúnaðarins. En að lenda ítrekað í sama stappinu, þvert á loford um annað, er enn þá skaðlegra.

Það sem gerir þetta mál allt enn undarlegra er að það er ekkert sem útskýrir af hverju keyra þarf málið í gegn. Engir hagsmunir eru í húfi sem ekki þola það að biða í nokkra mánuði – í raun sé ég enga hagsmuni í húfi aðra en hagsmuni örfárra heildsala sem iða í skinninu yfir tilhugsuninni um að geta flutt inn ost fram hjá markaðsverndinni.

Ég hef sagt það, hér og annars staðar, oftar en ég hef tölu á, að stjórnvöld eru í einstakri stöðu til að móta hér með bændum starfsumhverfi sem stuðlað getur að uppbyggingu, nýsköpun, nýliðun og aukinni verðmætasköpun í íslenskum landbúnaði. Þau þurfa bara að grípa tækifærið með okkur bændum.

Ég vil miklu fremur verja næstu vikum og mánuðum í slíka vinnu en í karp um pitsuost sem þykir vera jurtaostur.

Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtaka Íslands.

Jarmað, hneggjað, baulað ...

Stundum þarf ekki stóra rannsókn til að afhjúpa áhugaverðan veruleika. Í síðasta blaði var sögð frétt af nýrri könnun sem gerð var fyrir Ícelandic Lamb sem bendir til þess að margir Íslendingar telji lambalærið mun dýrara en það er í raun. Reyndar töldu fjórir af hverjum fimm sem tóku afstöðu að lambalæri væri dýrara en ýsuflak, þótt verðmunurinn sé oft lítill og í sumum tilvikum sé ýsan jafnvel dýrari.

Að baki býr einhver skortur á upplýsingum. En í niðurstöðunum felst líka tækifæri.

Íslenskt lambakjöt nýtur trausts sem fáar matvörur geta státað af. Þegar fólk var spurt hvaða kjöttegund passaði best við lýsinguna „hrein náttúruafurð“ nefndu yfir sjö af hverjum tíu lambakjöt. Það segir sína sögu. Í huga neytenda tengist lambakjötið hreinni náttúru, frjálsri beit, íslenskri sveit og uppruna sem auðvelt er að rekja. Slík ímynd verður ekki til af sjálfu sér heldur byggist hún upp á áratugum eða jafnvel öldum.

Á sama tíma virðist margt fólk hafa þá tilfinningu að lambakjöt sé munaðarvara sem aðeins eigi að bera á borð við hátíðleg tækifæri. Það er skiljanlegt. Um árabíl hefur umræða um verð á lambakjöti oft verið háværari en umræða um raunverulegt verðgildi þess, næringargildi og fjölbreytt notagildi.

Þarna liggur tækifærið.

Ef neytendur meta lambakjöt jafnmikils og könnunin gefur til kynna, en ofmeta jafnframt verðið, þá er ekki fyrst og fremst þörf á því að breyta vörnunni. Heldur þarf að hjálpa fólki að sjá hana í nýju ljósi. Það má gera með einfaldri og skýrri upplýsingagjöf um verð, með uppskriftum sem henta venjulegum virkum dögum og með því að minna á að lambakjöt er ekki aðeins sunnudagsmatur heldur fjölbreytt hráefni sem á fullt erindi á matborðið allt árið.

Íslenskur landbúnaður býr yfir mörgum styrkleikum, en fáar afurðir hafa jafnsterka stöðu í hugum landsmanna og lambakjötið. Þar fer saman góð ímynd, heilnæmi og mikil gæði. Þegar slíkur grunnur er fyrir hendi er eðlilegt að spyrja hvort enn séu vannýtt sóknarfæri á innanlandsmarkaði.

Niðurstöður könnunarinnar benda til þess að svarið sé já.

Kannski er verkefnið fram undan ekki að sannfæra fólk um gæði íslensks lambakjöts. Flestir virðast þegar vera sannfærðir um þau. Verkefnið gæti frekar verið að brúa bilið milli ímyndaðar og veruleika, milli þess verðs sem fólk heldur að það greiði og þess sem það greiðir í raun.

Takist það gæti lambalærið átt eftir að rata oftar í innkaupakörfur landsmanna. Og það væri til hagsbóta bæði fyrir neytendur og þá bændur sem framleiða þessa frábæru matvöru.

Framlög til Loftslags- og orkusjóðs verða skert um 3,2 milljarða króna á næsta ári, en sjóðurinn hefur stutt við ýmis verkefni á undanförunum misserum sem tengjast orkusparnaði og loftslagsaðgerðum í landbúnaði.

Mynd / bbl

Fjárlagafrumvarp 2027:

Framlög til Loftslags- og orkusjóðs lækka um 3,2 milljarða

Framlög til Loftslags- og orkusjóðs verða skert um 3,2 milljarða króna á næsta ári samkvæmt fjárlagafrumvarpi 2027.

Í greinargerð umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins um orkumál fjárlagafrumvarpsins kemur fram að lækkunin skiptist annars vegar í 1,2 milljarða króna sértæka aðhaldsráðstöfun, sem gert hafði verið ráð fyrir í fjármálaáætlun, og hins vegar tveggja milljarða króna óskipta aðhaldsráðstöfun á málefnasviði orkumála, sem lögð er á sjóðinn í heild sinni. Samkvæmt nügildandi fjármálaáætlun á útgjaldaheimild sjóðsins síðan að hækka um einn milljarð króna árið 2028.

Hefur stutt verkefni í landbúnaði

Loftslags- og orkusjóður hefur meðal annars fjármagnað orkuskipti í samgöngum og verkefni í landbúnaði.

Í tveimur úthlutunum var alls 236 milljónum króna ráðstafað úr sjóðnum til orkusparandi aðgerða í gróðurhúsum sem bændur nýttu sér meðal annars

til fjárfestinga í LED-lýsingu. Alls var úthlutað til 21 verkefnis garðyrkjubænda sem áætlað er að geti náð fram um 17,8 gígavattstunda árlegum raforkusparnaði.

Markmið um að draga úr áburðarnotkun

Síðasta vor úthlutaði sjóðurinn samtals 80 milljónum króna til 42 verkefna til loftslagsvænna tæknilausna í landbúnaði, sem hafa meðal annars snúið um að draga úr áburðarnotkun á tilbúnum áburði með nákvæmari og markvissari vinnubrögðum.

Meðal verkefna í þeirri úthlutun voru kaup á GPS-stýrdum áburðardreifurum, bætt tækni fyrir lífrænan áburð og kaup á ýmsum tækjakosti. Áætlað var að samdráttur í losun vegna þessara loftslagsaðgerða myndi verða 1.007 tonn af koltvísýringsígildum á ári. Talið var að ávinningurinn yrði fjölbættur, rekstrarsparnaður í búrekstri, betri meðferð á takmörkuðum auðlindum og minni vistkerfisröskun. /smh

Lífrænn landbúnaður:

Bændur hljóta viðurkenningu

Eymundur Magnússon og Eygló Björk Ólafsdóttir, sem standa að baki Móður jörð í Vallanesi, hljóta viðurkenningu atvinnuvegaráðherra árið 2026 fyrir framúrskarandi árangur í lífrænum landbúnaði.

„Árangur þeirra verður ekki aðeins mældur í uppbyggingunni í Vallanesi, þau hafa rutt brautina í lífrænni ræktun, nýtingu staðbundinna auðlinda og fullvinnslu eigin hráefnis og þannig haft áhrif langt út fyrir eigin starfsemi,“ sagði Bjarki Þjetursson, sérfræðingur í atvinnuvegaráðuneytinu, í ræðu sinni, sem veitti viðurkenninguna fyrir hönd ráðherra.

Eymundur hvetur áhugasama bændur í hefðbundnum búskap til að heimsækja bændur sem stunda lífræna ræktun.

Áhugasamir bændur kynni sér lífrænar aðferðir

„Með frumkvæði, þrautseigju og skýrri framtíðarsýn hafa þau byggt upp starfsemi sem hefur aukið sýnileika lífrænnar framleiðslu hér á landi og orðið öðrum fyrirmynd,“ sagði Bjarki í ræðu sinni. Enn fremur að „í Vallanesi hafa þau ekki aðeins ræktað land og framleitt mat, heldur ræktað hugmyndir, breytt viðhorfum og sýnt í verki hvaða möguleikar felast í lífrænum og sjálfbærum landbúnaði“.

Í samtali sagðist Eymundur vilja hvetja hefðbundna bændur sem eru að leyfa sér að hugsa í þessa átt, að heimsækja lífræna bændur. „Ég held að menn haldi oft að þetta sé flóknara og erfiðara en þetta er. Það er gott að tala við þá sem eru búnir að lifa af lífrænum landbúnaði í áratugi.“

Þróunin of hæg á Íslandi

Í Vallanesi hefur allt frá árinu 1989 verið stunduð lífræn ræktun á korni og grænmeti, auk fullvinnslu á matvælum, sem að stórum hluta eru ræktað á staðnum og seld undir merkjum Móður jarðar. Í búskapnum hefur áhersla einnig verið á skógrækt og skjólbelti og sérstök áhersla á ræktun og notkun byggs til manneldis. Býlið fékk lífræna vottun árið 1995.

Eymundur segir þróunina í lífrænum landbúnaði á Íslandi vera of hæga miðað við nágrannalöndin. „Vonandi verður árangur þeirra öðrum hvatning á leið að því sameiginlega markmiði að 10% landbúnaðarlands verði lífrænt vottað árið 2040,“ sagði Bjarki í ræðu sinni.

Veiting viðurkenningarinnar og téð markmið eru hlutar af fyrstu aðgerðaáætlun stjórnvalda í lífrænum landbúnaði, en markmið Evrópusambandsins er að 25% ræktunarlands verði vottað lífrænt árið 2030.

Elinborg, Bjarki og Eymundur, sem tók á móti viðurkenningunni og gestum í Kringlunni. Eygló tók á móti gestum í Vallanesi.

Mynd / eks

Lífrænn landbúnaður hluti af lausninni

„Lífræn ræktun er náttúruvernd á sama tíma,“ segir Eymundur eftir móttöku viðurkenningarinnar og segir ákveðna hugarfarsbreytingu þurfa að eiga sér stað í samfélaginu.

Elinborg Erla Ásgeirsdóttir, formaður Lífræns Íslands, sem stendur að lífræna deginum, tekur í sama streng og segir lífrænan landbúnað vera hluta af lausninni þegar mótaðar eru áætlanir til dæmis í loftslagsmálum, við verndun hafs og í meðhöndlun lífræns úrgangs. „Við erum partur af lausninni þar líka.“

Elinborg segir aðgerðaáætlun stjórnvalda vera góða, „svo lengi sem við pössum okkur að koma henni til framkvæmdar“. Hún segir að lífrænt þurfi að hugsa í stærra samhengi og nefnir loftslagsstefnu sem nú er í mótnun. „Lífrænn landbúnaður getur verið markmið þar inni. Hann tikkar í box sem verið er að sækjast eftir. Við þurfum að átta okkur betur á að lífrænn landbúnaður getur haft jákvæð áhrif víða, svo sem í verndun hafs með minni útskolun af áburðarefnum og í ýmsu á sveitarstjórnarstiginu, svo sem meðhöndlun lífræns úrgangs. Þetta tengist allt,“ segir Elinborg.

Viðurkenningin var veitt á lífræna deginum sem að þessu sinni var haldinn í Kringlunni. Lífrænt Ísland stendur að deginum. /eks

RIFF:

Hestamynd og hellabíó

Reykjavík International Film Festival (RIFF) hefst 24. september og stendur yfir til 4. október.

Margir viðburðir eru á dagskrá, þar á meðal heimsfrumsýning á heimildarmyndinni Ævintýri á hestbaki og bíósýning í hraunhelli.

Ævintýri á hestbaki er ný heimildarmynd eftir Árna Gunnarsson sem segir frá Þórgunni Þórarinsdóttur, ungri hestakonu á Norðurlandi sem hefur helgað líf sitt íslenska hestinum. Heimildarmyndin fylgir Þórgunni frá því að hún var fimmtán ára óþekktur knapi í Skagafirði og þar til hún keppir fyrir hönd Íslands á heimsmeistaramóti

íslenska hestsins í Sviss árið 2025. Myndin er sýnd í flokknum Ísland í sjónarrönd en sá flokkur hefur verið hluti af hátíðinni nánast frá upphafi. Myndirnar í þeim flokki bera eitthvað séríslenskt og áhugavert og hafa með einum eða öðrum hætti ramma taug í þjóðarsálinu.

Sýningar eru flestar í hefðbundnum kvikmyndahúsum en náttúran er einnig notuð sem bíosalur. Laugardaginn 26. september verður kvikmynd Steven Spielberg, Raiders of the Lost Ark, með hinum ástsæla Indiana Jones, sýnd í Raufarhólshelli, einum lengsta hraunhelli Íslands. /kró

Losunarbókhald UOS 2025:

Hægur samdráttur og langt frá markmiðum

Tæplega fjögurra prósentu heildarsamdráttur varð í heildarlosun gróðurhúsalofttegunda á Íslandi á milli ára. Miðað við framtíðarhorfur náum við einungis um 20% samdrætti í samfélagslosun til 2030 sem er um helmingur samdráttarkröfu í þessum flokki fyrir Ísland samkvæmt skuldbindingum gagnvart ESB.

Heildarlosun nær yfir alla losun sem á sér stað á Íslandi. Millilandaflug og -siglingar eru undanskilin. Heildarlosuninni má svo að mestu leyti skipta niður á þrjá skuldbindingaflokka; losun vegna staðbundins iðnaðar, sem fellur undir viðskiptakerfi ESB með losunarheimildir, og flokka landnotkunar, og samfélagslosunar, sem eru á beinni ábyrgð stjórnvalda. Bráðabirgðaniðurstöður voru kynntar á fundi sem Jóhann Páll Jóhannsson umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra bauð til á þriðjudaginn.

Hlutfall landbúnaðar 24% í samfélagslosun

Þá fór Nicole Keller, teymisstjóri teymis losunarbókhalds hjá Umhverfis- og orkustofnun, yfir losunartölurnar í hverjum flokki og stöðu Íslands gagnvart loftslagsskuldbindingum. Þar kom fram að í landnotkun varð 2,2% samdráttur, 11% samdráttur frá ETS-kerfinu (staðbundinn iðnaður) og samfélagslosun minnkaði um 2,7%. Samfélagslosun ríkja fellur undir svokallaða beina ábyrgð ríkja samkvæmt reglugerð ESB um sameiginlega ábyrgð. Í þeim flokki

Nicole Keller. Mynd / Anna Sigríður Einarsdóttir

er landbúnaður einn undirflokkur og þar mældist samdráttur í losun 0,063%, en hlutfall landbúnaðar í samfélagslosun er um 24%.

Jóhann Páll kynnti meðal annars stöðu loftslagsaðgerða og forgangsverkefna, umbætur í stjórnsýslu málaflöksins og útgáfu skýrslu verkefnisstjórnar loftslagsaðgerða.

Sveigjanleikinn kostar sitt

„Miðað við þá framvindu sem við sjáum núna munum við ná um 20% samdrætti í samfélagslosun sem er á beinni ábyrgð stjórnvalda til 2030, en markmiðið verður að öllum líkindum 41%,“ segir Nicole spurð um hvernig gangi að fylgja áætlunum.

„Uppgjörsreglurnar eru þó flóknar og ákveðinn sveigjanleiki er til staðar sem gerir okkur kleift að ná skuldbindingunum fyrir fyrra uppgjörstímabil bókhaldsins 2021–2025 – og þá má, upp að vissu marki, nota losunarheimildir úr hinum flokkunum; ETS-flokknum (viðskiptakerfi ESB með losunarheimildir) og landnotkunarflokknum.

Sveigjanleikinn kostar auðvitað sitt, því um leið og við nýtum þær heimildir verðum við af ákveðnum tekjum sem við gætum annars haft af þeim – sem við gætum til dæmis nýtt til að fjármagna beinar loftslagsaðgerðir.“

Ísland þarf að gera enn betur

Nicole segir að fyrir seinna tímabilið 2026–2030 sýni núverandi framreikningar að losun verði 1,7 milljónum tonna koltvísýringsígilda (CO₂-íg) umfram heimildir í samfélagslosun, þrátt fyrir nýtingu á sveigjanleika úr ETS-flokknum til fulls upp á alls rúmlega 1,2 milljónir tonna CO₂-íg fyrir 2021–2030. „En þessar tölur eru til viðmiðunar þar sem skuldbindingar til 2030 hafa ekki verið endanlega staðfestar, og því einnig óljóst hvort sveigjanleiki vegna landnotkunarflokks verði í boði á seinna uppgjörstímabilinu.

Ljóst er að þrátt fyrir sveigjanleikana þá mun Ísland þurfa að gera enn betur fram að 2030 til að ná skuldbindingunum sínum og til að koma í veg fyrir að þurfa að kaupa losunarheimildir frá öðrum ríkjum. Þar er samfélagslosunin stærsta áskorunin. En ef allt gengur vel í landnotkunarflokki varðandi endurheimt votlendis og vistkerfa, þá ætti útlit fyrir þann flokk að vera gott sem hjálpar okkur við að laga stöðuna í samfélagslosuninni.

Vinna stendur yfir um þessar mundir við uppfærslu á skuldbindingum í samfélagslosun og í landnotkun, þar sem innleiðingarviðræður eru í gangi við ESB,“ segir Nicole. /smh

STÍFLULOSUN
SUDURLANDS

DÆLUBÍLAPJÓNUSTA OG STÍFLULOSANIR

510 1180 – 669 8441

Hellismýri 14 800 Selfoss stiflulosun.is

ÞÚ FINNUR FRELSIÐ Á **SPORTSMAN**®

Sportsman 570
Verð frá: 1.443.548 kr. án vsk.
Verð frá: 1.790.000 kr. með vsk.

Sportsman 6x6 570 EPS
Verð frá: 2.588.709 kr. án vsk.
Verð frá: 3.210.000 kr. með vsk.

Sportsman X2 570 EPS
Verð frá: 1.814.516 kr. án vsk.
Verð frá: 2.250.000 kr. með vsk.

Sportsman XP 1000 S 2UP
Verð frá: 2.774.193 kr. án vsk.
Verð frá: 3.440.000 kr. með vsk.

TRAUSTUR VINNUFÉLAGI

Vertu klár í smalamennskuna á öflugum fjór-, eða sexhjóli. Þessi fjölbæfu ökutæki bjóða upp á óviðjafnanlegt frelsi í göngum í íslensku landslagi. Á fjórhjólum og sexhjólum geturðu farið hvert sem er.

Skannaðu kóðann og
kynntu þér hjólin betur

Klettháls 15 Reykjavík / Óseyri 4 - Akureyri
www.stormur.is / Sími: 577 1717

Ostur með viðbættum jurtaolíum:

Áform um breytingar á tollflokkuninni

– Því mótmælt að horfið sé frá boðuðu samráðsferli

Áform um breytingar á tollflokkun á rifnum mozzarella-osti með viðbættum jurtaolíum sem notaður er við pitsugerð, hafa verið birt í Samráðsgátt stjórnvalda.

Þessi áform eru hluti af boðuðu frumvarpi til laga um breytingu á ýmsum lögum um skatta og gjöld (innheimta, tollar o.fl.). Ekki kemur fram í hverju þessar breytingar muni felast en sams konar mál var lagt fram í febrúar á síðasta ári. Þá var í greinargerð í þingmálaskrá með áformunum vitnað til álits Alþjóðatollastofnunarinnar (WCO) frá 2023 um að flokka beri þessa vöru í tollfrjálsan flokk. Í dag er varan tollflokkuð í 4. kafla tollskrár, en slíkar vörur bera bæði magn- og verðtolla – eins og rifinn eða mulinn mjólkurostur gerir. Sú flokkun var staðfest síðasta vor með frávisun Landsréttar á máli Danól gegn ríkinu, þar sem reynt var að fá ostategundina Festino IQF Mozzarella Pizza Mix tollflokkaða sem tollfrjálsa. Þar sem íslenskir dómstólar hafa kveðið upp úr um flokkun þessarar vöru er það eingöngu á valdi Alþingis að breyta þessari flokkun með lagabreytingu.

Varan er blanda af mjólkurosti og jurtaolíu, þar sem mozzarella-ostur er 82–83%, pálmaolía 11–12% og kartöflusterkja 4–5%.

Boðað samráð við hagaðila

Í greinargerðinni með þingmálinu kom einnig fram að samkvæmt 189. grein tollalaga væri heimilt að gera nauðsynlegar breytingar á íslensku tollskránni til samræmis við úrskurði eða álit WCO. Vegna þess væri áformað að innleiða túlkun WCO og þar með að breyta tollskránni með lagabreytingu, en breytingin átti ekki að vera afturvirk.

Þingmálið var hins vegar ekki sett á dagskrá vörþingsins 2025 og hefur ekki komið fram síðan. Í niðurstöðum að samráði loknu, í febrúar 2025, sagði að til stæði að hefja nánari skoðun á málinu í samráði við hagaðila með það að markmiði að sameina alþjóðlegar skuldbindingar, hagsmuni bænda og hagsmuni neytenda. „Að lokinni þeirri skoðun verður tekin ákvörðun um hvort tilefni sé til að gera boðaðar breytingar á tollskránni,“ sagði í niðurstöðunum.

Mikilvæg samvinna ráðuneytanna

Í svari fjármála- og efnahagsráðuneytisins síðasta haust við fyrirspurn ESA, Eftirlitsstofnunar EFTA, um framvindu fyrirhugaðrar lagasetningar segir að það sé vilji íslenskra stjórnvalda að fylgja áliti WCO.

Í svarinu kemur fram að fyrirhugaðar breytingar á tollskránni muni þýða að mjólkurvörur þar sem mjólkurfitu hefur verið skipt út að hluta eða öllu leyti fyrir önnur efni, eins og jurtafitu, verði flokkaðar undir 19. eða 21. kafla tollskrárinnar en ekki lengur undir 4.

kafla. Það þýði að slíkar vörur muni ekki lengur njóta tollverndar eins og venjulegar mjólkurvörur í 4. kafla.

Einnig kemur fram að íslenskir mjólkurframleiðendur hafi lýst áhyggjum af þessum breytingum. Þeir telja að þetta geti veikt samkeppnisstöðu íslenskra framleiðenda gagnvart innfluttum vörum, dregið úr innlendra framleiðslu og í versta falli valdið því að hún leggist af. Vegna þessa sé mikilvægt að fjármálaráðuneytið og atvinnuvegaráðuneytið vinni saman að undirbúningi breytinganna. Þar þurfi bæði að huga að hagsmunum neytenda og aukinni samkeppni, en einnig að vernda lögmæta hagsmuni innlendra framleiðenda.

Vernda lögmæta hagsmuni

Í svarinu segir enn fremur að íslenskir mjólkurframleiðendur hafi lýst áhyggjum af þessum breytingum. Þeir telja að þetta geti veikt samkeppnisstöðu íslenskra framleiðenda gagnvart innfluttum vörum, dregið úr innlendra framleiðslu og í versta falli valdið því að hún leggist af. Vegna þessa sé mikilvægt að fjármálaráðuneytið og atvinnuvegaráðuneytið vinni saman að undirbúningi breytinganna. Þar þurfi bæði að huga að hagsmunum neytenda og aukinni samkeppni, en einnig að vernda lögmæta hagsmuni innlendra framleiðenda.

Í svarinu var boðað að í viðræðum atvinnuvegaráðuneytisins við Bændasamtök Íslands, vegna endurskoðunar á búvörusamningum, yrðu breytingarnar á tollskránni til umræðu og möguleg áhrif þeirra á innlenda framleiðendur. Sérstaklega yrði skoðað hvort innfluttu vörurnar væru í raun staðgönguvörur sem kæmu líklega í stað íslenskra osta. Mikilvægt væri að ljúka þeim viðræðum áður en frumvarp verður lagt fram á Alþingi.

Frumvarp kynnt í kjölfarið

Úr fjármála- og efnahagsráðuneytinu fengust þau svör við fyrirspurn, að í kjölfar umsagnarferils um áformaskjalið verði frumvarp kynnt í Samráðsgátt stjórnvalda þar sem fram muni koma hvort tveggja, hverjar breytingarnar verða og forsendur ákvörðunarinnar.

Umsagnarfresturinn rann út 18. september og bárust níu umsagnir, meðal annars frá Bændasamtökum Íslands (BÍ), Samtökum fyrirtækja í landbúnaði, Samtökum afurðastöðva í mjólkuriðnaði (SAM), Samtökum verslunar og þjónustu, Samtökum ungra bænda og Samtökum iðnaðarins.

Fjárhagsleg áhrif á félagsmenn

SAM segir í sinni umsögn að fyrirhuguð breyting

Samtök afurðastöðva í mjólkuriðnaði segja í umsögn sinni að boðað frumvarp geti haft veruleg fjárhagsleg áhrif á félagsmenn þess og jafnframt eftirspurn eftir innlendra mjólk og þar með um 450 íslenska kúabændur.

Mynd / smh

kunni að leiða til þess „að innflutt vara, sem að yfirgnæfandi hluta er mozzarellaostur, njóti ótakmarkaðs tollfrelsis við innflutning frá EES-ríkjum og keppi þannig við innlenda framleiðslu mozzarellaosts án þeirrar tollverndar sem ella gildir um innfluttan ost. Samkvæmt mati SAM getur breytingin haft veruleg fjárhagsleg áhrif á félagsmenn þess og jafnframt áhrif á eftirspurn eftir innlendra mjólk og þar með um 450 íslenska kúabændur.“

SAM telur ríka ástæðu til að gera athugasemdir við samráð og undirbúning áforma um breytingar á tollflokkun. „Aðilar að SAM hafa augljósa og beina hagsmuni af fyrirhugaðri breytingu og hið sama gildir um íslenska kúabændur. Þrátt fyrir það verður ekki séð af fyrirbyggjandi gögnum að þessir aðilar hafi verið skilgreindir sérstaklega sem hagaðilar við undirbúning áformanna eða að efnislegt samráð hafi farið fram við þá áður en áformin voru birt,“ segir í umsögn þeirra.

Áform birt að nýju án samráðs

BÍ eru á svipuðum nótum í sinni umsögn og segja að ekki hafi verið staðið við boðað samráð við framhaldsskoðun á málinu, með það að markmiði að sameina alþjóðlegar skuldbindingar, hagsmuni bænda og hagsmuni neytenda.

„Nú hafa stjórnvöld birt áformin að nýju án þess að upplýst hafi verið um niðurstöður slíks samráðs eða að hagaðilum landbúnaðarins hafi verið gefinn nokkur kostur á að taka þátt í þeirri vinnu sem boðuð var. Bændasamtök Íslands gera alvarlegar athugasemdir við að horfið sé frá fyrirhuguðu samráðsferli og málið sé nú lagt fram að nýju án þess að fyrir liggi greining á áhrifum breytinganna eða umræða við þá aðila sem hagsmuna eiga að gæta,“ segja þau. Þá benda þau á að ekki verði „með nokkrum hætti séð að íslensk stjórnvöld séu skuldbundin að lögum til að gera þær breytingar sem hér eru áformaðar, hvorki vegna álits HS-nefndar Alþjóðatollastofnunarinnar eða áminningar ESA.“

/smh

Dekk fyrir Traktora Vörubíla og Vinnuvélar

Vörubíladekk

Dráttarvéladekk

Vinnuvéladekk

Berðu saman verðin

áður en þú festir kaup annars staðar.

Það á eftir að koma þér skemmtilega á óvart!

Fast Parts ehf.
Sími: 788 8893
Email: pantanir@fastparts.is
www.shop.fastparts.is

Suðurland:

Ullarvika í fjórða sinn

Ullarvikan á Suðurlandi verður haldin hátíðleg dagana 27. september–3. október nú í ár. Þessi viðburður sem nú er haldinn í fjórða sinn fagnar íslensku sauðkindinni, ullinni og handverkinu. Hátíðin er að mestu skipulögð af sjálfboðaliðum á svæðinu, þar á meða Spunasystur í Rangárvallasýslu og Þingborgarkonum í Árnessýslu.

Dagskráin teygir sig um allt Suðurland, frá Selfossi til Kirkjubæjarklausturs, og fer fram í félagsheimilum, handverksstofum og á sauðfjárbúum. Fjölbreyttir og opnir viðburðir eiga sér fastan sess á hátíðinni. Má þar nefna þróðameinu í Árbæjarkirkju, (Rang) sauðfjárlitasýningu í Árbæjarhjáleigu, verðlaunaafhendingu, rúningu, þróðameinu og markaði. Jafnframt kenna innlendir og erlendir sérfræðingar á fjölmörgum námskeiðum þar sem farið er m.a. í þróð, vefnað, jurtalitun og þæfingu.

Meginmarkmið Ullarvikunnar er að auka virðingu fyrir íslenska lopa- og garnferlinu og sýna þá miklu vinnu og natni sem bændur leggja í ræktun og umhirðu fjárins. Allir þættir í lífi kindarinnar – svo sem fóður, heilsa, aldur og veðurfar – hafa afgerandi áhrif á gæði

Glaðbeittar hannyrðakonur.

Mynd / Aðsend

ullarinnar. Með því að leiða saman bændur, þróðameinu og almenning býður hátíðin upp á dýrmætt tækifæri fyrir fólk úr borgum og bæjum til að komast í návígi við sauðfé og kynna fjölbreyttum eiginleikum ullarinnar.

Dagskrá ullarvikunnar má finna á www.ullarvikan.is.

/sp

can-am®

OUTLANDER 6X6 BACKCOUNTRY 1000R

**VIÐBÓTAR EINTÖK VÆNTANLEG
TIL AFHENDINGAR Í OKTÓBER**

Verð: 3.780.000 + vsk

ELLINGSEN

Vínlandsleið 1, 113 Reykjavík / 415-8500 / www.brp.is

Sóknargjöld hækkuð um 200 milljónir króna

Ein af þeim tillögum sem lögð er fram í tengslum við fjárlagafrumvarp næsta árs er að sóknargjöld verði hækkuð um 200 milljónir króna. Einnig stendur til að veita 75 milljónum króna aukalega til Húsfriðunarsjóðs til að standa straum af viðhaldsþörf á friðuðum kirkjubyggingum um land allt.

Mikið ákall hefur verið síðustu ár frá kirkjunnar fólki um hækkun sóknargjalda og er nú líklega að raungerast. „Þetta er mikið fagnaðarefni. Sóknargjöld standa undir mikilvægu starfi trúfélaga um land allt og lengi hefur verið kallað eftir því að fjármögnunin verði styrkt og gerð fyrirsjáanlegri,“ segir Þorbjörg S. Gunnlaugsdóttir dómsmálaráðherra. Hún segir jafnframt að tillögunar byggji á vinnu starfshóps sem skipaður var árið 2024 af þáverandi dómsmálaráðherra um endurskoðun fyrirkomulags sóknargjalda.

1.270 krónur á mann

Verði hækkunin að veruleika er gert ráð fyrir að fjárhæð sóknargjalds hækki úr 1.221 krónu í 1.270 krónur fyrir hvern einstakling á mánuði. Ný upphæð á að uppfærast ár hvert í samræmi við almennar verðlagsforsendur fjárlaga og fjölda greiðenda sóknargjalda í lok næstliðins árs. Breytingin á þannig að

Kirkjan á Eyrbakka, byggð 1890, var friðuð 1. janúar 1990. Mynd / mhh

stuðla að fyrirsjáanlegri fjármögnun til framtíðar.

Friðuðar kirkjur

Viða um land er töluverð viðhaldsþörf á friðuðum kirkjum sem gegna mikilvægu hlutverki í menningar- og byggingarsögu landsins. Starfshópurinn lagði því til að Húsfriðunarsjóður yrði eflur með varanlegu viðbótarfjármagni sem eynamerkt yrði kirkjubyggingum og er í fjárlagafrumvarpinu 2027 gert ráð fyrir 75 milljónum króna viðbótarframlagi. /mhh

Sauðir eru geldir hrútar, eldri en eins vetra, og skrokkarnir gjarnan á bilinu 35–50 kíló.

Myndir / Aðsendar

Ullarmiklir sauðir og eftirsótt kjöt

– Tækifæri til verðmætasköpunar

Sauðakjötíð frá Hvammshlíð í Austur-Húnavatnssýslu er svo eftirsótt að afurðaverðið sem fæst fyrir sölu beint frá býli jafnast á við kílóíð af lambakjötinu.

Ábúandinn Karólína Elísabetardóttir segir að líklega sé hún umfangsmesti sauðabóndi landsins, en hjá henni sé allt frekar óvenjulegt og margt eins og tíðkaðist í gamla daga.

Mikil eftirspurn

„Allt sauðakjötíð seldist upp á ótrúlegum hraða í haust, en ég var bara með kjöt af þremur sauðum í þetta skiptið og hefði getað selt miklu meira ef meira hefði verið í boði.

Ég byrjaði að selja þetta kjöt fyrir um fjórum árum síðan, bara smávegis framboð til að prófa og ég man að bændur sögðu við mig að þetta myndi enginn kaupa. En reynslan af þessu fyrsta skipti sýndi að það var greinilega markaður fyrir þetta, því það seldist strax upp. Það er auðvitað engin samkeppni um þessa kjöttegund þó ýmsir bændur séu með kjöt af veturgömlum sauðum – til dæmis nokkuð notað í hangikjöt. Venjulega eru sauðirnir ekki eldri en það, en hjá mér eru þeir jafnvel átta eða tíu vetra gamlir. Þetta eru það sem ég kalla ullarsauðir, en á meðal þeirra eru einnig forystusauðir og þeir fá gjarnan að verða eins gamlir og heilsan leyfir, enda góðir vinir mínir.“

Eins og í gamla daga

Karólína útskýrir að „sauðir“ séu geldir hrútar, eldri en eins vetra. „Ég er með um 90 fjár á vetrarföðrum, sem þykir ekki mikið í dag en er svipað og var á mörgum bæjum í gamla daga og alveg eins og á 19. öld eru um þriðjungur sauðir.

Ullin af sauðunum nýtist auðvitað vel og raunar er ég með fyrirkomulag í gangi þar sem fólki býðst að fóstta sauðfé hjá mér gegn vægu gjaldi, bæði ær og sauði. „Fósturforeldrar“ fá reyfið af viðkomandi kind og svo deili ég í sérstökum „fósturforeldrahópi“ á Facebook myndum af henni og upplýsingum um hvernig lífið og tilveran gengur fyrir sig – og af ullinni. Sauðir eru ullarmiklir, yfirleitt með fjögur til fimm kílóa reyfi – og ullin verður ekki grófari með árunum heldur er alltaf fingerð. Þelhluti ullarinnar, sá fingerði, verður líka hlutfallslega meiri með árunum, eins og hjá ám. Ég rýi bara einu sinni á ári eins og gert var í gamla daga, eftir sauðburð.“

Að sögn Karólínu var sauðakjöt algengur matur fyrr á tímum, þegar fráfarur tíðkuðust en þá voru ær og lömb aðskilin á vorin svo hægt væri að nýta mjólkina til manneldis. Lambakjöt hafi lítið verið notað í þá daga, enda voru lömbin þá bara litil á haustin.

Dýpra bragð

Karólína segir að svo virðist sem fólk sækist í sauðakjöt af ýmsum ástæðum. „Talsvert var um að fólk af höfuðborgarsvæðinu hefði samband, sem skýrist ef til vill af því að þessi kjöttegund getur virst framandi og spennandi fyrir fólk sem kannski þekkir bara lambakjöt og vill prófa eitthvað nýtt. Svo er fólk sem þekkir bragðið og þykir það gott en hefur ekki reglulegt aðgengi að vörunni. Margir gætu haldið að það væri mest eldra fólk sem hefði áhuga á þessu, en það er alls ekki raunin,“ segir hún og bætir við að karlmenn séu í meirihluta en það geti verið tilviljun.

Afskurður úr prjónaverksmiðjunni Kidka á Hvammstanga. Mynd / Kidka

Hvammstangi:

Tilraunir með ullarafganga

Prjónaverksmiðjan Kidka á Hvammstanga var í tilrauna-ferkefni þar sem þróað var nýtt garn unnið úr afskurði og ullarafgöngum úr þeirra framleiðslu.

Nýja garnið sem gefið var heitið ReCover var endurunnið í samstarfi við verksmiðju á Bretlandi sem sérhæfir sig í endurvinnslu á ullarefni. Á þessu ári hætti áður nefnd verksmiðja að taka við ullarafgöngum frá utanaðkomandi aðilum og framleiðslu á ReCover bandi hætt í bili. Í verksmiðjunni var litaflokkaður afskurður tættur niður og spunnið úr honum nýtt ullarband

sem blandað var með merino ull. Samsetning garnsins var 40 prósent íslensk ull úr verksmiðju Kidka og 60 prósent ný merino ull. Úr verkefninu kom band í fjórum mismunandi litum og voru spunnin úr því ullarteppi á Bretlandi sem Kidka hefur tekið í sölu.

Stjórnendur Kidka segja verkefnið hafa verið lærdómsríkt og vonast til þess að geta haldið vöruþróun með endurunnu efni áfram. Prjónaverksmiðjan á Hvammstanga fékk úr verkefninu talsvert af bandi sem stendur til að nota í vöruþróun og framleiðslu á ullarfatnaði. /ál

FASTPARTS

ALLT FYRIR LANDBÚNAÐINN

BÚIÐ

VÉLARNAR

VERKSTÆÐIÐ

MIKIÐ ÚRVAL

BERÐU VERÐIN SAMAN ÁÐUR EN ÞÚ KAUPIR →

fastparts.is

7888897

pantanir@fastparts.is

Hafnarfjörður

Akureyri

Karólína Elísabetardóttir segir að sauðakjötíð sé svo eftirsótt að afurðaverðið sem hún fær fyrir það beint frá býli jafnist á við kílóíð af lambakjötinu.

Hún segir að þetta kjöt sé ekki eins og lamba- eða nautasteikur, með mjög stuttan eldunartíma. „Það sem sýnir sig er að kjötíð er alltaf jafngott sama hvað sauðurinn er gamall, en það þarf að hægelda það nokkuð lengi. Þetta er einfalt hráefni sem hægt er að elda með mjög litilli fyrirhöfn í ofni á lágum hita yfir nokkra klukkutíma. Mér finnst best að nota bara salt til að krydda það með og leyfa þessu djúpa bragði að njóta sín. En auðvitað er hægt að nota það í alls konar pottrétti til dæmis. Það er mun meiri fíta á þessum skrokkum og hún hefur góð áhrif á bragðið. En það er auðvitað hægt að skera hana frá og nota í annað.“

Möguleg tækifæri

„Ég held það séu alveg tækifæri í þessu fyrir bændur,“ segir Karólína spurð um hvort möguleg leið sé þarna til staðar fyrir einhverja bændur til aukinnar verðmætasköpunar. „Ég byrjaði nú á að selja þetta á mun lægra kílóverði en lambakjötíð en var fljót að átta mig á því að það var allt of lágt miðað við eftirspurn. Núna sel ég það bara á sama verði – og þetta eru mjög stórir skrokkar.“

Hún segist telja að slíkur búskapur gæti orðið hagstæður á svæðum sem eru snjólétt. „Þá væru sauðirnir látnir ganga sjálfala allt árið, til dæmis á láglendi Suðurlands. Ef það þyrfti að fódra þá á venjulegu heyi allan veturinn inni, þá væri þetta alls ekki hagstætt. En þeir myndu þurfa svo litla viðbót ef þeir gætu verið úti. Svo væri hægt að markaðssetja kjötíð á allt annan hátt, ef bændur væru með svona sauðahjörð sem gengur úti allan ársins hring eins og hrossastóð. Hún myndi líka setja sinn svip á landslagið og skemmtilegt að hafa hana svona sýnilega. En ef bændur færu út í þetta þá hef ég komist að því að fyrir kjötgæðin er mjög mikilvægt að láta skrokkana hanga nægilega lengi – lengur en gengur og gerist í sláturhúsum. Helst þurfa þeir að hanga alveg í viku en að lágmarki fjóra til fimm daga. Sum sláturhús eru til í slíka þjónustu.“

Karólína selur staka parta úr sjö parta-sögun og heila skrokka. Hún segir að þar sem skrokkarnir séu á milli 35 og 50 kíló skipti máli fyrir fólk að geta keypt minna magn, til dæmis bara hálfan frampart eða eitt læri. Hún verður aftur með sauðakjöt til sölu að ári og hvetur aðra bændur að prófa þennan möguleika líka. /smh

Einádag Kemur heilsunni í lag

ÍSLENSKT

gjörir svo vel

Mikið úrval af smurolíum og smurefnum

Poulsen | Skeifunni 2 - 108 Reykjavík
530 5900 | www.poulsen.is

POULSEN

3M Peltor WS Alert XPI+

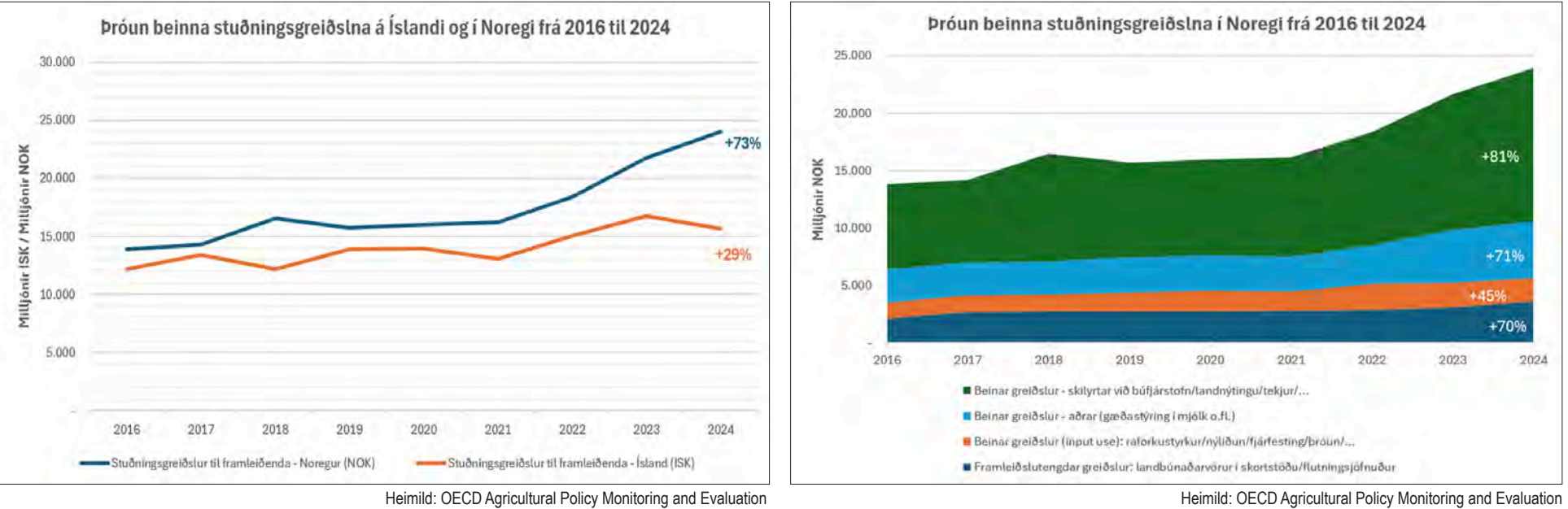
Heyrnarhlíf með Bluetooth multipoint tengimöguleika. Sterklega byggð heyrnarhlíf fyrir krefjandi aðstæður og hávaðasama vinnustaði þar sem samskipti þurfa að vera í lagi.

3M | **PELTOR™**

Sendum um land allt!

Kemi ehf | Tunguhálsi 10 | Reykjavík | www.kemi.is

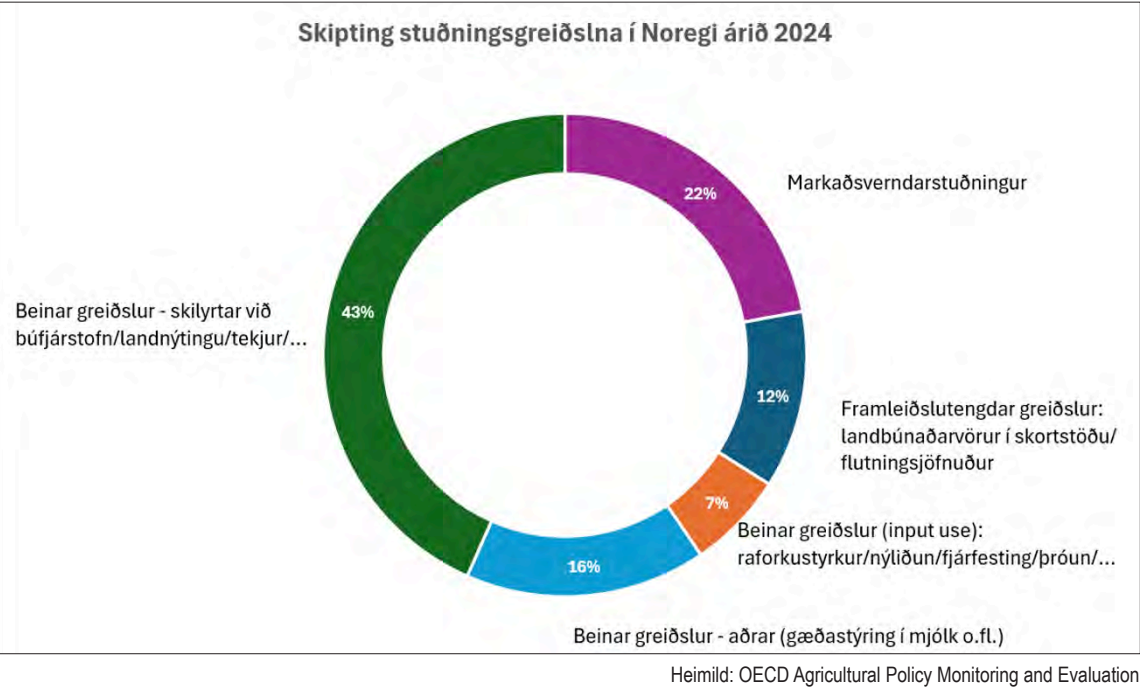
Getum við lært af Norðmönnum?

Harpa Ólafsdóttir
harpa@bondi.is

Í aðdraganda endurskoðunar búvörusamninga er áhugavert að rýna í fyrirkomulag stuðningskerfa landbúnaðar í nágrannalöndum okkar. Þannig má sjá að beinar stuðningsgreiðslur í Noregi hafa aukist talsvert á undanförunum árum. En líkt og á Íslandi hafa Norðmenn lagt áherslu á að stuðningskerfi landbúnaðar styðji við fæðuöryggi, byggðafestu, sjálfbærni og starfsumhverfi bænda.

Samkvæmt gögnum OECD, Efnahags- og framfarastofnunarinnar, hafa stuðningsgreiðslur til landbúnaðar þróast með ólíkum hætti í Noregi og á Íslandi. Ef horft er á þróun beinna stuðningsgreiðslna, þ.e. stuðningsgreiðslna án tollverndar, má sjá að frá árinu 2016 til ársins 2024 hafa þær hækkað um 73% í Noregi í norskum krónum á meðan þær hafa hækkað um 29% á sama tíma á Íslandi í íslenskum krónum.

Mesta aukningin hefur orðið í beinum greiðslum sem t.d. eru skilyrtar við búfjárfestingu

eða landnýtingu. Þar jukust stuðningsgreiðslur um 81% frá 2016 til 2024. Um er að ræða greiðslur í formi gripagreiðslna, framleiðslustyrkur á fóðri, afleysinga- og áfallagreiðslur,

svæðisbundinn umhverfisstyrkur o.fl.

Þá hafa aðrar beinar greiðslur svo sem gæðastýring í mjólk og menningarlandslagsgreiðslur aukist um 71% fyrir sama tímabil.

Ýmsir beinir styrkir eða þróunarsjóður (input use) jukust um 45%. Hér má nefna fjárfestingastyrki sem stuðla t.d. að aukinni matvælaframleiðslu eða bættri dýravelferð. Einnig stuðningur til loftslagsaðgerða, skógræktar og ýmissa umhverfisverkefna.

Framleiðslutengdur stuðningur jókst um 70% frá 2016 til 2024 en það eru t.d. svæðisbundnar álagsgreiðslur í grænmetisframleiðslu, mjólkurframleiðslu, nautakjötsframleiðslu, svínakjötsframleiðslu og eggjaframleiðslu. En einnig flutningskostnaður til framleiðslu á kjöti, korni og eggjum.

Ef litið er til samsetningar á heildarstuðningi til landbúnaðar samkvæmt upplýsingum frá OECD fyrir árið 2024 í Noregi, þá nam markaðsverndarstuðningur 22%, beinar greiðslur sem skilyrtar eru t.d. við búfjárfestingu, landnýtingu eða tekjur voru 43%. Aðrar beinar greiðslur, svo sem gæðastýring í mjólk námu 16% en þá voru beinar greiðslur sem skilgreindar eru út frá inntaki (input use) eða þróunarsjóður 7% og framleiðslutengdar greiðslur 12%.

Bent hefur verið á að markaðsverndarstuðningur á Íslandi og þar með talið tollvernd sé mun hærrí á Íslandi en í nágrannalöndum okkar. Þannig nam sá stuðningur um 53% árið 2024 af heildarstuðningi til landbúnaðarmála á Íslandi samkvæmt gögnum OECD á meðan hlutfallið var 22% í Noregi. Hér þarf þó að hafa fyrirvara á ákveðnum sveiflum milli ára, ekki síst vegna gengisáhrifa og sveiflum í heimsmarkaðsverðum landbúnaðarafurða. Sem dæmi þá hafði markaðsverndarstuðningur á Íslandi farið úr 39% árið 2023 þegar hann fór í 53% 2024. En frá árinu 2016 hafði markaðsverndarstuðningur á Íslandi farið stöðugt lakkandi allt til ársins 2024 samkvæmt gögnum OECD.

Ljóst er að Norðmenn hafa á undanförunum árum lagt áherslu á að styðja við landbúnað með auknum greiðslum í beinan stuðning af ýmsu tagi. Vafalítið eru þetta leiðir sem eiga jafn vel við íslenskar aðstæður til að styðja við þær áherslur í landbúnaðarmálum sem almennt hefur verið sátt um sem tryggir sjálfbæra landbúnaðarframleiðslu um allt land og ásætlanlegt starfsumhverfi bænda.

NUDURA

Varmamót

Martak

BYGGINGARKERFI FYRIR ÍSLENSKAR AÐSTÆÐUR

Höfðasel 5, 300 Akranes
422 1800

www.nuduraisland.is
martak@martak.is

Pattaralegar norskir kindur í makindum sínum. Mynd / Madara Lielpetere

„Ég mæli með
Active **JOINTS** af
heilum hug fyrir
öll þau sem finna
fyrir einhvers konar
ópægindum í liðum“

*Guðrún Sigríður
Jakobsdóttir*

„Ópægindin
í hnjónum eru
nánast farin með
Active **JOINTS**“

Stefán Ingi Óskarsson

Active **JOINTS** fyrir liði, bein og
bandvef. Flýtir endurheimt.

Hrein íslensk gæðahráefni,
framleitt á Grenivík

Tilfelli hafa komið upp í dýrum í Frakklandi, Sviss, Þýskalandi, Hollandi, Belgíu, Austurríki og Liechtenstein frá því í júlí. Mynd / Unsplash

Mið- og Vestur-Evrópa:

Ný Shamonda-veira herjar á kýr

Shamonda-veira greindist í fyrsta sinn á meginlandi Evrópu í sumar. Veiran berst með skordýrabítum og dreifist því hratt. Ekkert bóluefni er til við veirunni og engin meðhöndlun sem stendur.

Veirusjúkdómurinn leggst á búfænað og þó hann sé ekki banvænn geta dýrin veikt í allt að þrjár vikur í senn. Mörg tilfelli hafa komið upp í mjólkurkúm á meginlandi Evrópu í sumar. Þetta er í fyrsta sinn sem veiran finnst í Evrópu en hefur þekkst í búfænaði í Nígíeríu frá árinu 1965 auk þess sem hún hefur komið upp í Vestur-, Austur- og Suður-Afríku og Japan.

Alvarleg áhrif á fóstur

Shamonda-veiran er af ættkvísl Orthobunyaveira og smitast með flugna- og skordýrabítum. Sýkt dýr fá hita, lysterleysi og niðurgang, auk þess sem mjólkurframleiðsla skerðist. Veirusjúkdómurinn er ekki banvænn en áhrif hans eru hvað alvarlegust á fóstur. Kvígur sem eru með kálfi og sýkjast geta orðið fyrir fósturláti, fóstur þeirra geta skaddast og kálfarnir eiga hættu á að fæðast andvana. Dæmi eru um sýkta kálfa sem hafa fæðst með skaddað miðtaugakerfi og vanþróað stoðkerfi. Áhrif á frjósemi dýra sem sýkjast eru óþekkt.

Engin þekkt smit eru á milli dýra, nema frá móður til fósturs og engar vísbendingar eru um að veiran geti borist úr mjólk og kjöti í menn. Þar sem ekki er enn til bóluefni við veirunni er eina leiðin til að koma í veg fyrir smit að reyna að vernda hjarðir frá smitberandi skordýrum. Veiran leggst fyrst og fremst á jörturdýr en nokkur tilfelli hafa komið upp í hestum í sumar og er það einnig í fyrsta sinn í Evrópu.

Engin heildarskrá yfir tilfelli

Tilfelli hafa komið upp í dýrum í Frakklandi, Sviss, Þýskalandi, Hollandi, Belgíu, Austurríki og Liechtenstein frá því í júlí. Í Frakklandi urðu sumar mjólkurkúr svo slappar að þær framleiddu aðeins 4 lítra af mjólk á dag.

Þýska stofnunin Friedrich-Loeffler Institut (FLI), sem sérhæfir sig í smitsjúkdómum dýra, staðfestu komu veirunnar til Þýskalands í sumar. Samkvæmt upplýsingum á vef FLI hafa tvö afbrigði veirunnar greinst í Þýskalandi en erfitt reynist að hafa yfirsýn yfir útbreiðslu sjúkdómsins þar sem ekki er skylda að tilkynna tilfelli veirunnar í Þýskalandi. Það sama á við önnur lönd í Evrópu og eru því ekki til upplýsingar um heildarfjölda smita. /kró

Bændaheilsa:

Nær helmingur bænda verður fyrir eitrunum

Um helmingur bænda heimsins verður árlega fyrir eitrunaráhrifum af völdum skordýra- og illgresiseyða. Þetta kemur fram í nýrri rannsókn sem birt var í vísindatímaritinu *Frontiers in Public Health* í upphafi mánaðar.

Hæsta hlutfall tilvika eitrunar er í Burkína Faso þar sem eitrunaráhrif eru skráð meðal 84% bænda og verkafólks í landbúnaði. Áætlað er að á heimsvísu megi árlega rekja um 11.000 dauðsföll til eitrunaráhrifa, flest á Indlandi. Mesti áætlaði fjöldi tilvika um eitrunaráhrif var í Suður- og Suðaustur-Asíu og Austur-Afríku. Samkvæmt *The Guardian* er þetta áreiðanlegasta rannsóknin sem gerð hefur verið á þessu sviði.

Bráð eitrun meðal 46% bænda

Áætlað er að um 11.000 dauðsföll bænda og þeirra sem starfa í landbúnaði megi árlega rekja til eitrunar frá ákveðnum plöntuvarnarefnum. Þar af eru um 60% tilvika á Indlandi.

Í rannsókninni er áætlað að árlega komi upp 402-433 milljónir tilvika bráðrar eitrunar af þessum plöntuvarnarefnum. Ekki er um ásetning að ræða. Talið er að bændur heims telji um 934 milljónir. Tilvikum eitrunar verður því árlega vart hjá 46% bænda miðað við niðurstöðuna. Ekki var horft til áhrifa eitrunar á áætlaðar 84 milljónir barna sem vinna í landbúnaði.

Eitrunin er af völdum svokallaðra HHP efna (Highly hazardous pesticides), sem eru ýmis plöntuvarnarefni sem teljast mjög hættuleg. Könnun Matvæla- og landbúnaðarstofnunar Sameinuðu þjóðanna (FAO), frá árinu 2021, leiddi í ljós að 6-10% af skráðum tegundum skordýraeiturs í löndum Afríku, Karíbahafsins og Kyrrahafsins, eru umrædd HHP efni.

Rannsóknin var unnin að beiðni Pesticide Action Network og byggir á opinberum gögnum frá árunum 2006-2023.

Möguleg tengsl við Parkinson

Parkinson-sjúkdómurinn verður æ algengari á heimsvísu. Frakkland,

Úðað á hrísgrjónaakur. Mynd / Pixabay

Þýskaland og Ítalía hafa viðurkennt sjúkdóminn sem atvinnusjúkdóm hjá bændum. Hélène Nicora, framkvæmdastjóri Parkinson's Europe, segir „yfirgnæfandi vísbendingar“ benda til þess að Parkinson eigi rætur að rekja til umhverfisþátta, en vaxandi gögn tengja útsetningu fyrir plöntuvarnarefnum við þróun sjúkdómsins.

Hættuástand afhjúpað

Í umfjöllun *The Guardian* um málið segir framkvæmdastjóri Pesticide Action Network á Indlandi, Jayakumar Chelaton, rannsóknina draga fram í dagsljósið „hættuástand sem ekki er lengur hægt að horfa fram hjá“.

Höfundar skýrslunnar kalla eftir tafarlausum aðgerðum og beina sjónum sínum að tilmælum sem Sameinuðu þjóðirnar hafa gefið út um að fasa út notkun mjög hættulegra plöntuvarnarefna til að vernda heilsu og umhverfi. Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin hefur gert slíkt hið sama.

Í skýrslunni kemur fram að þrátt fyrir tilraunir um allan heim til að sýna fram á hættuna af notkun slíkra efna, hafi hún aukist jafnt og þétt, og tvöfaldast frá árinu 1990 til 2023. Heildarmotkun árið 2023 hafi verið 3,8 milljónir tonna.

Dr. Sheila Willis, alþjóðafulltrúi Pesticide Action Network á Bretlandi, segir um niðurstöðurnar: „Nú þegar umfang þjáningarinnar hefur verið afhjúpað, þarf að styðja við bændur til að fá aðgang að öruggari valkostum til að vernda heilsu sína og fjölskyldu sinnar.“ /eks

Evrópski vísundastofninn stækkar enn

Rúmlega 250 vísundar lifa í Tarcu-fjöllum Rúmeníu en stofninn hefur ekki verið stærri þarlendis síðan að vísundurinn var kynntur aftur inn í vistkerfið árið 1912. Helmingur dýranna fæddist og komst á legg í náttúrunni sem bendir til þess að stofninn geti viðhaldi sér sjálfur.

Evrópski vísundastofninn var á barmi útrýmingar í byrjun síðustu aldar en síðasti villti vísundurinn var skotin árið 1927 og voru þá aðeins 54 dýr eftir í dýragörðum í heiminum. Náttúruverndarsamtök í samstarfi við vísindamenn hófu að bjarga vísundastofninum og kynna hann aftur inn í vistkerfi Evrópu allt frá árinu 1950. Stofninn stækkaði í fyrstu hægt en á síðustu 10 árum hefur hann stækkað jafnt og þétt. Í dag eru rúmlega 8.000 vísundar víðs vegar í Evrópu og stærstu hjarðirnar eru í Póllandi og Belarús.

Mörg dæmi eru um jákvæð áhrif vísunda á vistkerfin sem þeir búa í. Í Rúmeníu eru vísbendingar þess efnis að vísundahjörðin stuðli að aukinni kolefnisbindingu þar sem dýrin ganga jafnt á landið, endurvinna næringarefni sem stuðla að frjósamari jarðvegi, dreifa fræjum og þjappa jarðvegnum sem kemur einnig í veg fyrir að kolefni losni út í andrúmsloftið.

Í Bretlandi hefur líffræðilegur fjölbreytileiki aukist í skóglendinu þar sem vísundahjörðin dvelur auk þess sem skógurinn hefur stækkað á ný og í Hollandi eru dæmi um að fuglar nýti sér vetrarkápur vísundanna sem þeir ganga úr á vorin til þess að byggja og fœðra hreiður sín. Á vef samtakanna Rewilding Europe, sem leiða verkefnið ásamt World Wildlife Fund (WWF), kemur fram að vísundurinn geri einnig landslagið aðgengilegra fyrir aðrar dýrategundir með sínum lifnaðarháttum.

Tegundin er þó enn á valista og þarf því að fylgjast með afdrifum og ferðum hjarðanna, setja inn ný dýr til að stuðla að heilbrigðum stofni og halda áfram að kynna nærsamfélögum vísundanna hvernig best sé að lifa í sátt og samlyndi við þennan evrópska hárprúða risa. /kró

Stærstu vísundahjarðirnar í Evrópu eru í Póllandi og Belarús. Mynd / Oscar J.

Gran Canaria, Lanzarote & Tenerife

23. febrúar – 11. mars 2027

Fararstjörn: Aðalheiður Jónsdóttir

Verð 679.900 kr. á mann í tvíbýli

Kanaríeyjar eru mörgum Íslendingum kunnugar en þrátt fyrir það hafa margir ekki upplifað allt það stórkostlega sem eyjarnar hafa upp á að bjóða. Þar má helst nefna fjölbreytta og gullfallega náttúru og áhugaverða sögu og menningu. Í þessari ljúfu ferð munum við njóta þess að blanda saman fjölbreyttum skoðunarferðum og afslöppun í sólinni.

bænda
FERÐIR

Bókaðu núna á baendaferdir.is

Sími 570 2790 • bokun@baendaferdir.is • Síðumúla 2 • 108 Reykjavík

Tilboð 1- 698.000
Án blómaramma 590.000

**STEINSMÍÐJA
AKUREYRAR**
steinsmidjaakureyrar.is

Tilboð 2
210.000

265.000
með lukt

HAUSTTILBOÐ

Innifalin er uppsetning á höfuðborgarsvæði og Norðurlandi.
Sendum frítt um allt land. Geymum steina ef óskað er.

Tilboð 3 - 615.000
Án blómaramma
515.000

Tilboð 4 - 520.000
Án blómaramma
430.000

Rúmar vel tvö nöfn

Minni steinar sem passa líka á duftleiði

Tilboð 5
Demantur
195.000
245.000
með lukt

Blár

Grár

Svartur

Svartur

Paradiso

Tilboð 6
Hjarta 210.000
260.000 með lukt

s: 466 2800 / 899 9370 sala@minnismarki.is steinsmidjaakureyrar.is
Verslun Njarðarnes 4, 603 Akureyri

Fyrsti innflutningur á frjóvguðum laxahrognum í áratugi

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Nokkur fiskeldisfyrirtæki hafa óskað eftir leyfi til innflutnings á frjóvguðum laxahrognum frá kynbótastöðinni AquaGen Profunda í Noregi. Laxey í Vestmannaeyjum reið á vaðið og hafa nokkur laxeldisfyrirtæki fylgt í kjölfarið. Þeir sem gagnrýna þennan innflutning segja hann fela í sér áhættu á innflutningi sjúkdóma í eldislaxi.

Fyrirtækið Benchmark Genetics, sem áður hét Stofnfiskur, framleiðir öll hrogn fyrir eldislax á Íslandi og er mjög stór aðili á heimsvísu. Ef laxeldisfyrirtæki nýta sér heimild til innflutnings á hrognum frá AquaGen Profunda verður það í fyrsta skipti sem frjóvguð laxahrogn verða flutt til landsins frá árinu 1985.

Helstu rökin fyrir því að laxeldisfyrirtæki hafa sóst eftir viðskiptum við AquaGen Profunda er möguleikinn á því að vera með minnst tvo birgja ef eitthvað skyldi koma í veg fyrir afhendingu frá öðrum. Þeir sem gagnrýna þennan innflutning segja hann fela í sér áhættu á innflutningi sjúkdóma í eldislaxi, þó svo að kynbótastöðin AquaGen Profunda hafi verið vottuð sjúkdómafrí samkvæmt ströngum stöðlum. Íslenskt stofnfiskeldi er laust við smitsjúkdóma sem greinast reglulega í Noregi. AquaGen og Benchmark Genetics rækta bæði Atlantshafslax sem á uppruna sinn í norskum ám.

Öryggismál að hafa leyfið

„Forsagan er sú að þegar landeldisfyrirtækið Laxey í Vestmannaeyjum var stofnað og undirbúningur fjármögnunar hófst, bæði í gegnum hlutafé og lánsfjármögnun, komu snemma fram athugasemdir að það væri eingöngu einn birgir af frjóvguðum laxahrognum,“ segir Lárus Ásgeirsson, stjórnarformaður Laxeyjar. „Við höfum haft aðgengi

Hrognum hjá Benchmark Genetics pakkað áður en þau eru send til viðskiptavinar í sérstökum frauðkössum.

Mynd / Benchmark Genetics

að hrognum frá Benchmark Genetics, sem er góður framleiðandi á hrognum og með öflugt kynbótastarf. Síðan hófust eldsumbrot í nágrenni við hrognaræktunina á Suðurnesjunum og áhyggjur manna urðu stöðugt meiri og meiri út af stöðu mála.

Við erum fyrst og fremst að sækja um til þess að vera með í höndunum leyfi til innflutnings á hrognum, sem er öryggismál fyrir okkur. Stór verkefni eins og Laxey eru skoðuð ofan í kjölinn og í áreiðanleikakönnun hjá

okkur hefur verið bent á að það er nauðsynlegt að vera með aðgengi að að minnsta kosti tveimur birgjum af laxahrognum.“

Hrogn gætu komið á næsta ári

„Við settum okkur í samband við AquaGen í Noregi og þeir eru með eina stöð sem uppfyllir skilyrði er varðar innflutning á hrognum til Íslands, en hún þarf meðal annars að vera sjúkdómafrí í tiltekinn árafjölda,“ segir

Lárus. „Þegar það lá fyrir sóttum við um heimild til innflutnings á hrognum þaðan og okkur líður vel með að geta fengið hrogn frá tveimur birgjum.“

Aðspurður svarar Lárus að fræðilega séð væri hægt að fá send hrogn frá AquaGen í fyrsta lagi á næsta ári, en viðskipti af þessu tagi krefjast ákveðins fyrirvara. „Við erum komnir með þennan möguleika núna, en það á eftir að koma í ljós hvort og hvernig við nýtum okkur hann. Núna erum við með samning við Benchmark og þeir hafa reynst okkur vel og við munum örugglega vera áfram í viðskiptasambandi við þá.“

Seiðastöðin vel einangruð

„Við beitum ýrstru sjúkdómavörnum í seiðastöðinni okkar í Vestmannaeyjum, en hún endurnýtir allt vatn,“ segir Lárus. „Eins er hún brotin upp í sjúkdómsvarnarhólf, þannig að ef eitthvað kemur upp á getum við gripið inn í og erum vel varðir ef svo ólíklega vill til að einhver óværa kæmi upp. Á milli hólfanna er enginn samgangur, vatnið aðgreint og það kemst enginn inn í stöðina nema starfsfólk sem hefur fengið þjálfun í réttu umgengni.

Ég held að það sé ólíklegt að með þessum innflutningi komi sjúkdómar frá Noregi, og í versta falli ef eitthvað kemur upp á erum við með alla aðstöðu til þess að taka á því. AquaGen Profunda kynbótastöðin er ein af nýjustu og fullkomnustu kynbótastöðvunum í Noregi. Hún er vottuð sjúkdómafrí og við munum að sjálfsögðu ekki flytja inn hrogn ef einhver grunur er um annað.“

Ekki stjórnað af eignartengslum

„Móðurfélag AquaGen hefur fjárfest í Laxey, en þeir eiga tíu prósent hlut í gegnum þýska félagið EW Group. Aðrir hluthafar eru 90 prósent og við erum ekki að hygla einum hluthafa á kostnað annarra,“ segir Lárus. Hann bendir á að engin skilyrði hafi fylgt hlutafjárkaupum EW Group um að Laxey myndi kaupa hrogn af AquaGen. „Við sjáum viðskiptin við þá fyrst og fremst sem rekstraröryggismál og þar sem þeir voru að fá vottun

um sjúkdómsfría stöð lá það fyrir að leita þangað. Hluthafahópurinn er fjölbreyttur og ég tel það mikinn styrk að fyrirtæki sem er hluti af virðiskeðjunni fjárfesti í Laxey.

Núna er gríðarleg uppbygging í laxeldi á Íslandi og allur iðnaðurinn fær hrogn frá einu kynbótafyrirtæki sem er staðsett á miklu umbrotasvæði. Því fylgir meiri áhætta fyrir iðnaðinn en möguleg orðsporsáætla á íslenskan lax út af fræðilegum möguleika á sjúkdómi úr innfluttum hrognum sem við erum ekki einu sinni byrjuð að nota.“

Fleiri fyrirtæki sækja um leyfi

„Ég er formaður búgreinadeildar landeldisfyrirtækja hjá Bændasamtökum Íslands og í vetur var samþykkt ályktun í deildinni þar sem hvatt var til þess að opnað yrði á innflutning á hrognum af sömu sjónarmiðum og Laxey hefur verið að halda fram,“ segir Lárus. „Líklegast munu fleiri fyrirtæki sækja um þetta leyfi, en svo verður að koma í ljós hvernig þau nýta það.

Íslendingar flytja meira en 99,9 prósent af laxinum til útlanda og við þurfum að vera samkeppnisfærir við það besta sem er til í heiminum. Við erum að keppa við Noreg sem er með mun fleiri áratugi í reynslu umfram okkur. Norðmenn framleiða 1,5 milljón tonna af laxi í sjó en undir tíu þúsund tonnum af laxi á landi. Íslendingar munu í ár sennilega stíga upp fyrir tíu þúsund tonna framleiðslu á laxi á landi. Miðað við þau verkefni sem eru í uppbyggingu núna gæti heildarframleiðsla á ári í landeldi á Íslandi farið upp í 150 til 170 þúsund tonn og Ísland verður þá stærsta framleiðsluland á laxi á landi í heiminum. Framleiðslan á laxi í sjókvíaelði nálgast um 60 þúsund tonn í ár,“ segir Lárus.

Metur smitvarnir meira en samkeppni

Gísli Jónsson, dýralæknir fisk-sjúkdóma, starfaði í faginu í 40 ár bæði í Noregi og á Íslandi. Hann hóf störf sem sérgreinalæknir fisksjúkdóma á Íslandi á tíunda áratugnum, fyrst hjá

OPNIR UMRÆÐUFUNDIR OG SAMTAL UM HAFRANNSÓKNIR Í HVALFIRÐI

September
28

| Félagsgarði, Kjósarhreppi kl 19:30

September
30

| Miðgarði, Hvalfjarðarsveit kl 19:30

Röst sjávarrannsóknasetur undirbýr rannsókn á samspili hafs og andrúmslofts í Hvalfirði.

Tilgangur rannsóknarinnar er að meta flutning koldíoxíðs úr andrúmslofti í sjó þegar útþynntri basiskri vatnslausn er blandað við yfirborðssjó við stýrðar aðstæður. Aðferðin er talin hafa jákvæð áhrif á loftslag og gefa mótvægi við súrnun sjávar.

Við viljum framkvæma rannsóknina í góðu samtali við nærsamfélag - öll eru velkomin. Rannsóknir og rannsóknarhugmyndir setursins verða kynntar og opið verður fyrir umræðu.

Röst er óhagnaðardrifið íslenskt sjávarrannsóknasetur sem stundar óháðar vísindarannsóknir á hafinu í kringum Ísland.

HÚSIÐ OPNAR KL 19:00 OG BOÐIÐ VERÐUR UPP Á LÉTTAR VEITINGAR

RÖST
SJÁVAR
RANNSÓKNA
SETUR

embætti yfirdýralæknis vorið 1991 sem síðar sameinaðist undir öðrum hatti MAST árið 2006. Þar starfaði Gísli þangað til hann fór á eftirlaun undir lok ársins 2025. „Ég var sjálfur við stýrið 2011 þegar AquaGen í Noregi sótti áður um innflutningsheimild,“ segir Gísli. „Þá var mjög mikil umfjöllun og áhættugreining, meðal annars innan fisksjúkdómanefndar og fleiri komu þar að. Á endanum var umsókninni hafnað vorið 2012 út af áhættu í sambandi við smitsjúkdóma. AquaGen hótaði málsókn en þeir guggnuðu á því þar sem við vorum með mjög vel rökstudda höfnun.

Svo líður og bíður og þeir koma aftur núna og hefur heimildin verið veitt. Auðvitað er ekkert hollt út frá samkeppnissjónarmiðum að það sé bara eitt kynbótafyrirtæki sem er með allan markaðinn hérna heima. Ég get hins vegar ekki annað en lyft mér upp fyrir það og verð að segja beint út að mér list ekkert á þennan innflutning. Við höfum staðið vörð um þessa góðu og einstöku sjúkdómastöðu sem er í íslensku kynbótaeldi á laxi. Það er engin tilviljun að síðan 1996 hefur Stofniskur, nú Benchmark Genetics, getað flutt hrogn til næstum 40 landa í öllum heimsálfum,“ segir Gísli.

Lítið þarf til að trufla útflutning

„Í Noregi finnst veirusjúkdómur í laxi sem geta verið ansi duldur. Má í því sambandi nefna veiru sem veldur svokölluðu hjartarofi, Cardiomyopathy Syndrome (CMS), en aðrir koma einnig við sögu. Segja má að CMS veiran sé mjög útbreidd bæði í áframeldi og í kynbótastöðvunum í Noregi. Þessa veiru höfum við aldrei fundið á Íslandi,“ segir Gísli. „Ef við fáum þessar veirur hingað inn verður það ekki aftur tekið. Orðspor hreinleikans sem Benchmark og íslenskt fiskeldi almennt býr við í dag myndi þá eyðileggjast og þar með yrði í uppnámi útflutningur á hrognum til fjölda landa sem leita hingað eftir smitfríu erfðafefni.

Þó svo að Benchmark sé með mjög lokað og öruggt kerfi, þá vitum við að það má ekkert út af bera í viðskiptum við mörg þessara landa. Þegar upp kom alvarlegur veirusjúkdómur í fiskeldi á Austfjörðum árið 2021, sem kallast blóðþorri, mörg hundruð kílómetrum frá Benchmark, var samdægurs lokað á allan útflutning til mikilvægra viðskiptalanda sem vildu athuga fyrst hvort um einhver tengsl væri að ræða. Í Evrópu var opnað á útflutning eftir nokkra daga, en sums staðar tók það einhverja mánuði. Útflutningur til Síle hefur ekki náð sér aftur á strik síðan og það eru liðin fimm ár.

Árið 2015 kom upp veirusjúkdómur í hrognkelsum í tilraunastöð Hafró í Grindavík, sem var í algjörlega lokuðu kerfi uppi á landi. Þetta var veira sem er sérhæfð fyrir hrognkelsi og kemur laxi ekkert við, en samt voru sum lönd sem lokuðu tímabundið á útflutning á laxahrognum frá Íslandi.

Fulltrúar þessara fiskeldisfyrirtækja eru reglulega hérlandis til þess að taka út aðstæður. Þeir spyrja alltaf að því hvort eitthvað hafi verið flutt inn af laxahrognum eða laxaseiðum, sem við getum alltaf svarað neitandi. Þá segjast þessir fulltrúar ótrauðir geta mælt áfram með Íslandi sem útflutningslandi. Bara það að flytja hrogn frá Noregi setur mikinn skjálfta í allt kerfið,“ segir Gísli.

Lokað mengi á Íslandi

Laxastofninn sem ræktaður er í Benchmark Genetics er að uppruna til norskur lax sem er búið að kynbæta. Gísli bendir á að síðast hafi laxahrogn verið flutt inn til landsins á árunum 1984 og 1985. „Þá var flutt inn talsvert magn úr vestanverðum Noregi og þessu var haldið í einangrun í eitt og hálft ár í Hafnarfirði og í Kelduhverfi. Fiskurinn fékk ekkert að fara fyrir en búið var að rannsaka hann í bak og fyrir og vorum við svo heppin að þessu fylgdu engir sjúkdómur. Síðan hefur þetta verið algjörlega lokað mengi þangað til 2016 þegar Matvælastofnun heimilaði innflutning á djúpfrystum sviljum [sæði karlkyns fisks] frá Salmo Breed sem er systurfyrirtæki Benchmark í Noregi. Þetta nýja blóð

Lárus Ásgeirsson, stjórnarformaður Laxeyjar.

var fengið inn til þess að koma í veg fyrir mögulega úrkynjun til framtíðar. Djúpfrystu svilin voru flutt inn þrjú ár í röð og hver árgangur seiða undan þeim var í einangrun í rúmlega ár áður en við hjá Matvælastofnun heimiluðum að þau yrðu færð í kynbótastöð Benchmark. Í millitíðinni voru tekin heil ógrynni af sýnum til þess að ganga úr skugga um að allt væri í lagi. Innflutningur á djúpfrystum sviljum er talin einhver sú öruggasta sem þú getur farið í sambandi við sjúkdómavarnir. Af sömu ástæðu er til dæmis heimilt að flytja inn djúpfryst sæði í svin og nautgripi á Íslandi,“ segir Gísli.

Sjúkdómastaðan á Íslandi einstök

„Um það leyti sem ný kynbótastöð AquaGen Profunda var formlega opnuð í september 2023 barst tilkynning til MAST um að vilji væri til þess að endurnýja umsókn um innflutningsleyfi til Íslands,“ segir Gísli. „Á því hafi hins vegar hvílt einn skuggi, en árið 2022 fannst blóðþorri í klakfiski sem hafði skömmu áður verið fluttur úr Profunda yfir í aðra kynbótastöð AquaGen. Þetta leiddi af sér dreifingarbann af norskum yfirvöldum og EFTA á meðan sýnatökur fóru fram reglulega. Það var ekki fyrr en í september 2025 sem kynbótastöðin fékk formlega heimild frá þar til bærum yfirvöldum til útflutnings frá Noregi,“ segir Gísli. Blóðþorri hefur ekki fundist í stöðinni síðan.

„Formleg umsókn AquaGen um innflutningsheimild barst MAST í lok apríl 2024, en úrvinnslan tók langan tíma í kerfinu, ekki síst vegna þess að Profunda kynbótastöð AquaGen hafði ekki enn hlotið formlega viðurkenningu norskra yfirvalda um heimild til útflutnings hroгна.

AquaGen Profunda á að vera sú öruggasta í Noregi, en er ekki öruggari en svo að blóðþorri greindist. Ég hef ekki séð neina útskýringu á því hvernig sjúkdómurinn barst inn í þessa stöð, en hún er ekki eins örugg og stöðvar Benchmark þar sem sjórinn kemur úr 250 til 300 metra djúpum borholum uppi á landi. AquaGen Profunda kynbótastöðin er við sjávarkamb og er sjórinn síaður í gegnum sand og malarkamb og því erfitt að koma alveg í veg fyrir tengsl við villta náttúru. Þar sem slík tengsl eru er voðinn vís, því að allar þessar örverur og smitefnir eru í umhverfinu og gera síðan vart við sig þegar þær komast í eldi þar sem þéttleikinn býður hætgunni heim,“ segir Gísli.

Hjartarof veldur víða tjóni

„Veiran sem veldur hjartarofi er landlæg í nánast öllum kynbótastöðvum í Noregi sem ég hef fengið upplýsingar um,“ segir Gísli. „Þegar tekin eru sýni úr hrygnum eða hængum má reikna með í einhverjum tilfellum að hluti foreldrafisksins sé jákvæður. Ekki hefur verið sýnt fram á með óyggjandi hætti að frjógvúð hrogn undan slíkum foreldrum séu 100 prósent laus við veiruna. Þetta er sjúkdómur sem gerir svo yfirleitt ekki vart við sig fyrir en fiskurinn er langleiðina að nalgast sláturstærð. Sjúkdómurinn leggst á blóðæðakerfið og þá sérstaklega á hjartað. Það endar með því að hjartavöðvinn rýrnar og verður svo lélegur að hann hreinlega springur og fiskurinn steindrepst

Gísli Jónsson, dýralæknir fisksjúkdóma.

við minnsta stress, eins og við föðrun. Tjónið sem hlýst af þessu er gríðarlegt, bæði í Noregi, Færeyjum, Skotlandi og Kanada, og hefur verið að vinda upp á sig á liðnum árum. Við höfum verið laus við þennan sjúkdóm á Íslandi.

Smitefni fyrir fisksjúkdóma eru úti í villtu umhverfi, en umhverfisaðstæður eru þannig að langfæstar örverur ná sér á strik í villtum fiski. Við getum fundið smitefni með því að taka sýni, en villtur fiskur sýnir ekki sjúkdómseinkenni. Það er því ekki reyndin að það sé mikil hætta að smitsjúkdómur berist úr fiskeldi í villtan fisk. Með gífurlega markvissri skimun á stofnfiskeldinu í áratugi höfum við gríðarlega sterk gögn í höndunum um að þessir sjúkdómur finnst ekki á Íslandi. Ef þessir sjúkdómur berast til landsins geta þeir valdið óafturkræfu tjóni á orðspori íslenskrar stofnfiskræktunar,“ segir Gísli.

Benchmark fagnar samkeppni

„Við fögnum samkeppni og teljum hana mikilvæga fyrir framþróun greinarinnar. Samkeppni má hins vegar ekki verða til þess að dregið sé úr þeim kröfum sem gerðar eru til smitvarna og líföryggis. Þar þarf Ísland að halda áfram að vera leiðandi,“ segir Benedikt Hálfðanarson, framkvæmdastjóri hjá Benchmark Genetics Iceland, í skriflegri yfirlýsingu vegna málsins.

Þar kemur fram að fyrirtækið telji sérstaklega mikilvægt að við innflutning hroгна sé framkvæmd viðtæk og reglubundin skimun fyrir veirum og sjúkdómsvaldandi smitefnum sem ekki hafa greinst í

”Núna er gríðarleg uppbygging í laxeldi á Íslandi og allur iðnaðurinn fær hrogn frá einu kynbótafyrirtæki sem er staðsett á miklu umbrotasvæði

...

íslenskum eldislaxi. Þar má nefna hjartarof, eða Cardiomyopathy Syndrome (CMS), sem veldur hjartavöðvasjúkdómi í laxi; brisdrep eða Infectious Pancreatic Necrosis (IPN), sem getur haft veruleg áhrif á afkomu og velferð fisk; og brisveiki eða Pancreas Disease (PD), sem er einn alvarlegasti veirusjúkdómur laxeldis í mörgum framleiðslulöndum.

Benchmark Genetics rekur þrjár landeldisstöðvar á Reykjanesskaga. Allar stöðvarnar hafa haft WOAHHólfaviðurkenningu (compartment status) frá árinu 2016, með samþykki Matvælastofnunar. Þetta er hæsti alþjóðlega viðurkenndi staðall fyrir smitvarnir í fiskeldi og gerir fyrirtækinu kleift að flytja út hrogn af atlantshafslaxi allt árið um kring til hátt í 40 landa. Benchmark Genetics er með höfuðstöðvar í Bergen í Noregi og er í einkaeigu Novo Holdings, eins fremsta alþjóðlega fjárfestis á sviði lífvísinda.

Kynbótafiskurinn áður í opnu eldi í Noregi

Í skriflegu svari frá MAST varðandi ástæður þess að fyrri umsókn AquaGen til innflutnings var synjað segir að það hafi fyrst og fremst verið vegna sjúkdómaáhættu, en klakfiskurinn sem hrognin áttu að koma frá var alinn í opnum sjókvíum í 18-24 mánuði og talin var hætta á að á þeim tíma kæmist fiskurinn í snertingu við sjúkdómavalda í umhverfinu. Heimildin sem sótt var um núna miðast við nýja kynbótastöð þar sem allur lífsferill fisksins er á landi.

Fyrir hverja sendingu á hrognum frá AquaGen Profunda þurfa að liggja fyrir fullnægjandi heilbrigðisvottorð og önnur lögboðin fylgigögn. MAST gerir ekki kröfu um sýnatöku úr hrognunum fyrir innflutning. „Eftir komu getur stofnunin hins vegar framkvæmt eða krafist móttöku eftirlits, sýnatöku, markvissrar skimunar fyrir

tilteknum sjúkdómsvöldum og, eftir atvikum, tímabundinnar sóttkvíar þar til niðurstöður liggja fyrir,“ segir í svari MAST. Umfang eftirlitsins yrði metið hverju sinni með hliðsjón af heilbrigðisvottorðum og uppruna sendingarinnar, sjúkdómastöðu AquaGen Profunda og Noregs, nýjum upplýsingum um smithættu og niðurstöðum úr mögulegri forskimun innflytjanda. MAST getur óskað eftir frekari gögnum eða stöðvað innflutning ef nýjar upplýsingar koma fram um sjúkdómastöðu eða smithættu.

Veidiðfélög vara við flóknari rekjanleika

Jóhann Helgi Stefánsson, framkvæmdastjóri Landssambands veiðifélaga, segir sambandið vera á móti innflutningi á frjóum laxahrognum til Íslands frá Noregi rétt eins og þau setja sig upp á móti opnu sjókvíaeldi með frjóum fiski. „Þarna er verið að koma með nýtt erfðafefni inn í íslenska laxeldið sem þýðir flóknari rekjanleika þegar eldisfiskar sleppa. Við vitum að það hefur verið einhver losarabragur á því að stofnanir og eldisfyrirtæki haldi utan um hvaða fiskar eru í hverri kví, en þegar strokufiskar eru fangaðir á að vera hægt að rekja uppruna þeirra nákvæmlega út frá erfðafefni,“ segir Jóhann.

„Eins er alltaf hætta á því þegar lifandi verur eru fluttar milli landa að með þeim fylgi einhverjar óvætur,“ heldur Jóhann áfram. „Blessunarlega er Ísland nokkuð laust við sjúkdóma í dýrum, en með öllu svona erum við að skapa óþarfa áhættu. Í fiskeldi í Noregi og á Austfjörðum hafa komið upp alvarleg vandamál þegar kemur að sjúkdómum og þó svo að þetta tiltekna stofnfiskeldi sé vottað sjúkdómalaust, þá er hættan til staðar þó svo að hún sé lítil. Ég spyr því af hverju þessi fyrirtæki vilji taka aukna áhættu,“ segir Jóhann.

serlausnir@byko.is

BYKO
GERUM ÞETTA SAMAN

STÖÐLUÐ STÁLGRINDARHÚS

Stærðir: 80m², 150m², 250m² og 350m²

Heitgalvaniseruð stálgrind sem er sérsmiðuð fyrir íslenskar aðstæður. Húsin standast mestu snjó- og vindálagskröfur sem gerðar eru í byggð á Íslandi og henta því sem geymslu- og vélaskemmur í öllum landshlutum. Húsunum fylgja allar nauðsynlegar teikningar til að fá byggingarleyfi ásamt teikningum af grunni og vinnuteikningum.

Kolefnisspor vínflöskunnar:

Hvaða flaska er best fyrir umhverfið?

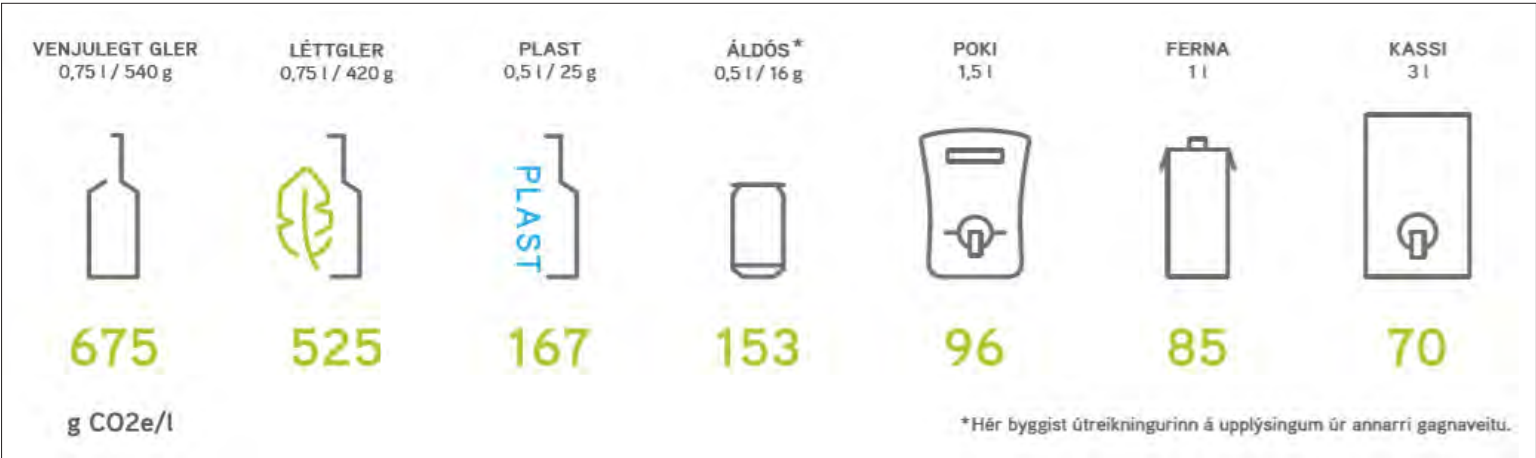
Umbúðir vega gjarnan þungt þegar kolefnisspor matar- og drykkjarvara er skoðað. Vínflaskan er þar engin undantekning en 40% af kolefnisspori vínflöskunnar eru umbúðirnar. Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins (ÁTVR) hefur frá fráinu 2018 birt áætlað kolefnisspor umbúða á vöruspjöldum Vínbúðanna til að gera þessar upplýsingar sýnilegar neytendum.

Jafnvel þó að neytandinn helli sér glaður í vínglas úr glerflösku, sem er náttúruvænni kostur en plast, þá er kolefnissporið ekki endilega minna. Kolefnisspor glerflöskunnar er stórt þar sem framleiðslan er orkufrek og umbúðirnar sjálfar þungar. ÁTVR og systurfyrirtæki á Norðurlöndunum hafa látið rannsaka umhverfisáhrif umbúða og kolefnisspor þeirra.

Léttari umbúðir, minna kolefnisspor

Lífsferilsgreiningar sem ÁTVR og áfengiseinkasölur á Norðurlöndunum hafa látið vinna til að greina umhverfisáhrif vara sinna sýna að glerið vegur þar þyngst. Lífsferilsgreining felur í sér að vara er greind frá fæðingu til neyslu og allt er skoðað. Hvert skref er tekið fyrir, ræktun, framleiðsla og flutningur og þannig er hægt að sjá hvaða liðir hafa mest áhrif á umhverfið. Samkvæmt útreikningum sem ÁTVR hefur birt á vef sínum getur munurinn milli umbúða verið mikill. Þar má sjá að kolefnisspor hefðbundinnar 540 gramma glerflösku er áætlað 675 g CO₂e á hvern lítra drykkjar en 420 gramma léttglerflösku 525 g. Léttglerið, sem er að hámarki 420 grömm, er því með mun minna kolefnisspor en gler. Léttari endurvinnanlegar umbúðir hafa almennt minna kolefnisspor, líkt og 3 lítra kassi, eða belja, þar sem áætlað kolefnisspor eru 70 g CO₂e á hvern lítra.

Upplýsingar um þyngd umbúða og reiknað áætlað kolefnisspor birtast á vöruspjaldi hverrar vöru og sömuleiðis á vef ÁTVR og þar er til dæmis hægt að leita sérstaklega að vörum í léttgleri. Í upplýsingum frá ÁTVR kemur fram að á vöruspjöldum má finna raunveruleg dæmi, ekki bara fræðilega útreikninga,

Í vöruspjaldi hverrar vöru á vinbudin.is er birt þyngd umbúða og reiknað áætlað kolefnisspor.

Mynd / Vínbúðin

líkt og þar sem 505 gramma glerflaska er metin með 475 g CO₂e kolefnisspor umbúða, en 590 gramma flaska með 550 g CO₂e .

Þyngdarviðmið í Noregi

Eins og kom fram í frétt í síðasta blaði hafa nýjar reglur Evrópusambandsins sem draga úr umbúðarúrgangi valdið evrópskum glerframleiðendum og framleiðendum áfengis áhyggjum. Helstu áhyggjurnar beinast að því að reglurnar geti dregið úr sérstöðu þekktra vörumerkja og að þær takmarki tækifæri framleiðanda til að nota sérhannaðar umbúðir sem hluta af markaðssetningu.

Áfengiseinkasölur norðurlandanna, Vínbúðin á Íslandi, Alko í Finnlandi, Systembolaget í Svíþjóð, Vinmonopolet í Noregi og Rúsdrekkasöla Landsins í Færeyjum, sem og áfengiseinkasalan SAQ í Kanada gerðu með sér sameiginlega aðgerðaráætlun í loftlagsmálum sem miðar að því að minnka kolefnisspor verslunarkeðjanna um helming fyrir 2030. Samvinna áfengiseinkasalanna gerir þeim kleyft að halda úti rannsóknarverkefnum, vinna saman að glæðamálum og stuðla að samfélagslegri ábyrgð til dæmis er varða umhverfismál.

Aðferðir landanna til að lágmarka losun eru mismunandi. Áfengissölur á Norðurlöndunum hafa til að mynda kallað eftir léttari flöskum. Samkvæmt upplýsingum frá ÁTVR hefur

Umhverfisáhrif léttglers, 750 ml flöskur, 420 grömm eða léttari, eru mun minni en hefðbundnu glerumbúðirnar.

Vinmonopolet í Noregi sett þær reglur að frá ársbyrjun 2026 mega 0,75 lítra glerflöskur fyrir kyrr vín undir 250 norskum krónum að jafnaði ekki vega meira en 420 grömm. ÁTVR hefur ekki tekið ákvörðun um að setja sambærileg hámarksþyngdarviðmið.

Frá flöskunni til vinsins

ÁTVR vinnur nú að því í samstarfi við norrænu áfengiseinkasölurnar að reikna kolefnisspor vörunnar í heild sinni. Verið er að þróa svokallað PCF (Product Carbon Footprint) reiknivél sem getur sýnt kolefnisspor einstakra vara. Þar er markmiðið að ná utan um stærri hluta virðis_keðjunnar en bara umbúðir og taka inn í jöfnuna ræktun, framleiðslu, umbúðir og flutninga. Stefnt er að því

að bæta slíkum upplýsingum við þær sem birtast nú þegar um umbúðir á vef Vínbúðanna. PCF-reiknivélin er hluti af loftslagsáætlun ÁTVR.

ÁTVR leggur einnig áherslu á vottaðar vörur, svo sem lífrænar, sjálfbærnivottaðar og Fairtrade-vörur, enda geta slíkar vottanir stuðlað að ábyrgari ræktun, vernd líffræðilegrar fjölbreytni og bættum félagslegum skilyrðum í virðis_keðjunni. Þessar merkingar má sömuleiðis finna á vef Vínbúðanna.

„Það hefur áhrif að setja kröfur á markaðinn“

Sigurpáll Ingibergsson gæðastjóri hjá ÁTVR segir í samtali að breytingar taki tíma en að þau sjái framfarir.

„Það tók um áratug fyrir léttgler að ná almennilegri fötfestu á markaðnum. Það hefur áhrif að setja kröfur á markaðinn. Flöskuframleiðendur eru að reyna að aðlagast til að koma í veg fyrir að fólk velji sér frekar aðrar umbúðir. Hefðbundin 750 millilítra vínflaska var um 600 grömm en nú eru framleiðendurnir að huga mun meira að þyngdinni og framleiða léttglersflöskur allt niður í 300 grömm“. Sigurpáll segir að betri gögn séu ekki markmið í sjálfu sér heldur tæki til að sjá hvar í virðis_keðjunni mestu áhrifin liggja og hvar breytingar geta skilað mestum árangri. Að hans mati vantar upp á að fyrirtæki á Íslandi kortleggji alla virðis_keðjuna.

Þegar vínbúðin fór fyrst að merkja vörur með kolefnisspori umbúða segir Sigurpáll að neytendur hafi sýnt þeim áhuga og sala vins í léttgleri hafi aukist. „Mér finnst athyglin á þessu hafa minnkað aðeins aftur. Ég sé hins vegar tækifæri í að gera upplýsingarnar enn sýnilegri fyrir neytendur, til dæmis með litakóða. Slík upplýsingagjöf gæti jafnframt skapað hvata fyrir framleiðendur til að létta umbúðir eða bæta framleiðsluna ef þeir væru ekki ánægðir með þann litaflokk sem vara þeirra lenti í.“

Markmið ÁTVR er einfalt að sögn Sigurpáls: að draga úr losun og auðlindanotkun og stuðla að framleiðslu og neyslu í meiri sátt við náttúruna.

/kró

Landbúnaðarháskólinn:

Vilja stytta bilið frá býli að borði

Nýundirritaður þriggja ára samstarfssamningur á milli Landbúnaðarháskóla Íslands og Krónunnar færir nemendur nær atvinnulífínu og styrkir tengsl skólans, bændasamfélagsins og matvörumarkaðarins.

„Samstarfið við Krónuna gefur nemendum okkar tækifæri til að fylgja matvælum lengra eftir virðis_keðjunni, skilja þarfir markaðarins og þróa lausnir við raunverulegum áskorunum,“ segir Ragnheiður Inga Þórarinsdóttir, rektor Landbúnaðarháskóla Íslands.

Raunveruleg viðfangsefni

Landbúnaðarháskólinn rekur meðal annars sauðfjár- og mjólkurbú og ræktar korn og er frumframleiðsla veigamikill hluti af náminu. Sérstök áhersla verður lögð á að tengja nám í búfræði og búvísindum við neytendamarkaðinn og skoða virðis_keðju matvæla í heild sinni, frá býli að borði.

Nemendur verða kynntir fyrir starfsemi og verkferlum Krónunnar og fá tækifæri til að tengja þekkingu sína við raunveruleg viðfangsefni matvörumarkaðarins, meðal annars með tengslum við samstarfsaðila svo sem bændur, matvælaframleiðendur og birgja.

Sjónum beint að lífrænni framleiðslu

Nemendur munu fylgja allri virðis_keðjunni og einnig beina sjónum að tækifærum til að efla lífræna matvælaframleiðslu á Íslandi. Það mun meðal annars fela í sér að skoða hvernig má auka sýnileika lífrænnar matvæla og auðvelda neytendum að taka upplýstar ákvarðanir.

Samstarfið er í anda umhverfis- og matvælastefnu Evrópusambandsins, „Farm to Fork“, sem miðar að aukinni sjálfbærni í matvælakerfum með því að gera þau sanngjarnari, heilsusamlegri og umhverfisvænni.

/eks

SAGA NATURA

MINNA MÁL með SagaPro

Í 20 ár hefur SagaPro hjálpað fólki að fækka tíðum þvaglátum á nóttu sem degi. SagaPro er náttúrulegt bætiefni úr íslenskum hvarfannarlaufum sem hjálpar þvagblöðrunni að fyllast betur og bætir lífsgæði.

Þú færð SagaPro í öllum helstu matvöruverslunum, apótekum og á saganatura.is

Við smíðuðum nýja búð!

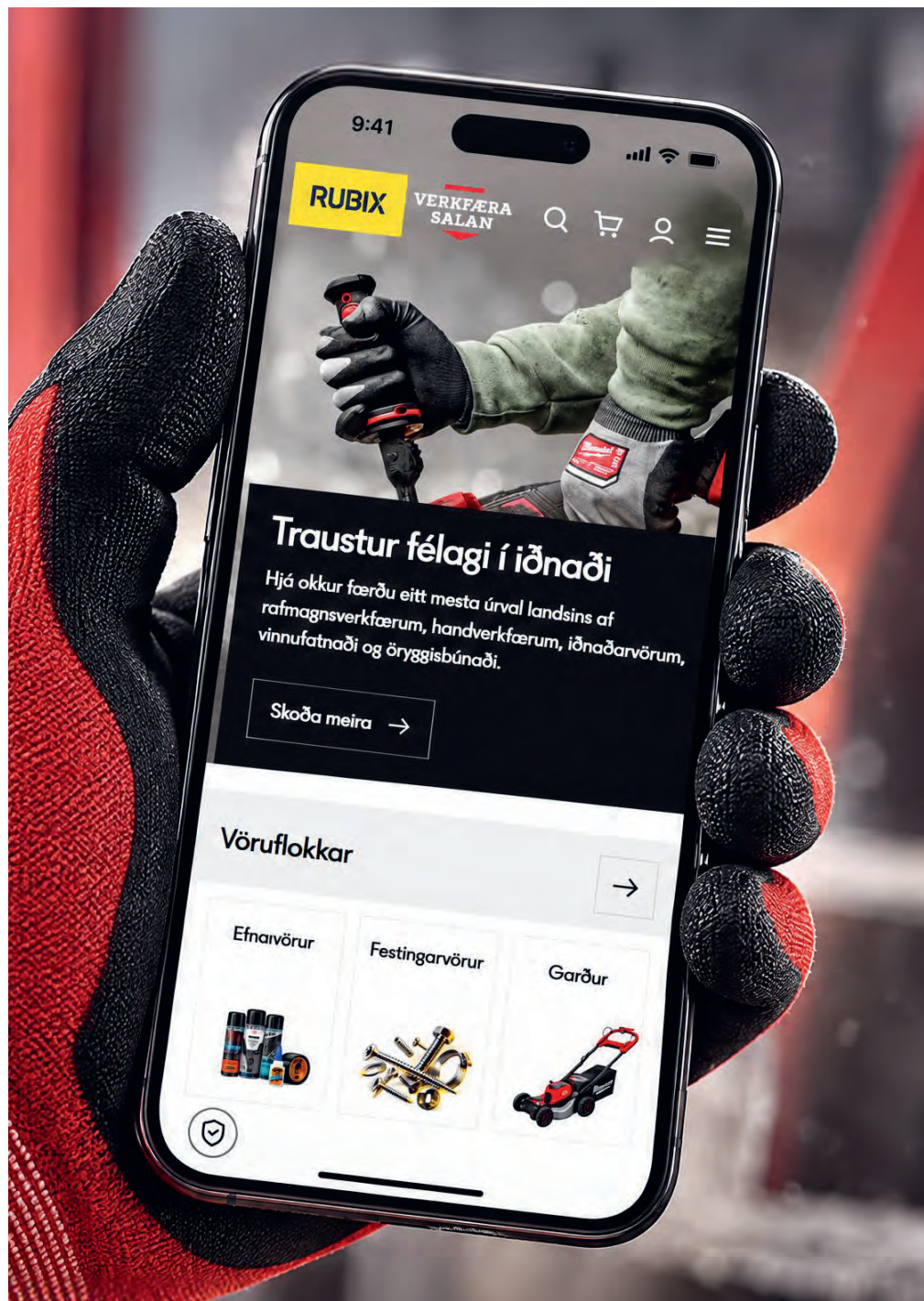
Ný og kraftmikil vefverslun Rubix og Verkfærasölnunnar er komin í loftið!
Við höldum upp á það með tilboðum á vefnum og í verslunum okkar.

Verið velkomin á rubix.is

Gildir frá 24. september til 11. október.

RUBIX

**VERKFÆRA
SALAN**

Husqvarna

MHG Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Forest & Garden á Íslandi

*Varahlutir og
þjónustuverkstæði

**Husqvarna TF325
Tiller** (working
depth 30 cm)

**Husqvarna
520IRX
Sláttuorfi** 36V

**Husqvarna
Traktor TC220**
14,4kw

**Husqvarna GX
560** (cutting
width 51 cm)

**Husqvarna Rider
320X AWD Traktor**
10,5 kW

**Husqvarna
522IHD60**
60cm

**Husqvarna
LC253S Sláttuvél**
2,8kW

**Husqvarna
525BX Blásari**
86 m/s

**Husqvarna
535RX Sláttuorfi**
1,6kW

**Husqvarna
580 EPOS**
16.000m²

**Husqvarna
AM535AWD
EPOS** 3.500 m²

**Husqvarna 450e
Keðjusög**
2,4kW

Husqvarna Forest & Garden Products

Garðverkfæri, slátturóbotar, steinsagir, steinsagarblöð,
jarðvegsþjöppur, hoppaparar, kjarnaborvélar, garðsláttuvélar,
golfslípivélar, sandarar, grófur, golfbilar og margt fleira

MHG Verslun | Víkurhvarf 8
S. 544 4656
mhg@mhg.is

Afburðagóð reynsla af Ford-dráttarvélum í Hoffelli

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Úlfar Helgason, bifreiðastjóri og vélamaður frá Hoffelli í Hornafirði, er sérstakur áhugamaður um Ford-dráttarvélar og hefur viðað að sér 16 dráttarvélum af þeirri tegund.

Inntur eftir þessum mikla áhuga á Ford umfram aðrar tegundir dráttarvéla svarar Úlfar: „Þetta eru vélar sem eru liprar, gangöruggar og bíla ekki! Ég hef góða reynslu af Ford, en á þessum bæ hefur verið til dráttarvél af þessari tegund síðan 1961. Svo á ég einn Allis-Chalmers sem kom hingað þegar ég var þriggja ára. Hann var rauður, en ég málaði hann bláan eins og alla Ford-árarana. Þetta eru allt saman Sjálfstæðisvélar,“ segir Úlfar glettinn.

„Mikið af þessum traktorum hef ég keypt notaða, en ég hef fundið þá á bæjum hingað og þangað. Ef ég hef séð bláan traktor á ferðum mínum hef ég farið að gá og ef það er Ford þá hef ég keypt hann ef menn vilja láta.“

Heflaði flugvöllinn á Fordson

Elsta Ford vélin á bænum heitir reyndar Fordson Super Major og er frá 1961. Þessi traktor var keyptur nýr hingað og hann er búinn að gera mikið verk. Við smíðuðum flaghefil undir hann sem var milli hjólanna. Við bræður unnum á þessu dag og nótt við að slétta tún og vorum líka á þessari vél þegar byrjað var að byggja flugvöllinn. Ætli það hafi ekki verið 1964 eða 65, þannig að það er orðið ansi langt síðan. Við létum lyftuna beina aflinu niður og hún var mjög nákvæm, ólíkt því sem var á Ferguson eða öðrum vélum – þar var lyftan bara annaðhvort uppi eða niðri.

Nýjasta dráttarvélin á bænum er Ford 6640 1993 módel sem ég er búinn að eiga í einhver 20 ár. Hann var upphaflega í Vatnsdalnum, en ég keypti

Úlfar Helgason á Hoffelli á 16 Ford dráttarvélar. Að hans mati eru þetta afbrigðs dráttarvélar og samkvæmt hans reynslu bíla þær lítið sem ekkert. Myndir / ál

hann í gegnum umboðið á sínum tíma. Þessi dráttarvél er ekki með neinum tölvum eða slíku. Uppáhaldsvélina mína keypti ég nýja árið 1972 og hún hefur aldrei bílað! Hún er af gerðinni Ford 5000 og gengur alltaf eins og klukka! Það gæti verið að ég hafi skipt um legu í vatnsdælu einu sinni, kolin í dýnamóinum og startarann einu sinni, annað er það ekki. Hún var með

ámoksturstækjum og var mikið notuð til að moka á vörubíla á stóru svæði á sínum tíma.“

Á County yfir Hornafjarðarfljót

Ein af vélunum sem Úlfar á er á sérstaklega belgmiklum dekkjum að framan og aftan miðað við að hún sé

árgerð 1973. „Þetta er svokallaður Ford County sem Rarik notaði á sínum tíma í byggðalínunni. Ég fór á þessum traktor með mælingamenn frá Vegagerðinni til þess að mæla fyrir nýja veginum yfir Hornafjarðarfljót. Það var ekki hægt að komast þarna yfir á hverju sem var, en ég gat sullast þarna á þessum traktor. Núna er mjög lítið eftir af þessum vélum, en það er búið að henda þeim. Ég hef reynt að ná þeim ef ég hef fundið þær.

Svo á ég hérna baggabindivél frá Ford, eða New Holland, sem ég er eiginlega hættur að nota. Þær eru samt báðar þræddar og tilbúnar til þess að fara að vinna. Ég á líka eitt elsta Kawasaki-fjór hjólið á landinu, en það kom til landsins árið 1977. Ég er búinn að leika mér mikið á því, en held að ég sé hættur því í bili.“

Sennilega elsti ýtucarl landsins

Úlfar varð 81 árs í sumar og tekur enn þá að sér verkefni á vinnuvélum, þá helst á jarðýtum og vörubílum. Honum finnst

ekki ósennilegt að hann sé elsti starfandi ýtucarl landsins „Mér finnst þægilegast að vera á ýtum núorðið, en þá siturðu bara í rólegheitunum og getur fengið þér pípu eða vindil á meðan þú sinnir verkunum með hægri hendinni. Ég á tvær Case-ýtur, önnur heitir 850 og er frá 1982 og sú stærri sem ég nota mest heitir 1150E og er frá 1995.

Það hefur engin ýta staðið sig eins vel í sýslunni og hún, en allar hafa bílað nema þessi. Ég hef auðvitað þurft að sinna eðlilegu viðhaldi og endurnýja belti. Ég hef ekki enn þá þurft að skipta um þétti í einum einasta tjakki og rafsúðuteinar sem er búið að sjóða í hana eru teljandi á annarri hendi. Ég hef unnið á þessari ýtu allt frá Prestbakka á Síðu og langleiðina á Djúpvog. Í sumar kýfði ég meðal annars 13 hektara af túnnum hérna í næstu sveit, en ég er einn dag með hektarann. Þá fór ég á ýtunni í Lónsöræfi til þess að laga veginn, en það hef ég gert undanfarin 45 ár. Frá þjóðveginum upp á Illakamb eru rúmir 20 kílómetrar.“

Úlfar varð 81 árs í sumar en tekur enn þá að sér verkefni á jarðýtum. Hann hefur árlega rutt veginn inn á Lónsöræfi.

Þægilegra viðmót

NIBE varmadælur með íslensku stjórnborði

Fríorka
Hluti af Hitatækni ehf.

friorka.is
588 6070

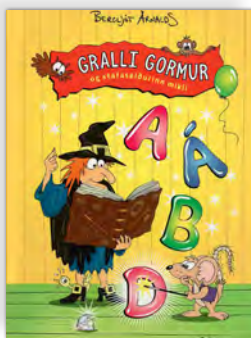
Skoðaðu úrvalið og fáðu ráðgjöf

2.490 kr.

1.990 kr.

1.990 kr.

4.290 kr.

BÓKA MARKAÐUR Á FISKISLÓÐ 39 11. SEPT.- 6. OKT.

NÓG AF
STÆÐUM

SÖGULEG
VERÐ

Eoin McLaughlin Polly Dunbar

Viltu knúsa mig?

990 kr.

OPIÐ
10-18
ALLA DAGA

1.290 kr.

1.490 kr.

690 kr.

2.990 kr.

2.990 kr.

MARKAÐURINN ER LÍKA Á NETINU: WWW.FORLAGID.IS

**VERTU Í BETRA
SAMBANDI MEÐ
MOTOROLA!**

Motorola fjarskiptabúnaður tryggir gott samband.

**MOTOROLA
SOLUTIONS
RESELLER**

Kornþing og spildudagar:

Hveititilraunir eru óplægður akur

Edda Kristín Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

„Við sjáum alveg á tölunum úr tilraunareitunum sem búið er að þreskja að þær eru mjög lofsóknir,“ segir Helgi Eyleifur Þorvaldsson, aðjunktur og brautarstjóri Ræktunar og fæðu hjá Landbúnaðarháskóla Íslands.

Á Kornþingi og spildudögum, sem Landbúnaðarháskólinn hélt í byrjun september, voru kynntar niðurstöður tilrauna sem standa yfir á ræktun á byggi og svokölluðu vetrarhveiti sem er sáð að hausti og uppskorið ári síðar. Helgi segir lifun á vetrarhveiti hafa verið mjög mikla og sáð hafi verið aftur í tilraunareiti síðsumars. Kynbætur á byggi eiga sér áratugalanga sögu en í rannsóknarstarfi á hveiti segir Helgi blaðið vera autt, en spennandi tímar séu fram undan.

Helgi Eyleifur Þorvaldsson.

Á Kornþingi og spildudögum, sem Landbúnaðarháskólinn hélt í byrjun september, voru kynntar niðurstöður tilrauna sem standa yfir á ræktun á byggi og svokölluðu vetrarhveiti sem er sáð að hausti og uppskorið ári síðar. Helgi segir lifun á vetrarhveiti hafa verið mjög mikla og sáð hafi verið aftur í tilraunareiti síðsumars. Kynbætur á byggi eiga sér áratugalanga sögu en í rannsóknarstarfi á hveiti segir Helgi blaðið vera autt, en spennandi tímar séu fram undan.

Vilja fá bændur út á akur skólans

„Við erum að vona að í einhverjum af þessum rúmlega þúsund reitum séum við með næsta íslenska yrkið,“ segir Helgi um byggtilraunirnar. Hann segir að til að setja nýtt yrki á markað þurfi það að vera 5-10% betra en það sem fyrir er á markaði. „Við erum þegar orðin nokkuð bjartsýn um að ná því,“ segir Helgi.

Helgi segir markmiðið með Kornþinginu vera að segja frá verkefnum sem eru í gangi á sviði kornræktar og fá bændur og áhugasama um kornrækt út á akurinn til að skoða tilraunirnar. Hann segir þá þó hafa verið of fáa sem sáu sér fært að mæta. Erfiðara sé orðið að halda stutt þing og fá fólk til að koma, margir þurfi að keyra um langan veg. „Við viljum

Kornræktartilraunir kynntar á Kornþinginu á Hvanneyri.

Mynd / James Einar Becker / Lbhí

helst reyna að fá fólk út á akurinn, það er rosalega mikill breytileiki í tilraununum sem er fróðlegt að sjá með eigin augum og fá tækifæri til að ræða málin.“

Kynbætur útskýrðar á hundavaði

Markmiðið með plöntukynbótastarfi er fjölbætt en verkefnið snýr að því að aðlagja erlendar tegundir að krefjandi umhverfisaðstæðum á Íslandi. Snemmproska og veðurþolin yrki sem þróuð hafa verið erlendis fyrir norðlægar slóðir geta hentað á Íslandi en kynbæta þarf yrki til að henta sérstaklega við íslenskar aðstæður.

Núverandi hveitikynbótastarf hjá Lbhí hófst með því að fá fræ af ólíkum yrkjum úr Norræna genabankanum. Fræjunum er sáð í litla tilraunareiti og vetrarlifun, þroski og fleiri eiginleikar metnir. Minnstu reitirnir eru innan við fermetra, og eftir því sem tilrauninni

vindur fram er sáð í stærri reiti, á fleiri stöðum, en sáð var í 4.000 nýja hveititilraunareiti haustið 2026 á fjórum stöðum um landið.

Völdum einstaklingum er svo kerfisbundið víxlað saman eftir erfðamengjaspá með það að markmiði að búa til föður- og móðurbetrunga. Nýr einstaklingur (stök planta) verður þannig til. Tugir víxlana verða gerðar og þannig verða þúsundir einstakra einstaklinga til.

Einstaklingar eru erfðagreindir snemma á vaxtartímabilinu hjá sænska fyrirtækinu Lantmännen. Kynbótamat einstaklinga sem byggir á erfðagreiningum myndar erfðamengjaspá um afkomu einstaklings við íslenskar aðstæður með nokkurri nákvæmni. Erfðamengjaúrvalið flýtir því mjög fyrir ferli kynbótastarfsins og gerir vinnuna nákvæmari og margfalt umfangsmeiri.

Álitlegustu arfgerðirnar eru síðar sendar erlendis í fjölgun. Þaðan koma þær aftur til Íslands, fræ sem

sáð er í tilraunareiti, eða svokallaðar kynbótalinur í akur Lbhí.

Eftir endurtekna ræktun í tilraunareit fæst nokkur víska um hvaða einstaklingar eru álitlegastir. Að endingu er tekin ákvörðun um hvert verður nýjasta yrkið á markaði og því er fjölgað. Fjölgunin á sér svo stað með veldisvexti, þar sem fáar plöntur eru í upphafi og lítið af fræi. Framboð af sáðkorni eykst þannig við hvert ræktunartímabil.

Fljótlega sjálfbær í byggi

Ákveðið var að byrja á byggi þegar fjármagn fékkst til áframhaldandi kynbóta í plöntukynbótaverkefninu Völu, sem gengur út á yrkjaþrófanir og kynbótastarf. Bygg hefur nú verið í kynbótaráttun í tvö og hálf ár í þessu nýja kynbótaverkefni.

„Reitunum í kynbótastarfinu hefur verið fjölgað gríðarlega mikið,“ segir Helgi. Nú eru um 3.000 reitir undir bygg- og hafraræktun og 1.200 í hveitiræktartilraunir. „Við getum fljótlega farið að bera kennsl á einstaklingana sem verða nýjasta yrkið.“

Helgi segir það raunhæft markmið að Ísland verði sjálfbært með ræktun á byggi innan fárra ára. Eitt af markmiðum skýrslunnar Bleikir akrar, aðgerðaáætlun til eflingar í kornrækt, var að stækka innlendan kornmarkað. Þar var vísað bæði til kornræktar fyrir búfénað, alifugla, fisk í eldi og til manneldis.

25% af vetrarhveitinu lifði veturinn

Um 1.000 arfgerðir af vetrarhveiti, sem sáð var haustið 2024 og uppskorið ári síðar, voru fengnar úr NordGen, Norrænu erfðauðlindastofnuninni. „Um 250 yrki lifðu veturinn af,“ segir Helgi og að það sé gott hlutfall, „það er mikill úrvalsstyrkur.“ Þeim var öllum sáð aftur haustið 2025 og svo úrvali í dreifdar tilraunir rétt fyrir Kornþingið til að fá betri mynd af lifun hinna ólíku arfgerða. „Út frá því er svo farið að víxla og reyna að búa til yrki sem verða frostþolinari og þroskast betur, eru móður- og föðurbetrungar.“

„Við byrjuðum á hveitinu í fyrra og erum að gera tilraunir með áburðarskammta til að sjá hvar mesta próteinmagnið fæst upp á falltölu og baksturseginnleika,“ segir Helgi. Falltala segir til um hvort korn hafi byrjað að spíra í axinu fyrir uppskeru, sem skiptir höfuðmáli þegar meta á hvort það sé hæft til manneldis. Helgi segir tilraunir í hveiti vera „tabula rasa“, autt blað, enda fáar tilraunir verið gerðar áður og engar af þessari stærðargráðu.

Hann segir ekki útilokað að tilraunir verði gerðar með vorhveiti síðar, þau hafi einfaldlega þurft að velja og vetrarhveiti hafi verið talið álitlegri kostur.

Hafrar eru ekki formlega orðnir hluti af plöntukynbótaverkefninu Völu. Helgi segir margvíslegar rannsóknir á höfrum þó hafa staðið yfir í skólanum frá árinu 2017, fjármagnaðar með öðrum hætti en kornræktarátaki stjórnvalda, svo sem af Matvælasjóði og aðrar séu samnorræn rannsóknarverkefni.

Fóðurkorn og mannakorn

Um hundraðshluti þess korns sem nú er framleitt á Íslandi er hæft til manneldis en aukning hefur verið í kornrækt bænda til nota í eigin búskap. Langmest er ræktað af byggi, minna af höfrum og enn minna af hveiti.

Þó hafrar séu ræktaðir sem fóður er megináhersla í hafraræktun á manneldi. Helgi segir að aðallega þurfi að huga að bragðgæðum í ræktun hafra, sum yrki séu bragðvond ef þau þroskast illa, bragðmunur sé ekki eins mikill í byggi.

Helgi segir að þegar komi að kynbótastarfinu og eflingu innviða nýtist bæði í ræktun til manneldis og í fóður. „Ef þú býrð til gott yrki þá er það þitt val sem bóndi hvort þú nýtir það til manneldis eða í fóður,“ segir Helgi. „Vandinn er að hingað til eru ekki margir sem nýta bygg til manneldis. Það er vanmetið.“ Hann bætir við að korn til manneldis sé verðmætara.

„Draumsýn okkar, sem er rólega að raungerast, er að sílónunum í þurrkstöðvunum fjölgi. Þannig verður hægt að flokka kornið eftir gæðum til manneldis og fódurs.“

Ákjósanlegt sé þó að hugsa slíka notkun og flokkun við uppbyggingu aðstöðu, til dæmis þurrkstöðva og samlaga sem taka við korni frá bændum, geyma og selja á markað. Þar sé hægt að byggja aðstöðu þannig upp að korn sé flokkað eftir gæðum og geymt í ólíkum sílóm. Til sé tækjabúnaður sem geri slíkt, en hann eigi eftir verða algengari á Íslandi. Hann segir að sílónunum sé þegar að fjölga sem gefi fögur fyrirheit.

Kynbótastarf er langtímaverkefni

Helgi Eyleifur segir bændur á Íslandi hafa ræktað erlend kornyrki með góðum árangri um langt skeið og reynsla þeirra og þekking geti óformlega nýst til rannsóknarstarfsins sem fer fram hjá stofnuninni. „Það eru bændur sem hafa sýnt okkur að þetta er hægt. Þeir sem eru búnir að vera í þessu lengi eru orðnir rosalega góðir.“

Helgi Eyleifur segir það hafa verið stórt skref að hefja kornkynbætur á ný eftir langt hlé. Hann nefnir merkilegan árangur af kynbótastarfi Jónatans Hermannssonar sem skilaði þeim yrkjum sem þegar eru á markaði, svo sem Smyrill og Kria, og hafa reynst vel í ræktun á Íslandi. „Þegar við byrjuðum á bygginu lá fyrir 30 ára ævistarf Jónatans sem er magnað, sérstaklega miðað við þá tækni og mannskap sem hann hafði. En í hveitinu er ekkert til, en þar erum við að sjá spennandi tíma,“ bætir Helgi við.

„Okkar langar mjög að halda áfram í kynbótum, til dæmis á kartöflum og baunum,“ segir Helgi og virðist kitla í puttana. „Það er heldur ekkert kynbótastarf lengur í túngrösum,“ segir hann og vísar í mögulegar viðbætur inn í plöntukynbótaverkefnið Völu sem getur nýst til slíkra tilrauna.

TILBOÐ

ESCAPE BUXUR kr. 12.900

- 2 way stretch
- Vatnsheldar og mjúkar
- Vatnsheldir rennilásar
- Sterkar & góðar buxur

ESCAPE JAKKI kr. 18.900

- Vatnsheldur og mjúkur
- Vatnsheldir rennilásar
- Vatnsheldur símavasi
- Neoprene stroff
- Stærðir: S-3XL

ROGERS BRUTE 2-IN-1 ÖNDUNARVÖÐLUR kr. 63.900

- Einangraðar og léttar
- Stærðir: 8-13

Sími: 551 6770
www.vesturröst.is

Deerhunter®

Vesturröst

Husqvarna®

Há Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Construction
á Íslandi

- Eigum jarðvegsþjöppur á lager uppí 500 kg
- Þjónustuverkstæði og varahlutir

ERUM FLUTT AÐ LYNGHÁLSI 5

Husqvarna K770 14"
Steinsög/hellusög
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna FS 500 E
rafmagns gólfsög
Sögunardýpt 19 cm

Husqvarna DM230
Kjarnaborvél
150mm Max

Husqvarna K970 16"
Sögunardýpt 15,5 cm

Husqvarna LF75
Jarðvegsþjappa
97 kg, 500 mm plata

Husqvarna FS 400 LV
gólfsög bensín
Sögunardýpt 16,2 cm

Husqvarna Rammer
Hoppari LT6005 bensín
230mm plata, 69kg

Husqvarna Trowel BG 245
Slípivél, vinnslubreidd
60 cm

Husqvarna K4000
Steinsög, 230v
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna K3600
Steinsög, vökvadrifin
Sögunardýpt 27 cm

Husqvarna K7000 Ring
rafmagnssög
Sögunardýpt 32,5 cm

Husqvarna K7000 Pre Cut
rafmagnssög
Sögunardýpt 14,5 cm

Lynghálsi 5, 110 Reykjavík
Opð mán.- fös. Kl. 9 - 17
S. 588-0028
haverslun@haverslun.is
haverslun.is

Husqvarna Construction Products

Gólfsagir, jarðvegsþjöppur, kjarnaborvélar, borstandar, hopparar, slípivélar, garðverkfæri, golfbílur, garðsláttuvélar og margt fleira!
Kíktu á úrvalið á haverslun.is eða til okkar að Lynghálsi 5

McHale

Við minnum á
Forpöntunartilboð!

Gilda aðeins ef pantað er fyrir **30. september**

Fáðu
vél sem að
hentar þínum
þörfum!

Rúllusamstæður - Heytætlur - Framsláttuvélar - Rakstrarvélar

📍 Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi
☎ 480 5600

📍 Lyngási 11, 700 Egilsstöðum
☎ 480 5610

🌐 www.landstolpi.is
✉ landstolpi@landstolpi.is

Allt flaut í mjólk og rjóma á Dröngum

Kristín Heiða

Kristinsdóttir

khkkristin@gmail.com

„Hér í Stóru-Ávík hefur frændgarður minn búið í gegnum áratugina. Unnur, fððursystir mín, bjó hér ásamt Jóni, manni sínum, þegar ég var krakki og ég sótti í að vera hjá þeim, enda voru börnin þeirra skemmtileg,“ segir Guðjón Kristinsson, hleðslumeistari og höggmyndalistamaður, sem lætur fara vel um sig í stofunni í bláa hundrað ára húsinu í Stóru-Ávík í Trékyllisvík.

Guðjón er fæddur og uppalinn að Dröngum á Ströndum, en flutti með annan fótinn að Stóru-Ávík fyrir nokkrum árum, hinn fótinn hefur hann í Árbæ í Ölfusi, á sínu gamla heimili til þriggja áratuga.

„Þetta er örsamfélag hér í Árneshreppi, en ég hitti fólk miklu oftár hér en fyrir sunnan í fjölmenninu. Ef það er of mikið kjöt í ofninum hjá einhverjum þá er kallað í nágranna og þeim boðið í mat. Hér býr gott fólk, en Ölfusingar eru líka gott fólk, mér líður vel á báðum stöðum,“ segir Guðjón og bætir við að tilviljanir hafi ráðið því að hann keypti Stóru-Ávík af Benedikt frænda sínum.

„Ég hef alltaf haft sterkar tugar til þessa staðar. Ég fékk ósjaldan að gista hér þegar ég var lítill drengur í skóla á Finnbogastöðum, því það var of langt að fara heim að Dröngum um helgar. Á virku dögumum gistum við á heimavistinni, en við vorum í þrjár til fimm vikur í einu í skólanum og okkur sem áttum heima langt í burtu var dreift niður á bæina um helgar.“ Guðjón segir að það hafi tekið þau Drangakrakkana tvo til þrjá daga að komast í skólann.

„Ef það var ekki fært á báti þá þurftum við að ganga heiman frá okkur, fyrst gengum við í Ófeigsfjörð eða í Seljanes, en seinni daginn í Trékyllisvík, þar sem skólinn var. Við sem yngri vorum gengum í spor eldri krakkanna, þeir tróðu leiðina í snjónum, en stundum fengum við að vera samferða póstinum því hann kom gangandi að Dröngum viku- eða hálfsmánaðarlega.“

Guðjón við vegghleðsluna fögru í Bæjarvík sem hann hlóð með grænlenstum unglingum. „Við hlóðum upp að nýju ævaforann hrúninn vegg sem var hér fyrir og ég sá móta fyrir.“

Myndir / khk

Kjötið af kópunum er best

Guðjón ólst upp við aðstæður á Dröngum sem eru harla ólíkar því sem ungt nútímafólk þekkir.

„Til að hita upp húsið var spýtnaketill og í eldhúsinu var Sóló olíueldavél. Seinna var tekin upp spænskættuð spýtnaeldavél sem var tengd við miðstöðvarkerfið. Við vorum með ljósavél, Lister frá 1947, sem gekk fyrir dísilolíu, hún var mjög frumstæð en klikkaði aldrei. Heimilið var fjölmennt, við

systkinin erum fjórtán, sammæðra, en við bjuggum aldrei öll á sama tíma á Dröngum, elstu stelpurnar voru þá flognar úr hreiðrinu. Mamma, Anna Jakobína Guðjónsdóttir, var ekkja og átti fimm dætur þegar hún og pabbi tóku saman og þau eignuðust níu börn í viðbót. Drangar eru sannarlega mjög afskekktur bær, þangað var aðeins fært á bát og á hestum. Við áttum trillu með litlum mótör og til matar var nýtt það sem náttúran gaf, fiskur og selur úr sjónum. Farið var á sjó til að veiða fisk fyrir veturinn og

við veiddum silung í ánum að hausti, en að vori veiddum við hann í sjónum við sandinn. Við borðuðum nýjan sel þegar það var í boði, en hann var líka saltaður til vetrarins. Við veiddum selinn í net, en drápum aldrei fleiri kópa en við þurftum, slepptum mörgum og líka urtum. Kjötið af kópunum er best, mér finnst það lostæti. Við nýttum allt af selnum, sviðum hreifana og unnum líka skinnið. Við skutum einnig svartfugl og skarfa til matar og lambakjöt var auðvitað á borðum, enda voru foreldrar mínir með sauðfjárþú. Þrjár kýr voru til að sjá heimilinu fyrir mjólk og við vorum vel haldin, það flaut allt í mjólk og rjóma á Dröngum.“

Guðjón segir foreldra sína hafa verið með um þrjú hundruð ær og þriðjungur þeirra hafi verið yfir vetrartímann í tveimur fjárhúsum sem voru heima við bæ, byggð úr torfi og grjóti.

„Restin var í beitarhúsum, eitt var í Fauskavík þar sem gefið var hvern dag og annað í Bjarnarfirði, þar sem aðeins var gefið annan hvern dag. Þar voru um þrjátíu kindur, alveg snarvitlausar, hálfgerðar villikindur sem fóru stundum á flakk, við þurftum oft að leita að þeim. Þær voru ljónstyggar en hópinn leiddi forystukind sem skilaði þeim oftast í beitarhúsið áður en gerði vond veður.“

Ísinn var alveg upp í fjöru

Þegar Guðjón var um tíu ára lagðist hafis upp að landi á Ströndum.

„Ég hafði aldrei séð hafis áður svo þetta var lífsreynsla fyrir mig. Þegar ég vaknaði þann morgun á Dröngum,

heyrði ég mömmu segja: „Jæja, nú er hann kominn, landsins forni fjandi.“ Ég vissi ekkert hvað það merkti, en ég hljóp að glugganum og þá var hafið snjakahvitt svo langt sem augað eygði. Ísinn alveg upp í fjöru og ekki hægt að sigla, en strax farið að huga að byssukosti því hættan var að hvítabirnir kæmu á land. Hundarnir voru tortryggir, hlupu mjög órólegir niður í fjöru geltandi að ísnum. Breyting varð á hegðun allra dýranna, enda gjörbreytt heimsmynd fyrir þau, auk þess fylgdu hafisnum alls konar kynjahljóð, brak, brestir og ískur. Þegar við fórum að gefa á beitarhúsin þurftum við að dröslast

Sköft á hnífum sem Guðjón hefur skorið út.

með haglabýssur og riffla með okkur, ef bangsi yrði á vegi okkar. Við vorum gráir fyrir járnnum, enda nauðsynlegt að kunna að skjóta fyrir okkur öll sem bjuggum á Dröngum. Eitt sinn vantaði nokkrar kindur á beitarhúsið og Grímur bróðir fór að leita þeirra með hundana og riffilinn, en ég beið í jötunni í beitarhúsinu og studdi mig við stoðina með haglabýssuna. Ef bangsi kæmi átti ég að skjóta hann í dyrunum, tíu ára drengurinn, ég var auðvitað

– Framhald á síðu 30.

ROTPRÆR, VATNSTANKAR OG SKILJUR

MARGAR STÆRÐIR OG TEGUNDIR
SEM HENTA ÓLÍKUM ÞÖRFUM

ÍSLENSK FRAMLEIÐSLA Í YFIR 50 ÁR

BORGARPLAST
STOFNAÐ 1971

H. HAUKSSON EHF.

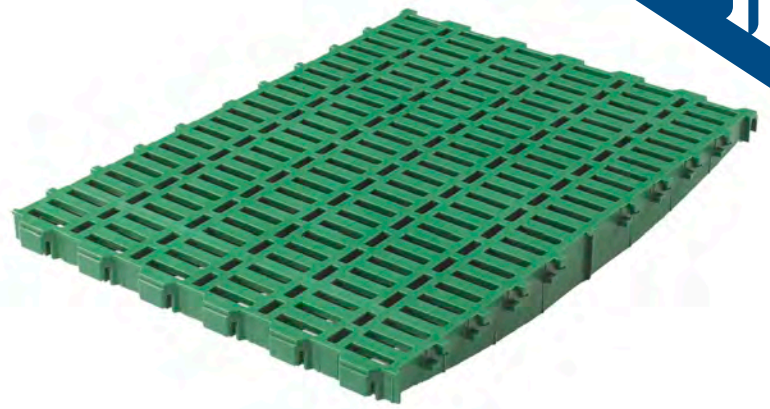
Fjárhúsgrindur

Eigum á lager bæði sléttar plastgrindur og plastgrindur með griptökkum.

Stærð 800x600
Möskvastærð 14x60

- Þýsk gæða framleiðsla
- Betri ending
- Auðveldari í þrifum
- Mýkra og þægilegra gólfefni
- Meiri burðargeta
- Betra frárennsli

Sendum um land allt!

H. HAUKSSON EHF. Ögurharfi 8, 203 Kópavogur | 588 1130 | hhauksson.is | hhauksson@hhauksson.is

Fjór hjól og buggybílar til afgreiðslu strax!

AT10 Wide 30"

Eitt vinsælasta fjór hjólið í dag

2.549.000 með vsk.

- 1.000cc - 97 hö - 92Nm tog
- 30" dekk á 14" Beadlock felgum
- 149 cm. breitt, 32 cm. vegghæð
 - Klárt með brettaköntum
- Mismunadrif framan og aftan
 - Stillanlegt rafmagnsstýri
 - T3b dráttarvélaskráning
- Hvít númer, tveggja manna

Nánari upplýsingar á hesja.is | hesja@hesja.is
Hafnarfjörður: Selhella 1 - Sími 546 0415 | Akureyri: Frostagata 2 - Sími 415 6415

Kristinn, faðir Guðjóns, heima að Dröngum fyrir tæpum 40 árum, bærinn að baki þar sem Guðjón og stóri systkinahópurinn ólst upp. Mynd / RAX

skíthræddur, ógnin var raunveruleg, en sem betur fer kom ekki ísbjörn í það skiptið. Bræður mínir urðu seinna varir við ísbirni þegar þeir fóru að gefa í beitarhúsunum í blindapöku. Ísinn var í marga mánuði, alveg fram á sumar og það voru tófur úti á ísum og hrafnar, en það er merki um að þá eru bjarnýr þar líka. Hvítabirnir eru yfirleitt ekki hættulegir, grænlenkir vinir mínir sögðu mér að fólk væri ekki ofarlega á matseðli hjá bangsa.“

Púkaliðið bjó til fallbyssu

Guðjón segir þá krakkana á Ströndum hafa verið nokkuð uppátektarsama. „Við komumst í feitt þegar ég fann bók í bókasafni skólans um Krimstriðið, því þar var að finna uppskrift að svartapúðri. Hörður, frændi minn, sem var einn af krökkunum hér í Stóru-Ávík, var

fæddur uppfinningamaður og afar hugmyndaríkur, svo hann skipulagði púðurgerð hið snarasta. Við byrjuðum á að kveikja eld og safna öskunni, síðan sóttum við saltpétur í mótórhús skólans en í búi skólans fundum við brennistein, þar vissum við af stórum eldspýtnabúntum. Við vorum alla nóttina að skafa brennistein af óteljandi eldspýtum og að því loknu vorum við komin með allt efni í púðrið. Við ákváðum að búa til fallbyssu, fundum svert rör og tróðum púðrinu þar inn í ásamt höglum, skrúfum og ýmsu öðru og hnoðuðum fyrir endann. Útbjuggum því næst statíf fyrir rörið og lögðum helling af grjóti þar ofan á og höfðum barð fyrir aftan, við vissum af bakslaginu sem kæmi. Við höfðum ekki áhöld til að búa til kveikjuþráð, svo við kveiktum bál undir rörinu sem við beindum út í Skarðsvík.

Biðum svo spennt, allt púkaliðið, á bak við bardíð og gægðumst, en Hörður bannaði alfarið að hlaupa að rörinu, hann stjórnaði þessu eins og herforingi. Loks hljóp skotið af og skrúfum og höglum rigndi yfir vikina og langt út á sjó, svakalegur hvellurinn bergmálaði um alla Trékyllisvík,“ rifjar Guðjón upp og hlær að minningunni.

Í Snata bjó eðli úlfs

Honum er líka minnisstæður hundur bernsku sinnar, sem hét Snati. „Hann var stórættaður hundur, undan rakkanum Carlosi sem var um borð í flugvélinni Geysi sem brotlenti á Vatnajökli. Carlos slapp úr flakinu og fór á kvennafar og kom hvolpum í tik. Úr gotinu komu þrír hvolpar, einn fór í Naustvík, einn í Árnes og einn til okkar að Dröngum, hann fékk umsvifalaust nafnið Snati. Carlos, faðir Snata, var sleðahundur,

blendingur af malamút og schæfer, en malamút er hálfgerður Alaskaúlfur. Í Snata bjó því eðli úlfs og hann fór alltaf út á hól og spangólaði löngu áður en pósturinn kom til okkar. Snati hafði svo kraftmikla rödd að gól hans bergmálaði í fjöllum. Þegar Jens í Munaðarnesi, sem sá um póstburð, kom nokkrum klukkutímum síðar, þá byrjuðu samningaviðræður milli hans og Snata, enda var hann grjótharður varðhundur. Jens var í góða stund að semja við Snata áður en hann fékk að koma inn. Snati var feikna sterkur og skynsamur hundur, alveg eldklár. Eitt sinn þegar ég smábarn villtist í svarta þöku með Snata við klettana heima, þá varð ég hræddur og fór að gráta. Ég leitaði til Snata, lagði höndina yfir herðakambinn á honum og hann leiddi mig í áttina heim, hægum skrefum. Hann stjórnaði ferðinni, en þegar við heyrðum köllin í þeim sem voru að leita að mér, þá hljóp hann á undan mér til að láta fólkið vita. Þetta situr í barnsminni mínu.“

Engri torfu var kastað

Ástæða þess að Guðjón heldur heimili í tveimur landshlutum er m.a. sú að hann tekur að sér hleðsluverkefni um allt land, endurgerir m.a. gamla bæi og byggingar, enda býr hann yfir reynslu og þekkingu um forna byggingararfleifð. „Þegar veggir eru hlaðnir eftir gamalli hleðsluadferð þá geta þeir haldið öldum saman, ef undirstaðan fer ekki. Ég hef tekið að mér ótal verkefni víða um landið og utan landsteinanna, ég hef til dæmis starfað þó nokkuð við hleðslur á Grænlandi. Í vor kom hópur af unglingum frá Grænlandi hingað til mín í Stóru-Ávík og ég kenndi þeim grjóthleðslu, að leggja götur í grýttum urðum, skera út í við og fleira. Þau höfðu ekki búið

við góðar aðstæður og mér fannst gaman að sjá þau vaxa og dafna við hleðslustörf. Að vinna verklega vinnu með náttúrulegt efni og veltast með þunga hluti, er albesta leiðin til að koma einbeitingu í fólk. Ég og þessir krakkar hlóðum upp að nýju ævaforan hrúninn vegg hér í Bæjarvík, þar sem grjótið var allt fyrir hendi í fjörunni, en þetta er mörg hundruð ára gömul hleðsla sem ég sá móta fyrir,“ segir Guðjón sem býður mér að ganga með sér í Bæjarvík, sem er rétt utan við Stóru-Ávík, til að sjá afraksturinn, margra metra langan og verulega breiðan fagurlega hlaðinn vegginn. „Þegar hörmungarnar dundu yfir á Flateyri með snjóflóðinu 1995, þá gekk sjór hér á land og braut til grunns það sem eftir var af þessum forna vegg. Hér í vikinni hefur verið náttthagi fyrir fé því hér er skjólsælt í norðaustanátt og hér eru líka tóftir gamallar réttar sem hefur verið grjóthlaðin,“ segir Guðjón sem einnig sá um að hlaða um eins kílómetra langan stíg niður að Kistuvogi í Kolgrafarvík, þar sem þrír menn voru brenndir á báli árið 1654, en þeir voru dæmdir fyrir galdra. Líkneski sem Guðjón hefur skorið og hoggð út í rekavið skreyta stíginn og gera upplifunina á göngunni sterka, lifandi og fjölbreytta.

„Við lukum því verki fyrir þremur árum, ég og aðstoðarmanneskja mín, hún Joana Wilsinska sem býr í Norðurfirði. Gunnar, sonur minn, er landslagsarkitekt og skipulagsfræðingur og hann pikkaði út leiðina. Ég fór á undan með gröfu og þurfti að velja leiðina svo ekki yrði allt í svaði. Engri torfu var kastað og ekkert efni sótt að, ég notaði einvörðungu efni sem var þar fyrir, grjót og jarðveg. Á neðsta hluta stígsins gerði ég ullaarstíg, því þar er mýri. Ég fór til Sigga, nággranna míns hér í Litlu-Ávík, og fékk ull hjá honum til að gera ullaarmottu ofan á mýrina, ullin myndar þannig þykkt ullaarteppi. Ég fyllti með mól yfir ullaarteppið og fyrir vikið flýtur stigurinn og er aldrei blautur fyrir þá sem þar ganga. Þetta er ævaforan aðferð, til eru tvö þúsund ára gamlir slíkir flotstígar í Lake District í Bretlandi, sem gerðir voru af Rómverjum,“ segir Guðjón

Skúlptúrar sem Guðjón hefur hoggð í rekavið skreyta stíginn að Kistuvogi.

sem einnig hefur lappað fagurlega upp á gönguleiðina að Krossneslaug. Þegar hann var sóttur heim hafði hann nýlengið við hleðsluverkefni í Grundarfirði, þar sem hann hlóð eldstæði og svið úr sæbörðu grjóti. Guðjón er mikill haglegismaður, auk þess að höggva skúlptúra út í rekaviðardrumba, stóra sem smáa, þá sker hann út hnífssköft í íslenskan við, hreindýrshorn og stein. Skúlptúra hans má finna um víða veröld.

Vetrarbúnaður

Hilltip

Snjótennur, fjölplógar, salt- og sanddreifarar

Tangarhöfði 1 / 551-5464 / wendel.is / wendel@wendel.is

Ferðamálastofa
Icelandic Tourist Board

www.ferdamalastofa.is

framkvaemdaskjodur@ferdamalastofa.is

Framkvæmdaskjóður ferðamannastaða auglýsir eftir umsóknum um styrki fyrir árið 2027

Framkvæmdaskjóður ferðamannastaða fjármagnar framkvæmdir á ferðamannastöðum og ferðamannaleiðum í eigu eða umsjón sveitarfélaga og einkaaðila

Markmið sjóðsins

Markmið Framkvæmdaskjóðs ferðamannastaða er að stuðla að uppbyggingu, viðhaldi og verndun ferðamannastaða og ferðamannaleiða um land allt og styðja með því við þróun ferðaþjónustu sem mikilvægar og sjálfbærar stoðar í íslensku atvinnulífi. Jafnframt er markmiðið að stuðla að dreifingu ferðamanna um landið og styðja við svæðisbundna þróun.

Sérstök áhersla er lögð á minna sótt svæði og lengingu ferðatímabils

Í úthlutuninni er lögð áhersla á minna sótt svæði og lengingu ferðatímabils. Gæðamat umsókna mun taka mið af þessari áherslu.

Gæði umsókna

Umsækjendur eru hvattir til að kynna sér vel þau lög og reglur sem um sjóðinn gilda. Umsækjendum er bent á að kynna sér gæðaviðmið sjóðsins. Gæðamatsblað ásamt frekari upplýsingum um sjóðinn, skilyrði lánveitenda og umsóknarferlið má finna á vefsíðu Ferðamálastofu www.ferdamalastofa.is/umsoknir

Hvar ber að sækja um

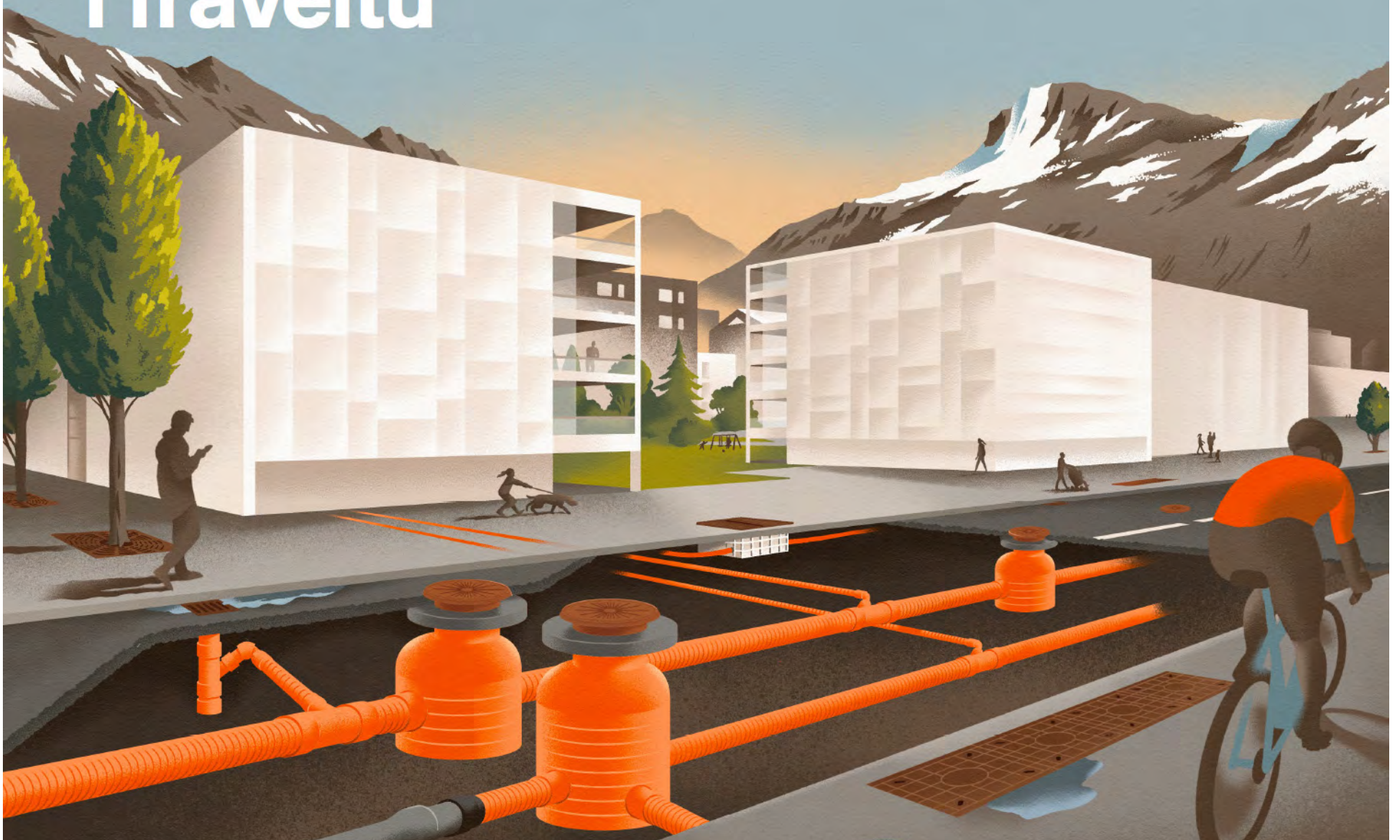
Umsóknum skal skilað rafrænt í gegnum island.is en hlekkur á umsókn er á vefsíðu Ferðamálastofu www.ferdamalastofa.is/umsoknir

Umsóknarfrestur

Umsóknartímabil er frá og með 28. september til kl. 13 þann 27. október. Umsóknir sem berast eftir þann tíma koma ekki til álita.

Heildarlausnir í fráveitu

 Málmsteypan

María Ýr Daðadóttir keypti Birkiflöt árið 2015 en var með engan bakgrunn í garðyrkju. Hún kynntist svo Þórði Hjálmari Þórðarsyni húsasmiðameistara árið 2018 sem flutti til hennar á Birkiflöt og síðan hafa þau búið þar saman.

Myndir / smh

Kirsuberjatómatar og blæjuber á Birkiflöt

– Birkibúðin stendur á hlaðinu með forvitnilegar vörur

Sigurður Mór Harðarson
smh@bondi.is

Garðyrkjustöðin Birkiflöt í Laugarási er einn stærsti framleiðandi kirsuberjatómata á Íslandi.

María Ýr Daðadóttir keypti stöðina árið 2015, en hún hafði áður starfað sem barþjónn í Reykjavík í mörg ár og með engan bakgrunn í garðyrkju. Hún kynntist svo Þórði Hjálmari Þórðarsyni húsasmiðameistara árið 2018 sem leiddi til ástarsambands og hann flutti svo til hennar á Birkiflöt. María sér að mestu um ræktunina en Þórður og dæturnar tvær á heimilinu, Herdís og Karen, aðstoða þegar þörf krefur. Fastir starfsmenn í fullu stöðugildi eru annars þjör.

Blæjuber, hornmelóna og okrur

Stöðin er um 2.700 fermetrar að stærð, ræktað er á um 2.600 fermetrum og tekur þökkunaraðstaðan um 90 fermetra. Framleiðslan er um 40 tonn á ári að meðaltali.

María segir að hún hafi verið búin að fá nóg af borgarlífinu á þeim tíma sem hún keypti Birkiflöt. Fyrstu árin hafi verið mjög erfið og krefjandi – en hún sjái ekki eftir ákvörðuninni í dag. „Ég fékk mjög góða aðstoð frá þeim

sem ég keypti af, Sigurlaugu Angantýsdóttur og Ómari Sævarssyni [viðtal við Ómar er hér einnig á opnunni], en ég hefði varla komist í gegnum þetta án þeirra hjálpar.“

Á hlaðinu á Birkiflöt stendur snorturt lítið hús, þar sem þau reka beint frá býli verslunina Birkibúð – þar sem viðskiptavinir afgreiða sig sjálfir. Margt forvitnilegt er þar að finna sem sjaldgæft er að sjá í verslunum; blæjuber, hornmelónu (kiwano), rúgbrauð, bananabrauð, rúsinurúgbrauð, okrur, heirloom-tómata, sýrðar gúrkur, sýrðan eldipipar, kryddblöndur og rífsberjahlaup – svo sitthvað sé nefnt úr vöruúrvalinu. Blæjuber eru lítil appelsínugul ber, umlukin þunnri, pappírskennndri blæju sem þau draga nafn sitt af. Þau eru skyld tómötum og bragðið er nokkuð margslungið, með blöndu af súrum og sætum tónum. Hornmelóna (eða broddmelóna) er skyld bæði gúrkum og melónum, en þær eru með hlaupkennt aldinkjöt sem bæði er súrsætt og frískandi á bragðið. Okra lítur út eins og belgur utan um baunir en er raunar fræfyllt aldin. Þau eru gjarnan græn, aflöng með milt ferskt bragð og talin henta í ýmsa eldaða rétti eða sem meðlæti.

Þórður segir að María eigi allan heiðurinn af þessari hlið búskaparins. „Hún er mjög ævintýragjörn í þessum málum“, segir hann.

„Já, mér finnst mjög gaman að prófa ýmislegt í ræktuninni – og er með svolítið svæði í gróðurhúsinu undir þessar tilraunir

mínar“, segir María. „Ég er með nokkrar svona óvenjulegar tegundir í ræktun og reyni þannig að vera með nokkuð stöðugt framboð af afurðum af þeim í búðinni okkar yfir sumartímann – og eitthvað er auðvitað til allan ársins hring. Við vorum einmitt með búðina okkar opna í fyrsta sinn yfir vetrarmánuðina líka, síðasta vetur. Þá eru mest áberandi ýmsar vörur sem koma úr matvinnslunni og bakstrinum. Bananabrauðið er langvinsælast af brauðmetinu og eru fastir viðskiptavinir sem koma til okkar sérstaklega út af því.“

Búðin er nauðsynlegur hluti af okkar garðyrkjustöð, því í gegnum hana fæ ég útrás fyrir utan þessa venjubundnu framleiðslu. Ég er mjög meðvituð um að hafa verðlagið í búðinni ekki of hátt, mér finnst það skipta mjög miklu máli. Það gefur okkur heilmikið að fá bein viðbrögð frá ánægðum neytendum í gegnum búðina“, segir María, en búðin er opin allan sólarhringinn. „Við höfum alveg fengið viðskiptavini á nóttinni líka“, bætir hún við.

Aukin aðsókn með tilkomu baðlóns

Þau segjast finna fyrir því að það hafi lifnað yfir Laugarási með tilkomu baðlónsins Laugaráss Lagoon og veitingastaðarins Ylju sem er við baðlónið. „Við finnum það á aðsókninni

Heirloom-tómatar.

Blæjuberin eru skyld tómötum.

í búðina okkar og auðvitað meiri umferð í þorpinu. Svo höfum við komist að því að hérna rétt hjá okkur úti á miðju túni er núna skráð hleðslustöð fyrir mistök inni á Google maps, hjá einhverju orkufyrirtækinu, sem fylgja auðvitað bæði kostir og gallar. Við fáum fyrir vikið kannski aðeins meiri umferð en áreitið er líka meira út af þessu.

Við höfum reynt að láta fjarlægja þetta en án árangurs, þannig að við höfum leyft fólki bara að tengjast við okkar hleðslustöð“, segir Þórður.

Verðmætir kirsuberjatómatar

María og Þórður telja að aðeins tvær til þrjár garðyrkjustöðvar séu með kirsuberjatómata í ræktun á Íslandi sem aðaltegund – og þeirra þar meðtalin.

Kirsuberjatómatar eru sérstök afbrigði af tómötum. Ræktun þeirra er mjög svipuð og ræktun hefðbundinna tómata en næturhiti er hafður mun lægri til að blómklasarnir verði stærri og tómatairnir fleiri og sætari. Tómatarnir eru 15–20 grömm að þyngd og uppskeran gjarnan um helmingi minni á fermetra en í ræktun hefðbundinna tómata. Verðmætin í kílóverði eru hins vegar mun meiri í kirsuberjatómötunum.

Þau segja að ræktað sé með lífrænum vörnum á Birkiflöt, þannig að neytendur þurfi ekki að hafa áhyggjur af mögulegri efnanotkun þegar þeirra tómatar eru borðaðir. Notast er meðal annars við sérstakar flugur til að bregðast við óværu og ágengum skordýrum. Býflugur sjá um að frjývga tómataplönturnar.

Kvarta ekki yfir afkomunni

Þau segja að rekstrarafkoman sé samileg, það sé í það minnsta ekki hallarekstur. „Þetta mætti auðvitað vera betra en við getum eiginlega ekki kvartað. Auðvitað finnum við vel fyrir orkukostnaðinum og stundum höfum við hugsað hvort við ættum yfirhöfuð að vera að rækta yfir vetrarmánuðina, en svo komist að þeirri niðurstöðu að það sé þess virði. En auðvitað erum við að safna á sumrin til að geta haldið stöðinni gangandi yfir dimmustu mánuðina.“

Því myndi líka fylgja of mikið rask á ýmsum þáttum starfseminnar að gera hlé, sérstaklega væri það óhagkvæmt bara gagnvart starfsmannahaldi – bæði fyrir okkur og starfsfólkið sjálft“, segir Þórður.

María segir að það sem sé hvað ánægjulegast þegar allt kemur til alls sé að neytendur kunni að meta vöruna og það seljist allt upp sem þau framleiði.

Ásinn garðrækt:

Römm er sú garðyrkjutaug

Hjónin Sigurlaug Angantýsdóttir og Ómar Sævarsson reka Ásinn garðrækt ehf. og stunda útiræktun grænmetis í landi Skálholts en eiga rætur í ylrækt í Laugarásnum.

Eftir að hafa ætlað að setjast í helgan stein árið 2021 snéru þau aftur í garðyrkjuna ári síðar því taugin reyndist rammari en svo að hægt væri alveg að rjúfa tengslin við ræturnar.

Blómkál til Ylju

„Ég er héðan úr Laugarásnum, alinn upp hérna og hef því fylgst lengi með garðyrkju í þorpinu. Auðvitað voru miklu fleiri garðyrkjustöðvar hérna áður fyrr, en þær voru líka miklu minni en stöðvar eru almennt í dag. Þúsund fermetra stöðvar þóttu þá bara nokkuð stórar,“ segir Ómar spurður um hvernig Laugarásinn hafi þróast á undanförunum áratugum.

„Fólk eldist og smám saman drabbaðist þetta niður á mörgum stöðum og rekstur stöðvast síðan á endanum þegar ekki verða ættliðaskipti. Það sjást ýmis merki um það hér, beinagrindur af gróðurhúsum standa hér víða. Nokkrar stöðvar hafa haldið velli, komið inn nýir eigendur og vonandi mun lífna enn meira yfir Laugarási á komandi misserum með tilkomu baðlónsins og veitingastaðarins Ylju. Ég sel blómkálið mitt til dæmis til Ylju og ég veit að aðrir bændur selja afurðir sínar líka þangað. Það er gaman að því að horft sé til bænda í nágrenninu. En það eru líka spennandi hlutir að gerast í Skálholti, mikill metnaður hjá eigendum veitingastaðarins þar sem heitir Hvönn. Matreiðslumeistarinn Bjarki Þór Sólmundsson fær líka hjá mér hráefni; kál og grænmeti til að súrsa sem hann notar svo í sínar vörur og á veitingstaðnum.

Það eru tækifæri í garðyrkjunni ef fólk kemst í gegnum fjármögnunarferlið – þau munu bara aukast í nánustu framtíð ...

Ræktun í Heiðmörk

„Faðir minn byggði garðyrkjustöðina Heiðmörk og var atkvæðamikill í blóma- og grænmetisræktun. Heiðmerkur steinseljan var til dæmis þekkt og vinsæl vara, enda mjög góð,“ heldur Ómar áfram.

„Við tókum síðan við Heiðmörk árið 1994, með megináherslu á gúrku- og steinseljuræktun og kaupum svo Birkiflöt 2002, ræktuðum þar hefðbundna tómata og fórum síðar út í ræktun kirsuberjatómata.“

Saknaði garðyrkjunnar

Birkiflötina selja þau 2015, Maríu Daðadóttur [sem rætt er við hér á opnunni], og Heiðmörk er seld 2021 en hana kaupa Óli Finnsson og Inga Sigríður Snorradóttir. „Hugmyndin hjá okkur var að gera eitthvað annað og jafnvel að slaka meira á – enda búíð að vera langur ferill í ylræktinni. En það dugði ekki nema í eitt ár og þá rann upp fyrir mér að það sem vantaði í tilveruna væri einmitt garðyrkjan. Ég hafði verið í svolitilli útiræktun samhliða ylræktinni og hafði gaman af henni. Ég vissi að ég gat fengið þetta land í Skálholti, þannig að eftir að hafa sannfært konuna byrjuðum við bara aftur að starfa sem garðyrkjubændur og höfum meira að segja bætt aðeins við okkur að umfangi með hverju árinu. En við stækkum nú líklega ekki meira, erum með þrjá hektara núna undir fjórar tegundir; kínakál, hvítkál, blómkál og spergilkál. Svo er ég með gulrætur í gróðurhúsi á

Sigurlaug og Ómar voru í óða önn við upptöku þegar blaðamaðinn bar að garði við Skálholt.

Myndir / smh

Það eru tækifæri í garðyrkjunni ef fólk kemst í gegnum fjármögnunarferlið – þau munu bara aukast í nánustu framtíð ...

Engi í Laugarásnum, en þar hef ég haft aðstöðu til forræktunar. Húsin hafa staðið auð þar en mér hefur verið leyft að nota þau – gegn því að sjá um að halda húsakostinum þar í lagi.

Mér líkar þetta mjög vel og þetta er fimmta árið sem við erum í Skálholti með þessa útiræktun. En ég þarf reyndar að sannfæra konuna á hverju ári að halda áfram, því hún segir upp á hverju hausti. Þetta er auðvitað álagstími, en við erum bara tvö í þessu og með einn starfmann að auki, rúmenskan lögreglumann sem kom hingað til lands með konu sinni í tveggja mánaða frí.

Nokkur bretti af blómkáli tilbúin fyrir Sölufélag garðyrkjumanna að markaðssetja.

Heiðmörk: Frekari verðmætasköpun úr paprikum

Hjónin Óli Finnsson og Inga Sigríður Snorradóttir tóku við Heiðmörk 2021 og byrjuðu strax að koma með ýmsar nýjungar á markaðinn, eins og fjölbreyttar tegundir af eldpipar og paprikum – bæði snakk paprikur og sætar paprikur.

Þau héldu áfram ræktun steinselju allt árið um kring auk þess að rækta gúrkur og tómata yfir sumartímann. Þá reka þau „Litlu þorpsbúðina“ við stöðina sína þar sem nálgast má afurðir þeirra yfir sumarmánuðina ásamt öðru fersku úr sveitinni.

Þau voru útnefnd „Ræktendur ársins“ meðal garðyrkjubænda sölufélagsins árið 2023 og á síðasta ári hlutu þau hvatningarverðlaun garðyrkjunnar á viðburði Garðyrkjuskólans á Reykjum, sumardaginn fyrsta.

Óli er menntaður garðyrkjufræðingur frá Garðyrkjuskólanum á Reykjum, en hann á einnig starfsferil sem kvikmyndagerðarmaður. Þá situr hann í stjórn deildar garðyrkjubænda innan Bændasamtaka Íslands. Hann segir að til framtíðar horfi þau meðal annars til frekari verðmætaaukningar úr paprikunum. „Hugmyndin er að nýta betur það sem heitir annars flokks afurðir, sem líta kannski ekki alveg fullkomlega út en eru með sömu bragðgæði. Úr þeim má gera ýmislegt, bæði sjóða niður og sulta.

Okkur dreymir um að koma okkur upp vinnslueldhúsi til þess að geta gert þetta allt hér heima.

Veitingastaðurinn Ylja við baðlónið hefur líka tekið hjá okkur þessar afurðir ásamt öðrum veitingastöðum í uppsveitum og það skiptir miklu máli fyrir bændur hér að vera komin í slíkt samband,“ segir Óli en þau eru einnig þegar í gjöfulu sambandi við Helvítis kokkinn – sem vinnur sterkar sultur úr afurðum þeirra.

Óli Finnsson á garðyrkjustöðinni Heiðmörk.

Mynd / smh

Þórey Jónasdóttir frá Kjóstöðum, ein sextán systkina þaðan, lætur sig aldrei vanta í réttirnar.

Tungnaréttir í Biskupstungum í Bláskógabyggð voru haldnar 12. september í blíðskaparveðri. Um fjögur þúsund fjár voru í réttunum og mikill mannfjöldi, enda veður með allra besta móti. Myndir / Magnús Hlynur Hreiðarsson.

Stuð og stemning í Tungnaréttum

Ög bróðir Þóreyjar, Ólafur, mætir líka alltaf í réttirnar kátur og hress.

Guðrún Magnúsdóttir, fjallkóngur Tungnamanna, sem stendur sig vel í því hlutverki. Hún segir að það hafi gengið mjög vel á fjalli, féð hafi rekist vel og veður hafi verið með allra besta móti.

Mikil ánægja var með féð, sem kom vænt af fjalli og vel gekk að draga það í dílka í réttunum.

Sitka fyrir alvöru veiðimenn og krefjandi aðstæður

Fullkomið felumynstur fyrir gæsa- og andaveiði

Sjáðu vandaða Sitka fatnaðinn í vefverslun Veiðihornsins

Síðumúla 8 • 108 Reykjavík • S: 568 8410
veidihornid.is

TRAUST FJÓLSKYLDUFYRIRTÆKI FRÁ 1998

2017 2025 Framfarissamtíðin

Hér er verið að spjalla í réttunum, greinilega eitthvað mjög áhugavert í gangi.

KGM
Gæði á sterkum grunni

Hausttilboð

33" upphækkunarpakki
að verðmæti **700.000**
fylgir öllum nýjum Musso

Tilboð gildir út október

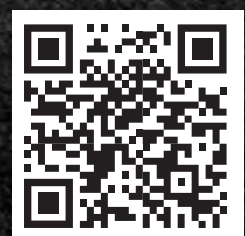
Bíll á mynd er með
35" breytingarpakka

Fjölhæfur vinnuþjarkur

KGM Musso Grand Premium, fjórhjóladrifinn pallbíll, með háu og lágu drifi og öflugri dísel vél.

Musso Grand premium, verð 8.990.000 kr. m. vsk.

- Byggður á grind
- Læsanlegur millikassi
- Allt að 3.500 kg. dráttargeta
- 5 punkta gormafjöðrun að aftan
- Tvær pallalengdir í boði
- Allt að 1.025 kg. burðargeta

Skannaðu QR kóðann
fyrir nánari upplýsingar

benni.is

Reykjavík
Krókháls 9
S: 590 2000

Bílahúð
Benna
Sérfræðingar í bílum í fimmtíu ár

Bílt með fyrirvara um mynd- og textabreytingu. Bílahúð Benna áskilur sér rétt til að breyta verði og þúnaði án fyrirvara. Bíll á mynd er með aukabúnaði.

Æsispennandi íslensk arfleifð

Sigrún Pétursdóttir
sigrunpeturs@bondi.is

Þjóðfræðingurinn Vilborg Bjarkadóttir, sem einnig stundar doktors nám við Háskóla Íslands, rannsakar skyr sem líffræðilegan menningararf og tengsl manna við örverur í gegnum tíðina.

„Það var verið að auglýsa eftir stöðu doktorsnema í þjóðfræði við Háskóla Íslands sem strax vakti áhuga minn þar sem ég er með mastersgráðu í þjóðfræði. Mér fannst það mjög spennandi og fór að skoða þetta en hafði ekki mikið velt skyrgerð fyrir mér. Þegar ég átti að byrja að vinna var ég akkúrat að koma úr fæðingarorlofi, var enn í brjóstagjöf þannig þetta tengdist óbeint, maður flýr aldrei sjálfan sig, sama hvað maður er að gera,“ segir Vilborg hressilega og bætir við að sýn rannsakandans liti auðvitað efnid enda er hann ævinlega hluti af rannsóknarefninu. Skyr sé jú mjólkurafurð.

„Verkefnið var þegar komið vel á veg þegar ég var ráðin. Leiðbeinandi minn, Valdimar Tr. Hafstein, og Jón Þór Pétursson þjóðfræðingar höfðu þegar skrifað mjög ítarlega bók um skyr ásamt því að hafa gefið út greinar og haldið fyrirlestra um skyrgerð. Þeir höfðu þegar mótað verkefnið heilmikið en ég þurfti að finna minn vinkil. Í grunninn er skyrsgagan saga kvenna svo ég elti þann þráð, sem mér fannst mjög spennandi.“

Vilborg hóf að kalla eftir viðmælendum sem bjuggu yfir þekkingu á gamalli og hefðbundinni skyrgerð með það fyrir augum að fanga þá kunnáttu sem þeir gátu miðlað. „Ég tók fyrst viðtöl við bæði kynin en fljótlega sá ég að skyrgerð og móðurhlutverkið eru nátengd. Sá þráður var alveg gegnumgangandi.

Mér fannst þetta mjög spennandi og rökrétt framhald sem þyrfti að kanna nánar. Þar sem það er svoltið síðan skyrgerð lagðist af eru það frekar eldri kynslóðir sem þekkja handtökin. Saga skyrgerðarkvenna

Þjóðfræðingurinn Vilborg Bjarkadóttir setur ekki fyrir sig mögulega endurgerð á skyrri fortíðar.

Mynd / Aðsend

er afar dýrmæt og mikilvægt að frá henni sé sagt.“

Þriggja mæðra þráður

Í kjölfarið tók ég þá ákvörðun að skoða hvernig tengsl í hefðbundinni skyrgerð er tengd móðurhlutverkinu. og mæður

skyrins greindar í þrjá flokka. Í fyrsta lagi er skyrmóðirin, sem varðveitir örverustofna og bragð, í öðru lagi kýrin og í þriðja lagi konan, eða móðirin sem hefðarberi og skyrframleiðandi.“

Vilborg segir að á meðan skyr hafi áður verið framleitt mjög víða megi í dag telja bæina sem gera

skyr á fingrum annarrar handar.

„Þannig að þetta er breytt landslag. Skyrgerð var á hverjum einasta bæ hér áður fyrr, þótti sjálfsögð, hver kona átti sitt skyr. Heyrði til undantekninga að karlmenn stæðu í skyrgerð nema kannski til að aðstoða, enda var bændasamfélagið mjög kynjað. Þekking á skyrgerðinni fór því aðallega á milli mæðra og dætra, stundum kvenna og vinnukvenna, en þetta gekk vanalegast í kvenlegginn innan ættarinnar.

Hún bendir á að líkt og fólk kannast við súrdeigsmóður við brauðgerð þá þurfi að vera til skyrmóðir, gerlar til þess að hægt sé að vinna skyr. „Í fyrstu er það kúamóðirin sem bjó til mjólkina. Síðan er skyrmóðirin sem sett var út í skyrrið til þess að umbreyta mjólkinni og svo er móðirin á heimilinu sem vinnur skyrrið. Þannig mynda þessar mæður einhvers konar sameiginlegt vinnukerfi.“

Óskýrar línur efnisheimanna

Vilborg fékk að hlýða á ýmsar skemmtilegar frásagnir sem tengdust skyrgerðinni, en ein skyrgerðarkonan vafði gjarnan lopapeysu utan um skyrpottinn svo hann kólnaði ekki of hratt, enda þurfti að geta að hitastiginu ef vel átti að fara. „Annars gegndi líkami kvennanna lykilhlutverki við skyrgerðina,“ segir Vilborg. „Þar sem að engir hitamælur voru til, var fingurinn eða jafnvel olnboginn notaður til að mæla hitastigið á skyrinu.“

Þá má nærri geta að ýmsir gerlar hafi blandast við skyrrið og enn og aftur óskýrast línurnar milli efnisheima kvenimyndanna þriggja. „Til viðbótar gátu gerlar frá húsmóðurrinni farið út í mjólkina við handmjólkun. Heimagerða skyrrið skapaði þannig allt annars

konar tengsl við kýr, konur og örverur en það iðnvædda skyr sem við borðum í dag.“

Vilborg segist hafa komist að því að þegar börn uxu úr grasi og fóru að heiman fór gjarnan með þeim nýtkýr. „Of mikil mjólk var ekki til góðs á heimilum, hún fór í súginn og ef við horfum til skyrins þá er það aukaafurð, búin til úr undanrennu - þannig þegar fjölskylda minnkar þá er ekki þörf fyrir kúna

Til viðbótar þótti skyrrið góður biti fyrir börn, mjúkt og lyktarlaust, en margir viðmælendur Vilborgar töluðu um að heimaskyrrið hafi ekki verið svo súrt – þó auðvitað hafi ekki allir sömu bragðminningar. „Annað það sem mér þótti skemmtilegt var að heyra sögu einnar skyrgerðarkonunnar, hvernig sömu bleyjur voru ósjaldan notaðar til þess að sía skyrrið og á börnin. Þarna er aftur tenging frá nærumhverfi konu sem nýtir það sem henni er næst og kemur fram enn og aftur hversu áberandi er í gögnunum að heildarmyndin er ávallt hluti af sama efnisheiminum,“ segir Vilborg.

Hefðarrof helst í hendur við iðnvæðingu

Í þjóðfræðinni er gjarnan talað um hefðarbera, eitthvað sem flytur hefðina og gerir það gjarnan markvisst. Nokkur fjöldi viðmælenda Vilborgar voru kennarar og kom í ljós að sumar þeirra fóru með skilvindu í skólana til að kenna yngri nemendum handbrögðin svo ekki yrði hefðarrof. En með iðnvæðingunni bjuggu nýjar kynslóðir helst ekki til skyrrið sjálfar en upplifðu frekar innþökkuð skyr í smjörpappír frá Mjólkursamsölu.

Til viðbótar kom að þær konur sem enn kusu að gera skyrin heima á bæ, fengu oft skrymður frá stóru mjólkurbúunum, þannig að hefðin snerist við.

„Við getum sagt að samband okkar við skyrmenninguna hafi breyst mjög mikið. Hefðin hefur fengið á sig nýtt andlit. Í dag búa fáir til skyr og minningar flestra tengjast einungis keyptu skyrri. Á sama tíma er skyrrið meir og meir markaðsvætt sem menningararfur. En nú þegar hefðbundin skyrgerðin sem slík hefur nánast lagst af, er vert að spyrja sig hvort þetta sé lifandi hefð?“

Vilborg segir örverubanka Íslendinga hjá MATIS ná stutt, elstu örverur séu kannski frá 1970. „Auðvitað var það óhjákvæmilegt að skyrgerð legðist af, að mestu leyti í kjölfar iðnvæðingarinnar. En maður getur ekki sleppt því að hugsa til þess að ef við ættum örveruflóru í slíkum banka, gætum við endurvakið skyrbragð mismunandi bæja. Það er þó mikilvægt að rómantisera ekki fortíðina. Bændasamfélagið skapaði einhæf kynjahlutverk og iðnvæðing átti stóran þátt í að skapa fjölbreyttari störf og flóknari samfélagsgerð.“

Á sama tíma er kannski vitneskjan um örverur komin stutt á veg, en við megum ekki tapa líffræðilegum fjölbreytileika – sem helst í hendur við hefð. Hver kona á hverjum bæ átti sitt skyr, sitt skyrbragð. Í bændasamfélaginu var ákveðin samtrygging varðandi fæðuöryggi, en ef fór svo að skyrmóðirin varð uppurin þurfti að verða sér úti um aðra og fá lánaða frá öðrum bæjum, sem bar þá nýjar örverur á milli.

Skyrmóðirin bar nefnilega í sér örverur kúna og ættarsögu á milli bæja. Þarna var allt önnur menning en er orðin í dag, þegar borðuð er nútíma skyrskvísa. Bendir Vilborg

Bílskúrs- og iðnaðarhurðir

- Stuttur afhendingartími
- Hágæða íslensk framleiðsla
- Val um fjölda lita í RAL-litakerfinu
- Vindstyrktar hurðir

Smíðað eftir máli

Iðnaðarhurðir

Iðnaðarhurðir með gönguhurð

Bílskúrshurðir

Hurðir í trékarma

Tvískiptar hurðir

Fyrsta flokks þjónusta og ráðgjöf

Gastec Hurðir ehf.

Vagnhöfða 9 Reykjavík - bilskurshurdir.is - netfang: olafur@gastec.is

Þátttakendur skyrsmakks, sem var hluti af rannsókn Vilborgar, nutu sín vel í bókabúðinni Bókakaffið í eigu Bjarna Harðarsonar á Selfossi. Smakkið var notað sem minningakveikja enda glæða lykt og bragð á minningum fólks.
Mynd / Aðsend

á að mun breiðari og stærri heimur örvera fyndist í heimaskyrinu heldur en því skyri sem við borðum í dag. „Heimagerða skyrið innihélt heilan örveruheim, ekki eins og skyrið sem við borðum í dag sem í stuttu máli styðst við einn klónaðan frosinn geril.“ Fjölbreytt örveruflóra er hins vegar hollari og nær upprunum auk þess að hafa mismunandi bragð.

Endurgerð gamallra skyrstofna

„Við vinnum með sögulegar nálganir segir Vilborg, meðal annars með liffræðingum og næringarfræðingum hjá Mátis, því sagan sem er hvað næst okkur vill gjarnan gleymast. Í stuttu máli erum við oft að vinna á bjargbrúninni og skoðum menningu sem er við það að hverfa.

Til dæmis gætum við spurt okkur að því hvers vegna við ættum að segja sögu skyr? Og hvort eitthvað sé að segja? Matur á sér alltaf sögu, hvort sem áhugi er fyrir henni eða ekki þá er alltaf þráður. En hlutverk rannsóknar okkar er að skoða lífmenningarlegan arf og tengsl okkar við örveru í gegnum hefðbundna skyrgerð.

Hún segir frá því að Íslendingar eigi til dæmis fornar leifar skyr, en í verkefninu hafi gömul fjós verið þrædd með örverufræði í huga ásamt því að mjólkurfötur hafa verið settar út í móa til að í þær fari örverur.

„Þessar mismunandi aðferðir verða notaðar til að skapa tilgátuskýr sem líkir eftir skyri fortíðar. Þó verður þetta alltaf staðgengill enda ekki hægt að endurvekja fortíðina nema að

Safnað í sarpinn

Þjóðminjasafn Íslands safnar samtímaheimildum og minningum almennings í gegnum rafrænar spurningaskrár sem eru varðveittar á gagnasafninu Sarpi.

hluta. Þetta er þannig alltaf tilgáta. Smá leynilögreglustemning. Hluti af verkefninu okkar fólst í því að raðgreina mismunandi skyrstofna í samstarfi við Mátis, en draumurinn er að með því að raðgreina fornleifaskýr gætum við gert eftirlíkingu af eldgömlum skyrstofnum. Einhvers konar Jurassic Park skýr, sem mér finnst alveg svakalega spennandi.“

Spurningaskrá um skýr

Um þessar mundir vinnur rannsóknarteymi Vilborgar að spurningaskrá um skýr í samstarfi við Þjóðminjasafnið, sem áætlað er að fari í loftið í lok mánaðar og má finna á vefsíðunni www.sarpur.is undir flípanum Þjóðhættir.

„Það hafa allir eitthvað um skýr að segja, jafnvel þótt mörgum finnst það ekki eiga sérstaka sögu. Skýr sé alltaf skýr. En skýr hefur breyst alveg yfirgengilega mikið, alveg rosalega! Þannig að þetta stendur til og við fölumst eftir svörum frá fólki á öllum aldri, enda erum við að safna sögum og minningum sem síðan verða varðveittar. Fólk hefur gaman af að segja frá og sem betur fer alveg óþrjótandi sagnabrunnur,“ lýkur Vilborg máli sínu.

Hágæða Mobil smurolíur fást hjá N1

Við eigum olíur fyrir öll landbúnaðartæki
Vefverslunin er opin allan sólahringinn

440 1000 | n1.is

Löggilding, skoðun og ísetningar á ökuritum og hraðatakmörkurum

Við erum með nýjstu og fullkomnustu tæki sem boðið er upp á frá VDO til að mæla og stilla allar gerðir af digital og analong ökuritum

Endilega hafið samband og sjáið hvort við getum ekki leyst ykkar mál.
Ágúst Magni, sími 896 1083, agustm@vikverkstaedi.is, vikverkstaedi.is

Vík verkstaði
Einhella 6,221 Hafnarfirði

CFMOTO buggybílar til afgangslu strax!

**Glænýtt
módel!**

4.499.000,-

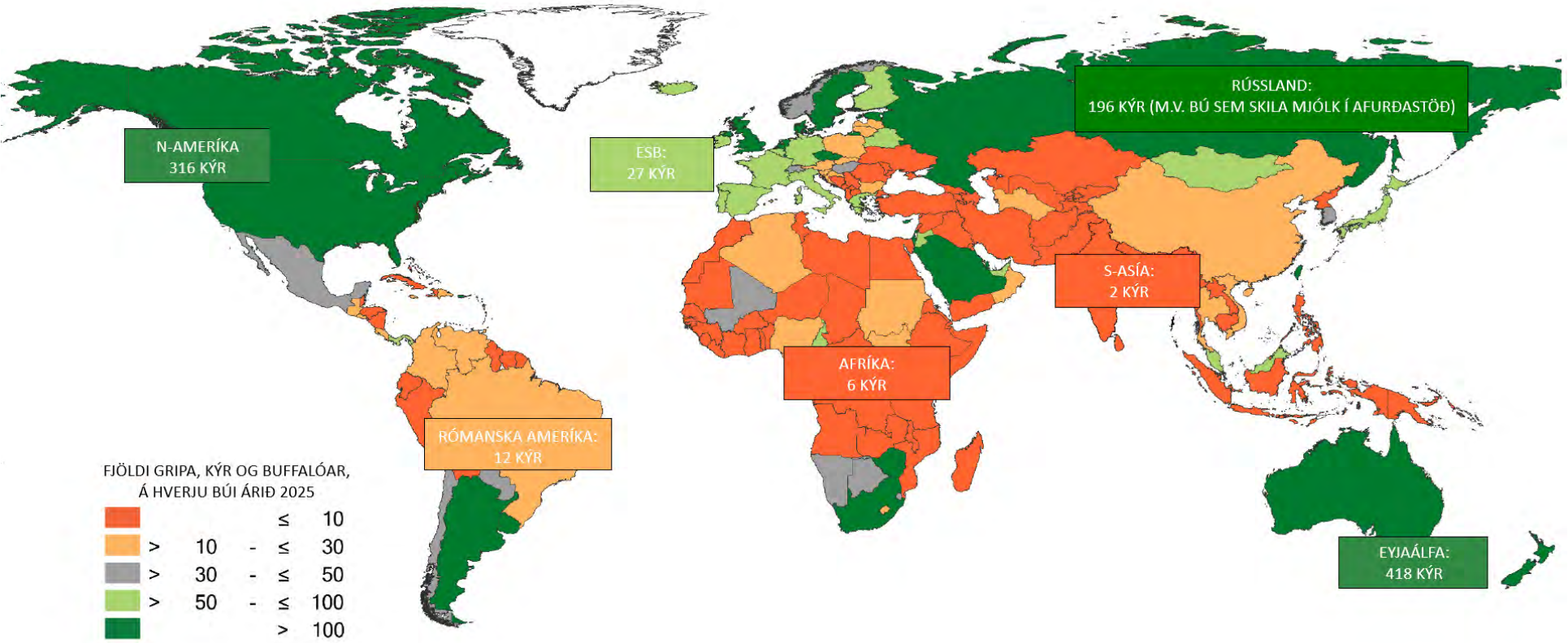
4.799.000,-

**Nánari
upplýsingar
á nitro.is**

Umboðsaðilar: **KS, Sauðarkróki. Suður England, Selfossi. Lyngás, Hellu. Bikevik, Reykjanesbæ. Landstólpi-AB, Egilsstöðum.**

Nítró - Urðarhvarfi 4 - 557 4848

Yfirlit IFCN um meðalstærð kúabúa (kýr og buffalóar) árið 2025. Mynd/IFCN.

Spá mjólkurskorti í heiminum

Snorri Sigurðsson
snorri.sigurdsson@outlook.com

IFCN (International Farm Comparison Network) eru alþjóðleg samtök sem vinna að því að bera saman margs konar upplýsingar um framleiðslu og framleiðslukostnað mjólkur í helstu mjólkurframleiðslulöndum heimsins. IFCN gefur út reglulega skýrslur þar sem borin eru saman margs konar fróðleg gögn um heimsframleiðslu mjólkur og í nýlegri skýrslu um stöðu heimsmála

árið 2025 kom m.a. fram að árið hafi verið afar hagstætt fyrir mjólkurframleiðslu víða um heim. Heimsframleiðsla mjólkur jókst t.d. um 2,8% milli ára, sem er meira en meðalvöxtur síðasta áratugar, og eftirspurn hélt áfram að aukast samhlíða framleiðslunni.

Asía og Afríka í sókn

Þrátt fyrir framleiðsluaukningu mjólkur, sem á sér stað nú um stundir í heiminum, þá spáir IFCN því að eftirspurn muni á næstu árum vaxa hraðar en framboðið. Það verði með öðrum orðum skortur á mjólkurvörum, sem þýðir

í raun tækifæri fyrir framleiðendur víða um heim. Skýringin felst að líkindum í þeirri staðreynd að það sjást skýr merki um að vöxtur mjólkurframleiðslunnar sé að færast í auknum mæli til Afríku og Asíu en þar eru búin, a.m.k. enn sem komið er, frekar smá og afurðasemi kúnna lág. Fyrir vikið vantar kraftinn í að fylgja eftir breytingum á markaðinum og því tekur lengri tíma fyrir mjólkurframleiðslu heimsins að svara aukinni eftirspurn. Árið 2025 var þó svoltið sérstakt því þá jókst framleiðslan meira í bæði Evrópusambandinu, Bandaríkjunum og Suður-Ameríku en sést hefur í mörg ár.

Gott ár fyrir mjólkurframleiðendur

Árið 2025 einkenndist af góðu jafnvægi og hækkaði meðal afurðastöðvaverð að jafnaði um 11%, miðað við mjólkurverðsvisitölu IFCN. Samkvæmt útreikningunum var meðal afurðastöðvaverðið 48,9 Bandaríkjadalir fyrir hver 100 kg af orkuleiðréttri mjólk, eða sem nemur 59,45 ÍKR á innlagðan mjólkurlítra. Á sama tíma lækkaði fódurverð frá fyrra ári sem bætti afkomu margra framleiðenda víða um heim.

Skýrsluhöfundar benda einnig á að veðurfar hafi almennt verið hagstæðara en undanfarin ár og t.d. voru áhrif El Niño-veðurfyrirbærisins, sem höfðu haft neikvæð áhrif á fóduröflun og framleiðslu víða árið 2023 og 2024, óveruleg árið 2025. Fyrir vikið var beitargróður nægur og gróffóður einnig af góðum gæðum. Þá virðist sem hitastreita hafi verið minni en mörg undanfarin ár. Enn fremur er talið að áhrif búfjársjúkdóma á framleiðsluna hafi verið minni en árið áður og þá sérstaklega áhrif blátungu í Evrópu.

Neysla heldur áfram að aukast

Þrátt fyrir aukna umræðu um jurtaafurðir, grænmetisfæði og aðrar staðgönguvörur við mjólkurvörur sýna tölur IFCN að mjólkurneysla hélt áfram að aukast á heimsvisi og jókst hún um 2,7%. Það sem er sérstaklega áhugavert við þessa aukningu er að stærsti hluti hennar kom ekki til vegna fólksfjölgunar heldur vegna aukinnar neyslu á mann. Þar vega þungt lönd eins og Indland og Pakistan, þar sem hækkingu tekjur gera sífellt fleiri heimilum kleift að kaupa reglulega mjólkurvörur. Einnig jókst eftirspurn verulega í mörgum löndum Suður-Ameríku.

Þetta er sérstaklega áhugavert þróun, því umræðan í Evrópu og Norður-Ameríku getur stundum gefið þá mynd að mjólkurvörur eigi undir högg að sækja. Þegar heimurinn allur er aftur á móti skoðaður er hins vegar ljóst að milljarðar manna reiða sig í síauknum mæli á mjólkurvörur, enda mikilvæg uppspretta próteina og annarra næringarefna.

Færri bú en fleiri dýr

Ein af athyglisverðustu niðurstöðum IFCN snýr að þróun bústæðarinnar og sú þróun sem sést hefur í áratugi heldur áfram nær alls staðar í heiminum: Kúabúum fækkar en búin sem eftir standa stækka. Þetta er þróun sem hefur verið nokkuð jöfn heilt yfir í áratugi, algjörlega óháð framleiðslukerfum ólíkra landa eða ríkjasambanda. Þannig hefur t.d. búum sem framleiða mjólk í heiminum fækkað um 3% á síðustu fimm árum en á sama tíma hefur kúm og buffalóum fjölgað um 6,5% og meðalbústærðin aukist um tæp 10%.

Það er þó að verða ákveðin breyting á þessari þróun en svo virðist sem meðalstór fjölskyldubú séu að gefa aðeins eftir og eigi hvað erfiðast uppdráttar. Smæstu búin halda enn velli í mörgum þróunarlöndum, þar sem mjólkurframleiðsla er gríðarlega mikilvæg fyrir framfærslu fjölskyldna. Stærstu búin halda hins vegar áfram að stækka og nýta sér stærðarhagkvæmni, betri tækni og auðveldara aðgengi að fjármagni. Þannig eru bú með 100 og fleiri kýr í mikilli sókn á kostnað búa sem eru á bilinu 30-100 kýr í dag.

Heimsframleiðslan byggir enn á smábúum

Þegar horft er til þróunar mjólkurframleiðslunnar er ljóst að stór hluti heimsframleiðslunnar er á hraðleið í átt að mjög stórum kúabúum en það er þó langur vegur frá að það sé að verða hin algilda regla. Þannig sýna tölur IFCN að um 94 milljónir smábúa eru enn til, þ.e. bú sem eru einungis með 1-2 kýr.

Þessi bú, sem má t.d. finna í löndum eins og Indlandi, Pakistan, Bangladesh og víða í Afríku, eru með mjólkurframleiðslu til heimanota en selja svo aukalítrana sem falla til á næsta markaði eða til samlags. Þar sem þessi gerð kúabúa er svo algeng enn þann dag í dag er meðalbústærðin í heiminum ekki nema um þrjár kýr! Þetta er tala sem kemur mörgum á óvart, enda er staðan í Evrópu og Norður-Ameríku töluvert frábrugðin þessu.

LÍFRÆN SKOLP HREINSISTÖÐ

- Stöðin kemur samsett og tilbúin til uppsetningar
- Hátt hreinsunarstig
- Lyktarlaus
- Einföld uppsetning
- Ekki þörf á siturlögnum
- Möguleiki á fjartengingu við upplýsingakerfi

Verð 633.020.kr m/vsk

vatnsvirkinn@vatnsvirkinn.is - Sími 510 1400 - www.vatnsvirkinn.is

Í Suður-Asíu er meðalbúið t.d. aðeins með tvær kýr og í Afríku er meðalbúið með sex kýr.

Til samanburðar er meðal-bústærðin um 27 kýr í Evrópu-sambandinu, 316 kýr í Norður-Ameríku og rúmlega 400 kýr í Eyjaálfu eins og sjá má af meðfylgjandi mynd.

Stóru búin framleiða sífellt meira

Þótt smábúin séu fjölmörg, er framleiðslan sífellt að færast yfir á stærri búin. IFCN áætlað að aðeins um 3% allra kúabúa heimsins standi undir um 59% þeirrar mjólkur sem fer til vinnslu árlega í heiminum.

Þessi staða sést vel ef t.d. er litið til Ameríku þar sem t.d. bú í Bandaríkjunum, sem eru með fleiri en þúsund kýr, eru nú um 70% allra búa landsins. Aðeins sunnar, í Mexíkó, hefur kúabúum með yfir 300 kúm fjölgað einnig mjög hratt undanfarinn áratug.

Evrópa að taka við sér?

Undanfarin ár hafa margir talið að mjólkurframleiðsla í Vestur-Evrópu væri í raun stöðnuð m.a. vegna aukinna umhverfiskrafna og hás framleiðslukostnaðar vegna launaþróunar. Þessi staða hafði, að því talið var, dregið úr bjartsýninni í greininni og haft áhrif á nýliðun í greininni.

En árið 2025 breyttist staðan nokkuð og þannig jókst t.d. mjólkurframleiðslan í Evrópusam-bandinu um 2,1% og er það mesta aukningin á ársgrundvelli síðan 2015. Þá jókst fjöldi kúa einnig í nokkrum löndum og má þar t.d. nefna Þýskaland, Danmörku, Belgíu og Svíþjóð. IFCN telur þó að þessi breyting sé líklega tímabundin og til lengri tíma litið er búist við fækkun kúa víða í Vestur-Evrópu.

IFCN
Dairy Data • Knowledge • Inspiration

Horfurnar eftir 10 ár

Framreikningar IFCN, til ársins 2035, benda til áframhaldandi vaxtar í mjólkurframleiðslu heimsins. Áætlað er að framleiðslan muni aukast um 13% á næstu tíu árum en að á sama tíma muni búum sem framleiða mjólk fækka um 16%. Þá spáir IFCN því að kúm muni fækka um 7% á heimsvísu en meðalnytin muni aftur á móti aukast um 22%. Tölurnar bera með sér þá þróun sem á sér stað á heimsvísu þar sem vöxtur mjólkurframleiðslunnar kemur í sífellt minna mæli vegna aukins fjölda gripa heldur vegna meiri afurðasemi gripanna. Hér kemur til bæði öflugt kynbótastarf, bætt fóðrun, aukin tæknivæðing og stærri framleiðslueiningar með betri bústjórn.

Á sama tíma telur IFCN að eftirspurnin eftir mjólkurvörum muni vaxa hraðar en framboðið og að árið 2035 geti skapast skortur sem nemur rúmlega 18 milljörðum lítrum mjólkur. Mesti skorturinn er talinn muni verða í Kína og víða í Afríku, þar sem fólksfjölgun og batnandi lífskjör muni auka eftirspurnina hraðar en framleiðslan geti náð að fylgja eftir miðað við núverandi stöðu. Eigi að loka þessu fyrirsjáanlega gati á markaðinum er því mikið verk að vinna og langauðveldasta leiðin til að auka mjólkurframleiðsluna er að hlúa að framleiðslunni í Afríku og Suður-Asíu, þar sem kúabúin eru í dag töluvert vanbúin en geta, með réttri ráðgjöf, aukið allverulega framleiðslu sína.

Gæðastundir í bústaðnum

AURoom

trefjar.is

Útihúsgögn.is **ÚTSALA!!**

25% AFSLÁTTUR af garðbökkjum

20% AFSLÁTTUR AF ÖLLUM ÖÐRUM ÚTIHÚSGÖGNUM

info@utihusgogn.is
S: 857 6715

Sterk og náttúruleg útihúsgögn – úti allt árið

DAGUR LANDBÚNAÐARINS

LANDBÚNAÐUR Í HEIMI BREYTINGA

ÖRYGGI, VERÐMÆTASKÖPUN OG FRAMTÍÐARTÆKIFÆRI

MÁLÞING Í SJÁLFASTÆÐISSALNUM, PARLIAMENT HÓTEL

Fimmtudaginn 8. október klukkan 15 til 17

Skráning og nánari upplýsingar á bondi.is

Öll velkomin

Afkvæmahestar á Landsmóti 2026

Á Landsmóti 2026 á Hólum hlutu tíu stóðhestar fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og tveir hlutu heiðursverðlaun fyrir afkvæmi. Afkvæmasýningarnar voru afar vel heppnaðar og ljóst að aðstandendur hestanna lögðu metnað sinn í að gera þær sem best úr garði.

Þorvaldur Kristjánsson.

Í þessum pistli eru birt dómsorðin sem dómnefnd kynbótahrossa samdi um hvern og einn afkvæmahestinn á mótinu. Þau eiga að lýsa þeim meginþáttum sem einkenna afkvæmahóp hvers hests. Þessar lýsingar eru komnar inn í WorldFeng en þar má einnig finna nánari upplýsingar um kynbótamat og meðaleinkunnir afkvæma hestsins fyrir hvern og einn eiginleika. Hestarnir eru taldir upp í sætisröð en fyrir aftan nafn hestanna er kynbótamat aðaleinkunnar; í þeim tilfellum sem hestarnir eru jafnir að stigum var þeim raðað á aukastöfum. Til að ná heiðursverðlaunum fyrir afkvæmi verður hesturinn að eiga að lágmarki 50 dæmd afkvæmi og vera með að lágmarki 118 stig í aðaleinkunn eða aðaleinkunn án skeiðs. Til að ná fyrstu verðlaunum verður hesturinn að eiga að lágmarki 15 dæmd afkvæmi og vera með að lágmarki 118 stig í aðaleinkunn eða aðaleinkunn án skeiðs í kynbótamatinu. Þar sem hesturinn náði afkvæmaverðlaunum byggt á aðaleinkunn án skeiðs í kynbótamatinu er sú aðaleinkunn birt hér að neðan en röðun hestanna byggir á aðaleinkunn kynbótamatsins.

Heiðursverðlaun fyrir afkvæmi:

Þráinn frá Flagbjarnarholti – 134 stig. Þráinn frá Flagbjarnarholti gefur stór hross. Höfuð er skarpt með beina neflínu og vel borin eyru en mætti stundum vera finlegra. Hálsinn er reistur og grannur við háar herðar. Bakið er burðugt, vöðvafyllt og lendin löng. Afkvæmin eru afar fótahá og jafnvægisgóð með sívalan bol. Fætur eru réttir, þurrir, með ágæt sinaskil og öflugar sínar. Hófar eru efnisgóðir með hvelldan botn, þrúðleiki er fremur rýr. Afkvæmin eru bráðger, viljug og kjarkmikil. Töltið er mjúkt

Þráinn frá Flagbjarnarholti stóð efstur til heiðursverðlauna fyrir afkvæmi á árinu og hlaut Sleipnisbikarinn á Landsmóti.

Myndir / Freydis Þóra Bergsdóttir.

og skrefmikið með góðum fótaburði. Brokkið er skrefmikið, mætti vera stinnara og svifmeira. Skeiðið er afar jafnvægisgott, ferðmikið og öruggt, greiða stökkið teygjugott og rúmt. Fetið er takthreint og skrefgott, stundum vantar framtak í það. Þráinn gefur reist, stórmyndarleg og sterkbyggð hross, þau hafa virkjamikið skref og skörulega framgöngu. Þráinn frá Flagbjarnarholti er úrvals kynbótahestur og hlýtur heiðursverðlaun fyrir afkvæmi og fyrsta sætið.

Adrían frá Garðshorni á Þelamörk – 127 stig. Adrián frá Garðshorni á Þelamörk gefur hross í rúmu meðallagi að stærð. Þau eru svipgóð með vel borin eyru. Hálsinn er reistur og hvelldur við skásetta bóga og háar herðar en mætti stundum vera finlegri. Bakið er burðugt, lendin öflug og löng en stundum brött. Afkvæmin eru fótahá og jafnvægisgóð, þróttleg á bolinn. Fætur eru þurrir og sterklegir en sinaskil mættu vera meiri. Hófar eru efnistraustir, þrúðleiki á fax og tagl er í meðallagi. Adrián gefur hreyfingamikil hross sem eru fljót að ná jafnvægi á gangi. Þau eru rúm, mjúk og takthrein á tölti, mættu vera burðarmeiri

Hannibal frá Þúfum stóð efstur til fyrstu verðlauna fyrir afkvæmi á árinu og hlaut Orrabikarinn á Landsmóti.

á hægu. Þau hafa góðar hreyfingar á brokki en sum eru sviflítill. Afkvæmi Adrians hafa frábært skeiðupplag og skeiðið skrefmikið og rúmt. Stökkið er skrefmikið og hæga stökkið takthreint. Adrián gefur reist og sterkbyggð hross með öfluga yfirlínu, þau eru viljug, teygjugóð á gangi og myndarleg

í framgöngu. Adrián gefur alhliða gæðinga, hann hlýtur heiðursverðlaun fyrir afkvæmi og annað sætið.

1. verðlaun fyrir afkvæmi:

Hannibal frá Þúfum – 136 stig. Hannibal frá Þúfum gefur hross í rúmu meðallagi að stærð, þau eru sviphrein með skarpt höfuð. Hálsinn er reistur við háar og langar herðar, hann er hátt settur, grannur og vel lagaður. Bakið er afar burðargott og lendin öflug. Afkvæmin eru vel framhá, sívalvaxin og hlutfallarétt. Fætur hafa öflugar sínar, sinaskil mættu vera meiri en hófar eru efnismiklir. Þrúðleiki er í rúmu meðallagi. Hannibal gefur auðtamin hross og kemur hér fram með ungan afkvæmahóp. Afkvæmin búa yfir háum og rúmum hreyfingum. Þau eru afar jafnvægisgóð, mjúk og taktörugg á tölti, hágeng upp af feti. Brokkið er takthreint og svifgott. Greiða stökkið er afar gott; ferðmikið og mjúkt, hæga stökkið takthreint og jafnvægisgott. Hannibal gefur hross með úrvals yfirlínu sem eru afar jafnvægisgóð á gangi og búa þau yfir frábærri mykt og útgeislun. Hannibal hlýtur fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og fyrsta sætið.

Skarpur frá Kýrholti – 134 stig. Skarpur frá Kýrholti gefur stór og myndarleg hross. Höfuð er svipgott með vel borin eyru en stundum krummanef. Hálsinn er reistur og hvelldur við háar herðar en mætti stundum vera hærra settur og finlegri. Bakið er vöðvafyllt og breitt og samræmi frábært; þau eru fótahá og sívalvaxin. Fætur eru sterkir með góð sinaskil og hófar eru vel lagaðir með hvelldan botn. Þrúðleiki er ágætur. Skarpur gefur afkvæmi með mikla mykt í gangi, skrefstærð og aðgengilegan samstarfsvilja. Afkvæmin eru takthrein og hágeng á tölti og brokki og afburða tölthross eru á meðal afkvæmanna. Þau eru takthrein og hvelfd á stökki og fetið er takthreint og skrefagott. Skarpur

gefur stólpamyndarleg hross með mikla skrefstærð og fótaburð. Hann hlýtur fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og annað sætið.

Veigar frá Skipaskaga – 131 stig. Veigar gefur afar stór og virkjamikil hross. Höfuð hefur vel opin augu og finleg eyru en mætti vera létlara. Hálsinn er afar reistur, vel settur og hvelldur, bakið er burðarmikið og lendin öflug en mætti vera jafnari. Afkvæmin hafa frábært samræmi; afar há að framan, hlutfallarétt og fótahá. Fætur hafa öfluga liði en sinaskil mættu meiri. Hófar eru úrvalsgóðir og þrúðleiki er í rúmu meðallagi. Veigar gefur mjúk og skrefmikil ganghross, flest klárhross enn sem komið er. Töltið er úrvalsgott; mjúkt og takthreint með miklum fótaburði, brokkið er skrefagott en oft sviflitið. Greiða stökk er rúmt og teygjugott og hæga stökkið jafnvægisgott. Fetið er takthreint en ekki skrefmikið. Veigar gefur viljug og þjál hross, þau eru framhá og fasmikil með úrvals tölti, hann hlýtur fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og þriðja sætið.

Pensill frá Hvolsvelli – 129 stig. Pensill frá Hvolsvelli gefur hross í rúmu meðallagi að stærð. Höfuð er fremur svipgott og eyrun oft vel borin. Hálsinn er grannur með langa og mjúka yfirlínu, bak og lend er vel vöðvafyllt og afkvæmin eru falleg á bolinn; sívöl, jafnbyggð og fótahá. Fætur eru þrúðir með öfluga liði, sinaskil eru í meðallagi. Hófar eru efnismiklir en hælstoðir mættu veigameiri. Pensill gefur þjál og viljug hross, yfirleitt alhliðageng. Töltið er rúmt, mjúkt og skrefagott en mætti vera lyftingarmeira á hægu. Brokkið er rúmt og öruggt, afkvæmin eru jafnvægisgóð á skeiði en gætu verið svifmeiri. Greiða stökkið er mjúkt og ferðgott, hæga stökkið takthreint. Fetið er um meðallag. Pensill gefur faxprúð og falleg, mjúk alhliða ganghross, hann hlýtur fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og fjórða sætið.

VARAHLUTIR

Í KERRUR

Sími 517 5000

Vagnhöfða 7, 110 Rvk.

stalogstansar.is

Bílabúðin

Stál og stansar

Framúrskarandi fyrirtæki 2012-2024

Útherji frá Blesastöðum 1A – 121 stig. Útherji frá Blesastöðum 1A gefur hross í meðallagi að stærð. Höfuð er skarpt með vel borin eyru. Hálsinn er reistur og mjúkur, baklinan er sterk og lendin öflug. Afkvæmin eru jafnvægisgóð, sívalvaxin og fótahá. Fætur eru þurrir og hófar eru afar efnismiklir og vel lagaðir. Þrúðleiki er í tæpu meðallagi. Útherji gefur léttstíg og hágeng hross sem eru fljót að ná jafnvægi á tölti. Afkvæmin eru yfirleitt klárhross með tölti. Töltið er takthreint og rúmt og brokkið er skrefmikið og svifgott. Þau stökkva þrúðilega á ferðinni og eru jafnvægisgóð á hægu stökki. Útherji gefur léttleikandi hross með hressilega framgöngu og glaðlegt yfirbragð, þau eru þjál og viljug og hlýtur hann fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og fimmta sætið.

Safir frá Mosfellsbæ – 121 stig. Safir frá Mosfellsbæ gefur hross í rúmu meðallagi að stærð með skarpt og þurrt höfuð. Hálsinn er langur og klipinn í kverk með góða yfirlínu. Bakið er breitt og vöðvafyllt, baklinan misjöfn og lendin mætti vera veigameiri. Afkvæmin eru afar léttbyggð og sívalvaxin, fætur eru þurrir og réttir að aftan en sinaskil eru ekki mikil. Hófar eru efnisgóðir og þrúðleiki er með ágætum. Safir gefur yfirleitt klárhross sem búa yfir háum hreyfingum, framgripi og góðri skreflengd á tölti og brokki, brokkið er fjaðrandi. Stökkið er svifgott og fetið takthreint og skrefgott. Safir frá Mosfellsbæ gefur finleg og þurrbyggð léttleikahross, hann hlýtur fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og sjötta sætið.

Kjuði frá Dýrfinnustöðum – 120 stig. Kjuði frá Dýrfinnustöðum gefur hross í rúmu meðallagi að stærð. Höfuð er svipgott, hálsinn reistur, hátt settur og vel aðgreindur frá bögum. Bak og lend er yfirleitt sterklegt og afkvæmin eru jafnvægisgóð. Fætur eru grannir en réttleiki góður, hófar mættu vera efnistraustari og hvelfdari. Þrúðleiki er í tæpu meðallagi. Kjuði gefur sporlétt alhliðageng hross með eðlisfótaborð, þau eru takthrein og skrefmikil á tölti og brokki og einkar jafnvægisgóð á skeiði. Kjuði gefur viljug og vakandi hross með alhliða gæðingskosti, hann hlýtur fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og sjöunda sætið.

Rauðskeggur frá Kjarnholtum I – 119 stig.Rauðskeggur frá Kjarnholtum I gefur stór og gerðarleg hross. Þau eru með vel opin augu en stundum

merarskál. Hálsinn er reistur við háar herðar og skásetta bóga, baklinan er góð og lendin öflug. Afkvæmin eru jafnan fótahá og bollétt, fætur eru þurrir en sinaskil mættu vera meiri, hófar eru all góðir en þrúðleiki er fremur rýr. Rauðskeggur gefur geðþrúð alhliða ganghross og úrvals gæðingar eru á meðal afkvæmanna. Þau eru hreingeng og skrefmikil með góðan fótaborð, yfirleitt skrokkmjúk á tölti. Skeiðið er skrefmikið og takthreint, þau eru jafnvægisgóð á hægu stökki en ekki svifmikil. Greiða stökkið er rúmt og teygjugott. Rauðskeggur gefur fótahá og reist hross sem fara fallega í reið með rúnum og háum hreyfingum, hann hlýtur fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og áttunda sætið.

Vökull frá Efri-Brú – 118 stig. Vökull frá Efri-Brú gefur afar stór og myndarleg hross. Höfuð er gerðalegt með vel opin augu, ekki finlegt. Hálsinn er hvelfdur við skásetta bóga, baklinan er há en bak og lend mætti stundum vera vöðvafylltara. Afkvæmin hafa úrvals samræmi; mikla fótahæð, eru framhá og langvaxin. Fætur eru sterklegir en sinaskil eru í tæpu meðallagi. Hófar eru efnismiklir og hvelfdir og þrúðleiki er í rúmu meðallagi. Afkvæmin eru yfirveguð og traust í lund, sum mættu vera snarpari. Flest eru þau klárhross með tölti, þó eru vel vökur hross á meðal afkvæmanna. Þau eru skrefmikil og hágeng á tölti og brokki, takthrein en sum mættu vera fimari á töltinu. Greiða stökkið er teygjugott og hæga stökkið takthreint og svifgott, fetið er síst. Vökull gefur stólpamyndarleg og skrefmikil hross sem sópar að í reið og hlýtur hann fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og níunda sætið.

Dofri frá Sauðárkróki – 114 stig (120 stig í aðaleinkunn án skeiðs). Dofri frá Sauðárkróki gefur hross í rúmu meðallagi að stærð. Þau er skarpleit með langan, grannan háls og góða yfirlínu en hálsinn mætti vera hærra settur. Bak og lend er þrúðilega vöðvafyllt og afkvæmin er fótahá og myndarleg. Dofri gefur fyrst og fremst klárhross með tölti, þau er skrokkmjúk og rúm á tölti og búa yfir góðum fótaborði. Þau eru skrefmikil á brokki en mættu stundum vera svifmeiri, fetið er stöðugt og takthreint. Dofri gefur fótahá og myndarleg klárhross með tölti, mjúk og geðþrúð og hlýtur fyrstu verðlaun fyrir afkvæmi og tíunda sætið.

Höfundur er ráðumautur í hrossarækt hjá RML.

Skjótt skipast veður í lofti !
Eigum Solis 75 Narrow
til afhendingar strax.

VALLARBRAUT.IS S - 4540050

MICKEY THOMPSON
BAJA BOSS A/T

Ice-track ehf 773-4334 www.mtdekk.is mtdekk@mtdekk.is

Segðu **BLESS**
við óværuna!

YKKAR
pest control

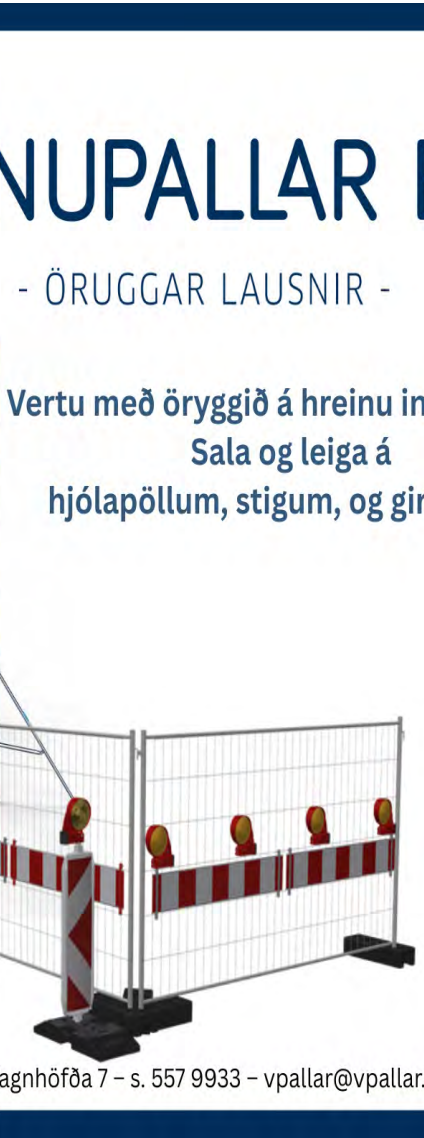
BANINN SEM VIRKAR

-fæst í öllum betri landbúnaðar- og byggingavöruverslunum

VINNUPALLAR EHF

- ÖRUGGAR LAUSNIR -

Vertu með öryggið á hreinu inn í haustið
Sala og leiga á
hjólapöllum, stigum, og girðingum

Vinnupallar ehf. – Vagnhöfða 7 – s. 557 9933 – vpallar@vpallar.is – www.vpallar.is

Sýningarárið 2026 í hrossarækt – Metár

Sýningarárið 2026 gekk afar vel og var um metár að ræða, hvort sem lítið er til fjölda dóma eða gæða hrossanna. Alls voru felldir 1.699 dómar en fleiri dómar hafa ekki verið kveðnir upp á einu ári síðan árið 2012. Fleiri sýningar voru haldnar þetta árið, eða 20 sýningar um landið samanborið við 16 sýningar í fyrra. Flestir dómar voru felldir á Gaddstaðflötum eins og mörg undanfarin ár, eða 785 dómar. Alls komu 1.266 hross til dóms frá 560 búum eða upprunum. Það er töluverð aukning í fjölda uppruna á síðustu árum og ánægjulegt að sjá hversu margir ræktendur eru að sýna sín hross og hafa metnað í sínu starfi. Hápunktur ársins var að sjálfsögðu Landsmót að Hólum í Hjaltadal. Alls voru dæmd á mótinu 175 hross í einstaklingssýningum og eftirtektarvert hvað hrossin stóðu sig almennt vel á mótinu og mörg hver blómstruðu. Alls voru sýndir 12 hestar til afkvæmaverðlauna og eru umsagnir um þá stóðhesta birtar hér í blaðinu.

Dómarar og knapar

Það voru 17 dómarar sem komu að dómum á Íslandi þetta árið sem er svipaður fjöldi og undanfarin ár. Þeir dæmdu frá 199 upp í 731 sýningu en meðaltalið var 345 sýningar. Það er mikilvægt að fremur fámennur hópur dómara komi að dómstörfum árlega og fái nægilega þjálfun þannig að samræmi sé sem mest í dómstörfunum og náðist það ágætlega í ár. Alls voru 199 knapar sem sýndu hross í kynbótadómi og 180 knapar sýndu hross í hæfileikadómi. 59 knapar sýndu fimm eða fleiri sýningar, 36 knapar sýndu 10 eða fleiri sýningar og 18 sýndu 20 eða fleiri sýningar. Það hefur verið árleg aukning í fjölda knapa sem sýna hross í kynbótadómi á Íslandi en það voru 156 knapar sem sýndu hross í reiðdómi í fyrra svo dæmi sé tekið. Þetta er því töluverður hópur knapa sem sýna kynbótahross á Íslandi þessi misserin og árlega mæta öflugir ungir knapar til leiks sem er afar verðmætt fyrir ræktunarstarfið.

Í töflunum hér fyrir neðan má sjá meðaltöl og breytileika í einkunnagjöf allra eiginleika í sköpulagi og hæfileikum á Íslandi á árinu:

Meðaltöl eiginleikanna sem dæmdir eru í kynbótadómi eru heldur hærri í ár samanborið við síðasta ár en breytileiki í einkunnagjöf er afar svipaður sem segir að notkun skalans er ekki að dragast saman. Skalinn var meira að segja aðeins betur notaður á þessu ári ef lítið er til hæstu og lægstu einkunna. Meðalaldur sýndra hrossa í ár var 5,90 ár sem er aðeins lægri meðalaldur samanborið við árið í fyrra (5,97 ár). Þetta skýrist af því að heldur fleiri fjögurra og fimm vetra hross eru sýnd á Landsmótsárum og er því meðalaldur yfirleitt alltaf aðeins lægri þá. Í meðfylgjandi töflu er fjöldi hrossa sem kom til dóms í hverjum aldurs- og kynflokki:

	Stóðhestar	Hryssur
4 vetra	96	97
5 vetra	164	222
6 vetra	105	243
7 vetra og eldri	73	265

Klárhross voru 32% sýndra hrossa í ár en það er heldur lægra hlutfall samanborið við árið í fyrra en þá var hlutfall klárhrossa 34%. Þetta hlutfall hefur farið hækkandi á síðastliðnum árum en lengi vel var þetta um fjórðungur sýndra hrossa sem voru klárhross. Aðalskýringin er líklega sú að fleiri ákveða að sýna ekki skeið í hrossum sem hafa takmarkaða skeiðgetu enda hefur einkunnum 5,5 til 6,5 farið heldur fækkandi undanfarin ár. Þó hlutfall klárhrossa fari hækkandi er staða skeiðsins sterk um þessar mundir en meðaltal skeiðs fer hækkandi eins og annarra eiginleika. Afar mörg flugvökur hross voru sýnd á árinu og 258 hross fóru í 8,5 eða herra fyrir skeið eða 23% sýndra hrossa og hefur þetta hlutfall aldrei verið herra. Þá voru 116 hross sem fengu 9,0 eða herra í einkunn fyrir skeið.

293 feður voru á bak við sýnd hross í ár og í meðfylgjandi töflu er yfirlit yfir þá stóðhesta sem skiluðu sex eða fleiri hrossum til dóms:

Stóðhestur	Fjöldi
Skýr frá Skálakoti	73
Þráinn frá Flagbjarnarholti	67
Álfaklettur frá Syðri-Gegnishólum	49
Kveikur frá Stangarlæk 1	49
Draupnir frá Stuðlum	33
Adrían frá Garðshorni á Belamörk	31
Hrannar frá Flugumýri II	29
Viðar frá Skör	27
Blakkur frá Þykkvabæ I	23
Pensill frá Hvolsvelli	19
Spuni frá Vesturkoti	18
Safir frá Mosfellsbæ	18
Hannibal frá Þúfum	17
Óskasteinn frá Íbishóli	16
Skaginn frá Skipaskaga	16
Ísak frá Þjórsárbakka	16
Eldjárn frá Skipaskaga	15
Veigar frá Skipaskaga	15
Ljósvaki frá Valstrytu	13
Glúmur frá Dallandi	12
Apollo frá Haukholtum	12
Kjuði frá Dýrfinnustöðum	12
Skarpur frá Kýrholti	12
Trymbill frá Stóra-Ási	11
Dagfari frá Álfhólum	11
Sólon frá Þúfum	11
Útherji frá Blesastöðum 1A	11
Leynir frá Garðshorni á Belamörk	11
Loki frá Selfossi	10
Forkur frá Breiðabólstað	10
Gaumur frá Auðsholtshjáleigu	9
Kiljan frá Steinnesi	9
Hringur frá Gunnarsstöðum	9
Organisti frá Horni	9
Rauðskeggur frá Kjarnholtum I	9
Sigur frá Stóra-Vatnskarði	9
Styrkur frá Leysingjastöðum II	9
Stáli frá Kjarri	8
Knár frá Ytra-Vallholti	8
Sjóður frá Kirkjubæ	8
Jarl frá Árbæjarhjáleigu II	8
Hreyfill frá Vorsabæ II	8
Þór frá Stóra-Hofi	8
Ómur frá Kvistum	7
Hákon frá Ragnheiðarstöðum	7
Arion frá Eystra-Fróðholti	7
Vökull frá Efri-Brú	7
Dofri frá Sauðárkróki	7
Fenrir frá Feti	7
Ólinir frá Akranesi	6
Brimnir frá Efri-Fitjum	6
Lexus frá Vatnsleysu	6
Álfarinn frá Syðri-Gegnishólum	6
Vákur frá Vatnsenda	6
Konsert frá Hofi	6
Herkúles frá Ragnheiðarstöðum	6
Sægrímur frá Bergi	6
Þór frá Torfunesi	6
Spaði frá Stuðlum	6
Gljátöppur frá Miðhrauni	6
Atli frá Efri-Fitjum	6

Nýtt fyrirkomulag með sköpulagsdóma

Ný regla tók gildi í ár með sköpulagsdóma. Hross sem komu til dóms fjögurra og fimm vetra þurftu að koma til sköpulagsdóms áður en þau gátu komið í reiðdóm eins og verið hefur. Fyrir hross sem höfðu hlotið dóm á sköpulaginu fimm vetra gömul var sköpulagsdómur aftur á móti valkvæður. Alls voru reiðdómarnir á árinu 313 (fyrir utan Landsmót) og ljóst að þetta nýja fyrirkomulag var töluvert nýtt strax á fyrsta ári. Hlutfall reiðdóma af öllum dómum á hverri sýningu var á bilinu 5 til 52%, reiðdómum fjölgaði hlutfallslega er leið á árið en meðaltalið var um 22% á öllum sýningum. Ef fram heldur sem horfir mun þetta hafa áhrif á

Sparta frá Eystra-Fróðholti hlaut 10 fyrir tölt, hægt tölt og samstarfsvilja á Landsmóti, einstakur gæðingur. Myndir / Freydis Þóra Bergsdóttir.

Tinni frá Árdal varð fyrsta hrossið í sögunni til að hljóta 10 fyrir háls, herðar og bóga; fegurðar- og útgeislunardjásn.

	Höfuð	Háls,herða og b.	Bak og lend	Samræmi	Fótagerð	Réttleiki	Hófar	Prúðleiki	Sköpulag
Meðaltal	8,05	8,46	8,35	8,45	8,06	7,76	8,34	7,81	8,29
Staðalfrávik	0,51	0,37	0,53	0,44	0,51	0,48	0,43	0,79	0,25
Lægsta gildi	6,5	7,0	6,5	7,0	6,5	6,5	7,0	5,5	7,56
Hæsta gildi	9,5	10,0	10,0	9,5	9,5	9,5	9,5	10,0	9,06

	Tölt	Brokk	Skeið	Greitt stökk	Samstarfsvilji	Fegurð í r.	Fet	Hægt tölt	Hægt stökk	Hæfileikar.	Aðaleink.
Meðaltal	8,41	8,20	6,92	8,26	8,58	8,32	7,85	8,14	8,04	8,07	8,15
Staðalfrávik	0,49	0,57	1,5	0,51	0,45	0,47	0,71	0,51	0,55	0,38	0,29
Lægsta gildi	6,0	6,0	5,0	6,0	7,0	6,5	5,5	6,5	6,0	6,5	7,03
Hæsta gildi	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	9,5	10,0	10,0	10,0	9,35	9,13

Meðaltöl og breytileiki í einkunnagjöf allra eiginleika í sköpulagi og hæfileikum á Íslandi á árinu.

skipulag sýningarhaldsins til framtíðar, við munum geta nýtt sýningarvirkurnar betur og dæmt fleiri hross á viku.

Tiur ársins

Hestakosturinn sem sýndur var á árinu var hreint magnaður og alls fóru ellefu hross yfir 9.00 fyrir hæfileika sem er algjört met. Gaman er að rifja upp þau hross sem fengu 10 fyrir einstaka eiginleika á árinu. Fyrstan er að telja Tinna frá Árdal, undan Kveik frá Stangarlæk 1 og Þrumu frá Árdal en hann braut blað í íslenskri hrossarækt með því að vera fyrsta hrossið í sögunni til að hljóta 10 fyrir háls, herðar og bóga; einstaklega glæsilegur hestur og alhliða gæðingur í þokkabót. Þrettán hross fengu 10 fyrir prúðleika. Þá hlutu hvorki meira né minna en sex hross 10 fyrir tölt á árinu en aldrei hafa svo mörg hlotið 10 fyrir tölt á einu ári. Það hafa komið ár sem allt að 6 hross hafa fengið 10 fyrir skeið til dæmis og það ætti ekki að koma á óvart að það komi að ári þar sem nokkur hross fái 10 fyrir tölt en langhæst vægi hefur verið á þeim eiginleika í yfir 20 ár. Fyrsta er að telja Nótt frá Tjaldhólum en hún er undan Skarpi frá Kýrholti og Sýn

frá Árnagerði. Nótt hlaut 9,5 fyrir tölt fyrir tveimur árum þá fjögurra vetra gömul og er einstaklega mjúk, léttstíg og flink á tölt og minnir um margt á ömmu sína, Skruggu Rökkvadóttur frá Kýrholti sem var orkumikil og sporlétt. Hrammur frá Brautarholti hlaut 10 fyrir tölt og er undan Veigari frá Skipaskaga og Ördu frá Brautarholti, Svein-Hervarsdóttur. Hrammur er afar skrefmikill, skrokkmjúkur hestur með háar og fallegar hreyfingar. Þá hlaut Sparta frá Eystra-Fróðholti 10 fyrir tölt, undan Rauðskeggi frá Kjarnholtum I og gæðingarmóðurinni Spá frá Eystra-Fróðholti. Sparta er einstaklega flink og fjaðurmögnuð á tölti en hún hlaut einnig 10 fyrir hægt tölt, alltaf há að framan og mjúk. Aspar frá Hjarðatúni hlaut 10 fyrir tölt á vorsýningu og stóð við það eftirminnilega á Landsmóti; einstakur styrkur í þeim hesti á tölti á öllum hraðastigum en hann hlaut einnig 10 fyrir hægt tölt. Aspar er undan Boða frá Breiðholti í Garðabæ og Hrund frá Ragnheiðarstöðum. Baldvin frá Margrétarhofi hlaut 10 fyrir tölt á Landsmóti, undan Kveik frá Stangarlæk 1 og Glettu frá Margrétarhofi, Rökkvadóttur. Baldvin býr yfir einstöku fjaðurmagni og mýkt

og er afar sjálfberandi á tölti. Röðull frá Haukagili í Hvítársíðu hlaut 10 fyrir tölt en hann er undan Arion frá Eystra-Fróðholti og Sunnu frá Steinnesi, heiðursverðlaunahryssu og er hún ekki síst að skila frá sér gæðatölti. Röðull býr yfir mikilli mýkt og burði, hefur verið að eflast ár frá ári og ræður nú einstaklega vel við sig á tölti en hann hlaut einnig 10 fyrir hægt tölt. Þá hlaut Seytla frá Íbishóli 10 fyrir hægt tölt en hún er undan Óskasteini frá sama bæ og Seylu frá Efra-Langholti sem var undan Míska frá Miðdal. Seytla á einstaklega auðvelt með að hringa sig upp á hægu og ganga í jafnvægi, fjaðurmögnuð og mjúk. Tveir hestar hlutu 10 fyrir brokk, þeir Miðill frá Hrafnagili og Aspar frá Hjarðartúni. Miðill er undan Auði frá Lundum og Gígju frá Búlandi, Hrymsdóttur og er stórmagnaður klárhestur með virkjamikla framgöngu. Tvö hross hlutu 10 fyrir skeið á árinu; þau Svartur frá Vöðlum og Ramóna frá Heljardal. Svartur er undan Kveik frá Stangarlæk 1 og Nótt frá Oddsstöðum en það var flugvökur hryssa og hlaut 9,5 fyrir skeið á sínum tíma. Ramóna er undan Draupni frá Stuðlum og Auði frá Hofi, Hröðursdóttur. Tvö hross hlutu 10 fyrir greitt stökk. Það gerði

Hugsýn frá Ketilsstöðum hlaut 10 fyrir samstarfsvilja á árinu; viljugur og geðprúður gæðingur.

Nótt frá Tjaldhólum hlaut 10 fyrir tölt á árinu og býr yfir miklum dansi; sporlétt og mjúk.

fyrrgreindur Aspar frá Hjarðartúni, enda stórmagnaður hestur. Móna frá Þúfum er hiit hrossið, undan Blundi frá Þúfum og Myrkvu frá Torfunesi; kattmjúk og sprúðlandi af teygju og tápi á greiðu stökki. Sjö hross hlutu 10 fyrir samstarfsvilja á árinu. Sparta frá Eystra-Fródholti hlaut 10 fyrir samstarfsvilja enda afar taumlétt, viljug og jákvæð. Hugsýn frá Ketilsstöðum hlaut einnig 10 fyrir þennan eiginleika, einstakt geðþrýðis- og viljahross undan Álfakletti frá Syðri-Gegnishólum og Hugrökk frá Ketilsstöðum. Brynja frá Nýjabæ hlaut 10 fyrir samstarfsvilja og er hún undan Gljatóppi frá Miðhrauni og Gunnvöru frá Bæ 2, Aðalsdóttur Nýjabæjar. Brynja er viljug og samstarfsfús og gæðingur á gangi. Þá hlutu þau fyrrgreind Miðill frá Hrafnagili, Röðull frá Haukagili á Hvitársíðu, Seytla frá Íbishóli og Nött frá Tjaldhólum einnig 10 fyrir samstarfsvilja og eiga það sameiginlegt að vera þjál og orkumikil gæðingshross. Dögg frá Kvistum hlaut 10 fyrir hægt stökk, undan hinum einstaka kynbótahesti Kveik frá Stangarlæk sem á fjögur hross í þessari upptalningu sem er hreint magnað. Dögg hlaut einnig 10 fyrir hægt stökk í fyrra og er afbrigði á þessari gangtegund; eins og gormur á leið upp í himinhvolfið. Þá hlaut Álfadís frá Höskuldstöðum 10 fyrir fet en hún er undan Álfakletti frá Syðri-Gegnishólum og Grósku frá Garðshorni á Þelamörk. Álfadís er afar mjúk og skrefmikil á feti með sterka yfirlinu en faðir hennar er að gefa afar jafnvígv gæða ganghross og einmitt mjög gott fet.

Heilbrigðisskoðanir kynbótahrossa

Heilbrigði kynbótahrossa var skoðað eins og undanfarin ár, bæði fyrir og eftir dóm. Allir áverkar sem hrossin hlutu í dómi voru stigaðir í þrjá flokka og átti þetta við bæði særindi í munni og ágríp á fótum. Fyrsta stigs áthugasemdir teljast ekki vera eiginlegir áverkar en eru t.d. særindi í munni sem ná ekki í gegnum slímhúð eða strokur á fótum sem ná ekki í gegnum húð og eru án eymsla eða bólgu. Annars stigs áthugasemdir eru áverkar, s.s. lítill sár í munni eða á ágríp á fótum sem ná þó ekki einum cm. Þriðja stigs áthugasemdir eru alvarlegir áverkar og á þálund að hrossið hlýtur ekki reiðdóm og getur ekki mætt til yfirlitssýningar. Skráð voru ágríp á fótum í 14,6% tilfella sem er aðeins hærra en var í fyrra en þá var tíðni ágrípa 13% og er þetta fyrsta árið í mörg ár sem tíðni áverka fer ekki lækkandi. Megnið af þessum athugasemdum eða 67% voru í flokki 1, tíðni eiginlegra áverka á fótum (flokkar 2 og 3) var því 4,4% (var 4% í fyrra) þar sem áverkar af þriðja stigi voru tilfölulega fáir (6 hross). Þá voru skráð særindi eða blóð í munni í 4% tilfella

og er það einnig aukning frá því í fyrra en þá voru skráð sárindi í munni í 3% tilfella. Í lang flestum tilfellum var um 1. stigs sárindi að ræða en af 65 tilfellum var um eitt tilfelli að ræða af öðru stigi og eitt tilfelli af þriðja stigs áverka sem olli því að hrossið hlaut ekki dóm. Það má því segja að staðan á þessum málum sé ásættanleg þar sem tíðni eiginlegra áverka er frekar lág. Hækkun á tilfellum áverka er þó umhugsunarefni og spurning hvort þurfi að taka þetta málefni á dagskrá með einhverjum hætti aftur. Það er reynt að taka á grófri reidmennsku á hverju ári en það var einn knapi sem hlaut áminningu fyrir grófa reidmennsku á árinu.

Eistnaskoðun stóðhesta

Eistnaskoðun var framkvæmd á öllum stóðhestum sem komu til dóms þar sem mæld er stærð eistnanna, stinnleiki þeirra metin og kannað með frávik svo sem snúninga. Þéttleiki eistna er metinn í þremur flokkum þar sem flokkur var þétt og eðlilegt, II aðeins lin og flokkur III afar lin og veldur rauðu T-i í WorldFeng. Mikill meiri hluti stóðhestanna er með þétt og eðlileg eistu eða tæplega 90% hestanna. Þá var restin af hestunum með stinnleika II og einn hestur með stinnleika III. Merkt var við eistnagalla hjá 10 stóðhestum á árinu. samanborið við þrjá hesta í fyrra og sex hesta árið 2024 (sjó stóðhestar árið 2018 og 13 hestar árið 2016). Um of mikla smæð var að ræða (heildarbreidd beggja eistna undir 8.0 cm) í fimm tilfellum og misstór eistu að ræða í einu tilfelli. Fjórir hestur voru eineistingar. Ef meðaltal á heildarbreidd eistna er skoðað, þá kemur í ljós að það er 10,22 cm ár, var 10,03 cm í fyrra og staðalfrávikidið er um 1,2 cm. Þessar stærðir hafa ekki breyst neitt að ráði í 20 ár, þróunin er heldur á uppleið og því ljóst að eistu íslenskra stóðhesta eru ekki að minnka að meðaltali sem er vel.

Starfsfólk og staðarhaldarar

Að lokum vil ég færa öllu starfsfólki kynbótasýninganna í ár minar bestu þakkir fyrir vel unnin störf. Að stórum hluta er um að ræða sama góða hópinn á eftir ár og hefur myndast góð reynsla innan hans, hvort sem um er að ræða dómara, sýningarstjóra eða ritara. Ég vil jafnframt þakka staðarhöldurum á öllum sýningarstöðunum fyrir gott samstarf. Verkefninu hefur alls staði verið tekið af áhuga og metnaði og lögd áhersla á að skapa sem bestar aðstæður og tryggja að allir þættir sýninganna gangi sem best. Síðast en ekki síst vil ég þakka sýnendum, ræktendum og eigendum hrossanna fyrir ánægjuleg samskipti og gott samstarf á árinu.

*Höfundur er ráðunautur
í hrossarækt hjá RML.*

AUKIN ÞJÓNUSTA Á

RENNIVERKSTÆÐI

NÝR FRÆS

KOMINN Í NOTKUN

Öflug og nákvæm fræsivél með stafrænu stýrikerfi (DRO) og power-feed.
Betri afköst – meiri möguleikar.

NÁKVÆMNI

GÆÐI

ÁREIÐANLEIKI

VIÐ TÖKUM AÐ OKKUR:

- ✓ Plönun á heddum
- ✓ Plönun á soggreinum og pústgreinum
- ✓ Plönun á vélablokkum og öðrum flötum
- ✓ Fræslingu á stáli, ál- og steypujárnshlutum
- ✓ Raufar og spor – kilspor, festiraufar o.fl.
- ✓ Borun og nákvæm staðsetning gata

VÉLAVERKSTÆÐI ÞÓRIS

PANTID TÍMA Í SÍMA
482 3548

VÉLAVERKSTÆÐI ÞÓRIS
AUSTURVEGUR 69, SELFOSSI
www.vela.is

Vatnshitarar fyrir sumarhús

Ýmsar gerðir af vatnshiturum sem hita vatnið um leið og skrófað er frá vatninu, spenna 230v til 400v afl 3200w til 24000w. Engin hitakútur lengur. Verð frá kr. 27.200.- til 262.000.- Gólf / ofna hitakerfi frá kr. 240.000.-

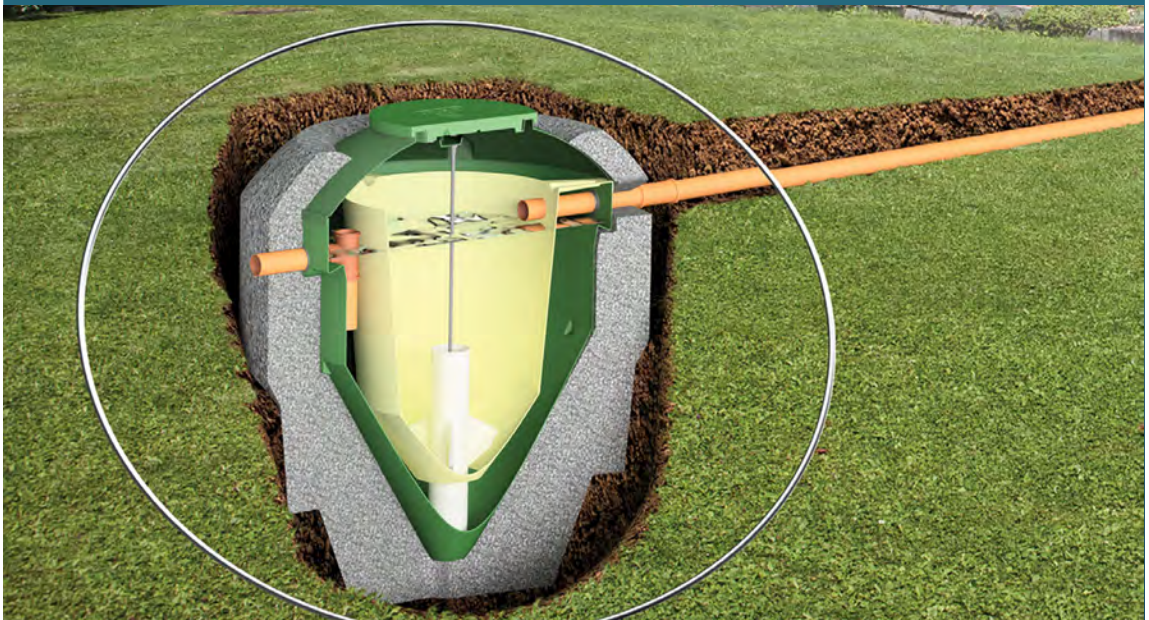
DIAMOND LÍFRÆN SKÓLPHREINSISTÖÐ

Einföld, áreiðanleg og fyrirferðalítill

IDENTIVER

Sími 517 2220 | www.idnver.is

Lárublómin í Færeyjum

Arnþrúður Lára Pétursdóttir var fædd 6. apríl 1898 á Fremrihlíð, Hofssókn á Vopnafirði. Pabbi hennar, Pétur Kristjánsson, var fæddur í S-Múlasýslu og mamma hennar, Jónína Sigurðardóttir, kom úr Einarssstaðarsókn í S-Þingeyjasýslu. Þau giftust 3. maí 1896, og 1901 bjuggu þau í Hvammsgerði á Vopnafirði. Þannig var það að Pétur fékk berkla og lést en Jónína fékk krabbamein og lést stuttu eftir mann sinn 19. júlí 1916. Þar með var Lára og litli bróðir hennar orðin munaðarlaus.

Lára fór þá til Bakkafljarðar og varð vinnukona hjá Halldóri Runólfssyni, þar kynnist hún Einari Einarssyni frá Víkurgerði við Fáskrúðsfjörð en Einar var aðstoðarmaður Halldórs og þeir góðir vinir. Einar var þá í rauninni líka orðinn munaðarlaus þar sem faðir hans var dáinn og móðir hans fór vestur ásamt öllum systkinunum. Einar og Lára giftust 8. desember 1917, þau bjuggu saman í Halldórshúsi á Bakkaflirði um tíma og eignast 1918 elsta son sinn. Í Halldórshúsi voru oft færeyskir sjómenn sem gistu í húsinu og varð það til þess að Einar og Lára kynntust nokkrum bræðrum úr Rituvík og ákváðu þau, ásamt bróður Lára, að fylgja þeim til Færeyja 1919 í leit að betra lífi. Í nokkur ár bjuggu þau hjá bræðrunum í Rituvík. Einar vann þar sem sjómaður og þau hjónin eignast 2 börn á þessum tíma. Þau hafa samt ekki strax gefist upp á Íslandi því þau snúa þangað aftur 1925 og nokkrum dögum eftir að þau koma í land eignast þau Lára annað barn. Það gekk ekki vel á Íslandi því börnin þráðu að fara aftur til Færeyja og elsti sonur þeirra reyndi að smygla sér í færeyskum fiskibát.

Þau ákváðu því að flytja aftur árið eftir, haustið 1926 snúa þau aftur heim til Færeyja. Þegar þau komu aftur til Rituvíkur byrjaði

Arnþrúður Lára Pétursdóttir.

Einar að byggja handa fjölskyldu sinni stærðarinnar steinhús sem þau flytja inn í 1928. Lára var fljót að gera sér jurtagarð áður en húsið kláraðist því hún hafði tekið með sér minjagrip úr heimalandinu.

Lára var stór hluti af samfélaginu í Rituvík, það eru margar sögur til af henni og allir sem þekktu hana minnst hennar gríðarlega vel. Af minn, Einar D. G. Gunnlaugsson, sem er barnabarn Lára hitti hana einu sinni þegar hann fór með móður sinni til Danmerkur og stoppaði í einn dag í Færeyjum. Hún fór þá alla leiðina í Tórshavn og þegar hún sá hann sagði hún: „Loksins fæ ég að sjá þig, elsku drengurinn minn,“ og hann sagði að hún hafi haldið utan um hann megnið af tímanum sem þau eyddu saman. Þetta var í júní 1956 og afi þá á 10. ári, en hún Lára deyr svo 1969 og var því lýst sem miklum missi fyrir samfélagið.

En þessi minjagripur sem Lára tók með sér voru blóm, blómin heita apablóm á íslensku (Mimulus Guttatus / Erythranthe Guttata á latínu.) Hún ræktaði þessi blóm í garðinum sínum í Rituvík en Færeyingum fannst þau virkilega falleg. Ættingjar mínir í Færeyjum minnst þess að margir komu við með skóflur og fótur í gegnum árin og fengu afleggjara hjá henni Lára.

Þetta leiddi til þess að blómið varð kallað „Laurusa blomstur“ á færeysku, sem þýðir einfaldlega „Lárublóm“ á íslensku, því

Mynd af Lárublómi í Saksun, Færeyjum.

Mynd fengin frá Jenskjeld.info

Hér sést Lárublómabreiða hjá Svartifossur í Þórshöfn.

Mynd fengin frá Jenskjeld.info

Arnþrúður Lára Pétursdóttir var kölluð Laura Einarsson í

Færeyjum. Lára var nefnilega fyrsta manneskjan til þess að koma með þetta blóm til Færeyja. Allir þessir afleggjarar sem fólk fékk frá Lára leiddu til þess að blómið dreifðist hratt um allt landið, blómið er líka duglegt í að dreifa sér sjálft og er harðgert og í dag er Lárublómið mjög algengt víðs vegar í Færeyjum.

Blómategundin var meðal annars tekin fyrir í ritgerð undir þessu nafni og skrá um færeyskar plöntur sem birt var í „Nordic Journal of Botany“.

Það versta er að margir sem skrifa um þessa blómategund nota bara færeysku þýðinguna á danska heiti blómsins. Blómið heitir á dönsku „Abeblomst“ og er það þýtt á færeysku sem „Blettut apublóma“ en það eru margir mótfallnir þessu þar sem þetta er ekki alfæreyskt nafn, eins og „Laurusa blomstur“ er. Einn hefur lýst þessu sem „ljótu nafni á fallegu blómi“. Þetta blóm

hefur orðið lifandi minni Lára hjá fólkinu sem þekkti hana og í því samfélagi sem hún var svo stór partur af.

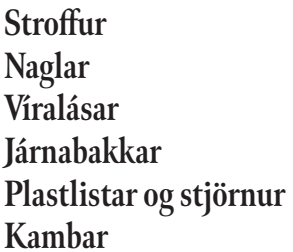
Þessa þýðingu er því miður líka að finna hjá tvímála orðabókum Árnastofnunar og hjá Íslex, það væri frábært ef hægt væri að breyta eða í það minnsta bæta „Laurusa Blomstur“ nafninu við sem færeysku heiti. Það myndi viðhalda arfleifð Lára um ókomin ár.

Höfundur er sagnfræðinemi og langalangömmubarn Lára.

Heimild: Jensen, J.-K., Thorning-Lund, F. and Hammer, S. (2023), Supplement to Faroe Islands botanical list with 64 species or subspecies including rare, new and potentially invasive species with comments. Nordic Journal of Botany, 2023: e03586. <https://doi.org/10.1111/njb.03586>

Klippur og beygjuvélar

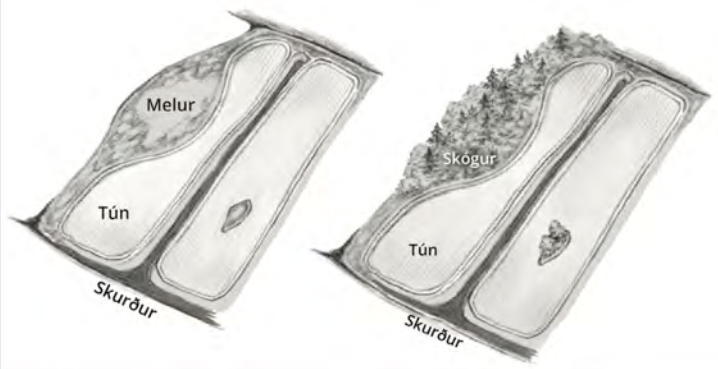

Stroffur
Naglar
Víralásar
Járnabakkar
Plastlistar og stjörnur
Kambar

Klippum og beygjum rúllustál í sjálfvirkri beygjuvél

Vir og lykkjur ehf • viroglykkjur@internet.is • 772-3200

Bændablaðið kemur næst út 8. október

Dæmigert svæði fyrir skjóllund. Hér er vannýttum melkollu breytt í vænan lund sem veitir túnunum skjól. Mynd / Fífa Jónsdóttir (2026)

Skjóllundir – fyrir hvað?

Skjóllundir eru litlir skógarreitir sem hafa þann helsta tilgang að veita skjól. Skjóllundarækt getur verið ágætis kostur við jafra tún- og kornræktar. Þeir geta orkað svipað og skjólbelti, brotið vind og aukið uppskeru nálæggra túna. Hægt er að planta í melkolla milli túna eða jafnvel í mjóa og/eða óreglulega túnbleðla sem erfitt er að nýta með sífelldum stærri traktorunum nútímans. Slíkir sneplar í og við tún og beitolönd geta einnig veitt skepnum skjól. Skjóllundir henta vel í landi sem þykir erfitt að nýta með beit og akuryrkju.

Árni H. Arnórsson.

Skjóllundasamkomulag sem gert er við Land og skóg dugar til 5 ára og verða að lokum þess tíma allir þeir skjóllundir sem urðu til í gegnum samkomulagið að fullu í eigu landeiganda. Þetta samkomulag má endurnýja ef ekki næst að planta í öll fyrirhuguð svæði innan setts tíma. Samkvæmt nýrri reglugerð (nr. 50/2026) þarf jörðin ekki lengur að vera lögbýli og geta því fleiri landeigendur átt þennan kost í dag.

Áhugasamir eru hvattir til að hafa samband við skógræktarráðgjafa Lands og skógar í sínum landshluta og/eða sækja um á land.is undir skógrækt og svo skjólbeltarækt. (island.is/umsokn-um-styrk-fyrir-skjolibeltarækt)

Fyrir stórhuga skógarbændur (>10ha) vil ég benda á verkefnið Skógrækt á lögbýlum. Þar eru fríðindin meiri en í skjóllundarækt, en kvaðirnar fleiri á móti og samningar sem gilda í 40 ár. Fleiri upplýsingar má finna á land.is undir skógrækt.

Höfundur er skógræktarráðgjafi hjá Landi og skógi.

HEIMILISOFBELDI ER EKKI EINKAMÁL

Breytum þessu saman. Skiptu þér af!

OFBELDISHRINGURINN.IS

Hágæða yleiningahús með polyurethan eða steinullar einangrun.

Límtrés burðarvirki.

Tilbúnar flasningar og fylgihlutir.

Rehau PVCu gluggar og hurðir.

Hönnun og teikningar.

Áralöng reynsla, hagstætt verð.

Grimseyjargata 1 - Sími 462 1332 - netfang: skarphedinn@husvis.is

LANDBOR
arnartangi@simnet.is

821 9019
840 2233

Vöurnar frá Interclamp eru fáanlegar í vefverslun
Sendum um land allt!

- Interclamp er alhliða framleiðsla á rötatengjum gerðum úr galvaniseruðu pottjárni til ótölulegra nota.
- Hönnuð til þess að geta reist fljótlega og auðveldlega traust mannvirki.
- Fimm mismunandi stærðir röra passa í Interclamp tengin.

Algengasta stærðin okkar D48 er komin aftur!

Sími: 453 8888 - Ópið virka daga kl. 9-17

Við Norðurlandsveg - 560 Varmahlíð

Erfðamengjaúrval og „Svarti kassinn“

– Af heimsráðstefnu um búfjárerfðafræði (WCGALP) 2026, þriðji hluti

Hér ætla ég að halda áfram með hugleiðingar um þróun kynbótafræði á heimsvísu í tengslum við heimsráðstefnu um búfjárerfðafræði (WCGALP) sem haldin var í Madison í Bandaríkjunum í júlí síðastliðnum.

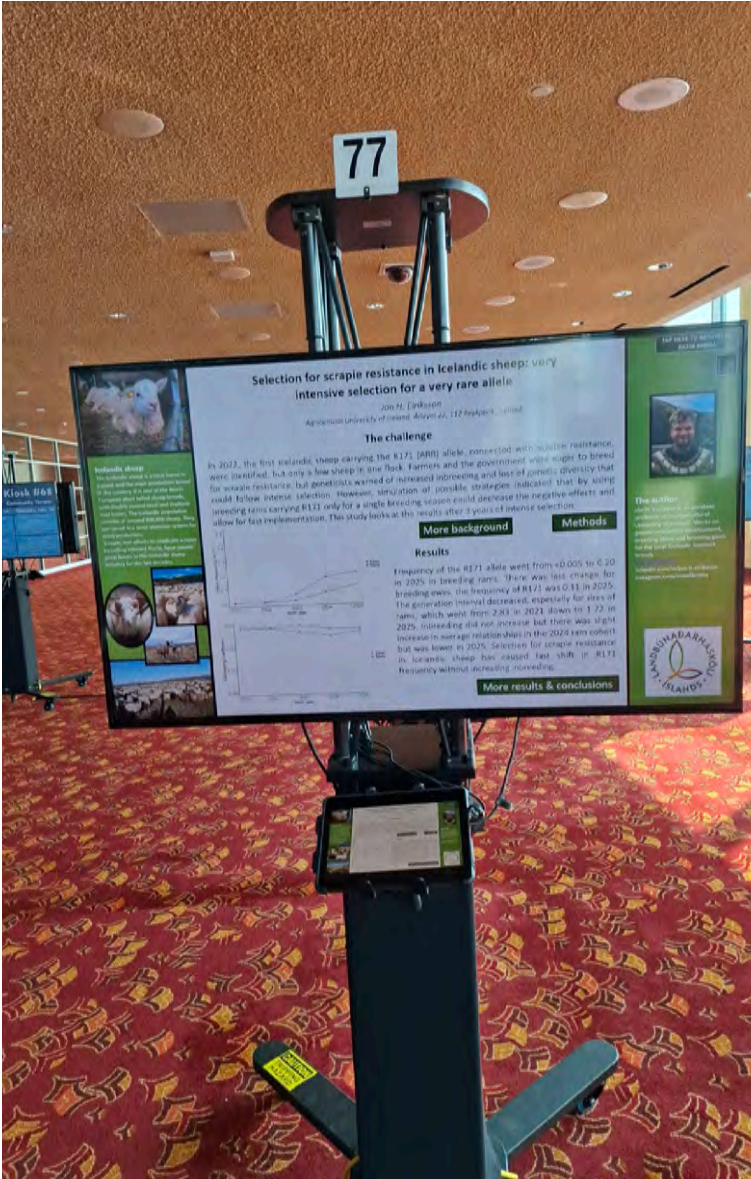
25 ár frá hugmyndinni um erfðamengjaúrval

Erfðamengjaúrval hefur verið áberandi á síðustu ráðstefnu en nú hefur það fest sig í sessi sem aðalaðferðin í kynbótum, að minnsta kosti fyrir nautgripi, svín og sauðfé víða í heiminum. Þess var minnst á ráðstefnunni að 25 ár eru liðin frá útgáfu vísindagreinar

Jón H. Eiríksson.

sem oftast er vitnað í fyrir að hafa kynnt aðferðafræðina sem erfðamengjaúrvalið byggir á. Þess var minnst með boðsfyrirlestri frá Ben Hayes, einum af höfundum greinarinnar. Hann horfði til framtíðar – hvernig er líklegt að aðferðirnar þróist næstu 25 ár.

Hugmyndin sem kynnt var í greininni fyrir 25 árum snerist í grófum dráttum um það að nýta arfgerðargreiningar á breytileikum sem er auðvelt að greina, dreift um allt erfðamengi skepnunnar, til að spá fyrir um kynbótagildi þeirra fyrir hvaða eiginleika sem verða vill. Það er gert án þess að reyna endilega að vita hvaða gen eru þar að verki. Þetta virkar vegna fyrirbæris sem nefnist samsætutengsl sem lætur arfgerðir í genum sem eru nærri hvert öðru á litningum fylgjast að. Tengingin milli arfgerðargreininganna og eiginleikanna sem unnið er með hverju sinni fæst einfaldlega með því að finna hvaða genasamsætur eru algengari hjá gripum sem eru góðir í eiginleikunum. Síðan er hægt að arfgerðargreina kálfa,

Greinarhöfundur var með rafrænt veggspjald um ræktun fyrir riðupoli og skyldleikarækt í íslensku fé. Mynd / Þinghúsið í Madison

lömb, grísi eða hvaða ungviði sem er og reikna strax á unga aldri nokkuð nákvæma spá um kynbótagildi þeirra byggt á arfgerðargreiningunum. Með því að velja kynbótagripi strax á unga aldri má þannig stytta kynslóðabilið

mikið í sumum tegundum sem stóreykur erfðaför. Í öðrum tegundum getur þetta aukið öryggi kynbótamats. Síðustu tæp 20 ár hafa þessar aðferðir verið teknar upp í æ fleiri búfjárfstofnum, meðal annars fyrir íslenska kúastofninn.

Framtíðarþróun erfðamengjaúrvals

Varðandi framtíðarþróun nefndi Ben að tækni til að keyra rýriskiptingu (meiðsu) í frumum í tilraunaglassi væri í þróun. Það myndi gera kleift að keyra margar „kynslóðir“ í tilraunaglassi, og með erfðamengjaúrvali væri fræðilega hægt að velja erfðafræðilega bestu frumurnar í hverri kynslóð. Með algengustu aðferðum sem núna eru notaðar í erfðamengjaúrvalinu er þó líklegt að spánnar yrðu fljótt mjög ónákvæmar eftir nokkrar kynslóðir því engar mælingar (t.d. á nyt eða vöðvabyggt) væri hægt að gera á frumunum til að sannreyna spána. Samsætutengslin á milli arfgerðanna sem eru greindar og þeirra sem hafa raunveruleg áhrif brotnar niður með hverri kynslóð sem gerir erfðamengjaspána ónákvæma. Lausnin sem Ben nefndi við þessu er að nýta raðgreiningargögn sem greina alla breytileika í erfðamenginu og komast því nær því sem hefur raunverulega áhrif. Með því móti mætti betur halda nákvæmni erfðamengjaspánna í margar kynslóðir.

Annað mögulegt þróunarsvið sem Ben talaði um eru nákvæmar erfðabreytingar, kallað gene-editing á útlensku, en með þeirri tækni er nú orðið hægt að gera mjög nákvæmar og stýrðar erfðabreytingar ef maður veit hvað það er sem á að breyta. Einstaka breytingar hafa þó yfirleitt ekki mjög stór áhrif en Ben nefndi að tæknina mætti nýta til að koma á stýrðum endurröðunum sem geta flýtt fyrir að erfðamengjaúrvalið skili bestu samsetningu genasamsæta. Þessu þyrfti að stýra þannig að mikilvægar setraðarblokkir, sem erfðamengjaúrvalið byggir meðal annars á, séu ekki brotnar upp.

Eitt atriði til viðbótar sem Ben nefndi er valið fyrir eiginleikum eins og frjósemi, heilbrigði og áfallapoli. Dæmi eru um það að erfðamengjaúrval hafi dregið úr árangri í þessum greinum og jafnvel leitt til hnignunar því árangurinn í vali fyrir framleiðslueiginleikum hefur verið mun meiri. Framleiðslueiginleikarnir eru svo oft með óheppilega erfðafylgni við heilbrigðiseiginleikana. Lausnirnar sem Ben nefndi voru svo sem ekkert byltingarkenndar og svipaðar aðferðum sem ég nefndi í síðustu grein, svo sem nýting á alls kyns mælitækni og tengdum eiginleikum til að safna gögnum um heilbrigði.

Svarti kassinn

Aðferðafræðinni sem erfðamengjaúrvalið byggir á, raunar enn þá frekar hefðbundið val eftir ætterni, hefur oft verið líkt við svartan kassa. Með því er vísað til þess að við vitum ekki vel hvað það er sem tengir arfgerðargreiningarnar við eiginleika skepnanna. Við vitum ekki hvaða gen það eru sem við erum að velja fyrir, hvaða próteinum þau skrá fyrir, hvort örveruflóra meltingavegarins hefur áhrif, og svo framvegis. Á ráðstefnunni voru settar upp fjórar sérstakar kappæður um ákveðin álitæfni tengd erfðarannsóknum búfjár og eitt þeirra var hversu mikilvægt er að fylla upp í svarta kassann fyrir kynbótastarfið. Mark Cooper frá Queensland-háskólanum talaði fyrir því að við ættum að greina undirliggjandi virkni, fylla í svarta kassann á meðan Oscar González-Recio frá Roslin-stofnuninni við Edinborgarháskóla í Skotlandi talaði fyrir því að við þyrftum ekki

að fylla upp í hann, tölfraeðilíkon væru nóg til að gera þessar tengingar. Niðurstaðan var eins og við var að búast ekki afgerandi, mismunandi aðferðir henta við mismunandi aðstæður.

Nokkuð hefur verið reynt til að brúa bilið á milli arfgerða og svipgerða með því að greina fjölbreyttari „mengi“ en bara erfðamengi, svo sem hvaða RNA er í frumunum, prótein í blóði eða afurðir efnaskipta í blóði. Þetta eru allt skref í ferlinu frá arfgerð (genum) yfir í einhvern mældan eiginleika sem við viljum bæta með kynbótum, sem sagt innan svarta kassans. Mér hefur virst að þessar greiningar séu ágætatar til að bæta líffræðilegan skilning okkar en þær hafa ekki endilega skilað miklu til kynbótastarfs. Mark Henryon, sem vinnur við svínakynbætur í Danmörku, sagði frá athugunum á því hversu mikið mætti bæta öryggi úrvals í svínakynbótum með því að greina efni í blóði sem segja til um efnaskipti. Niðurstaðan er að þar sé ekki eftir miklu að slægjast umfram það sem hægt er að gera með ætternisgögnum og hefðbundnum arfgerðargreiningum.

Eitt dæmi um að áhrif geta komið fram eftir nokkuð óvæntum tengingum (við fyrstu sýn) inni í svarta kassanum kom fram í fyrirlestri sem Daniel Brown frá Nýja-Englands-háskóla í Ástralíu flutti. Hann sagði frá rannsókn sem Sara de las Heras-Saldana, samstarfsskona hans, hafði að mestu unnið um skoðun á því hvaða gen hafa helst áhrif á þol kinda fyrir snikjudýrum, svo sem iðnaðormum. Þar kom kannski ekki mikið á óvart að fá fram gen sem vítað er að tengjast ónæmiskerfinu. Aftur á móti var áhugavert að gen sem tengjast lyktarskyni kom einnig ákveðið fram sem áhrifavaldur þarna. Það er trúlega vegna þess að kindur nýta lyktarskyn að einhverju leyti til að velja beitargröður og meðal annars til að forðast gras með skit sem er líklegt að í sé ormasmit.

Fjölbreytt erindi á ágættri samkundu

Í þessum greinum hef ég nefnt eitt og annað sem mér þótti áhugavert á WCGALP-ráðstefnunni 2026. Fjölmargt annað áhugavert kom þar fram sem ég ymist náði ekki að fylgjast með eða nennti ekki að skrifa um hér. Þar má til dæmis nefna erfðir á að kindur ganga úr ullinni, sem þýkir víða orðið eftirsóknarverður eiginleiki þar sem ullarverð er lágt og kostnaðarsamt að þurfa að rýja fé. Eins erfðarannsókn á bragðgæðum lambakjöts, þróun á reikniðaðferðum í kynbótafræði, skordýrakynbætur, kynbætur eldisfiska og svo framvegis. Í heildina var þetta vel lukkuð ráðstefna þó staða heimsmálanna hafi ekki hjálpað skipuleggjendum. Lokakvöldið endaði með heilmiklu dansballi, þar sem hinir fjölmörgu Suður-Ameríkumenn sem starfa á þessu sviði nutu sín kannski betur en misklunnalegir norrænir kynbótanörðar.

Í skipulagsnefnd fyrir ráðstefnuna voru þrír prófessorar í premur bandarískum háskóla (en ekkert þeirra þó borið og barnfætt í Bandaríkjunum), þau Jack Dekkers frá Ríkisháskólanum í Iowa, Alison Van Eenennaam frá Kaliforníu-háskóla í Davis og Guilherme Rosa frá Wisconsin-háskóla í Madison. Næst verður svo fundað í Flórens árið 2030.

Höfundur er lektor við Landbúnaðarháskóla Íslands.

☎ 779 1886
✉ skrallie@skralli.is

QUALITY by GIGANT
HJÓLAGRÖFUVAGNAR

FYRIR ÞÁ KRÖFUHÖRÐU

SVEIGÐUR FRAMGAFL
HARDOX® 500 TUF STÁL
VÖKVAVÖR
VERKFERAKASSI
SÉRHANNAÐ BREMSUKERFI FYRIR HJÓLAGRÖFUR
HAFÐU SAMBAND Í DAG!

... OG FESTINGAR FYRIR GARDVERKFERI OG LED LJÓS OG MARGT, MARGT FLEIRA.

Almennt hefur umræða um fóðurparfir hesta verið minni en hjá öðrum búfjártegundum. Mynd / Claire Nolan

Heygæðin og hesturinn

Það er farið að stytta í veturinn og að hestar verði teknir inn úr sumarhólfum þar sem þeim hefur verið beitt á graslandi. Hvort sem þeir eru að fara á innanhússgjöf eða útígang, er mikilvægt að hafa í huga að passa upp á að fóður-breytingarnar verði ekki of miklar og skarpar. Því skiptir miklu máli að vita hvers konar fóður menn hafa í höndunum fyrir veturinn.

Í BS-ritgerðinni *Fóðrun hesta á húsi yfir vetrartímann* árið 2015 voru hestamenn spurðir út í fóðrun hestanna. Þar sást að ákvarðanir um fóðrun þeirra eru að mestu byggðar á holdafari hestsins og magni heysins, en minna var horft til efnainnihalds þess. Lítið er um að hestamenn láti efnagreina heyin sem þeir eru með, þrátt fyrir að áhugi sé til staðar hjá mörgum. Heysýnatakan hefur hins vegar ekki náð vinsældum í hestamenskunni og er þá frekast nýtt þegar menn eru að eiga við hesta með fóðurtengd vandamál. Almennt hefur umræða um fóðurparfir hesta verið minni en hjá öðrum búfjártegundum. Hluti af ástæðunni fyrir þessu er líklega sá að hesturinn er ekki ræktaður með tilliti til framleiðslu og því hafa rannsóknir á næringarþörfum hans oft fengið minni athygli en rannsóknir hjá öðrum búfjártegundum. Í nautgripa- og sauðfjárrækt er fóðrunin mikilvægur þáttur í að hámarka afurðir gripanna. Hjá hestum hefur aðalfókusinn í fóðrun hins vegar beinst að því að passa upp á holdafar þeirra og þá sérstaklega að passa upp á að fóðrið sé ekki of orkuríkt til að minnka líkurnar á að hestarnir verði of feitir eða fái hrossasótt.

Þótt mikilvægt sé að forðast of orkuríkt fóður má ekki gleyma því að fóðrið má heldur ekki vera of orkusnautt. Hestar þurfa prótein, steinefni, vítamín og vatn til að viðhalda eðlilegri líkamsstarfsemi. Stór hluti þessara efna kemur úr fóðrinu sem þeir éta en hluti kemur annars staðar frá. Samsetning þessara efna er ólík eftir fóðrinu. Sum efnin þarf að sækja í bætiefni og kjarnfóður en stærsti hluti þeirra kemur úr gróffóðrinu og því er mikilvægt að efnasamsetning þess passi hestunum. Þarfir hrossanna eru breytileg eftir aldri og notkun. Fylfullar merar, folöld og trippi eru með hærri orkuþarfir og þurfa meira prótein en aðrir hópar. Keppnishestar eða reiðhestar í mikilli notkun þurfa einnig næringarrikara fóður en hestar á úthaga til að vinna

upp á móti orkunni sem þeir eyða. Hestar á útígangi geta aftur á móti nýtt orkuminna fóður til að mæta helstu orkuþörfum sínum, en engu að síður þarf að fylgjast með að næringarþörfum þeirra sé fullnægt. Of orkumikið fóður í miklu magni getur fljótt leitt til ofþyngdar sem veldur auknu álagi á fætur og bein hestanna og getur dregið úr endingu þeirra. Of mikið af auðmeltanlegum næringarefnum (sterkju, sykurs og próteins) getur valdið truflunum í meltingarvegi og valdið þannig vindkveisu, hrossasótt eða hófkreppu. Langvarandi fóðrun með of tormeltu og efnasnaudu fóðri getur hins vegar dregið úr örverustarfsemi í viðgirninu og þar með dregið úr fóðurnýtingu hrossanna.

Eins og áður var nefnt eru ákvarðanir um fóðurmagn hesta að mestu leyti byggðar á holdafari þeirra. Hins vegar er ekki hægt að treysta aðeins á holdafarið til að segja til um gæði fóðursins, skortur á stökum efnum í fóðrinu getur haft skaðleg áhrif á heilsu hestanna án þess að það sjáist á holdafari þeirra. Kenningar eru um að kalsíum og fosfórskortur auki líkurnar á að hestur fái múkk þótt það sé ekki staðfest með rannsóknum. Einnig sækja vöðvar hestanna kalsíum og fosfór í forða beinanna, þegar það er skortur á þeim efnum í fóðrinu og skila því aftur ef það er ofgnótt. Viðvarandi skortur getur því valdið því að vöðvarnir fari að ganga á forða beinanna og veikja þau. Þetta eykur áhættu á að beinin skekkist eða brákist. Ofgnótt af kalsíum og fosfór í fóðrinu dregur hins vegar úr upptöku magnesíums sem er mikilvægt til myndunar beina og tanna. Samræmi þessara efna er því mikilvægt þar sem þau spila saman. Lengi mætti upp telja áhrif einstakra steinefna og vítamína á líkamlega og andlega heilsu hestanna.

En greinilegt er að til þess að hámarka gæði fóðrunar er mikilvægt að búa yfir góðum upplýsingum um næringuna sem hestarnir eru að fá. Það getur verið talsvert flókið að vera með nákvæmar upplýsingar um efnainnihald sumarbeitarinnar en er auðveldara að nálgast þær upplýsingar um vetrarfóðrið með heyefnagreiningum. Með því að byggja fóðrun á mælingum fremur en ágiskunum er auðveldara að tryggja að hestarnir fái rétt magn orku, próteina og steinefna yfir vetrarmánuðina. Það stuðlar að betri heilsu, aukinni velferð og markvissari fóðrun hrossa. Hægt er að nálgast frekari upplýsingar og panta heyefnagreiningu á heimasíðu RML.

Höfundur er ráðunautur á rekstrar- og umhverfissíðu RML.

ULLARVIKAN · ICELANDIC WOOL WEEK · 2026

Ull er okkar gull

MÁLÞING UM ÍSLENSKU ULLINA

Haldið á Hótel Örk, Hveragerði,
Þriðjudaginn 29.09.2026 kl. 16:00- 18:00

MÁLÞINGIÐ ER ÖLLUM OPIÐ OG AÐGANGUR ÓKEYPIS

Ullarvikan er tileinkuð íslensku sauðkindinni, ull og ullarhandverki og er hún skipulögð af sjálboðaliðum. Hátíðin er sannkölluð upplifun fyrir okkur öll sem elskum íslensku ullina. Ullarvikan 2026 er með fjölmörgum opnum viðburðum s.s. þrjónakaffi, rúning, sýningar, umræður og fyrirlestra. Málþing um íslensku ullina með frábærum erindum er einn þessara viðburða. Flutt verða erindi um fjölbreytta þætti frá ullarframleiðslu til sölu á ullarvörum og allt þar á milli.

Dagskrá

Reynir Þór Jónsson bóndi og rúningsmaður talar um áskoranir og tækifæri í sauðfjárrækt.

Hulda Brynjólfsdóttir, Uppspuna talar um vinnslu á ull í smáspunaverksmiðju

Sigurður S. Gunnarsson, framkvæmdastjóri flytur erindi um ullarvinnslu ístex

Ragna S. Bjarnadóttir, fagstjóri í fathönnun við LHÍ flytur erindi um rannsókn á handþrjóni.

Margrét Jónsdóttir framkvæmdastjóri Ullarversluninni Þingborg fjallar um markaðsmál á ullarhandverki

Þallborðsumræður og spurningar úr sal.

FUNDARSTJÓRI

Elísabet S. Jóhannsd. Sörensen, formaður Feldfjárræktarfélagsins

WWW.ULLARVIKAN.IS

27. SEPTEMBER – 03. OKTÓBER 2026

Ullarvikan er skipulögð af sjálfböðaliðum. Takk fyrir stuðninginn! ❤️

Fjárgrindur

Léttar og meðfærilegar fjárgrindur.
Til í tveimur stærðum, 1,22m og 1,83m.
Bæði með neti og ekki með neti.

WWW.KB.IS

Kaupfélag Borgfirðinga / Egilsholti 1 / 310 Borgarnesi / S: 430 5500 / verslun@kb.is

Systkinin Margrét og Halldór og óþekktur aðili með þeim.

Fríða og Sverrir.

Nýi Hrosshagi.

Helvítis fantur ertu!

– Gunnar Ingi Gunnarsson yfirlæknir átti sín bestu ár í Hrosshaga

Út er komin bókin Helvítis fantur ertu! en í henni skráir Guðjón Ingi Eiríksson æviminningar Gunnars Inga Gunnarssonar, sem lengi var yfirlæknir á Heilsugæslustöðinni Árbæ. Bestu ár sín, mótunarárin að eigin sögn, átti hann á bænum Hrosshaga í Biskupstungum. Grípum nú niður í frásögn hans um Hrosshaga.

Sverrir frændi skrópar í skólanum

Í fjögur sumur, frá 1956 til 1959, var ég í sveit hjá Sverri Gunnarssyni, fððurbróður mínum, í Hrosshaga í Biskupstungum en bærinn var hjáleiga frá biskupssetrinu í Skálholti, gegnt Torfastöðum. Þarna leið mér afskaplega vel og á vorin gat ég varla beðið eftir því að skólaárinu lyki svo að ég kæmist austur í sveitina.

Það er saga að segja frá því af hverju Sverrir frændi gerðist bóndi. Hann gekk í Austurbæjarskólann en einn daginn, ári eftir að hann fermdist, hætti hann að láta sjá sig þar. Hann fór þó að heiman á morgnana með skólatöskuna sína,

eins og pabbi, sem var tveimur árum eldri. Amma og afi héldu að þeir væru samferða í skólann en einhvers staðar á leiðinni urðu þeir viðskila hvor við annan. Pabbi fór í skólann. Sverrir stakk sér aftur á móti á milli húsa og hvarf út í buskann en gætti þess jafnframt að koma aftur til síns heima þegar „skóladeginum“ væri lokið.

Pabbi vissi auðvitað af þessu skrópi hjá Sverri. Hann ákvað samt að nefna þetta ekki við foreldra þeirra. Hvers vegna hann kaus að gera svo hefur alltaf verið mér hulin ráðgáta, enda var hann elstur í fjögurra systkina hópi og þekktur fyrir að sýna þeim yngri ást og umhyggju, fyrir nú utan að meta foreldra sína mikils.

Sverrir komst upp með þetta hátterni í allmarga daga og þannig var einnig ástatt um nokkra af skólabræðrum hans. Þetta voru nefnilega samantekin ráð og á meðan jafnaldrar þeirra sátu sveittir yfir skræðum eða reigðu búka í leikfimi fóru þeir huldu höfði í einhverju skúmaskoti, viðsfjarri nefniföllum, kvaðratrótum, kroppaæfingum og öðru því sem

hreinlega átti ekki upp á pallborðið hjá þeim.

Það var eins og skóla-stjórnendurnir og kennararnir kærðu sig kollótta um þótt sömu nemendurna vantaði dag eftir dag í skólann, án þess að nokkur tilkynning bærst um ástæður fyrir fjarvistunum. Undarlegt? Já, á því leikur enginn vafi.

Þrátt fyrir að pabbi hefði ekki orð á þessu athæfi Sverris og ekkert heyrdist frá skólanum um þetta leyndardómsfulla brottvarf hans þaðan komust afi og amma engu að síður að hinu sanna. Hvernig það vildi til veit ég ekki. Sömuleiðis hef ég ekki hugmynd um hvað frændi minn, ásamt vinum sínum, var að gera þegar hann átti að vera í skólanum en var þar ekki. Þessu brólti þeirra fylgdi engin önnur óregla en sú að fara á svig við reglur skólans.

Sverrir var ágætur námsmaður, þegar því var að skipta, en hefur á þessum tíma verið haldinn miklum skólaleiða og kannski blandaðist einhver angi af uppreisn þarna saman við. Afí reyndi að sjálfsgöðu að koma Sverri aftur í skólann en

Gamli Hrosshagi.

það reyndist honum þrautin þyngri. Strákurinn tók það ekki í mál. Þá datt afa það í hug að koma honum í sveit. Það leist syni hans betur á. Þetta reyndist snilldarlausn, bæði „hér og nú“ og ekki síður þegar fram liðu stundir.

Sverrir var sendur í sveit til roskinna systkina, Halldórs og Margrétar Halldórsbarna, í Hrosshaga, sem fyrr er nefndur. Þetta var eldgamalt burstahús en afar þrífalegt og vel við haldið. Þau höfðu búið ein í kotinu um langt skeið, nægjusöm og dugleg. Hvorugt þeirra hafði gengið í hjónaband og þau áttu engin börn. Engum ættingjum, nema þá ef til vill fjarskyldum, var heldur til að dreifa. Þau voru því hálf í hvoru einstæðingur, nema að þau höfðu hvort annað og svo auðvitað kindur og kýr. Líf þeirra snerist um skepnurnar.

Afi þekkti til systkinanna og bað þau að taka Sverri að sér og „gera úr honum mann“. Það var auðsótt mál. Sverrir var sjálfur einkar sáttur með þessa niðurstöðu og svo fór að hann átti meira eða minna heima þarna upp frá því. Hann var kominn í skóla lífsins, kannski heldur fyrr en æskilegt hefði verið, en hverjum stóð ekki á sama um það? Mestu máli skipti að honum liði vel og sunnlenska náttúran lék við hann.

Þannig vildi til að Magnús bóndi lést nokkrum misserum eftir að Sverrir gerðist vinnumaður í Hrosshaga. Andlát hans varð til þess að Margrét fór að leiða hugann að því hvað yrði nú um býlið þegar að jarðvist hennar lyki. Hún velti þessu vel og lengi fyrir sér en kom síðan að máli við Sverri og gerði honum tilboð: Ef þú ferð í Bændaskólann á Hvanneyri og útskrifast þaðan færðu Hrosshaga og allt sem bænum fylgir að gjöf frá mér!

Föðurbróðir minn ætlaði varla að trúa sínum eigin eyrum og skal engan undra. Hann hafði aldrei velkst í vafa um velvild Margrétar í sinn garð en á þessu átti hann alls ekki von. Reyndar hafði hann

ekkert velt því fyrir sér hvað yrði um Hrosshaga þegar Margrét væri öll. Framtíð hans sjálfs var líka óskrifað blað. Hann hafði bara lifað frá degi til dags í sveitinni og kunnad því afskaplega vel.

Tilboðið, sem var eins konar áskorun, var tvímælalaust lottóvinningur fyrir ungling sem hafði flosnað upp úr skóla og átti ekkert fastmótað fyrir fullorðinsárin. Og þau voru handan við hornið.

Nú var það undir Sverri komið að verða sér úti um þá menntun sem gerði hann að búfræðingi. Amma og afi voru auðvitað ánægð með það hvernig væri að rætast úr „týnda syninum“ og þau studdu hann fjárhagslega til námsins á Hvanneyri. Þaðan lauk hann svo prófum á tilskildum tíma. Þá var árið 1948 og hann hélt rակleitt í Hrosshaga, þó ekki einn því með honum var konuefnið hans, Ólöf Fríða Gísladóttir, alltaf kölluð Fríða, frá bænum Ölkeldu á Snæfellsnesi. Hún hafði verið í Húsmæðraskólanum að Varmalandi, sem er stutt frá Hvanneyri, en algengt var að kærleikar væru á milli nemenda skólanna og það svo kirfilegir í sumum tilfellum að úr því varð hjónaband.

Sverrir og Fríða höfðu búið í Hrosshaga í átta ár þegar ég kom þangað fyrst sem sumarstrákur, 1956. Þrjá syni áttu þau orðið og svo var Margrét þarna líka og undi hag sínum afar vel hjá húsráðendunum og krökkunum þeirra. Það var af sem áður var þegar þau voru bara tvö á bænum, hún og Magnús, bróðir hennar.

Íbúðarhúsið í Hrosshaga var lítið í fermetrum talið og aðeins var um eitt svefnherbergi að ræða. Þar sváfu hjónin, Sverrir og Fríða. Framan við það var svokallað alrými. Það var allt í senn; stofa, borðstofa og svefnálma fyrir aðra á heimilinu. Þar vorum við með rúmstæði meðfram veggjunum; ég, Margrét og þrír synir hjónanna.

Næsta sumar, 1957, var annað uppi á teningnum með húsakynnin.

ALLT FRÁ FYRSTU HUGMYND AÐ FULLBÚNU HÚSI

- Hönnun og ráðgjöf
- Framleiðsla
- Uppsetning
- Verkefna- / byggingastjórn

Súlur stálgrindarhús fyrir atvinnu-, iðnaðar- og íbúðarverkefni

 kristjan@sulurehf.is

 www.sulurehf.is

 669 0803

Sverrir hafði, með aðstoð góðra manna á undanförunum árum, byggt yfir fjölskylduna tveggja hæða hús á landi sínu, ofan við gamla bæinn. Nú var hún flutt í það og orðið rýmra um alla. Margrét hafði fengið herbergi út af fyrir sig og bræðurnir þrír deildu saman öðru. Enginn þurfti lengur að hírast þar sem allir gátu gengið um. Var þó aldrei undan því kvartað á meðan svo var.

Ég fékk vistarveru undir súð og við vorum þar tveir, því nýr liðsmaður var kominn til starfa á bænum sumarlangt, náskyldur mér og árinu eldri, 12 ára gamall.

Gunnar Rafn Jóhannesson

Herbergisfélaginn minn og jafnframt frændi var Gunnar Rafn Jóhannesson. Við þekktumst ágætlega en hann var systursonur Ingibjargar, föðurömmu minnar. Hann var þá nýbúinn að missa móður sína. Andlát hennar bar snöggst að og hann glímdi við það sem stundum fylgir áföllum eins og þessum og kallast „stupor“ á máli læknisfræðinnar. Fólk í þessu ástandi bregst lítið sem ekkert við ytri áreitum, það sýnir engin svipbrigði og sumt af því missir málið. Þannig var þetta með frænda minn. Ég gerði margar tilraunir til að spjalla við hann en það varð ekkert úr samræðum. Hann var fangi í eigin líkama. Þagði bara dag eftir dag og gerði mest lítið. Þannig gekk þetta í þrjár til fjórar vikur.

Ég vissi það vitaskuld ekki þá, 11 ára gamall, hvað amaði að Gunnari Rafni. Vafalaust hefur safnast upp í mér pirringur vegna samskiptaleysis við hann og á

endanum gerði ég nokkuð sem ég sá jafnharðan eftir og hef í rauninni aldrei skilið af hverju ég gerði. Það var í hádeginu. Við sátum tveir einir eftir við eldhúsborðið þegar

loksins úr læðingi og vel það, hefði eflaust getað hlaupið uppi blettatígur! Hann náði mér strax, henti mér í jörðina, tók svo 40 lítra mjólkurbrúsa, hóf hann á loft og sagði reiðilega: „Ég ætla að mölva á þér hausinn!“

Þetta var það fyrsta sem ég heyrði hann segja í Hrosshaga! Sem betur fer heyrði Sverrir, frændi okkar, það einnig og sá auk þess hvað verða vildi. Hann stökk til og ég held svei mér þá að hann hafi þarna komið í veg fyrir morð.

Gunnar Rafn grét það sem eftir var af deginum og hann var ekki í herberginu okkar um nóttina. Svo var eins og það létti til í huga hans, við förum að tala saman og urðum hálfgerðar samlokur næstu árin – unnum saman eitt sumarið enn í Hrosshaga, síðar nokkur sumur hjá Íslenskum aðalverktökum, vorum enn fremur samferða í læknanámi seinna meir og svo vinnufélagar í mörg ár á Heilsugæslustöðinni Árbæ.

Ég er helst á því að einhver æðri máttur hafi troðið sér inn í hausinn á mér og fengið mig til að segja þessi ljótu orð við Gunnar Rafn; orðin sem í rauninni brutu ísinn og sneru honum til baka í raunheima. Að mér hafi einfaldlega verið falið það hlutverk að liðsinna honum með þessum harkalega hætti, því ekkert mýkra hefði dugað til. Skemmtilegast er þó til þess að hugsa að þetta skyldi vera upphafið að ævilangri vináttu þeirra tveggja sem þarna bárust á banaspjótum.

ég allt í einu halla mér yfir það, horfi djúpt í augun á honum og segi: „Mikið djöfulli er það gott að mamma þín skuli vera dauð!“

Gunnar Rafn skreið yfir borðið, gaf frá sér hljóð eins og sært dýr, og reyndi að grípa í mig. Ég vék mér undan, hljóp síðan út og taldi víst að hann myndi alls ekki ná mér, enda hafði ekki verið svo mikið lífsmark með honum frá því að hann kom í Hrosshaga. En ... Gunnar Rafn, í þessum ham, þegar öll orkan innra með honum leystist

INNKAUPAÞJÓNUSTA

Við veitum viðskiptavinum okkar innkauparáðgjöf og innkaupaþjónustu og tökum að okkur framkvæmd útboða, óháð tegund innkaupa

...
www.consensa.is - consensa@consensa.is

STARTARAR OG ALTERNATORAR Í MIKLU ÚRVALI

RAFGEYMAR OG
RAFBÚNAÐUR
FYRIR DRÁTTAR-
OG VINNUVÉLAR.

Glerárgata 34b, 600 Akureyri • S4611092 • asco@asco.is

BÍLARAFMAGN

Öflug Lýsing
þegar mest á reynir

Fjölbreyttar lausnir fyrir ólíkar aðstæður

TRIME býður upp á öfluga dísil- og rafhlöðuknúna ljósaterna sem sameina afköst og hagkvæman rekstur. Rafhlöðuknúnu turnarnir eru hljóðlátir og án útblásturs og henta því vel við næturvinnu. Hægt er að tengja saman fleiri turna fyrir stærri vinnusvæði.

Hafðu samband við **Adolf Þ. Andersen** í **590 5135** eða adolf@klettur.is og kynntu þér lausnir sem henta þínum rekstri.

- Loft í loft
- Loft í vatn
- Vatn í vatn

Varmadælur
Vörukaup ehf

516-2600 vorukaup@vorukaup.is **vörukaup**

BÆNDAGED
Geðorðin 10

- Hugsaðu jákvætt, það er léttara
- Hlúðu að því sem þér þykir vænt um
- Haltu áfram að læra svo lengi sem þú lifir
- Lærðu af mistökum þínum
- Hreyfðu þig daglega, það léttir lund
- Flæktu ekki líf þitt að óþörfu
- Reyndu að skilja og hvetja aðra í kringum þig
- Gefstu ekki upp, velgengni í lífinu er langhlaup
- Finndu og ræktaðu hæfileika þína
- Settu þér markmið og láttu drauma þína rætast

baendaged.bondi.is

Sagnabáttur:

Horfinn er séra Oddur

Kristján B. Jónasson
kbjonasson@gmail.com

Sveinn Pálsson, náttúrufræðingur og lækni, hélt dagbók öll sín fullorðinsár og í fréttánnál sem hann skráði mánaðarlega í dagbókina um tíma ritar hann að í nóvember árið 1786 hafi sú fregn borist til hans að Nesi við Seltjörn, að presturinn á Miklabæ í Skagafirði, Oddur Gíslason, hafi drukkað í Héraðsvötnum. Sveinn þekkti vel til Odds. Sveinn og eiginkona prestsins, Guðrún Jónsdóttir, voru bræðrabörn. Jón Guðrúnarfaðir hafði tekið við brauðinu í Goðdölum af afa þeirra, Sveini Pálssyni, og þar á bæ hafði Guðrún alist upp.

Oddur kvæntist Guðrúnu 13. júní 1777 í dómkirkjunni á Hólum í Hjaltadal, steinkirkjunni sem enn stendur. Hana hafði faðir Odds, Gísli Magnússon Hólabiskup, látið reisa og vígt árið 1763. Þá var Oddur fjarri góðu gamni, staddur í Kaupmannahöfn þar sem hann streitist við að tileinka sér guðfræði til undirbúnings sínu framtíðarstarfi. Hann innritaðist í Hafnarháskóla skömmu fyrir júl árið 1762 og brautskráðist þaðan árið 1765 með herkjum, lágfleygri þriðju einkunn. Sigldi að því búnu heim í föðurgarð á Hólum. Eftir að Gísli, faðir hans, var látinn kom það í hlut nýs biskups, Árna Þórarinssonar, að meta umsókn Odds um mektarbrauðið Laufás við Eyjafjörð. Við það tækifæri ritaði Árni að hann gæti ekki forsvarað að biskupssonurinn fengi framgang því til þess væru gáfur hans of „mádelige“, eins og það hét á embættismannadönsku 18. aldar. Oddur var einfaldlega ekki nógu greindur. Þeir sem lýstu Oddi geta þess honum þó til hróss að hann hafi verið friður sýnum, stór og karlmannlegur og gæddur fallegri söngrodd.

Solveig sker sig

Um nýár 1787 fékk Sveinn Pálsson síðan betri fréttir af því sem hafði gerst

„Morguninn eftir nartaði hestur hans í haustgrösin við varpann með taumana niðri og hnakkinn enn girtan og þurra lend. Við bæjarhelluna lágu vettlingar Odds og svipa, sumir segja að hún hafi verið brotin í tvennt.“ Myndin er af Miklabæ. Mynd / Minjasafnið á Akureyri

á Miklabæ þá um haustið. Í fréttánnál sinn ritar hann að séra Oddur sé þegar allt komi til alls ekki drukkaður heldur horfinn.

Oddur hafði fengið Miklabæ fæinum árum eftir heimkomuna frá Höfn, var vígður þangað 1. nóvember 1767. Í millitiðinni var hann föður sínum innan handar sem ritari og reddari á Hólum. Það var nú venjan að prestar giftu sig um líkt leyti og þeir fengu brauð en Oddur sýndi enga tilburði í þá átt. Það var ekki fyrr en mágur hans fór í málin, meistari Hálfán Einarsson, rektor Hólaskóla, sem átti systur Odds, Kristínu, að Oddur fullnustaði óskamynd hins lúterska sóknarprests, giftist og jók kyn sitt.

Fram til þess að Oddur kvæntist Goðdala-Guðrúnu var hann að sögn heimildamanna með bústýru á Miklabæ sem hét Solveig. Ekki er

vitað hvers dóttir hún var né hvaðan hana bar. Þess er hins vegar getið allvíða að Solveig hafi fyrirfarið sér árið 1778 með því að skera sig á háls. Hallgrímur Jónsson djákni segir í annál sínum að það hafi gerst laugardaginn fyrir pálmásunnudag sem þetta ár bar upp á 11. apríl. Segir Hallgrímur að séra Oddur hafi komið að Solveigu þar sem hún lá í andarslitrunum og orðið svo mikið um að presturinn féll í öngvit og þegar hann rankaði við sér hafi Solveig verið öll.

Jón Espólin segir frá þessum atburðum allnokkru síðar í Skagfirðingasögu sinni og eins og sönnum sagnamanni sæmir skerpir hann vel á katlinum. Nú ávarpar Solveig vinnukonu sem kemur að henni í heytóft þar sem Solveig vann voðaverk sitt og segir: „List þér ekki vel á mig núna?“ og er hún þá nýbúin að opna hálsæðarnar. Áður

hefur Solveig sagt að hún muni njóta Odds dauð, fyrst hún gat það ekki kvik. Ástæða þess að við vitum svo lítið um Solveigu er meðal annars sú að í kirkjubók Miklabæjar frá þessum árum hefur verið vandlega klippt burt stykki úr einu blaðinu, einmitt frá árinu 1778 þar sem andlát Solveigar hefði að öllum líkindum annars komið við sögu. Sá sem vann þetta verk hefur augljóslega ekki viljað að opinberar skrár geymdu nafn Solveigar eða tilefni andláts hennar. Fyrir vikið vitum við heldur ekki föðurnafn hennar. Engin ástæða er hins vegar til að efast um að hún var til og að hún féll fyrir eigin hendi þetta ár. Hvort sjálfsmorð Solveigar og hvarf Odds átta árum síðar tengjast er svo önnur saga, þótt þjóðsagan hafi vendilega ofið örlög þeirra saman. Við vitum heldur ekki hvort Oddur fór fram á að Solveigu mætti jarða innangarðs eins og margir segja söguna, né vitum við hvar Solveig var að endingu husluð, en löngu síðar töldu menn sig þekkja hana þegar kirkjugarðurinn í Miklabæ var stækkaður til norðurs árið 1914 og kvenmannsbein og kistuleifar fundust. Allt var þetta grafið aftur, innangarðs, en síðan grafið upp að nýju sumarið 1937 eftir tilsögn að handan og beinin jarðsett í Glaumbæ af séra Lárusi Arnórssyni sem þá þjónaði Miklabæ, að beiðni Solveigar sjálf frá handanlífinu.

Presturinn hefur ei síðan sést

Sunnudaginn 1. október 1786 reið Oddur fram í Silfrastaði til að messa, en þeirri kirkju þjónaði Miklabæjarprestur þá og löngum síðar. Að messu lokinni reið Oddur svo heim í Miklabæ en kom við hjá nágranna sínum, Vigfúsi Scheving á Viðivöllum, og drakk þar kaffi. Dvaldist Oddi á Viðivöllum fram í myrkur. Ekkert óeðlilegt er að merkja um embættisfærslu Odds af opinberum plöggum, kirkjubók eða skýrslum til biskups, en allir sem rituðu um atburðina á Miklabæ tilgreina að Oddur hafi ekki alveg gengið heill til skógar árin áður en hann hvarf. Til að mynda hafi hann eftir andlát Solveigar orðið svo myrkfælinn og lítill í sér að hann treysti sér ekki einn milli bæja. Fyrr hafi þetta fríða karlmenni ekkert vílað fyrir sér en eftir að Solveig var öll kom í hann merarhjarta. Þarf ekki að efa það. Þessi voðaatburður hlýtur að hafa setið í heimilisfólki á Miklabæ og á tímum þegar fólk var bjargfastlega sannfært um að sáluhjálp

þess skipti máli var sjálfsmorðið hin ítrasta synd. Svikarinn Júdas hafði líka fyrirfarið sér og þar með hafnað náðinni sem stendur öllum til boða, jafnvel hinum versta glæpamanni, sé iðrast af heilum hug. Þegar myrkrið gleypir sálmar og þær sjá ekki einu sinni náðarljós fagnaðarerindisins eru þeim allar bjargar bannaðar.

Þetta kvöld þegar Oddur reið heim á leið eftir kaffisopann hjá Scheving vilja sumir meina að vinnumaður á Viðivöllum hafi fylgt honum svo hann kæmist klakklaut heim á Miklabæ. Það er ekki langur spölur. Vart tekur nema litla stund að komast milli bæjanna sé greitt riðið. Af þeim sökum hafi Oddur sent vinnumanninn heim miðja vegin milli bæjanna. Oddur reið því einn heim síðasta spölinn þessa örlaganótt fyrir sléttum 240 árum.

Morguninn eftir nartaði hestur hans í haustgrösin við varpann með taumana niðri og hnakkinn enn girtan og þurra lend. Við bæjarhelluna lágu vettlingar Odds og svipa, sumir segja að hún hafi verið brotin í tvennt. Enginn hafði orðið var við neitt um nóttina, Oddur hafði ekki guðað á glugga né gert vart við sig með öðrum hætti.

Gerð var mikil leit að presti sem tugir manna og kvenna tóku þátt í og var leitað á aðra viku. En ekkert fannst. Oddur var einfaldlega horfinn.

Sýslumaðurinn seinheppni

Þetta var annað viðkunna mannhvarfið á embættistíð Vigfúsar Scheving. Sex árum áður höfðu Reynistaðabræður horfið á Kili og í nokkur ár hafði Vigfús reynt að varpa ljósi á þá atburði með yfirheyrslum og eftirgrennslnum, en árangurslaust.

Nú kom upp nýtt dularfullt mannhvarf. Strangt tiltekið var Vigfús sýslumaður sjálfur viðriðinn það því hann var með þeim síðustu sem ræddu við Odd áður en hann hvarf út í myrkið. Vigfúsi er lýst í heimildum sem einstöku gæðablóði, stilltum og þrúðum manni sem fátt haggði. Raunar segir Hólabiskup, Árni Þórarinsson, að Vigfús hafi verið um skör fram miskunnssamur. Vigfús var kynstór maður og börn hans giftust öðru kynstóru fólki, sem allt var náskýlt þeim. Magnús konferensráð Stephensen og systir hans, Ragnheiður Ólafsdóttir Stephensen, giftust því bæði börnum Vigfúsar og Önnu Stefánsdóttur, eiginkonu hans, sem jafnframt var föðursystir þeirra Stephensenssystkina.

Sú kenning komst fljótlega á kreik að allt þetta áttstóra fólk hafi ekki afborið að Oddur Gíslason hafi einfaldlega fyrirfarið sér, líklegast með því að fleygja sér í Héraðsvötn, og þaggað málið niður. Í kirkjubók Miklabæjar stendur til að mynda ekki stafkrókur um andlát Odds, hann bara gufar upp. Í bréfi til Sveins Pálssonar sem Ragnheiður Þórarinsdóttir í Viðey sendi honum til Kaupmannahafnar í ágúst 1789 segir hún að lík Odds hafi þá fundist um vorið „niðri í læk þeim er Gegnir heitir“. Gegnir er raunar ekki lækur, heldur siki, gamall farvegur í Héraðsvötnum. Sveinn hefur víst oft rabbað um hvarf Odds við fólkið í Viðey, jafnoft og hann kom þangað, og Ragnheiður hefur viljað segja honum þessar merkilegu fréttir. En um leið tilkynnir hún Sveini um andlát eiginmanns síns, Jóns Skúlasonar, sonar Skúla fögeta, sem og að sonur þeirra, Jón yngri, og Hallgrímur, bróðir Ragnheiðar, og tveir menn aðrir hefðu farist á Viðeyjarsundi þegar þeir reru í land til að sækja vistir og ölföng fyrir erfi gamla Jóns. Svo mikið lá á að ljúka sögunni um Odd á Miklabæ að jafnvel þessi stórtíðindi nægðu ekki ein og sér til að setja í bréf til Hafnar.

Áreiðanleg loftpressa frá hinum virta framleiðanda ELGi. Kemur með þurrkara sem getur náð daggarmarki + 3°C og 270 l loftkút með tímastilltu dreni. Stærð í mm: L: 1825 x B: 773 x H: 1405 5 ára ábyrgð með þjónustusamning.

Fáanleg með matvælavottaðri olíu og í öðrum stærðum. Einnig hægt að ná ISO 8573-1 gæðastaðli 1:4:1 með tveimur þrýstiloftssíum.

- Loftpressa 5,5 kW
- Afkastageta 650 l/mín
- Þurrkari + 3°C
- 270 l loftkútur
- Hámarksþrýstingur 10 bar
- Hljóðstyrkur aðeins 64 dB (A)
- Priggja fasa / 400 V

Vísna hornið

Nú er við hæfi að birta nokkrar vísur sem minna á haustið. Þessa snilld orti **Snorri á Geitafelli** í Suður-Þing.:

*Fjúka víða fölnuð lauf
fer að líða að hausti.
Fellur hrið í fjallaklauf
ferjur bíða í nausti.*

Ögn er léttara yfir þessari vísu Snorra:

*Sálin verður ung og ör
andans kætast lendur
ef ég fæ að væta vör
og verða aðeins kenndur.*

Og Snorri gerir hér grein fyrir alkunnri hógvæð Þingeyinga:

*Þó ég reyni að horfa hátt
og hreyki mér í sollinn
verður alltaf ósköp lágt
upp í tóman kollinn.*

Ásgrímur Kristinsson var kenndur við Ásbrekku í Vatnsdal þar sem hann bjó. Margir snillingar eiga rætur í Vatnsdal:

*Flóðið hafa svanir sótt
seiður í vængjablaki.
Dregur að hausti, dimmir nótt
dalurinn minn að baki.*

Ásgeir Jónsson, þekktur hagrðingur, var einn af þeim fyrstu sem settust að í listamannahverfi í Hveragerði. Þessi haustlega vísa er eftir hann:

*Bliðu sólar þrýtur þrek
þíðu skjólin fenna.
Hríðargjólú frostin frek
fríðu blómin spenna.*

Efalaust geta margir tekið undir snjalla lýsingu Ásgeirs á samskiptum:

*Mér hefði löngum liðið ver
á leiðum íss og fanna.
Hefðu ekki hlýjað mér,
handtök góðra manna.*

Þannig lýsir Ásgeir sjálfum sér:

*Lengi skalla hef ég haft
og heyrnartól í eyra.
Ansi góðan gervikjaft
gleraugu og fleira.*

Ragnar Örn var frá Vík í Staðarhreppi, en hann orti þessa snjöllu haustvísu:

*Fjarst á breiðum fjallahring
fanna hroði situr.
Klæðir heiðar, holt og lyng
haustsins doða litur.*

Ragnar Örn orti þessa drungalegu skammdegisvísu um 1980:

*Þegar dagar drukkna í
djúpi næturskuggans
hriðar úfin skerða ský
skímu sálargluggans.*

Trúlega þekkja nær allir uppkomnir landsmenn vísu **Þórðar Kárasonar** frá Litla-Fljóti í Biskupstungum, en þeir yngri lesa líka Bændablaðið og þurfa að kunna þessa snilld. En aldrei er góð vísu of oft kveðin:

*Nóttin vart mun verða löng,
vex mér hjartastyrkur.
Inni' er hjart við yl og söng,
úti svartamyrkur.*

Sigríður Sigfúsdóttir var þekkt fyrir sínar snjöllu
vísur, hún var fædd og búsett í Forsæludal í
Vatnsdal A-Hún.:

*Hvítan skríuða nú á ný
norðrið snúðugt vefur
fjallið prúða fölvum í
fannadíðum sefur.*

Margir gagnamenn skilja vel þessa
snilldarávísu Sigríðar í Forsæludal:

*Himins breiðu bliku tjöld
björt er leiðin innar.
Til mín seiða tónafjöld
töfrar heiðarinnar.*

Þessi vísa Sigríðar þarfnast engra skýringa,
fyrir þá senn þekkja sviðið:

Mitt út færist sjónarsvið
sorg er fjær og kvíði.
Þegar hlær mér hlýjast við
heiðablærinn þýði.

Varla verður betur gerð haustlýsing en þessi vísa **Gunnars J. Straumland** með svonefndum afdráttarhætti. Þar sem 1. stafur í fyrriparti er tekin af hverju orði:

*Fjarðarbáru hljóðin hljóma,
hljóða drunur kvíða mylja.
Jarðar áru ljóðin ljóma,
ljóða runur víða ylja.*

Umsjón: Magnús Halldórsson
mhalldorsson0610@gmail.com

Magical tours
- PERÚ -
JOURNEYS THAT TRANSFORM

PERÚ

ANDLEGT • MENNINGARLEGT • ÆVINTÝRALEGT

FERÐ SEM SNERTIR HJARTAID

Tengstu fornum viskum, stórkostlegri náttúru
og krafti Móður jarðar á einstaka
15 daga ævintýraferð um Perú.

20. mars – 4. apríl 2027

Margrét
ISLENSKUR FARARSTJÓRI

Washi
FARARSTJÓRL SJAMANI OG
LEIÐSUGUMANN
Washington Glaya Tapia
stofnari NGO Path of the Heart

Upplýsingar og skráning hjá **Margréti Ólafsdóttur**
s. 865-7784 og netfanginu: maggamega@gmail.com

HÁPUNKTAR FERÐARINNAR

- 📍 Lima – Miraflores og Barranco
- 📍 Larco-safnið og Huaca Pucllana
- 📍 Pachacamac – heilgistaður UNESCO
- 📍 Paracas og Ballestas-eyjar
- 📍 Nazca-línumar – flug yfir og Chachilla-nekropolis
- 📍 Puerto Inka og sjávarsbúr
- 📍 Colca-gljúfið og Tinajani
- 📍 Titicaca-vatn – heimsölin til frumbyggissamfélaga
- 📍 Cusco, Heilaga dalurinn og Machu Picchu
- 📍 Sjamanískir athafni, helgar stundir og andlegt leiðsögn
- 📍 Heilbundin perúska matagerð, tónlist, dans og menning
- 📍 Sjálfbæðmálavefni – gefum til baka til samfélagsins

PACHAMAMA – MÓÐIR JÖRD

Tengstu orku Andesfjallanna og opnaðu hjarta þitt og huga með hjálp leiðsugumanna okkar á þessari umbreytandi ferð.

„Forn víska, lífandi menning og upplifanir sem breyta lífi.“

Verð: 4.100 USD á mann
 Miðað við tveggja manna herbergi.
 Aukagjald fyrir eins manns herbergi: 900 USD

✈️ **Alþjóðlegt flug til og frá Perú er ekki innifalið í verðinu.**

Magical tours
- PERÚ -

www.magicaltours.pe

info@magicaltours.pe

+51 984 703 357

@magicaltours.pe

Takmarkað pláss
- tryggðu þér sæti! ❤️

**Eignatorg býður sérhæfða þjónustu
við verðmöt og sölu á bújörðum
og öðru landi með eða án rekstrar.**

Við byggjum á áralangri reynslu á því sviði.
Björgvin Guðjónsson, búfræðingur
og löggiltur fasteignasali,
s. 510-3500 eða 615-1020, bjorgvin@eignatorg.is

 Eignatorg

Syðsta-Mörk, 861 Hvolsvöllur

Cinderella®

Incineration Toilets

„Þetta klósett er algjör sníld.
Það mun aldrei stillast.
Hljóðlátt. Ekkert mál að þrifa.
Mæli hikaust með.
Bestu kveðjur Ingibergur“

BRENNSLUSALERNI

Hagkvæm lausn við skólpvandamálum

- ✓ Engin rotþró
- ✓ Ekkert jarðrask
- ✓ Einfalt í notkun og umgengni
- ✓ Auðvelt í uppsetningu
- ✓ Ekkert vatn
- ✓ Engin lykt

516-2600

 vorukaup@vorukaup.is

 vörukaup

Vélsmiðja Grundarfjarðar

GÁMATJÖLD

EINFÖLD LEIÐ TIL AÐ AUKA PLÁSS

- Sterkt tjald sem festist á gáma
- Norsk uppskrift, þykkur dúkur og öflug grind
- CE og brunavottun
- Yfir 15 ára reynsla á Íslandi
- Festist á 20" eða 40 feta gáma
- Breidd á milli gáma 8, 10 eða 12 metrar
- Engin fasteignagjöld
- Tjöld vítt og breitt um landið
- Hægt að einangra
- Hægt að setja í glugga

Upplýsingar: gamatjold@gmail.com – 660 6707

Gámatjöld

Baðmenning:

Bryggjusauna nýopnuð á Ísafirði

Edda Kristín Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

„Að baða sig saman er andstæða hernaðar,“ segir Tuomas Toivonen, sem hannaði nýja íðilfagra sánu sem nú stendur hnarreist á einni af bryggjum bæjarins á Ísafirði og er öllum opin. Tuomas segir sánu einn af lyklunum til að gera loftslag norðurslóðanna ánægjulegt.

Eigendur og hvatamenn að Bryggjusauninni langaði að búa til samkomustað fyrir bæjarbúa og aðdráttarafl fyrir ferðamenn. Bryggjusaunan er vel búin almenningssána og opin frá morgni til kvölds allan ársins hring. Elena Dís Viðisdóttir, einn eigendanna, segir höfnina og bryggjurnar alltaf hafa verið líflegar og sánan sé óþekkt viðbót í hafnarlífið. Hún passi vel inn í ísfirskan lífsstíl og ferðapjónustuna.

Andstæða við hernað

„Sána er margt. Í sögulegu samhengi er sána helgur staður til hreinsunar, fyrir heilsuna og til endurnýjunar, rými þar sem fæðing, hjónaband og greiftrun líða hjá,“ segir Tuomas Toivonen. Hann er finnskur arkitekt, tónlistarmaður og bæði hannaði og rekur hina víðfrægu Kulttuuriisauna í Helsinki. Nú hefur hann hannað nýja sánu á Ísafirði, Bryggjusaununa, sem eins og heitið gefur til kynna er á bryggjunni.

„Frá sjónarhóli siðmenningarinnar eru almenningssbóð líka borgaralegar stofnanir, allt frá helgiböðunum í Mohenjo Daro til rómversku baðhúsanna og evrópskra baðhúsa miðalda, til almenningssundlauga og líkamsræktarstöðva. Þetta eru staðir sem gera borgir líflegar,“ segir Tuomas. „Að baða sig saman er andstæða hernaðar. Það krefst trausts og samfélagslegs sáttmála.“

„Hvernig sem veður er eða vindar blása er sánan fastur punktur, fyrirsjáanlegur hiti og óhaggandi kyrrð.“
Mynd / Haukur Sigurðsson

Samkomustaður og aðdráttarafl

Eigendur Bryggjusaunnar, þau Elena Dís, Tinna Rún, Gauti og Óli Rafn, kynntust almenningssánum við háskólanám í Noregi og Danmörku. „Okkur langaði að búa til samkomustað fyrir heimamenn og aðdráttarafl fyrir ferðamenn,“ segir Elena Dís. Ferlið hófst fyrir fjórum árum og hugmyndin fékk því góðan tíma til að þroskast og dafna.

Bryggjusaunan er almenningssána sem íbúar og ferðamenn hafa greiðan aðgang að. Hægt er að bóka sér stakt sæti eða leigja hana og hafa út af fyrir sig. Hún er ómönnuð, opnar snemma morguns og er opin fram á kvöld alla daga vikunnar allt árið um kring. „Við bjóðum upp á góða aðstöðu, búningsklefa, sturtu, gott útsvæði og aðgengi í sjóinn til kælingar,“ segir Elena Dís.

„Við unnum líka með Sonju Bent, sem gerði sápu fyrir okkur. Hún heitir Bryggja og sækir innblástur í hafnarlífið. Tjara, ryð og þang eru undirstöður ilmsins. Sápan hefur vakið mikla lukku en hún er þeim eiginleikum gædd að vera úr

Arkitektinn Tuomas Toivonen.

náttúrulegum ensímum sem leysast upp í sjónum og hefur engin skaðleg áhrif á umhverfið.“

Óþekkt viðbót í hafnarlífið

Elena segir undirstöðuna í kraftinum í uppbyggingu á Ísafirði hafa komið úr sjávarútveginum og tengdum greinum í gegnum tíðina. „Þess vegna hafa bryggjan og höfnin verið og eru líflegir staðir, þar er mikill erill. Bátar og skip koma og fara, með afla og annan varning og

Baðgestir sitja nokkuð hátt uppi þar sem hitinn helst vel. Mynd / Tuomas Toivonen

Tinna Rún, Óli Rafn, Gauti og Elena Dís þegar frágangur var á lokametrunum.
Mynd / Haukur Sigurðsson

fólk á ferðalögum. Bryggjusauna býður upp á áður óþekkta viðbót í hafnarlífið, stað til þess að hægja á sér, staldra við og láta sér líða vel.“

Elena segir viðbrögðin hafa verið vonum framar og þau séu gríðarlega þakklát fyrir viðtökurnar. Hún segir bygginguna tilkomumikla og staðinn merkilegan í hugum bæjarbúa, hún sé í senn í hjarta bæjarins en þar sé hægt að vera út af fyrir sig.

Byggingin er úthugsuð

Hönnun byggingarinnar er eftirtektarverð, sérlega fagurlega útfærð fyrir þennan sérstaka stað, eina af bryggjum bæjarins sem eru þónokkrar. Línurnar eru fremur einfaldar og dökkar útlínurnar ber fagurlega við umhverfið. Bryggjusaunan er vel sýnileg frá bænum og verður vafalaust kennileiti þegar fram líða stundir.

Byggingin sver sig í ætt við aðrar byggingar bæjarins, er dæmigerð tjöruguð timburbygging og sækir innblástur í elstu húsin á eyrinni, með bröttu þaki og tjörunni, svo sem Tjöruhúsið hvaðan ófáir gestir hafa farið saddir og himinsælir frá.

Gluggarnir eru úthugsaðir svo gestir geta notið útsýnis um stóra glugga og minni kýrauga. „Byggingin er margræð, nútímaleg og forn í senn,“ segir Tuomas. „Gufubaðsrýmið sjálft er einfalt, hæð bekkjanna og þrep hönnuð til að halda hitanum þar sem baðgestirnir eru.“

Óhaggandi kyrrð

„Sánan passar einstaklega vel inn í ísfirskan lífsstíl og ferðamennskuna,“ segir Elena. Ísafjörður er skíða- og tónlistarbær og aðspurð um hvernig sánan passar inn í bæjarandann segir hún hana vera tilvalda viðbót við alla útivist, „ekki síst skíði, þar er hægt að

láta líða úr sér og ná í sig yl eftir daginn. Þar er einstaklega gott að sitja í sínum eigin hugsunum eða á spjalli við aðra og útsýnið yfir bæinn, fjöllin og pollinn virkar í senn daleiðandi og veitir innblástur. Stórbrotið umhverfið sem útsýnisgluggar sáunnar gera góð skil verður áþreifanlegt en á sama tíma snertir það mann ekki, hvernig sem veður er eða vindar blása er sánan fastur punktur, fyrirsjáanlegur hiti og óhaggandi kyrrð.“

Loftslag norðurslóðanna ánægjulegt

„Sána er einn af lyklunum að því að gera kalt loftslag norðurslóðanna ánægjulegt,“ segir Tuomas. Hann segir að í Finnlandi sé gnægð hitans í sáunni afleiðing af skógunum, timbur til bygginga og viður til brennslu.

Hvað athöfnina sjálfa varðar, að fara í sánu, segir Tuomas nútímagufubaðið vera rými fyrir kyrrð og hugleiðslu, tækifæri til að hlusta á líkamann, dvelja í líðandi stund án áreitiss eða tækja. „Rými til að fara í annað líkamlegt ástand og önnur efnaskipti þar sem hiti er framkallaður í líkamanum og ástandinu stjórnað með gufunni, kælingu og að hita sig upp aftur.“ Hann segir að friðinn í sáunni eigi að virða, þar eigi ekki að vera hávaði, hlátrasköll, illa talað um nokkurn mann né etið eða drukkið. Hann segir að þennan frið eigi að virða, hvort heldur er í einrúmi eða með öðrum.

Tuomas segir súrefnisflæðið gott í sáunni, „efniviðurinn er hreinn og fjarvera hvers kyns hluta leyfa augum, huga og líkama að hvílast. Fjörðurinn, fjöllin, himinninn og spegilmynd hans á haffletinum og svipmynd af bænum gerir Bryggjusaununa að stað sem þig langar að koma aftur til.“

ÚTVARP

Bændablaðið

Í SAMSTARFI VIÐ **KRAFTVÉLAR**

Brugga mjöð á Helli

Á Helli starfar Öldur brugghús sem er eini framleiðandi mjaðar á Íslandi. Eigendur þess eru úr Reykjavík en ákváðu árið 2025 að flytja með fjölskylduna og starfseminu út á land þegar þau fundu hentugt húsnæði við bakka Rangár sem áður hýsti blómabúð.

Fyrir brugghúsinu fara hjónin Helgi Þórir Sveinsson og Dagný Valgeirsdóttir, en hann segir þau hafa áform um að byggja upp veitingaþjónustu og bar í sama húsnæði og þau brugga mjöð og bjór. „Svo fylgir þessu ágæt lóð sem okkur langar til að setja undir gróðurhús til þess að rækta eitthvað skemmtilegt til að nota í bruggið og reyna að setja á fót býflugnarækt,“ segir Helgi í samtali.

„Ég átti að verða hagfræðingur, er menntaður á því sviði og var byrjaður að vinna í þeim geira,“ bætir Helgi við. „Ég var kominn með mitt fyrsta starf í fjármálagæiranum meðfram námi, en á sama tíma bauð félagi minn úr hagfræðinni mér að vera með þegar hann var að brugga bjór. Þá var hann nýbúinn að læra þetta og ég hafði ekki hugmynd um að maður gæti gert bjór sjálfur. Hann kenndi mér tökin og upp frá því gat ég ekki hugsað um neitt annað en að brugga bjór,“ segir Helgi. Þessi sami félagi hafi kennt Helga að brugga mjöð og fékk hann jafnframt mikinn áhuga á þeim drykk, sem er gerður úr hunangi.

„Þegar ég útskrifaðist úr hagfræðinni var ég efins um hvort ég vildi halda áfram að vinna á skrifstofu þar sem maður átti helst að vera í jakka fötum. Ég ákváð því að prufa að sækja um sumarvinnu í brugghúsi árið 2014 og sendi tölvupóst á öll brugghúsin sem voru starfandi. Ólvisholt réði mig sem starfsmann á plani til þess að létta undir með bruggara sem var nýr í faginu. Það var mjög gott, því að við lærðum þetta mikið saman,“ segir Helgi.

Margir rugla miði saman við bjór

Helgi segir að á næstu árum hafi hann komið víða við í faginu og öðlast viðtæka reynslu í framleiðslu áfengra drykkja. Hann var mjög áfram um að koma á fót eigin atvinnurekstri með eiginkonunni til þess að þau gætu verið sínir eigin herrar og því lá beinast við að stofna brugghús. „Árið 2018 stofnaði ég mjaðargerðina Öldur með félögum mínum á meðan ég var starfsmaður hjá Foss Distillery. Yfirmenn mínir leyfðu mér að nota þeirra aðstöðu til þess að brugga minn eigin mjöð á kvöldin og um helgar með því skilyrði að ég útvegaði mér mitt eigið starfsleyfi,“ segir Helgi.

Helgi Þórir Sveinsson bruggar mjöð undir merkjum Öldurs á Helli. Hér er hann með mjöð í vinnslu og ofan á froðunni má sjá hvar Helgi er búinn að bæta við geri. Mynd / ál

„Þegar við byrjuðum að framleiða árið 2018 og selja flöskur í ÁTVR árið 2019 héldum við að við myndum verða heimsfrægir fyrir að vera fyrstir að gera mjöð á Íslandi,“ bætir Helgi við. „Það reyndist hins vegar vera erfitt að sannfæra Íslendinga til að gefa þessu séns, sem ég held að sé að hluta til út af algengum misskilningi að mjöður sé það sama og bjór. Túristarnir vita hins vegar hvað þetta er og gera beinlínis ráð fyrir að mjöður sé auðfáanlegur á Íslandi, sérstaklega Bandaríkjamenn.“

Svipað og menn drukku á víkingaöld

Eins og áður segir er hunang eitt helsta innihaldsefnið í miði og var þetta algengur drykkur í norðanverðri Evrópu á miðöldum. Íslendingar þekkja þó fáir mjöð, nema í gegnum Íslendingasögur og Snorra Eddu. „Einn af drykkjunum sem við búum til heitir Ingólfur sem er gamaldags mjöður. Hann er eflaust ekki ólíkur því sem þú fengir ef þú færir með tímavél aftur á víkingaöld. Þetta er hunangsvín með fjórtán prósent vínanda og bragðbætt með hvönn og blóðbergi,“ segir Helgi.

Undir merkjum Öldurs framleiða Helgi og Dagný nokkrar tegundir af miði sem er ýmist álíka sterkur og bjór eða af svipuðum styrk og léttvín. Sterkari mjöðurinn er líkur því sem bruggað var á öldum áður, á meðan sá léttari var þróaður í seinni tíð. Þá brugga þau jafnframt nokkrar tegundir af bjór sem heitir Hella.

Hunang beint frá býflugnabændum

Í fjölmiðlum hefur verið bent á að

matvælasvindl sé algengt þegar kemur að hunangi og erfitt sé fyrir neytendur að vita hvort þeir séu sannarlega að kaupa hunang. „Mér hefur hins vegar tekist að komast í bein tengsl við býflugnabændur erlendis,“ segir Helgi. „Víða er fólk sem hefur atvinnu af því að halda býflugur og ferðast á milli bænda til þess að frjóvga ræktarlönd þeirra. Það gefur þeim færi á að fá uppskeru af hunangi meira en fimm sinnum yfir árið.

Allt hunang er búið til af býflugum sem þær gera úr blómasafa. Þær vinna safann þannig að vatnið gufar upp og eftir verður þykkt hunang. Býflugnabændur búa um flugurnar í sérstökum kössum þar sem þær geta safnað hunanginu. Ég er aðallega að vinna með þýskum býflugnabönda og í gegnum hann get ég fengið hunang frá öðrum bændum sem hann þekkir.

Þú getur rétt ímyndað þér hversu mikil fjölbreytni getur verið í hunangi, en bragðið stjórnað af svo mörgu, eins og veðurfari á hverjum tíma og plöntuflórunni sem flugurnar komast í. Eins getur verið kynslóðarmunur milli býflugna af sömu tegund. Hunangið verður því aldrei alveg eins og er ég alltaf að vinna með eitthvað nýtt þegar ég opna föturnar.

Ég nota því oft milt hunang í grunninn, sérstaklega í miði sem er með ber eða krydd sem tekur yfir bragðið. Þá þjónar hunangið því hlutverki að koma með sykurrinn sem verður að áfenginu. Það er aðeins meiri áskorun að velja hunangið sem er bætt við eftir á til að fá sætuna, en það gerjast ekki. Þá þarftu virkilega að vanda valið og finna eitthvað sem passar í það sem þú ert að reyna að ná fram,“ segir Helgi.

/ál

PÍPULAGNAÞJÓNUSTA

Sími 780 3939

Öll almenn pípulagnaþjónusta
Nýlagnir og viðhald

pipulagniroje.is • pipulagniroje@pipulagniroje.is

KAUPLAND

ÖRYGGI ÞEGAR RAFMAGNIÐ BREGST

ÁREIDANLEGAR RAFSTÖÐVAR FYRIR:

- HEIMILI
- LANDBÚNAÐ
- VERKSTÆÐI
- FYRIRTÆKI

- ✓ Traust varaafli þegar þú þarft á því að halda
- ✓ Hljóðlát og sparneytin
- ✓ Sterkbyggð fyrir íslenskar aðstæður

SKOÐAÐU RAFSTÖÐVAR Á KAUPLAND.IS

STERKT VARAFL
ÞEGAR ÞÚ ÞARFT Á ÞVI AÐ HALDA

KAUPLAND

MEIRI BIRTA MINNI RAFMAGNSNOTKUN

LED LJÓS – FYRIR ALLAR AÐSTÆÐUR

- MIÐL BIRTA
- LITJÖRÐAR
- ENFÖLD
UPPSETNING
- LANGUR
LÍFTÍÐ
- STERKBYGGT

KAUPLAND.IS

- TILVALIÐ Í:
- ✓ VERKSTÆÐI
 - ✓ BÍLSKÚRA
 - ✓ LAGERA
 - ✓ ÚTHÚS
 - ✓ FJÓSIÐ

ÖRKISPARANDI
& UMVEÐISVÆNT

KAUPLAND

STERK LÝSING ÞAR SEM ÞÚ ÞARFT Á HENNI AÐ HALDA

ÖFLUG OG ENDINGARGÓÐ ÚTILJÓS

- MIÐL BIRTA
- VEÐURPOLI
IP65
- TRAUST OG
ENDINGARGÓTT
- ENFÖLD
UPPSETNING

KAUPLAND.IS

IP65
VEÐURPOLI

ELKA

Hágæða sjóklæði í miklu úrvali

KH VINNUFÖT

KHVINNUFOT.IS

NETHYLUR 3

5.577 1000

Lífnaent
Hreinsivirki!

NÚTÍMA ROTÞRÓ

- Fyrir sumarhús, heilsárshús, hótél o.fl.
- Yfir 90% hreinsun – hreinsigeta PIA vottuð
- 3ja þrepa hreinsun – ekkert rafmagn
- Engar siturlagnir – fyrirferðarlítill
- 10 ára reynsla á Íslandi
- Þýsk gæði – CE merkt
- Stærðir 2-600 persónueiningar
- Tankar fyrir háa vatnsstöðu

HVAMMSHÓLAR

SIGURÐUR VIGGÓ HALLDÓRSSON PÍPULAGNINGAMEISTARI

+354 660 4085

SIGGI@HVAMMSHOLAR.IS

OSO
HOT WATER

OSO Hitakútar
Vörukaup ehf
Lausnir fyrir iðnað og heimili

516-2600
www.vorukaup.is
vorukaup@vorukaup.is

VÖRUKAUP

Myndir / Bubbi

Freyvangsleikhúsið frumsýnir Útsynning

– Hefur þig einhvern tíma langað að vita hvað gerist baksviðs fyrir sýningu?

Freyvangsleikhúsið í Eyjafirðinum hefur verið fastur liður í tilveru margra, enda sífellt uppspretta skemmtilegheita, og nú 9. október nk. fer á fjalirnar verk sem enginn má missa af. Um ræðir frumsaminn gamanleik sem gerist í rauntíma og fjallar um leikhóp í áhugaleikhúsi sem er að setja upp leikritið Cloud nine eftir Caryl Churchill.

Fá leikhúsgestir Freyvangs hins vegar ekki að njóta Cloud nine, heldur fylgjast með leikurunum í búningsklefanum og hvernig stemningin er þegar þeir standa ekki á sviði. Hún getur eðilega orðið svolítið upp og ofan, enda misjafnt þolgaði fyrir lykt, þrengslum, hávaða eða skipulagi, auk þess sem það getur líka alveg riðlað dýnamikinni þegar einhver sem er ekki partur af hópnum birtist og vill fara að stjórnast í hvernig hlutunum er háttað. Einnig getur hiti færst í leikinn þegar óteljandi spurningum er ósvarað, hvers vegna er hitt búningsherbergið ekki í notkun, hvað er málið með Geirmund húsvörð og er von til þess að sýningarstjórinn finni meiri klósettappír?

Höfundur Útsynnings fer á kostum bæði á og utan sviðs

Höfundur verksins, Hjálmar Arinbjarnarson, hefur sjálfur staðið á sviði áhugaleikhúsanna í áratugi og m.a. skrifað leikþáttinn „Hlé!“, sem sýndur var í Borgarleikhúsinu haustið 2007 í tengslum við stuttverkahátíðina Margt smátt og fékk lof fyrir, enda hnyttið og skemmtilegt verk.

Segir formaður Freyvangsleikhússins, Jóhanna Ingólfssdóttir, frá því að auk þess að standa á sviði, iðulega við mikinn hróður, sé Hjálmar mjög skapandi, magnaður penni. Hann hafi, til viðbótar við Útsynning, skrifað ýmislegt fleira sem ratað hafi á svið, en nú sé þetta hans fyrsta verk í fullri lengd.

Leikritið Útsynningur er gamanleikrit, mikið um að vera og þrettán leikarar á sviði. „Hjálmar hefur haft leikritið lengi í deiglunni, skrifaði fyrst stutt verk sem fór á svið Borgarleikhússins árið 2007, og það verk, Hlé, gerist í hléinu á þessu verki! Það er ekki partur af Útsynningi, heldur alveg sér verk sem áhorfendur fá ekki að sjá í þetta skiptið,“ segir Jóhanna hlæjandi.

„Hjálmar hefur unnið við að semja Útsynning í nokkurn tíma, en sendi mér verkið svo til yfirlestrar og hnoðunar ef svo má segja. Ég fékk vilyrði fyrir að það færi á svið núna með því skilyrði að ég myndi ekki sleppa adventuverkunum,“ segir Jóhanna, en hún sér um leikstjórn verksins, nú hennar fyrsta í fullri lengd. Jóhanna sjálf hefur nóg á þrónunum, en m.a. hefur hún leikstýrt barnaverkum fyrir jólin, síðastliðin fjögur ár hjá Freyvangi.

Hún kemur því að að höfundurinn Hjálmar sé sjálfur leikari á sviði, og skemmtilegur snúningur sé á þessu öllu; árið 1993 stóð hann á sviði fyrir hönd Verklemtaskólans í verkinu

Jóhanna Ingólfssdóttir.

Hjálmar Arinbjarnarson.

Cloud nine, sem í þýðingunni kallast „Fyrir austan mána“... Þannig að hann hefur leikið í leikritinu sem þau eru að leika ... í Útsynningi. Ef þessi snúningur skilst lesendum!

Kemur fram í Morgunblaðinu laugardaginn

13. mars 1993 að þá hafi verkið verið sýnt í fyrsta skipti hérlandis. „Leikklúbburinn Locos í Verklemtaskólanum á Akureyri frumsýnir á mánudagskvöld í fyrsta sinn á Íslandi leikritið „Fyrir austan mána“ (Cloud nine) eftir Caryl Churchill í þýðingu og leikstjórn Jóns Bjarna Guðmundssonar, leikara hjá Leikfélagi Akureyrar.“

Geirmundur húsvörður tryllir lýðinn

Greinilegt er að margt hæfileikafólk tengist Freyvangsleikhúsinu, og nefnir Jóhanna að í verki Hjálmars verði frumsamið lag eftir Hafþór Ónundarson tónlistarmann.

„Útsynningur gengur svolítið út á að húsvörðurinn Geirmundur, sem aldrei sést í persónu þótt mikið sé talað um hann, hafi verið í hljómsveit á árum áður og hafi fyllt hitt búningsherbergið af hljómsveitargræjum, hamlað þannig leikurunum notkun og því hafi

þeir einungis afnot af einum búningsklefa. Hafþór var fenginn til að semja lokalag sýningarinnar – þetta eina fræga

sem Geirmundur húsvörður var þekktur fyrir á sínum tíma! Þannig það mun hljóma, þetta one hit wonder, sem hljómsveit Geirmundar húsvarðar var þekkt fyrir, í lok sýningarinnar.

Þetta er alveg stórskemmtilegt verk,“ segir Jóhanna hlæjandi og bætir því við að eins og er séu áætlaðar sex sýningar, eingöngu í október, en frumsýningin verður þann 9. október.

Miðar fást á Tix.is og í síma 857-5598.

/sp

Margt smátt

Margt smátt var samstarfsverkefni á vegum Bandalags Íslenskra leikfélaga (BÍL) og Borgarleikhússins ætlað til að brúa bilið á milli áhugaleikhúsa og atvinnuleikhússins, þar sem leikhópum og nýjum leikskáldum gafst tækifæri á að sýna stutt verk á sviði Borgarleikhússins.

Áhugaleikhús Hveragerðis:

Píla pína

Leikfélag Hveragerðis, sem hefur glatt gesti og gangandi í rétt tæp áttatíu ár núna, undirbýr af kappi uppsetningu á ævintýrasöngleiknum um músina sem allir þekkja, hana Pílu pínu.

Leikfélagið var stofnað á vetrarmánuðunum 1947, örliðið yngra en Hveragerðisbær sem fagnar stórafmæli sínu með fjölbreyttri afmælisdagsskrá nú allt árið. Þótti vel við hæfi að setja söngleikinn upp af því tilefni, heiðra verk höfundarins sem bjó um árabíl í Hveragerði, en Píla pína er þekkt og ástsælt íslenskt barnaleikrit og ævintýrasaga eftir skáldið Kristján frá Djúpálæk. Hann er einnig höfundur ljóðanna, sem eru flutt undir lögum Heiðísar Norðfjörð og Ragnhildar Gísladóttur.

Aðalpersónan er litla, hugrakka og lífsglaða músin Píla pína sem býr í músabyggðinni í Lyngbrekku og lendir í ýmsum ævintýrum. Verkið kom upphaflega út sem bók og hljómplata árið 1981 og hefur tónlistin úr verkinu, svo sem lögin „Strengir“ og „Saknaðarljóð Ginu mömmu“ fylgt mörgum kynslóðum Íslendinga. Sagan hefur nokkrum sinnum verið sett á svið sem ævintýrasöngleikur hjá atvinnu- og áhugaleikfélögum um allt land

en nú tekur leikstjórinn Gunnar Gunnsteinsson við taumunum hjá leikfélagi Hveragerðis og er næsta víst að sýningin eigi eftir að gleðja marga.

Öll tónlist hefur verið sett í nýjan búning og ljá nýjar útsetningar verkinu ferskan blæ. Leikritið um Pílu pínu skipar stóran sess í hjörtum margra Íslendinga, en saga hennar og ævintýri hafa glatt margar kynslóðir barna. Áætlað er að frumsýna í byrjun október og miða má nálgast á tix.is innan skamms.

/sp

Söngleikurinn um Pílu pínu eftir Kristján frá Djúpálæk hefur glatt hjörtu landsmanna um áraraðir.

KGM
Gæði á sterkum grunni

Musso EV
Rafmagnspallbíll með milljón km. rafhlöðuábyrgð.*
Verð frá 6.390.000 kr.**

* Ábyrgð á rafhlöðu gildir í 10 ár eða 1.000.000 km. hvort sem kemur á undan.
** Með 500.000 kr. styrk frá orkusjóði.

Reykjavík / Krókháls 9 / S: 590 2000
Bílabúð Bennna
benni.is

Kolefnisjafnaður 10 ÁRA Rafhlöðuábyrgð

Safnasafnið:

Hugrekki persónulegrar tjáningar

Safnasafnið, vel kynnt höfuðsafi Íslenskrar alþýðulistar, hefur um áraraðir unnið ótúllega að því að víða að sér list bæði alþýðumanna sem menntaðra listamanna.

Telur grunnsafneignin um 30.000 listaverk, auk þess sem þar eru sérstakar safndeildir með fjölda verka. Til að mynda má nefna Kiko Korriro-stofuna, en þar eru varðveitt 120.000 verk og teikningar eftir Þórð Guðmund Valdimarsson (1922–2002), en listamannsnafn hans var Kiko Korriro. Þvílíkasafnið er önnur stofa eða safndeild, tileinkuð Bjarna Hjaltested Þórarinssyni (1947–2025) myndlistarmanni og sjónhátafræðingi, sem byggði verk sín á vísindalegu kerfi sem opnar ýmsar leiðir til skilnings. Svona má lengi telja enda aragrúi til sem gleður augað á Safnasafninu.

Hugrekki persónulegrar tjáningar er ein sýninganna sem prýðir safnið. Hún beinir athygli að fólki sem tjáir sig á persónulegan hátt með áherslu á það sem gerir það sérstakt, en hátt á annan tug listamanna eiga þar verk.

Í gegnum aldir hefur skrautpörf mannsins átt ríkan þátt í sögunni, ein algildasta birtingarmynd mannlegrar hegðunar sem sendir mikilvæg skilaboð um tilveru hvers og eins. Oft stöðu, sköpunargáfu eða sjálfsmynd heilt yfir. Skraut hefur einnig áhrif á okkur sjálf, en ekki einungis á þá sem á horfa. Samkvæmt sálfræðinni helst hegðunarmynstur einnig í hendur við skreytipörf, og leyfir viðkomandi að „máta“ ákveðinn persónuleika, ef svo má segja. Sjónrænt getur skraut virkað sem fyrstu kynni án orða. Jafnvel bara hár, skartgripir og fatnaður segja sögu um gildi okkar, tilvist og persónuleika.

Skreytipörf má hiklaust telja til myndtjáningar þar sem hvernig útkoman kemur öðrum fyrir sjónir hefur tilfinningalegt gildi fyrir viðkomandi. Í Safnasafninu er sýningin Hugrekki persónulegrar tjáningar heldur en ekki upplifun fyrir augað – og skynfærin að öllu leyti. Safnasafnið segir svo frá: „Á einni af 14 sýningum

Hér má sjá nokkur þeirra verka sem finnast á sýningunni. Myndir / Axel Darri Þórhallsson

Safnasafnsins í sumar, sem heitir Hugrekki persónulegrar tjáningar, er athyglinni beint að fólki sem fer sínu fram og puntar sig á persónulegan máta án þess að skeyta um álit annarra. Í safninu hafa verið gerðar margvíslegar greiningar á klæðaburði og skreyti, til dæmis meðal frumbyggja til aðgreiningar á ættkvíslum sem lifa í návígi fyrirskipaðrar táknmerkingar og afmyndana á efri hluta líkamans sem hámarkast í andliti.

Listamenn nota slík tjáningarform ef þau ríma við hugmynd sem þarf að sviðsetja eða útfæra í rétt efni. Það sem skilur á milli eru einfaldar útfærslur og tjáningarleiðir þeirra og sjálfsprottin tjáning hinna sem minna mega sín eða eru kannski þvingaðir til að fara aðrar leiðir í lífinu en þeir vildu. Ljósmynd af skipulögðum gjörningi listamanns er heimild en ljósmynd af einstaklingi sem skreytir sig er lýsing á lífsstíl og hefur tilfinningalegt gildi fyrir sjálfsmynd viðkomandi og hvernig hann kemur öðrum fyrir sjónir.“

Sýningin hefur vakið fólk til umhugsunar um gildi slíkra athafna, til dæmis að hengja sig ekki aftan í erlendar stefnur eða taka þátt í atferli

sem misbýður heilbrigðri skynsemi, heldur móta sinn eigin stíl.

Einnig vilja forsvarsmenn safnsins koma því að, að ef lesendur kannast við fólk sem hefur stigið spor í þessa átt væri gott að fréttast af því, öll umfjöllun safnsins er í anda jákvæðra viðhorfa og persónuverndarlaga. Sýningin er byggð á langvinnri rannsókn, styrt af myndlistarsjóði og safnasjóði.

Heilmargar aðrar áhugaverðar sýningar eru á safninu síðan í sumar, sem standa fram til 4. október nú í næsta mánuði, samkvæmt upplýsingum frá vefsíðu þeirra.

Safnasafnið er staðsett við Þjóðveginn ofan við Svalbarðseyri, það er opið frá daglega kl. 10-17, allt til 4. október og má hafa samband í síma 4614066 eða á netfangið safngeymsla@simnet.is /sp

Þakkir

Safnasafnið þakkar Bændablaðinu frétt í sumar sem kynnti ýmiss konar sýnishorn í textli, en hún leiddi til heimsóknar fólks í nágrenna-sveitunum og höfuðborgarsvæðinu, í einni þeirra fékk safnið þrjá stafaklúta að gjöf.

Er allt klárt í strandveiðina?

Við eigum allt sem þú þarfnast til strandveiða. Hjá okkur færðu handfærakróka í úrvali, handfæravindur, tilbúna handfæraslóða, sökkur, sigurnagla, sjóklæðnað og stígvél.

HAMPIÐJAN

hampidjan.is/verslun • <https://vefverslun.hampidjan.is>

Reykjavík

Skarfagarðar 4
Sími 530 3333

Ólafsvík

Ólafsbraut 19
Sími 436 1214

Ísafjörður

Suðurtangi 14
Sími 470 0830

Akureyri

Norðurtangi 1
Sími 841 1322

Neskaupstaður

Naustahvammur 49
Sími 470 0807

Vestmannaeyjar

Fríðarhöfn
Sími 664 3340

VINNUFATNAÐUR

Úrval af vinnu- og regnfatnaði, stígvélum og öryggisskóm. Hafðu samband, kynntu þér vöruúrvalið og þjónustuna!

isfell.is • sími 520 0500 PEKking • ÞJÓNUSTA • GÆÐI

MARKAÐSSJÓÐUR SAUÐFJÁRAFURÐA

Íslenskt lambakjöt auglýsir eftir umsóknum í sjóðinn.

Styrkhæf eru verkefni sem stuðla að aukinni verðmætasköpun íslenskra sauðfjárafurða. Nýsköpun, vöruþróun, kynningar- og markaðsstarf er styrkt.

Umsóknarfrestur t.o.m. 18. október. n.k.
Umsóknareyðublöð og reglur sjóðsins fást hjá hafliði@icelandiclamb.is

TÖKUM AÐ OKKUR VERKEFNI OG VINNUM ÚR ÞEIM LAUSNIR

VHE

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

Matarkrókurinn:

Uppskeruhátíð og menningin, maður minn

Hafliði Halldórsson
hafliði@icelandiclamb.is

Mér yrði seint fyrirgefið af okkar kæru sauðfjárbændum ef kjötsúpan myndi gleymast í sjálfu Bændablaðinu einmitt núna þegar göngur og réttir standa yfir um allt land. Því að búskapurinn með réttirnar sem hápunkt er auðvitað stór hluti af okkar alþýðumenningu sem nánast allir Íslendingar þekkja, vilja snerta á og kenna börnunum að skilja og taka þátt í. Því að hér ná margir þéttbýlisbúarnir nauðsynlegri jarðtengingu og skilningi á vinnu bænda í ys og þys nútímans. Við skulum ekki vanmeta þessa tengingu og skilning, og ekki heldur hefðirnar sem fylgja lambakjötinu og sláurtíðinni sem setur punktinn yfir. Þar kemur auðvitað kjötsúpan inn en hún er oftast en ekki einmitt maturinn sem svangir gangnamenn gæða sér á þessa dagana. Kjötsúpan er þjóðargersemi sem tengir okkur við góðar minningar og stað og stund í faðmi fjölskyldu og vina. Enda sennilega engin máltíð eins nærandi og seðjandi að loknu góðu dagsverki og jafnvel slarki í misjöfnu veðri.

Samtal um kjötsúpu er menning

Enginn réttur held ég að fái eins mikla umræðu á milli fólks sem annars er ekki mikið að velta fyrir sér hvernig maturinn er tilreiddur. Kjötsúpan á að vera nákvæmlega rétt gerð og ekkert fúsk. Enda er hin eina hárréttu uppskrift að kjötsúpu til á hverju einasta íslenska heimili og aðrar útfærslur dæmdar sjálfkrafa úr leik í oft hádramatiskum umræðum í hreintrúarstíl um rétt og rangt. Þetta kann ég vel við því að svona umræður heyrast því miður alltof sjaldan hér heima. Hins vegar getur

góður leigubílstjóri á Ítalíu rifist við farþega um rangt og rétt í því hvaða hráefni eigi að nota í uppáhalds-réttinn og hvernig eigi að elda. Sem oftast en ekki er byggt á uppskriftinni hennar ömmu, hefðum og um leið matarmenningu sem er lifandi af því að fólk lætur sig hana varða.

Uppskeruhátíð í súpuskál

Haustið á Íslandi er kjörinn tími fyrir kjötsúpur af ýmsu tagi, þegar sláurtíð og uppskera íslenska grænmetisins mætast á kjötsúpan sviðið. Ég hvet lesendur til að elda,

þjóða og borða íslenska kjötsúpu í fjölbreyttum útfærslum. En gætið þess samt að uppskriftin sé sú rétta! Ég leik mér reglulega með uppskriftir að kjötsúpunni þó að grunnurinn sé oftast svipaður og læt eina slíka sem þið getið leikið ykkur með líka.

Sjálfur kann ég betur við að nota rikulega af fersku grænmeti heldur en að notast við þurrkaðar súpujurtir og hef ekki fengið skammir fyrir á mínu heimili. En þessi hegðun mín þykir mörgum ferlegt frávik frá hefðum enda alls óvíst að amma hafi haft sama aðgang að nýju grænmeti og

við njótum. En súpujurtir notum við samt stundum, allt eftir efnum og aðstæðum hverju sinni. Á þessum árstíma er flest íslenskt útiræktað grænmeti til í verslunum og sjálfsagt að nýta þann lúxus til fulls á meðan birgðir endast.

Kjötsúpa með fersku grænmeti 1 kg súpukjöt

2,5 l vatn

50 g íslenskt bankabygg

4 stk. nýjar kartöflur

3–4 stk. gulrætur

1–2 rófur

1–2 hnúðkál

1/2 haus toppkál eða hvítkál

2 laukur

½ blaðlaukur

3 stönglar sellerí

1 hvítlauksrif

2–3 blöð grænkál

2 msk. skessujurt

eplaedik

íslenskt sjávarsalt

pipar

Byrjið á að skola lambakjötið vel og nuddið af beinasag, setjið síðan í rúman pott og hellið vatninu yfir, stillið á miðlungshita og biðið eftir suðu. Á meðan að suðan er að koma upp er grænmetið undirbúið, skerið nýjar kartöflur, gulrætur og hnúðkál í grófa munnbita. Skerið selleristönglana svo í grófa bita. Saxið hvítlauk fínt og lauk, blaðlauk, grænkál og toppkál í grófa bita. Þegar suðan er komin upp og hefur soðið í nokkrar mínútur, fleytið þá froðuna sem kemur á yfirborðið af. Saltið og sjóðið í 20 mínútur og bætið við kartöflum, byggi, hvítlauk, lauk, selleristönglum og gulrótum. Sjóðið í 30 mín. Bætið hnúðkáli, grænkáli, toppkáli, skessujurt og blaðlauk við og sjóðið í 10 mínútur þar til grænmetið er eldað í gegn. Smakkið súpuna til með salti og pipar og epladiki áður en þið berið súpuna fram.

KROSSGÁTA

	272	TUNGUMÁL	VARPA	BLEKKING	SVEIMA		STÚKA	UTAN	SEFAST	
	GLIT-PRÆÐIR									TÆKI
	SÖGN					LAKLEG				
						MÓÐA				
	STRJÁ-LINGUR							TVEIR EINS		
								RABTALA		
	PLANTA		KLÖNG-RAST							
			HÆRRA							
						TUDDA				
						GRIND				
		ÍPRÓTT	BERA	ÖREIÐA						
FUGL					SKJÓTA			HVOLL		FUGL
					VAGG					
FISKUR							VERKFÆRI			
							SLAPA			
DÁVÆNN						DROLLA				ATHUGAR
						GRÖÐI				
SKARK					SKAMMIR				ÖFUG RÖÐ	
					BÚA AÐ				FRJÁLS	
		MERKI	REGNHÉLA			BENDU				
			UMHUGAÐ			DRYKKUR				
MIDI					LEIFTRA			SNERIL		
					LITLAUS			LEGG		
HÓP					GRILLA			BRÁÐUM		
					Í RÖÐ			SKIL		
HRÆDIR					VELJA					
ANDMÆLI						GAUD-RIFINN				

Lausn á krossgátu í síðasta blaði

			271	GLÖGGUR	FYLKI FESTA	K	K	TVEIR EINS		MYRKT	GRÖP MULDUR	F	
			AUKA-LEIKARA	S	T	A	T	I	S	T	A		PATTI
			JADAR	K	A	N	T		KEFLI STARTARI	V	A	L	S
			ÓFSAGT SKYLDIR	Ý	K	T		ÖRLÆTI SKIPTI	R	A	U	S	N
			PRÁÐUR FYRIR-GEFID	V	TÍÐ FÁT	Á	R	ÓPOLANDI ANSI	Ó	B	Æ	R	T
													MEÐ Á
TINDUR	G	N	Í	P	A			HRING-SOLAR SLITUR	S	N	Ý	S	T
NAFN LEYSI	L	Á	R	A		TILEFNI ÖLM			H	V	A	T	I
	R	Æ	Ð		ÆTA SJÚK-ÞÖNUR	T	Æ	R	A		HREYKJA GASPUR	T	R
NOKKUR	S	U	M		SKRIPA-LEIKUR STÍÐUR	F	A	R	S	I		SKÖMM VISNA	V
ÓKYRR	I	Ð	A	R		TRUFLOM YFIR-BRAGÐ	F	I	P		NAFN SKORDÝR	G	A
	G		G	Í	S	L		VARA TRÉ	A	F	U	R	Ð
RENGJA FRYS	E	F	A	S	T		KAPPHÖG LANGUR		F	U	L	L	T
	F	N	Æ	S		ÞANKI PRÓF-GRÁÐA			Í	H	U	G	U
LITUR BEISKJA	G	R	Á	B	L	Á	R		ÁHALD	G	A	T	A
	B	I	T	R	A		FLJÓTFAR		R	A	S	A	

www.bbl.is

HUGARÍÞRÓTTIR

Ásaspurning – en hvað er tromp?

Þegar ég lærði bridds fyrir hálfri öld voru ásarnir í spílinu bara fjórir. Og oftast var spurt um fjölda þeirra með fjórum laufum. Fjögur lauf voru ásaspurning. Og fjögur grönd spurðu um kónga. Maður sumsé

Björn Þorláksson.

hóf ferðalagið mikla á vínarkerfinu góða. Síðan hefur mikið vatn til sjávar runnið og mörg sögnin og margt afkastið orðið manni að skaða! En miklu oftar til gleði.

Langt er síðan fimmti ásinn bættist við hjá nútímabriddspilurum. Nú er fimmti ásinn talinn trompkóngur. Svo er hægt að spyrja um trompdrottningu og ég veit ekki hvað og hvað. En samt kemur enn fyrir að enginn veit neitt í sinn haus er kemur að þessum spurningum öllum. Þrátt fyrir allar umbæturnar, þrátt fyrir nýju sagntæknina, fimmta ásinn, trompdömunu og kerfin öll.

16. þessa mánaðar fór fram lokamót Sumarbridge í Síðumúlanum. Keppt var um silfurstig og þátttaka var góð. Gömlu brýnin, Guðmundur Páll Arnarson, heimsmeistari frá 1991, og tannlæknirinn og laxveiðimaðurinn Þórarinn Sigþórsson hirtu gullið.

Strax í fyrsta spili þessa móts reyndi á sagntækni para. Eins og lesendur sjá á stöðumynd dagsins eru 14 slagir í gröndum en aðeins tvö þör komust þó í alslemmu. Á

Þeir Guðmundur Páll og Þórarinn stóðu sig best í silfurstigamóti Sumarbridge.

einu borðinu opnaði norður á sterku laufi, 16 plús. Makker hans sagði hjarta sem lofaði átta plús punktum og fimmlit. Norður tók þá undir hjartað með tveimur hjörtum. Suður meldaði þrjú lauf og þá sagði norður fjögur lauf, enda 7 lauf albasta alslemman þótt ekki séu nú miklar líkur á að hjartað liggi 5-0.

En nú var komið upp sagnvandamál. Þegar suður meldaði 4 grönd og fékk svar

	Norður	
	♠ Q4	
	♥ AKQ	
	♦ A54	
	♣ K10765	
Vestur		Austur
♠ J976		♠ K10832
♥ 8		♥ 10543
♦ J10862		♦ 973
♣ 832		♣ 9
	Suður	
	♠ A5	
	♥ J9762	
	♦ KQ	
	♣ AQJ4	

við ásaspurningunni, lék vafi á því við borðið hvort norður væri með svari sínu við lykilsþilaspurningu að samþykkja hjarta sem tromp eða lauf? Lokasögnin varð því svolítið af ætt Salomons, 6 grönd sem var nálægt meðalskori.

Spilið er kannski ágætt tilefni til að þú og þinn makker ræðið hvort þið hafið alltaf á hreinu hvort ásaspurning eða lykilsþilaspurning gildir um fyrstu samþykktu trompsamlegu eða aðra sem síðar kann að koma í ljós – og í einhverjum tilvikum getur verið vænlegri?

Umsjón: Björn Þorláksson, bjornthorlaksson@gmail.com

Erfinginn:

Margrét Þóra

Nafn: Margrét Þóra Friðriksdóttir Lindal.

Aldur: 9 ára.

Stjörnumerki: Naut.

Búseta (landshluti): Norðurland vestra.

Skemmtilegast í skólanum: Stærðfræði og heimilisfræði.

Áhugamál: Hestamennska og söngur.

Tómstundaiðkun: Hestafimleikar, hestamennska og söngur.

Uppáhaldsdýrið: Hundur og hestur.

Uppáhalds itur: Blár og sægrænn.

Uppáhaldsmatur: Kjúklingahamborgarinn í skólanum.

Uppáhaldslag: Eternity með Alex Warren.

Uppáhaldsmynd: Dóttir jólasveinsins 1.

Fyrsta minningin: Þegar ég fór til Vestmannaeyja 3 ára.

Hvað ertu ánægð/ánægður með í fari þínu: Ég er hjálpsöm og góð.

Hvað er það skemmtilegasta sem þú hefur gert: Fara í Fårup Sommerland í Danmörku.

Hver er fyndnastur sem þú þekkir: Pabbi.

Hvað langar þig að verða þegar þú verður stór: Söngvari og hestakona.

Áttu þér einhverja fyrirmynd: Mömmu.

Viltu taka þátt? Hafðu samband. sigrunpeturs@bondi.is

Ungir vinna Haustmótið

Haustmót Taflfélags Reykjavíkur kláraðist í síðustu viku með öruggum sigri Jósefs Omarssonar. Jósef, sem er 15 ára, vann A-flokk mótsins mjög örugglega með 8½ vinning eftir skákirnar 9. Eini punkturinn

Gauti Páll Jónsson.

sem hann missti niður var jafntefli gegn greinarhöfundi! Sú skák var í járnum mestallan tímann. Jósef tefldi gríðarlega vel í mótinu og gerði fá mistök. Reyndar hélt ég að nú væri tækifærið mitt til að verða skákmeistari TR, en ekki í ár, Jósef var óstöðvandi! Eftir mótið rýfur hann 2200 stiga múrinn, en hann hækkar um 132 stig eftir árangurinn. Jósef er í hópi þeirra yngstu sem hafa orðið skákmeistarar TR, og þá sérstaklega þeirra sem hafa unnið A-flokkinn, það þarf reyndar að skoða hvort hann hafi slegið það met. Bárður Örn Birkisson var vinningi á eftir Jósef í öðru sæti, greinarhöfundur þriðji með sex vinninga. Í A-flokki tefldu tíu skákmenn allir við alla.

Aðeins einn lokaður flokkur var í mótinu í ár, en opni flokkurinn var vel skipaður ungum skákmönnum í bland við eldri og reynslumeiri. Sigurvegari flokksins hefur þó varla verið á bingóspjaldi margra. Það var

Jósef Omarsson, 15 ára, vann A-flokkinn.

hinn átta ára gamli (!) Helgi Fannar Óðinsson sem vann ofan á það ótrúlega öruggan sigur. Helgi var búinn að vinna flokkinn fyrir síðustu umferð, slíkir voru yfirburðir hans! Í opna flokknum voru tefldar níu umferðir eftir svissneska kerfinu og var Helgi nr. 16 í byrjunarröð (starting rank) af 27 keppendum. Það voru því ungir sigrar á Haustmóti TR 2026!

Ólympíuskákmótið er hafið og er árangur íslensku liðanna nokkurn veginn á pari. Fjallað er um mótið á skák.is. Reyndar hafa líka Facebook-færslur Illuga Jökulssonar um

Helgi Fannar Óðinsson, 8 ára, vann opna flokkinn.

mótið vakið nokkra lukku. Þegar greinin er skrifuð er mótið nýbyrjað, en því verður gert betri skil í næsta pistli. Landslið Íslands í opnum flokki er númer 48 í byrjunarröð af 206 landsliðum. Í kvennaflokki er lið Íslands númer 58 af 189. Auðvitað er það markmið beggja liða, í það minnsta, að enda fyrir ofan byrjunarröðina!

Ef lesendur Bændablaðsins luma á áhugaverðum skákum geta þeir haft samband.

Umsjón: Gauti Páll Jónsson gauti.pj@hotmail.com

SUDOKUÞRAUTIR

Létt

3	5	8	9	7	1			
1	7				4			9
6					2		8	
2	8		3				5	
	1					7	6	4
		5	1		6		2	
		9		2	4		5	
4	3			1	5	2		
		1	4	6		8		

Miðlungs

		6	9			8	7	
				1	6			
		7		3		9		
6	5					8		4
			6			1		
						7		
				2	8		3	9
9		3	1					
	2	5						

Þung

	6				1	8		
		8	6			5	4	
6			1					
	3		7		5		2	
4				6			7	
	5					8		2
				2		9		
		4	9		7	5		

Þyngst

						5		6
8						4		
5	9		7				1	
6			9			1		
		4	3	6			2	
		8			4			
			6	7				
			4					7
		2				8		

Setja skal inn tölur frá 1-9, í eyðurnar. Sama talan má ekki koma fyrir tvisvar í línu lárétt og lóðrétt og heldur ekki innan hvers reits sem afmarkaður er af sverari línun.

Stjörnuspá

Vatnsberinn finnur fyrir miklum léttleika í vikunni og fram undan eru áhugaverðir tímar. Samskipti við aðra ganga einstaklega vel og í nánum samböndum er gott að nýta þetta flæði til að dýpka tengslin, ræða málin af einlægni. Fyrir þá sem eru að leita að nýjum kynnum gæti óvænt spjall kveikt neista sem vert er að skoða nánar. Happatölur: 4, 17, 29.

Fiskarnir þurfa að huga að fjárútlátum þessa dagana og sýna smá nægjustemi aldrei þessu vant. Nú er frábær tími til að endurskoða þetta svoltið og skapa rými fyrir mikilvægari markmið sem munu veita meiri ánægju þegar fram líða stundir. Eitthvað vilja stjörnurnar benda á að ástarmálin verða í brennidepli – að lengi leynist líf í litlum blossa. Happatölur: 8, 22, 31.

Hrúturinn upplifir mikla orku og vellíðan í líkamanum þessa vikuna. Það er eins og þreytan sem hefur setið í honum sé loks að vikja fyrir nýjum krafti og því kjörið að prófa eitthvað æsilegt sem kemur blóðinu á hreyfingu. Vert er að taka fram að þeir sem heita Hilmar þurfa þó að hafa hemil á sér, en annars munu smágerðar verur setjast ofan á þá og þeir munu sig ekki geta hrært. Happatölur: 11, 19, 44.

Nautið stendur frammi fyrir skapandi áskorunum og þarf að treysta eigin getu og trú á sjálft sig. Hugmyndir sem hafa verið í gerjun lengi geta loksins fengið brautargengi ef þær eru kynntar af yfirvegum. Þetta er vika framfara og viðurkenningar fyrir vel unnin störf. Áfram nautið! Happatölur: 3, 25, 38.

Tviburarnir, sér að övörum sjá lífið allt í einu í nýju ljósi og velta fyrir sér stóru spurningunum. Því má skoða hvert stefnan er tekin og hvort hversdagurinn endurspeglir það sem raunverulega skiptir máli. Gamlar venjur sem þjóna ekki lengur neinum tilgangi ættu að fjúka til að gera pláss fyrir ný ævintýri. Andlegt jafnvægi er lykillinn að árangri þessa dagana. Happatölur: 14, 27, 49.

Krabbinn má eiga von á að finna eldheitar tilfinningar í hjartanu, já honum að övörum. Einhleypir gætu fundið fyrir sterkum áhuga frá manneskju sem þeir hafa þekkt lengi en aldrei leyft sér að líta hyru auga. Yfirhöfuð er krabbanum ráðlagt að leyfa hjartanu að ráða för og vera óhræddur við framhaldið. Happatölur: 7, 16, 33.

Ljónið upplifir dásamlegt jafnvægi í tilverunni en nú fer að ganga í garð mikil sátt með það hvernig hlutirnir hafa þróast og framtíðin lítur bjartari út en oft áður. Samband við hina ýmsu félaga dýpkar og hafa skal í huga að mikilvægt er að þiggja öll boð og tækifæri til samveru sem bjóðast, því þau munu hafa langvarandi áhrif. Happatölur: 6, 26, 42.

Meyjan þarf að huga vel að hvíldinni og passa að ofgera sér ekki. Það að taka sér stuttar pásur yfir daginn til að anda djúpt getur gert kraftaverk fyrir heilsuna, einnig getur samvera með ástvinum hjálpað til við að nýllstilla kerfið. Heilsan er dýrmætasta eignin og á skilið alla þá umhyggju sem hægt er að veita, ekki síst í eigin garð. Happatölur: 9, 13, 30.

Vogin blómstrar í vinnu eða skóla og finnur fyrir mikilli hvatningu til að klára erfið verkefni. Leiðtogaþæfileikar koma skýrt fram og tekið verður eftir þeim metnaði sem vogin leggur í vinnuna. Vogin þarf að muna að það er mikilvægt að fagna litlu sigrunum á leiðinni. Happatölur: 2, 18, 35.

Sporðrekinn sér fram á jákvæðar breytingar í fjármálum. Þetta gæti þýtt að gamalt lán greiðist upp eða að samningar náist sem hafa verið í lausu lofti. Það er skynsamlegt að skoða fjárfestingar sem geta borið ávöxt síðar og komið sporðrekanum skemmtilega á óvart ... þegar hann hefur steingleymt þeim. Happatölur: 5, 21, 40.

Bogmaðurinn finnur fyrir óvanalega mikilli ástríðu í nánum samböndum og skal á móti gefa af sér af örlæti. Einhleypir bogmenn ættu að vera vel vakandi, því ástin getur leynst á óvæntustu stöðum, jafnvel í matvörubúðinni. Ópið hugarfar og bros á vör munu laða að rétta fólkið á réttum tíma. Happatölur: 1, 15, 28.

Steingeitin þarf að sýna ákveðna varfærni í eyðslu en getur jafnframt vænst góðs árangurs í viðskiptum. Nú er gott að endurskoða samninga og tryggingar til að athuga hvort hægt sé að spara einhverjar krónur. Polinmæði mun skila sér í betri kjörum og meira öryggi þegar líður á mánuðinn, svo nú er bara að anda djúpt en ekki blása eldi ... Happatölur: 12, 24, 37.

Tíska:

Vönduð óþekkt

Haustið er mætt og það þýðir að nú er kominn tími til að stokka aðeins upp í fataskápnum eða fyrir þá hagsýnni, grafa upp löngu gleymda fjársjóði. Það er nefnilega þannig að ef fjárfest er að upplagi í vönduðum fötum, þá koma þau skemmtilega á óvart ef ákveðið er að standa í gullgrefti.

Nú, hausttískan á þessu ári snýst að miklu leyti um að finna jafnvægi á milli þess að vera í þægilegum, klassískum fötum en ganga aðeins á lagið með það sem fellur undir óþekkt. Það eru nefnilega smáatriðin sem gera gæfumuninn að þessu sinni. Þegar kemur að litum þá ber ekki á öðru en að kirsuberjarauður, „terrakotta“ (djúpur, jarðbrúnn litur með hlýjum blæ af appelsínugulum og rauðum undirtónum) kolgrár, eða espressóbrúnn í djúpum tónum séu allt litir haustsins.

Sá síðastnefndi kemur sterkur inn í stað svarts litar enda gefur hann mýkra og hlýlegra yfirbragð, sérstaklega ef valdar eru flikur úr rúskinni eða flaueli. Reyndar fær svartur að eiga leik, en einungis þegar kemur að allra smæstu smáatriðunum.

Svo verður einnig litið til endurkomu silkiklúta og höfuðklúta. Meðal annars er ekki úr vegi að binda fallegan silkiklút yfir hárið, svolítið í anda sjöunda og áttunda áratugarins, en slíkir klútar eiga einstaklega vel við stór sólgleraugu og síða rykfrakka. Einnig má hnýta minni og þynnri silkiklúta þétt upp við hálsinn eða kasta stórum og grófum ullarklút yfir axlirnar þegar fer að kólna verulega í veðri.

Nú, rúskinn er enn hæstmóðins ...

Mattir Chanel varalitir úr Rouge-línunni eru móðins nú í haust.

Karlmann með klúta hafa þótt kitlandi, a.m.k. síðan um miðja síðustu öld. Til að mynda þykja hálsklútar frá merki Carolina Herrera skemmtilegir, en auðvitað má finna hina ýmsu klúta í krókum og kimum.

en gaman er að segja frá því að vart hefur verið við skemmtilega tilbreytingu nú í haust. Fyrir þá sem vilja vera með á nótnum, eru vel aðsníðin jakkaføt og pilsdragtir að komast á kortið. Vel ... þá út í það að vera ögrandi, sem gerir hefðbundið skrifstofulúkk mun djarfara en ella. Kannski kominn tími til reyndar að ýta aðeins við klassíkinni og langt síðan ýtt var undir stundaglaslúkkið, en sniðin eru til dæmis ýktari, með áberandi öxlum, örlítið flegnari en gott þykir eða tekin inn í mittinu. Mjó bindi, eða hálsslaufur geta gert gæfumuninn, helst dökk að lit – en þau kitla oft ímyndunarafli hjá fólki þó allar tölur séu hneptar upp í háls. Sokkabuxur eða háir sokkar flokkast þarna einnig undir ögrandi aukahluti og svokölluð „cateye“ augnmálning að sama skapi. Andlitsmálning skal að öðru leyti vera hlutlaus. Ef ekki er lögð áhersla á augnsvæðið

Bridget Bardot og Edie Sedwick voru hrifnar af skutlum.

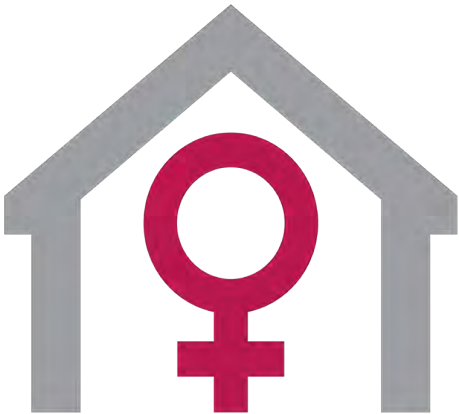
má hins vegar setja á sig varalit. Kirsuberjarauða eða skærrauða helst, nú eða í espressó- og mokkalitum sem þykja vist það alheitasta nú með haustinu. Það skal þó hafa bak við eyrað að nauðsynlegt er að hafa einhvern hemil á sér. Stutt pils eiga við rúllukragapeysur, eða vel hneptar skyrtur og flegnari eða aðþrengdari flikur að ofanverðu verða að hafa jafnvægi að neðan. Jafnvel þó gaman megi hafa af örlitilli óþekkt.

Blúndur, háir hælur við gallabuxur, blússa þar sem hneppt er einni tölu neðar en sæmilegt þykir og hálsklútar jafnvel út í svört mjó

Svört bindi við hvíta skyrtu eru klassík.

silkibindi við hvíta skyrtu – hver og einn verður að finna villinginn í sér. En nú hefur verið farið á handahlaupum yfir hitt og þetta sem gefur tiskunni lit í haust. Með það í huga að þessi þáttur er ekki einungis ætlaður kvenfólki, verða hinir að grafa upp klútana og leyfa skyrtuhnöppunum að njóta vafans... /sp

Kvennaathvarf

Opið allan sólarhringinn, sími 561 1205. Húsaskjól og aðstoð fyrir konur sem búa við ofbeldi í nánu sambandi. Einnig er boðið upp á ráðgjafaviðtöl fyrir konur.

Vís nagáta

Forðum árin fitnaði þar finnst hann á hrút og gimbur matur sem í malnum var mesta gæðatimbur.

Lausnin er eitt nafnorð með fjórar mismunandi merkingar. Lausnin verður birt á vef Bændablaðsins, www.bbl.is, mánudaginn 28. september.

Lausnarorð síðustu gátu var **andvari**.

Umsjón: Guðbjörn Sigurmundsson
Guðbjorn.Sigurmundsson@mk.is

Bændablaðið www.bbl.is

www.velaval.is - Alltaf opið

VÉLAVAL

- Sendum um land allt -

4,2 m góður vatnabátur með kerru. 9.8 hp, lítið notaður. Tohatsu mótör. Fylginlutir: árar, bensintankur, yfirbreiðsla og 9 stk. vesti. Er í Grímsnesi. Tilboð óskast. Upplýsingar í s. 898-0883.

Smáauglýsingar

Skráning smáauglýsinga er á vefslóðinni: www.bbl.is/smaauglysingar

Verð: Textaauglýsing kr. 3.200 m/vsk (innan við 140 slög) og kr. 7.500 m/vsk. - texti + mynd.

Skilafrestur: Fyrir kl. 15.00 á mánudegi fyrir útgáfu.

Jesús sagði:

„Hvar sem tveir eða þrír eru saman komnir í mínu nafni þar er ég mitt á meðal þeirra.“

Matt. 18.20

biblion.is

Hársnyrtistofan ToppHár

Dverghöfða 27, 110 Reykjavík

Bændur og búalið og allir hinir hjartanlega velcomin

Opið 8-17 virkar daga og 10-16 á laugardögum

Engar tímapantanir bara mæta!

4 stk. Hankook Winter I pike nagladekk 255-60-19. Ekin um 7.000 km. Verð kr. 140.000. S. 895-1276.

Til sölu notaðar vörur til fiskeldis 1. Marel M1100-C2 digital vigt. 2. Arvo-Tec útífoðrarar 24 volt. 3. Arvo-Tec innífoðrarar 24 volt. 4. Digital seiðateljari. Tilboð óskast. Nánari upplýsingar í s. 893-3087.

Básamottur. Drenmottur. Gúmmihellur. Plastgirðingarstaurar. Plast prófilar í fjárhús, fjós og hesthús. Jarðvegsgrindur fyrir plön, gerði og garða. Gervigras. Útileiktæki og heildarlausnir. jh@johannhelgi.is S. 565-1048.

BÓKLEGT VINNUVÉLANÁM Á NETINU

Nám sem gefur rétt til prófs á allar gerðir og stærðir vinnuvéla* Opið allan sólahringinn

VERÐ 70.000 kr.

VINNUVÉLA SKÓLINN
vinnuvelaskolinn.is
- á íslensku og ensku

Til sölu gróðurhús, sams konar og mynd. 880 m2, niðurtækið. Upplýsingar Jóhann s. 693-3110.

Til sölu notaðar vörur til fiskeldis 1. Marel M1100-C2 digital vigt. 2. Arvo-Tec útífoðrarar 24 volt. 3. Arvo-Tec innífoðrarar 24 volt. 4. Digital seiðateljari. Tilboð óskast. Nánari upplýsingar í s. 893-3087.

Honda Crv. Árgerð 2017, dísil. Fimm girra með krók. Ekin 138.00 km. Verð kr. 2.290.000, tilboð kr. 1.990.000. Nánar í s. 866-7841.

Lambheldu hliðgrindurnar. 420 x 110. Möskvar 10 x 15. Verð frá kr. 31.900 til 36.300 +vsk. Lamasett kr. 4.400 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776, Aurasel.

Hyundai beltagrafa árgerð 2008. 22 tonn 9.000 klst. Smurkerfi 900 spyrnur, tvær skóflur verð kr. 5.900.000 +vsk. Uppl s. 693-3110 Jóhann.

Smíðum umferðamerki fyrir landeigendur. Eigum festingar, staura og skiltasteina. Bergnes ehf., Smíðjuvegi 26, 200 Kópavogi, bergnes@bergnes.is s. 567-3305.

Tesla Model 3, árgerð 2021. Ekin rúmlega 97.000 km. Long range og AWD. Þverbogar og skíðafestingar fylgja. Það hefur verið hugsað vel um hleðsluna. Billinn er á nýjum sumardekkjum. Vetrardekk fylgja með. Verð kr. 3.900.000. Helga s. 856-5335.

Honda Crv. Árgerð 2017, dísil. Fimm girra með krók. Ekin 138.00 km. Verð kr. 2.290.000, tilboð kr. 1.990.000. Nánar í s. 866-7841.

Seljum vara- og aukahluti í flestar gerðir af kerrum. Sérþöntunarpjónusta. Sendum um land allt. Brimco ehf. s. 894-5111 www.brimco.is Opið frá kl. 13-16.30.

Eðaleintak Subaru Forrester 2018, ekin 94.500 km. Dráttarkúla, ný sumardekk og nagladekk fylgja (eldri). Rafmagn í bílstjórasæti, hiti í stýri og skottmotta. Alltaf verið vel um genginn og sinnt af natni. Verð kr. 2.350.000. Upplýsingar í s. 842-0990 eða virdi@simnet.is

2014 árgerð af Thwaites "high lift" hjólbörum til sölu. Ásett verð kr. 2.200.000 +vsk. Uppl í s. 847-1536 Baldur eða Villi s. 779-1886.

Stauraborar fyrir borvélar, SDS Max, SDS + og Hexagonal. Stærðir frá 40 mm upp í 300 mm. Massívrur öxull. Borarnir passa einnig á margar gerðir af vélknúnum staurabourum. Steinborar: 40 mm x 1000 mm. Brotskóflur í SDS Max og Hexagonal. Hákonarson ehf. S. 892-4163. Netfang: hak@hak.is Heimasíða: www.hak.is

Er með til sölu þessa fínu Scaniu 112H árgerð 1987, þarfnast standsetningar. (ath. þarf að sækja á vagni) Verð kr. 800.000 +vsk. uppl í s. 861-3903 eða ivarlappi@gmail.com

Til sölu 4 iðnaðarhurðir sem er verið að taka niður vegna breytinga. Flekar, brautir, lamir, rafmótorar og rafmagnsstýringar fylgja með. Stærðir hurðargata: 2 stk. H=3,97 m og B=3,60 m. 2 stk. H=3,78 m og B=3,00 m. Verðhugmynd kr. 250.000 per hurð eða tilboð. Uppl. í s. 841-3009.

Newtec guirótar- og kartöflupökkunarvél og önnur eins fylgir með í varahluti. Vigtar og sturtar í poka. Verð kr. 500.000 +vsk. Uppl. í s. 866-3377 Andri.

CAT 906 árgerð 2017 notuð 2.300 vst. Vökvahraðtengi fyrir minni Volvo festingarnar er á vélinni. Fylgir með vélinni Tellefsdal fjölplógur, skófla og bretttagafflar með vökvafærslu. Ásett verð kr. 7.550.000 +vsk. Uppl í s. 847-1536 Baldur eða Villi s. 779-1886.

Glussaknúnar vatnsdælur fyrir tankbíla og vinnuvélar. Sjálfsgandi dælur í mörgum stærðum sem dæla allt að 120 tonnum á klst. Einnig dælur með miklum þrýstingi, allt að 10 bar. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, hak@hak.is

Er með til sölu þessa fínu Scaniu 112H árgerð 1987, þarfnast standsetningar. (ath. þarf að sækja á vagni) Verð kr. 800.000 +vsk. uppl í s. 861-3903 eða ivarlappi@gmail.com

Óska eftir varahlutum í Volvo FM/FH 12, 1993-2001 árg. Vantar aðallega boddíhluti h.m og framstuðara eða varahlutabíl. Uppl. ívar í s. 861-3903 eða ivarlappi@gmail.com

Til sölu MAN TGS 33-500 6x6 árg. 2018 ekin 279 þús. km. Dráttarbill með glussakerfi fyrir vagna. Dráttargeta 73 tonn. Flottir kassar aftan við hús. S. 892-5855.

Dodge Ram Longhorn árg. 2025 ekin 2.900 km. Einn með öllu 35" breyttur. Verð kr. 12.950.000 +vsk. S. 692-9422.

Skotbómulyftari Bocat T3571. 8.760 tími, er í góðu standi verð kr. 4.000.000 +vsk. Upplýsingar í s. 893-7380 (er á Siglufirði) 60% dekk.

Weckman sturtuvagn með 13 tonna burðargetu/hlassþyngd. Laus skjólbörð. Verð kr. 2.850.000 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Traktorsdrifnar rafstöðvar Argo-Watt) Með AVR spennujafnara eða án hans. AVR tryggir örugga keyrslu á öllum rafbúnaði. Mjög mörg, stór kúabú eru með pennan búnað. Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.

Claas Arion 460.

Árgerð 2015. Notkun 7.940 klst.
140 hp. Ámoksturstæki og skófla.
Nýleg framdekk.
Verð kr. 7.600.000 +vsk.

Solis 60.

Árgerð 2017. Notkun 1.666 klst.
60 hp. Fjór hjóladrif.
Verð kr. 1.750.000 +vsk.

Claas Arion 470 Comfort.

Árgerð 2024. Notkun 1.415 klst.
Ámoksturstæki. Frambúnaður og
PTO. Framfjöðrun.
Verð kr. 14.000.000 +vsk.

Claas Celtis 456.

Árgerð 2006. Notkun 14.700 klst.
Ámoksturstæki og skófla.
Verð kr. 2.700.000 +vsk.

John Deere 5115M.

Árgerð 2019. Notkun 4.100 klst.
Ámoksturstæki og skófla.
Verð kr. 8.300.000 +vsk.

Claas Liner 2800 Trend.

Árgerð 2024.
Vinnslubreidd 7,4-8,2m.
Vökvahækkun á stjórnun.
Verð 3.950.000 +vsk

Kuhn FBP 3135.

Árgerð 2022.
Plast-og netbindibúnaður.
3D pökkunarbúnaður.
Verð kr. 9.900.000 +vsk.

www.velfang.is

velfang@velfang.is

Gylfaflöt 32, Reykjavík

Óseyri 8, Akureyri

Sími: 580-8200

Heitgalvanhúðaðar stúgrindur í
fjárhús. Breidd 129 cm x Hæð 97 cm.
Verð kr. 8.530 m/vsk. Breidd 182 cm x
Hæð 97 cm. Verð kr. 9.794 m/vsk. H.
Hauksson ehf. S. 588-1130.

Sjálfsogandi neyðardælur (Trash) 2", 3",
4". Öflugur búnaður með mikla dælugetu,
fyrir mjög óhreint vatn og einnig skölp,
soghæð allt að 8 m. dæluhæð allt
að 30 m. Þessar dælur henta mjög
vel til að eiga sem neyðardælur ef
von er á miklum vatnsveðrum með
tiheyrandi flóðum í kjallara o.fl. Tilvalinn
búnaður fyrir sveitarfélög, slökkvilið,
hjálparsevitir, verktaka o.fl. Getum
skaffað dælubarka á góðu verði.
Vélarnar eru af gerðinni Honda með
smurolíuöryggi. Framleiðandi: Koshin
í Japan. Hákonarson ehf. S. 892-4163.
hak@hak.is, www.hak.is

Gjafahringir Heitgalv. Hæð: 70 cm.
Þvermál: 200 cm. Verð kr. 59.000 m/vsk.
H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Honda bensín, GX 390 vélar til sölu.
Nýjar með rafstarti. 1" öxull með kil og
snitti að innan. Verð kr. 80.000 + vsk. stk
Hákonarson ehf. Netfang: hak@hak.is
- www.hak.is s. 892-4163.

Steinullarbíllinn. Blásúmi steinull í
loft, hólf og gólf. Blástur þýðir minni
kuldabrá. Minnkaðu hitatap, lækkaðu
kyndikostnaðinn. Blásúmi í ný og einnig
gömul hús, förum um allt land, erum við
í s. 577-4444.

Til sölu Rexton Adventure, 4x4, dísil,
árgerð 2023, sjálfskiptur, ekinn 93.000
km. Verð kr. 7.990.000. – notadur.benni.is –
s. 590-2035.

Meirapróf hefst 24. september. Fjarnám
í rauntíma með kennara. Verkleit í
Reykjavík, Akureyri og Sauðárkróki.
aktu.is s. 892-1390.

Rampar fyrir frysti/kæligáma á lager.
Burðargeta 10 tonn. Dekkplata 10 mm,
L- 170 cm x B- 200 cm x hæð- 21 cm.
Heitgalvaniserað stál. Lyftaratakur á
þrjá vegu. Eigum einnig rampa fyrir
hefðbundna sjógáma. Hákonarson ehf.
www.hak.is s. 892-4163 hak@hak.is

Gólfhiti, gólfraesing fyrir 16 mm rör.
Ryklaus gólfhitafræsing, verð á fermetra
frá kr. 4.500 +vsk. Mætum hvert á land
sem er, en fer þó eftir stærð verkefnis.
Tilboð og upplýsingar á https://www.
golfraesing.is s. 892-0808 - Oliver.

Traktorsdrifnar/glussadrifnar vatns-
dælur í mörgum stærðum á lager.
Háprýstar eða lágrýstar. Slöngu-
búnaður, 3", 4" með hraðkúplingum, 21
Bar. Flatir barkar á frábæru verði, 2" – 3"
– 4", 8 bar. Selst í rúllum: 20 m, 30 m, 50
m, 100 m. 30% afsláttur. Hákonarson ehf.
S. 892-4163 hak@hak.is www.hak.is

Weckman sturtuvagn með 11 tonna
burðargetu/hlasspyngd. Laus skjólbörð.
Verð kr. 2.450.000 m/vsk. H. Hauksson
ehf. S. 588-1130.

Þrýstisett fyrir neysluvatn. Til á lager-
230 V, 12 V, 24 V. Einnig dælur með
3 fasa. Mjög öflug sjálfsogandi dæla.
Dæluhlól úr kopar og öxull úr ryðfríu
stáli. 24 L eða 60 L tankur úr ryðfríu
stáli. Stíllanlegur þrýstingur. Hentar vel
fyrir sumarhús, ferðapjónustu og báta.
Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang-
hak@hak.is

Vélavít ehf. er nú umboðsaðili fyrir HATZ
dísilvélar á Íslandi. Sala, varahlutir og
viðgerðarþjónusta hjá okkur í Skeiðarási 3,
Garðabæ. Upplýsingar í S. 527-2600.

Lyftaragafflar til að skrufa fasta á
skóflur. Burðargeta á pari: 680 kg og
1500 kg. CE vottaðir og CE merktir.
Öryggisstappar fylgja. Passar á flestar
skóflur. Til á lager. Hákonarson ehf.
S. 892-4163 / netfang- hak@hak.is

Vélaskólinn

Talsett Vinnuvélanámskeið á netinu

www.velaskolinn.is

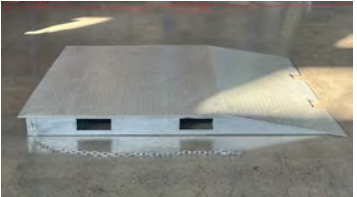
Álslikskur fyrir brettatjakka á lager.
Burðargeta 2 tonn Lengdir: 100 cm eða
150 cm. Breidd: 70 cm Hákonarson ehf.
S. 892-4163 hak@hak.is www.hak.is

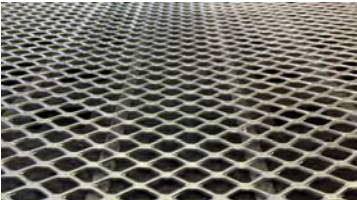
Hjólástall 15 tonna burðargeta. Dekk
560/45R22,5. Verð kr. 1.340.000 +vsk.
Hjólástall 18 tonna burðargeta. Dekk
710/45R22,5. Verð kr. 1.600.000 +vsk.
H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Backhoe fyrir dráttarvélar og hjólaskóflur.
Margar stærðir. Gröfudypt- 1,3-4,2
metrar. Margar stærðir af skóflum og
öðrum aukabúnaði. Hákonarson ehf.
S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Langir gámarampar, fyrir 10 tonn.
Heitgalvaniserað stál. Heildarlengd:
2.400 mm. Lengd á láréttum fleti:
1500 mm. Lengd á hallandi fleti: 900
mm. Breidd: 2.200 mm. Passa fyrir
venjulega vörugáma. Hákonarson ehf.
S. 892-4163 Netfang: jhh@hak.is

Fjárhúsmottur/járnristar á tilboði. Verð
áður kr. 12.900 m/vsk. - Tilboð kr. 11.610
m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Hyundai dísilvélar til sölu. Rafstart,
hlífðargrind, 3.000 til 3.300 sn/min.
Beinn öxull, 19,7 mm með finum
gengjum. Ónotaðar. Verð kr. 120.000
+vsk. Hákonarson ehf. S. 892-4163
E-mail hak@hak.is www.hak.is

Til sölu KGM Musso Grand, dísil, árgerð
2025, sjálfskiptur, ekinn 27.000 km. Verð kr.
8.990.000 – notadur.benni.is – s. 590-2035.

Til sölu SEGWAY Villain SX10 X
Dráttarkúla - rafmagnsspil - 32"
dekk. Ekinn aðeins 180 km. Verð
kr. 3.700.000. Nánari upplýsingar í
s. 822-1845, Guðjón.

Kornvalsar frá SIPMA í Póllandi. https://
www.sipma.pl/produkt/zgniatacz-
ziarna/ Frábærir valsar í mörgum
útfærslum. Hákonarson ehf. www.hak.is
S. 892-4163, netfang hak@hak.is

Gámarampar á lager. Heitgalvaniserað
stál. Burðargeta-8.000 kg. Stærð 130
cm x 210 cm x 16 cm. Lykkjur í dekki
fyrir lyftaragaffla. Hákonarson ehf.
hak@hak.is s. 892-4163. www.hak.is

Físléttu fjárgrindurnar. Krækt saman
án aukahluta. Breidd 180 cm x 90 cm.
Verð frá kr. 11.900 til 13.900 +vsk.
S. 669-1336 og 899-1776. Aurasel.

Útsala á háprýstidælum fyrir verktaka
og bændur! 15 L / min 310 bar með
Honda x 4 stk. 16 L / min 250 bar með
Honda og rafst. X 1 stk 12 L / min 200
með 3 fasa rafmótor x 3 stk. Búnaðurinn
er frá COMET, Ítalíu. Seljast með 40%
afslætti. Einnig ýmis fylgibúnaður.
Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang:
jhh@hak.is

Útsala á rafstöðvum með Honda! Margar
stærðir, 1 fasa eða 1 og 3 fasa 2,2 kw
upp í 6,4 kw. Seljast á 40% afslætti.
Búnaður frá ELCOS og GENMAC, Ítalíu.
Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang:
jhh@hak.is

Led perur fyrir flúrlampa!

3 stærðir:
60 cm - kr. 1.500
150 cm - kr. 1.500
120 cm - kr. 2.000

SMH Gróðurhús ehf.
Sími: 866-9693
Facebook: Gróðurhús SMH ehf.

Priggja arma ledljós sem skráfast í venjuleg perustæði og hentar vel í stærri byggingar og skemmur. 80w - 8000 Lúmen. Verð kr. 8.000 -

Bændur og búalið ath. Plast í fjárhús, hesthús, fjós og girðingar. Dren- og básamottur, jarðvegsgrindur. Gúmmi-hellur, útileiktæki, járnrimlagirðingar, gervigras o.fl. Heildarlausnir á leik og íþróttasvæðum. Jóhann Helgi & Co jh@johannhelgi.is s. 565-1048.

Vélasliskjur úr áli. Margar lengdir og burðargeta á lager. 30% afsláttur. Þjóðum einnig sérpantanir. Hákonarson ehf. Netfang: hak@hak.is - www.hak.is s. 892-4163.

Til sölu Nissan Leaf 40KWH, rafmagn, árgætt 2021, sjálfstíptur, ekinn 76.000 km. Verð kr. 2.490.000 – notadir.benni.is – s. 590-2035.

Álsliskjur fyrir fjórhjól o.fl. á lager. Samanbrjótanlegar. L: 223 cm, breidd: 28 cm. Stuðningsfætur og strappi. Í pörum eða stakar Beinar blikksliskjur, L: 180 cm. Einnig burðarmeiri sliskjur fyrir buggy bíla. 30% afsláttur Hákonarson ehf. Netfang: hak@hak.is - www.hak.is s. 892-4163.

Tökum að okkur hinar ýmsu viðgerðir á kerrum, hestakerrum sem og öðrum kerrum. Förum með þær í aðalskoðun. Pantið tíma. Brimco ehf. Desjamýri 14, Mosf. s. 894-5111 Opið 13-16.30 www.brimco.is

Priggja arma ledljós sem skráfast í venjuleg perustæði og hentar vel í stærri byggingar og skemmur. 80w - 8000 Lúmen. Verð kr. 8.000 -

Klósettadælur fyrir kjallara. Inntak fyrir vask, sturtu og þvottavél. Mótor staðsettur fyrir utan votrými. Margar stærðir sem henta fyrir íbúðar- og atvinnuhúsnæði. Mjög óflugur og vandaður búnaður. Frárennsli, 32 mm. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Einkamál

Hæ, vildi láta alla vita að nokkur laga minna eru komin á Spotify og YouTube. Sigurlaugur Oddur Jónsson.

26 ára meyjja óskar eftir að kynnast ungum bóndasyni. Ef áhugi er, endilega hafið samband. email: asdiseinar@gmail.com

Húsnæði

Óska eftir geymsluhúsnæði í, eða í kringum, Grindavík. Má t.d. vera gömul hlaða eða tækjageymsla, með moldargólfu eða steypu, gluggalaus. Stærð á bilinu 100-200 fm. Vinsamlegast hafið samband með því að senda tölvupóst á thoran@thoran.is eða hringja í s. 791-0101.

Óska eftir

Kaupi vínýlplötur og CD diska, staðgreiði stór söfn. Einnig sum hljómtæki. Ingvar gsm:8651709 og myrkinn@hotmail.com

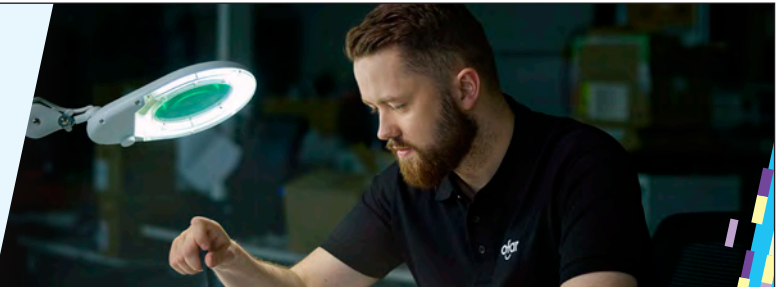
Óska eftir að kaupa muni frá flugfélögum! Óska eftir að kaupa gamla hluti merкта Flugfélagi Íslands, Loftleiðum eða öðrum íslenskum flugfélögum, flugrekendum, þyrufyrirtækjum eða flugskólum. Einkennismerki af búningagöllum (málm- eða taumerki), prjónmerki, nafnanætur, húfur, kasketi, gömul hlutabréf, vimpla, kveikjara, flögg, umboðsskilti, flugáætlanir og annað merkt eða prentað efni. Allt kemur til greina! Sendið fyrirspurnir á netfangið: heimsti@simnet.is Eiríkur L.

Líffæragjafi óskast! Mótorinn í gamla Land Rovernum mínum er orðinn lúinn og vil ég kaupa eitthvað sprækara undir húddið. Helst kemur til greina 200 Tdi úr Defender frá árunum 1989-1994. Túrbína má vera ónýtt. S. 822-5269 eða astvaldur@bondi.is

Óska eftir gömlum afturdrifnum fjórhjólum eða þríhjólum, í hvaða ástandi sem er. Mega vera Quad Racer, Kawasaki Mojave eða sambærilegar tegundir. Leita einnig að gömlum tvígengis krossara, allt kemur til greina. Má vera bílaður, eða í pörtum, skoða allt. S. 770-6997.

Ofar leitar að sérfræðingum í gagnaverum

Viltu vera hluti af innviðum framtíðarinnar?

Við hjó Ofar leitum að framsæknum og áreiðanlegum einstaklingum til að ganga til liðs við innviðateymi fyrirtækisins, sem sinnir rekstri, eftirliti og þjónustu við gagnaver viðs vegar um landið.

Starfsstöð verður í gagnaveri sem staðsett er 2 km frá Blönduósi.

Aðeins er tekið á móti umsóknum á: **ofar.is/starfstækifaeri**

Umsóknarfrestur er til og með **30. september nk.** Allar umsóknir og fyrirspurnir verða meðhöndlaðar sem trúnaðarmál og þeim svarað.

Nánari upplýsingar veitir Ísleifur Örn Guðmundsson, Forstöðumaður Viðskiptaþróunar **isleifur@ofar.is**

Auglýsing um skipulagsmál í Rangárþingi eystra

Samkvæmt 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 er auglýst eftirfarandi tillaga að deiliskipulagi:

Vin, úr landi Hvamms – Nýtt deiliskipulag

Deiliskipulagstillagan tekur til þriggja reita úr landeigninni Vin, L232944. A R1, R2 og R3 er gert ráð fyrir íbúðarhúsi og gestahúsi með svefnlofti. Hámarksbyggingarmagn hvers reits er allt að 430 m² og hámarks mænishæð er 7,5 m frá jörðu en þök skulu vera hallandi. Á R4 er gert ráð fyrir allt að 210 m² skemmu og Hámarks mænishæð er 8,5 m frá jörðu og hallandi þaki.

Bílastæði við Hamrararða – breyting á deiliskipulagi

Deiliskipulagsbreytingin snýr að bílastæðum við Hamrararða. Verið er að færa rútubílastæði nær göngustignum og færa vegteninga til að auka umferðaröryggi innan svæðisins. Byggingarheimildir haldast óbreyttar.

Sel í Landeyjum, lóð undir íbúðarhúsi – Nýtt deiliskipulag

Deiliskipulagstillagan gerir ráð fyrir spildu undir íbúðarhúsi úr jörðinni Sel, L210387. Heimilt verður að byggja þrjú hús á lóðinni, hámarksnýtingarhlutfall er 0,1 og hámarkshæð er 6 m frá gólfplötu. Þakhalli er á bilinu 0-45 gráður.

Dufpaksbraut – breyting á deiliskipulagi

Deiliskipulagstillagan gerir ráð fyrir viðbyggingarmöguleikum við Dufpaksbraut 8, við hús Björgunarsveitarinnar, nýrri lóð fyrir slökkviliðsstöð ásamt því að hafa möguleika á þýrlupalli við Daufpaksbraut 6.

Ytra-Seljaland, frístundarbyggð norðan Þjóðvegur – Nýtt deiliskipulag

Deiliskipulagstillagan tekur til átta frístundalóða úr landi Ytra-Seljalands, L163773 eða á 10 ha svæði. Heimilt verður að byggja sumarhús með geymslu eða allt að 195 m².

Hólmalækur – Nýtt deiliskipulag

Deiliskipulagstillagan gerir ráð fyrir íbúðarhúsi og tveimur gestahúsum. Heildarbyggingarmagn er allt að 750 m², mænishæð allt að 10 m frá gólfplötu og mænisstefna er frjáls.

Ofangreindar tillögur er hægt að kynna sér á heimasíðu Rangárþings eystra, á Skipulagsgátt HMS og á viðtalstíma hjá skipulags- og byggingarfulltrúa að Austurvegi 4, Hvolsvelli. Umsagnar- og athugasemdarfrestur er frá 11. september til og með 23. Október 2026. Umsögnum og athugasemdum skal skila skriflega í gegnum Skipulagsgáttina eða til skipulags- og byggingarfulltrúa Rangárþings eystra að Austurvegi 4, 860 Hvolsvelli.

Skipulags- og byggingarfulltrúi Rangárþings eystra

Til sölu

Til sölu bílavagn á tveim hásingum. Upplýsingar í s. 848-8459.

Rúlluhey til sölu. Til sölu er fullþurrkað rúlluhey af ábornu túni. Þyngd hverrar rúllu er um 360 kg og rakastig er um 21%. Verð á rúllu er kr 10.000 +vsk. Heyið er staðsett skammt frá Hellu. Nánari upplýsingar í s. 863-9528.

Benz Sprinter 315 KB, 4x2 til sölu, árg. 2010. Litur svartur, 7 sæta með skyggðum rúðum. Ekinn 470.000 km. Tilvalinn í skutið. Uppl. í s. 848-5614.

Ford Escape 2008, ekinn 180.000 km. Grænn miði, skoðun, ekkert stórt að. Góður bíll miðað við aldur. Verð tilboð. Upplýsingar - gummiarna@gmail.com

Fjögur lítið slitin vetrardekk negld. Stærð 225/55 R18. Verð kr. 50.000. Uppl. s. 665-1247.

Til sölu 4 stk Nokian nagladekk á álfelgum 235/60 R18. Verð kr. 100.000. S. 897-0626 Jóhann.

Fjögur stykki, nelgd Nokian snjódekk á álfelgum undan Volvo XC60 235/60R18. S. 897-0626 Jóhann.

Dráttarvél. Zetor 3511. Fer í gang og keyrir en bremsar ekki. Frekari upplýsingar hjá Guðna í s. 896-6712.

Toyota Hiace dísil. Fyrst skráður 10.09. 2008. Ekinn 170.900 km. 10 manna 9+1 Ekki framdrif, sumar- og vetrardekk á felgum fylgja. Bíll í toppstandi og lítur vel út, þjónustubók. Til í að taka bíl upp í. Uppl í s. 821-1388.

Tilkynningar

Take That æði á Flateyri. Ef þið viljið kynna ykkur sögu hljómsveitarinnar, þá mætið þið á Vagninn á laugardagskvöldum í vetur. Sérstök kjör ef þið gefið Vagninum plötu, nælu eða plakat. Kv. Vagninn, Flateyri.

Hinn 11. september síðastliðinn fæddist í Antwerpen í Belgíu drengur, Ámundi Árnason. Móður og barni farnast vel.

Veiði

Óskum eftir góðu rjúpnalandi til leigu og til framtíðar. Erum bræður á miðjum aldri (56 ára og 52 ára) og erum að leita að góðu rjúpnalandi til leigu, sama hvar er á landinu. Landi sem er á verðbilinu kr. 300.000 til kr. 800.000 pr. tímabil. Mjög góðri umgengni heitið, öruggum greiðslum einnig. Það myndi ekki skemma fyrir ef gisting væri nálægt. Ef þú/þið hafið land þá endilega heyrið í mér í s. 647-4008.

Þjónusta

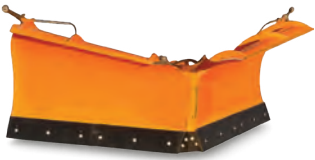
Þakrennuþrif og stíflupjónusta. laufgraenn.is Þjónustusími 861-8752.

Hreinsun glugga og flestar gerðir gluggatjalda laufgraenn.is Þjónustusími 861-8752.

VETRARTÆKI

-Mikið úrval á lager-

PRONAR

Fjölplógar PUV „M“ Diagonal

Með stjórnbúnaði. Án festiplötu.

- 2,6 m
- 2,8 m
- 3,3 m

Fjölplógar PUV – Heavy Duty

Með stjórnbúnaði. Án festiplötu.

- 3,6 m
- 4,0 m

Slitblöð

Eigum á lager slitblöð og bolta í flestar gerðir plóga

Salt- og sanddreifari:

EPT15, 1,5 m3, rafstýring, 12V

Tokvam®

Fjölplógar VT320 & VT380

Sterkir plógar fánlegir með flotgrind fyrir mikinn hraða.

Fjöldi aukahluta í boði.

Salt- og sanddreifarar

SMA510 / 150 cm
SMA800 / 200 cm
SMA1100 / 200 cm
SMA1600 / 230 cm

Möguleiki á glussa yfirtengi

Snjóblásarar

241 THS Flex
256 THS Flex

Fjöldi aukahluta í boði.

Nánari upplýsingar og verð má finna á á heimasíðu okkar aflvelar.is

AFLVÉLAR

Vesturhraun 3, 210 Garðabæ
Gagnheiði 35, 800 Selfoss
Njarðarnesi 1, 603 Akureyri
Sími 480 0000 | www.aflvelar.is

Þátttakendur í ráðstefnunni ásamt fyrrverandi nemendum.

Endurheimt vistkerfa og alþjóðlegt samstarf:

Landgræðsluskóli GRÓ á þingi Eyðimerkursamningsins

Ísland tók þátt í 17. þingi aðildarríkja Samnings Sameinuðu þjóðanna um varnir gegn eyðimerkurmyndun (UNCCD COP17), sem haldið var í Ulaanbaatar í Mongólíu á dögunum undir yfyrskriftinni *Restoring Land, Restoring Hope*. Yfyrskriftin fangar vel eina af megináherslum þingsins: að endurheimt lands snýst ekki aðeins um vistkerfi heldur einnig um lífsviðurværi, samfélög og framtíðarmöguleika fólks.

Guðrún Guðjónsdóttir, starfandi forstöðumaður Landgræðsluskóla GRÓ, var hluti af íslensku sendinefndinni á þinginu. Þátttaka skólans endurspeglar sterk tengsl starfs hans við markmið Eyðimerkursamningsins, en Landgræðsluskólinn vinnur að uppbyggingu fagþekkingar og getu á sviði endurheimtar vistkerfa og sjálfbærrar landnýtingar í löndum sem glíma við landeyðingu og margvíslegar áskoranir tengdar landnýtingu.

Aherslur COP17 á endurheimt lands, sjálfbæra landnýtingu og uppbyggingu fagþekkingar tengjast því starfi Landgræðsluskólans með beinum hætti. Á þinginu var sjónum meðal annars beint að beitolöndum (e. rangelands) og sjálfbærri nýtingu þeirra, en árið 2026 er Alþjóðlegt ár beitolanda og hirðingjasamfélaga.

Eitt af framlögum Íslands til alþjóðlegs samstarfs á þessu sviði er þekkingaruppbygging í þróunarlöndum í gegnum skóla GRÓ þekkingarmiðstöðvar. Undir merkjum GRÓ starfa, auk Landgræðsluskólans, Jarðhitaskólinn, Sjávarútvegsskólinn og Jafnréttisskólinn í samstarfi við UNESCO. Starf Landgræðsluskólans byggir jafnframt á langri reynslu Íslands af landgræðslu og endurheimt vistkerfa. Sú reynsla hefur þróast í meira en heila öld, fyrst í gegnum starf Landgræðslunnar og nú Lands og skóga, og er mikilvægur grunnur að framlagi Íslands til alþjóðlegs samstarfs á þessu sviði.

Langt samstarf Íslands og Mongólíu

Mongólía hefur verið samstarfsland Landgræðsluskólans frá stofnun hans árið 2007. Nú þegar hafa 44 sérfræðingar frá Mongólíu

útskrifast úr skólanum og margir þeirra gegna mikilvægum störfum í heimalandinu á sviði landnýtingar, vöktunar, rannsókna og endurheimtar vistkerfa. Fjöldi fyrrum nemenda skólans tók virkan þátt í þinginu, meðal annars á hliðarviðburði sem Landgræðsluskólinn hélt ásamt samstarfsstofnuninni Green Gold–Mongolian Rangeland Research Centre. Viðburðurinn var haldinn með stuðningi utanríkisráðuneytisins og umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins og bar yfyrskriftina *Partners in Restoration: Iceland and Mongolia for Resilient Social-Ecological Landscapes*. Þar var fjallað um hvernig samstarf, þekking, fagleg þjálfun og tengslanet geta stuðlað að varanlegri endurheimt og auknu viðnámspoli vistkerfa og samfélaga.

Hliðarviðburðurinn dró þannig fram langt og farsælt samstarf Íslands og Mongólíu sem hefur staðið yfir í nær tvo áratugi. Samstarfið er gott dæmi um hvernig nám og þekkingarmiðlun geta orðið grunnur að langtímasamstarfi milli einstaklinga, stofnana og landa og stuðlað að uppbyggingu öflugs faglegs tengslanets.

I tengslum við ferðina til Mongólíu heimsótti starfandi forstöðumaður Landgræðsluskólans jafnframt ýmsar samstarfsstofnanir, meðal annars háskóla, ríkisstofnanir og frjáls félagasamtök. Slíkar heimsóknir eru mikilvægur liður í að viðhalda og efla samstarf við lykilstofnanir, skapa vettvang fyrir áframhaldandi þekkingarmiðlun og styðja faglega þróun og samstarf.

Þessi tengsl eru jafnframt mikilvægur þáttur í að styrkja það öfluga samfélag fyrrum nemenda Landgræðsluskólans sem byggst hefur upp í Mongólíu. Markmiðið er að þekkingin, færnin og faglegu tengslin sem verða til í gegnum námið haldi áfram að þróast og nýtast í störfum, rannsóknum og nýjum verkefnum. Þannig verður námið ekki endapunktur heldur upphaf að langtímasamstarfi þar sem þekkingu er miðlað áfram, hún aðlöguð að nýjum aðstæðum og ný tengsl og verkefni verða til.

Endurheimt snýst ekki aðeins um að planta trjá

Eitt af því sem kom skýrt fram í erindum og umræðum á hliðarviðburðinum var mikilvægi þess að horfa á endurheimt vistkerfa í víðu samhengi. Endurheimt snýst ekki aðeins um að planta trjá eða ráðast í einstakar

Fulltrúar Íslands og aðrir íslenskir þátttakendur á COP17.

Hluti íslensku sendinefndarinnar ásamt fyrrum nemendum GRÓ LRT í Hustai Nuruu-vistgarðinum.

landgræðsluaðgerðir, heldur um að skapa þær vistfræðilegu og félagslegu aðstæður sem gera vistkerfum kleift að ná sér á strik, viðhalda virkni sinni og þróast til lengri tíma.

Þar skiptir meðal annars máli að horfa til þeirra samfélaga sem hafa sterk tengsl við landið, nýta það og byggja afkomu sína á því. Langtímarannsóknir og vöktun gegna jafnframt lykilhlutverki við að meta ástand og árangur, styðja við upplýsta ákvarðanatöku og efla viðnámsþrótt vistkerfa og samfélaga gagnvart vaxandi áskorunum, meðal annars vegna loftslagsbreytinga og hnignunar líffræðilegrar fjölbreytni.

Þótt Ísland og Mongólía séu um margt ólík lönd standa þau frammi fyrir ýmsum sambærilegum áskorunum, svo sem landeyðingu, beitarálagi, viðkvæmum vistkerfum og þörf fyrir

sjálfbæra landnýtingu, langtíma vöktun og góða stjórnun. Í báðum löndum skiptir máli að finna jafnvægi milli nýtingar lands og þess að viðhalda eða endurheimta getu vistkerfa til að standast álag, endurnýja sig og halda áfram að veita samfélögum mikilvægan ávinning.

Reynsla Íslands af landgræðslu og endurheimt vistkerfa getur verið mikilvægt framlag til alþjóðlegs samstarfs. Jafnframt getur Ísland lært mikið af reynslu annarra landa, meðal annars Mongólíu, af samspili landnýtingar, vistkerfa og samfélaga. Slíkt langtímasamstarf byggir því ekki aðeins á miðlun þekkingar í eina átt heldur á gagnkvæmu námi, faglegum tengslum og sameiginlegri þekkingaruppbyggingu sem getur stuðlað að betri og varanlegri árangri við endurheimt vistkerfa.

Glæsileg landbúnaðarsýning í Laugardalshöllinni

9. – 11. október 2026

Öflug matvæla- og
tækjasýning

Sýningin er opin:
Föstudag: 9. okt. 14:00-19:00
Laugardag: 10. okt. 10:00-18:00
Sunnudag: 11. okt. 10:00-17:00

Aðgangseyrir 3.500 kr. Eldri borgarar og öryrkjar 2.500 kr. Frítt fyrir börn undir 12 ára aldri í fylgd með fullorðnum.

**ÍSLENSKUR
LANDBÚNAÐUR**
- 2026 -

AFLVÉLAR

Hönnuð fyrir norrænar aðstæður

VALTRA

með Pronar fjölplóg & Tokvam snjóblásara

YARBO

fjölnota slátturóbot

YARBO

Snjóblásari

Fer sjálfkrafa af stað þegar snjóar og heldur svæðinu snjólausu.

Flutningur

Tengdu kerru, dragðu allt að 1.600 kg, fylgstu með lóðinni eða láttu Yarbo fylgja þér sjálfkrafa.

Blástur

Blæs laufum, rusli, léttum snjó og frjókornum af innkeyrslunni.

Sláttur

Sláttusvæði allt að 25.000 m², ræður við 70% halla (35°) og vinnur í 4 klst. á einni hleðslu.

GARÐABÆ | SELFOSSI | AKUREYRI | sími 480-0000 | www.aflvelar.is

